Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017

NIKA MUROVEC
DAMJAN KAVAŠ
TJAŠA BARTOLJ

INŠTITUT ZA EKONOMSKA RAZISKOVANJA
CENTER ZA KREATIVNOST (CZK)

MAJ 2020

Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017

Izdal in založil
Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO)
Center za kreativnost (CzK)
Rusjanov trg 7, SI-1000 Ljubljana

Zanj
Matevž Čelik Vidmar, direktor MAO
Anja Zorko, pomočnica direktorja,
vodja Centra za kreativnost

Avtorji
Nika Murovec,
Inštitut za ekonomska raziskovanja
Damjan Kavaš,
Inštitut za ekonomska raziskovanja
Tjaša Bartolj,
Inštitut za ekonomska raziskovanja

Koordinacija za Center za kreativnost
Mirna Berberović (MAO)

Jezikovni pregled slovenskih besedil
Katja Paladin

Tisk
ABO grafika, d. o. o.

Naklada
300 izvodov

© 2020 MAO/Center za kreativnost, Ljubljana

© besedila so last avtorjev

© fotografije in drugo slikovno gradivo so last avtorjev

Vse pravice pridržane. Nobenega dela (ali celote) te publikacije ni dovoljeno reproducirati, hraniti ali kakor koli posredovati – elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem ali kakršnim koli snemanjem – brez predhodnega pisnega soglasja založnika.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written consent of the publisher.

Projekt sofinancirata Evropska unija (iz Evropskega sklada za regionalni razvoj) in Republika Slovenija. Izvaja se v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Program Centra za kreativnost je zasnoval Muzej za arhitekturo in oblikovanje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

351.85(497.4)"2008/2017"
008:311(497.4)"2008/2017"

MUROVEC, Nika

Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008-2017 / Nika Murovec, Damjan Kavaš, Tjaša Bartol. - Ljubljana : Center za Kreativnost (CZK), Muzej za arhitekturo in oblikovanje, 2020

ISBN 978-961-6669-67-2

1. Kavaš, Damjan, 1970- 2. Bartolj, Tjaša

COBISS.SI-ID 14106883

CENTER ZA KREATIVNOST
CENTRE FOR CREATIVITY

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

MUZEJ ZA ARHITEKTURO IN OBLIKOVANJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

PREDGOVOR 4

1. UVOD 6

2. DEFINICIJA KKS 8
2.1 UVOD 9
2.2 POMEN DEFINICIJE KKS ZA JAVNO POLITIKO 9
2.3 PREGLED POMEMBNEJŠIH DEFINICIJ KKS 11
2.4 OPREDELITEV OBSEGA KKS 13
2.4.1 OBSEG KKS NA PODLAGI KLASIFIKACIJE DEJAVNOSTI 13
2.4.2 OBSEG KKS NA PODLAGI KLASIFIKACIJE POKLICEV 16
2.5 ZAKLJUČEK 18

3. ANALIZA KREATIVNIH POKLICEV 20
3.1 UVOD 21
3.2 PODATKI IN METODOLOGIJA 22
3.3 REZULTATI ANALIZE POKLICEV 23
3.3.1 ŠTEVILO IN DELEŽI ZAPOSLENIH V KREATIVNIH POKLICIH 23
3.3.2 TRENDI ZAPOSLITEV V KREATIVNIH POKLICIH 26
3.3.3 KREATIVNA INTENZIVNOST 27
3.3.4 VZVRATNA INTENZIVNOST 31
3.3.5 KREATIVNI TRIDENT 34
3.4 ZAKLJUČEK 36

4. ANALIZA REGISTRSKIH PODATKOV O KKS 40
4.1 UVOD 41
4.2 PODATKI IN METODOLOGIJA 41
4.3 REZULTATI ANALIZE REGISTRSKIH PODATKOV 43
4.3.1 ŠTEVILO ENOT 43
4.3.2 ŠTEVILO ZAPOSLENIH 51
4.3.3 PRIHODKI OD PRODAJE 58
4.4 SAMOZAPOSLENI V KULTURI 65
4.5 ZAKLJUČEK 67

5. ANALIZA ZAKLJUČNIH RAČUNOV PODJETIJ 70

5.1 UVOD 71

5.2 PODATKI IN METODOLOGIJA 71

5.3 REZULTATI ANALIZE ZAKLJUČNIH RAČUNOV 73

5.3.1 PODJETJA V KKS 73

5.3.2 ZAPOSLENI V KKS 79

5.3.3 PRIHODKI OD PRODAJE PODJETIJ V KKS 86

5.3.4 PRIHODKI KKS OD PRODAJE NA TUJEM TRGU 92

5.3.5 EBITDA V KKS 98

5.3.6 BRUTO DODANA VREDNOST V KKS 104

5.3.7 DELEŽI KKS V SLOVENIJI IN V EU 112

5.4 ZAKLJUČEK 114

6. ZAKLJUČEK 116

7. VIRI 122

PRILOGE 126

Predgovor

Razvojna vloga ustvarjalnih poklicev in dejavnosti v družbi in gospodarstvu je edinstvena. Zmogljivosti arhitekture, oblikovanja, oglaševanja, računalniškega programiranja, glasbe, gledališča, literature, kulturne dediščine in drugih dejavnosti, ki jih imenujemo kulturni in kreativni sektor (KKS), so mnogovrstne in v veliki meri (še) neizkoriščene. KKS je vse bolj relevanten za razvoj zdrave družbe in vzdržnega gospodarstva ter nepogrešljiv pri soočanju z ekološkimi, demografskimi, tehnološkimi in drugimi razvojnimi izzivi.

Eden od namenov Centra za kreativnost pri Muzeju za arhitekturo in oblikovanje je zapolniti raziskovalne, načrtovalske in proizvodne vrzeli v KKS ter prispevati k vzpostavitvi pogojev, v katerih bodo lahko ustvarjalci in podjetja s skupnim delom v polni meri izkoristili zmogljivosti in potenciale, s katerimi razpolagajo. Ključni korak na poti k temu cilju je postavitev ustvarjalcev, podjetnikov in ustanov na področju KKS ob bok drugim pomembnim dejavnostim, ki so prepoznane kot pomembne za našo prihodnost.

Prav to je namen pričujoče statistične analize dejavnosti v slovenskem KKS: prikazati njegovo težo in odpreti razmišljanje o njegovih potencialih. Gre za dolgo pričakovano in doslej najobsežnejšo statistično analizo KKS v Sloveniji, ki je zajela 35.212 posameznikov, zaposlenih* v kreativnih poklicih, in 24.062 registriranih organizacijskih enot na področju dejavnosti v KKS. Analiza je prvi rezultat raziskav, ki jih Center za kreativnost pri MAO izvaja z namenom podpreti izdelavo in izvedbo celovitih politik in ukrepov na področju KKS v Sloveniji.

Tu zbrani in obdelani podatki prikazujejo velikost slovenskega KKS, njegovo strukturo po dejavnostih in organizacijskih oblikah, zaposlitvene in proizvodne zmogljivosti, geografsko razporejenost, delež v celotnem gospodarstvu ter primerjavo deleža podjetij, prihodkov in zaposlenih z Evropsko unijo. Pomena ustvarjalnih in kulturnih dejavnosti seveda ni mogoče prikazati le s številkami, saj KKS s kritično analizo in raziskovalno naravnanostjo prispeva tudi k oblikovanju zdravih vrednot in norm ter naš pogled usmerja v prihodnost. A številke so kljub temu nepogrešljive in zanesljive. Upam, da bodo prispevale k razumevanju, da dobra država mora poskrbeti za svoj kulturni in kreativni sektor, in odprle vrata za več sodelovanja med ustvarjalnimi dejavnostmi, znanostjo, izobraževanjem in drugimi področji gospodarstva.

Matevž Čelik
MAO, direktor

* Z izrazom »zaposleni« v raziskavi označujemo zaposlene osebe v delovnem razmerju in samozaposlene osebe (vključno s samozaposlenimi v kulturi), ki so na tej osnovi tudi obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s skrajšanim delovnim časom.

1 Uvod

Kulturni in kreativni sektor (KKS) vključuje vse sektorje, katerih dejavnosti temeljijo na kulturnih vrednotah ali umetniškem in drugem individualnem ali skupinskem ustvarjalnem izražanju. Ti sektorji tvorijo jedro kreativne ekonomije in so velikega pomena za zagotavljanje trajnega razvoja družbe. Ker gre za sektorje, ki temeljijo na znanju ter ustvarjalnosti in talentu posameznika, soustvarjajo ekonomsko blaginjo in so gonilnik inovacij. In kar je še pomembneje: ključno prispevajo tudi k skupni evropski identiteti, kulturi in vrednotam ter krepijo socialno kohezijo (EU, 2018).

O KKS (oziroma o kulturnih in kreativnih industrijah) se je v Sloveniji pričelo več govoriti pred desetletjem, ko so že bile opravljene tudi nekatere prve analize tega sektorja. Leta 2011 je Ministrstvo za kulturo RS izdalo publikacijo z naslovom Kulturne in kreativne industrije po slovensko (Stepančič, 2011). Kontinuitete analiz sektorja kasneje žal ni bilo, prav tako tudi ne celovitih podpornih ukrepov, poleg tega pa so se spreminjale tudi same opredelitve sektorja. KKS je kot pomembnejša nacionalna tema nekoliko bolj v ospredje ponovno stopil šele leta 2018 z ustanovitvijo Centra za kreativnost, ki je kot pomemben del svojih aktivnosti prepoznal tudi zagotavljanje analitičnih podlag za oblikovanje predlogov ustreznih spodbud sektorju.

Namen te monografije je v prvi vrsti predstavitev rezultatov poglobljene statistične analize KKS v Sloveniji, opravljene predvsem na podlagi treh baz podatkov, ki jih vodi in vzdržuje Statistični urad RS in so dostopne za raziskovalne namene: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, Statistični poslovni register Slovenije ter baza podatkov iz zaključnih računov podjetij. Na podlagi omenjenih baz sta bili opravljeni tako analiza panog kot tudi analiza poklicev. Poleg tega je namen avtorjev omogočiti vsaj delno primerjavo KKS z rezultati nekaterih drugih gospodarskih panog, primerjavo med obema kohezijskima regijama, pa tudi primerjavo Slovenije z EU. Tretji namen pa je zagotoviti osnovo za nadaljnje analize sektorja in posameznih panog KKS, ki bodo skupaj s statistično analizo lahko tvorile kakovostno podlago za oblikovanje predlogov celovitih ukrepov za spodbudo KKS v Sloveniji.

V drugem poglavju se bomo najprej posvetili problematiki definicije KKS, ki je ključnega pomena tudi za nadaljnjo analizo. V tretjem poglavju so predstavljeni rezultati analize poklicev. Četrto in peto poglavje sta posvečeni analizi panog KKS, pri čemer v četrtem poglavju analiziramo osnovne podatke za vse registrirane organizacijske enote (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije), v petem poglavju pa se podrobneje posvetimo le aktivnim gospodarskim družbam in samostojnim podjetnikom. Monografija je sklenjena z zaključkom, v katerem so povzeti glavni rezultati vseh poglavij.

2 Definicija KKS

2.1 Uvod

V literaturi in praksi zasledimo uporabo različnih med seboj močno povezanih ali istopomenskih izrazov – od kreativne ekonomije do kreativnih industrij, kulturnih industrij, kreativnih in kulturnih industrij (KKI), v zadnjem času pa se v EU vedno bolj uveljavlja poimenovanje **kulturni in kreativni sektor** (KKS). Poleg vseh že omenjenih izrazov v Sloveniji v zvezi z njimi zasledimo še dodatne različice, ki sicer izvirajo zgolj iz različnih prevodov oz. naklonjenosti avtorjev do uporabe tujk (kreativni/ustvarjalni). Čeprav bomo v skladu s smernicami EU sicer tudi v tej študiji praviloma uporabljali izraz kulturni in kreativni sektor, v pričujočem poglavju o definicijah še ohranjamo različna poimenovanja, ki delno izhajajo tudi iz vsebinskih razlik med definicijami.

Definicije KKS so se skozi čas razvijale in so tudi danes še podvržene spremembam. Razlikujejo se tako po obsegu (oz. po tem, katera področja zajemajo) kot tudi po vsebini (po tem, kako oziroma s katerega vidika jih opredeljujejo). Medtem ko nekatere definicije navajajo vsa področja, ki naj bi bila vključena, so druge bolj odprte in navajajo samo primere vključenih področij, nekatere pa se navajanju področij povsem izognejo in skušajo opredeliti zgolj idejo KKS.

Ker namen tega poglavja nista popis in analiza vseh obstoječih definicij, se v njem omejujemo zgolj na nekatere pomembnejše definicije. Eden od vidikov, ki jih pri tem upoštevamo, je vidik statistične analize KKS v Sloveniji. Drugi pa je seveda uporabna vrednost takšnih analiz, torej aplikacija rezultatov za namen oblikovanja podpornih ukrepov za KKS v Sloveniji. Države pri oblikovanju podpornih politik v praksi uporabljajo različne operativne definicije; pogosto sicer izhajajo iz enakih »akademskih« definicij, ki pa jih prilagodijo lastnemu okolju in interesom. Kot bomo podrobneje razložili že v naslednjem poglavju, je treba z vidika javne politike jasno in natančno opredeliti, kaj razumemo pod pojmom KKS.

2.2 Pomen definicije KKS za javno politiko

Obstajajo številne definicije javne politike. Celovito definicijo javne politike podajajo Knoepfel et al. (2007), ki pravijo, da je javna politika serija koherentnih odločitev ali aktivnosti javnih in včasih zasebnih akterjev, ki imajo različna sredstva, institucionalne povezave in interese ter želijo na ciljni način rešiti problem, ki je na politični ravni določen kot javni (kolektivni). Z naborom formaliziranih aktivnosti vplivajo na aktivnosti ciljne skupine s ciljem odpraviti/zmanjšati negativne vplive na skupino, ki trpi negativne učinke definiranega problema (končni koristniki). Pri analiziranju javnih politik je treba upoštevati, da ciljne skupine (angl. target group) določene politike niso nujno tudi koristniki (angl. beneficiaries) posamezne javne politike. Ciljne skupine in koristniki se s časom tudi spreminjajo (Širok, 2002). Javne politike se med seboj razlikujejo, kar je odvisno od področja javne politike, od ciljne skupine in od institucionalnega okvira. Javne politike so lahko urejevalne (regulativne), distributivne ali redistributivne (Fink Hafner, 2007). Po Daugbjergu (1998) sta osnovna sestavina koncepta javne politike javnopolitični cilj in javnopolitični instrument, ki pomeni mehanizem za doseganje javnopolitičnih ciljev. Izbrani javnofinančni instrumenti morajo biti legalni (v skladu s pravnim sistemom) in legitimni. Pri izbiri imajo pomembno vlogo tudi organizacija državne uprave (ministrstva, agencije) in preference (Pal, 2010). Oblikovanje javne politike ima več faz, kar je razvidno iz naslednje tabele.

Tabela 1: Faze javne politike

FAZE	1. FAZA	2. FAZA	3. FAZA	4. FAZA	5. FAZA
Terminologija	nastanek problema	iskanje rešitve	priprava in sprejetje programa	izvajanje politike	vrednotenje politike
Vsebina	nastanek problema	selekcija (filtriranje) problemov	določitev vzročno-posledičnega modela	izvajanje sprejetih instrumentov	določitev učinkov
	zaznavanje problema definiranje problema in identifikacija potencialnih vzrokov	priprava vzročno-posledičnega modela	določitev ustreznih rešitev	aktivnosti izvršilne oblasti	vrednotenje vplivov, rezultatov, uspešnosti, učinkovitosti, ustreznosti
	predstavitev problema	odločitev javnih oblasti, da problem zahteva javno ukrepanje	iskanje ravnovesja med velikostjo problema in razpoložljivimi sredstvi		
	zahteve po javnem ukrepanju		izbor instrumentov		
Glavna vprašanja analize	Kako je prišlo do zaznave problema?	Kateri dejavniki so vplivali na odločitev javnih oblasti, da bodo problem reševale?	Katere rešitve so bile predlagane in sprejete s strani javnih oblasti in kako je do te odločitve prišlo?	So bile predvidene rešitve tudi izvedene?	Kakšni so neposredni in posredni učinki in rezultati politike?

Vir: P. Knoepfel et al., Public Policy Analysis, 2007

Da lahko identificiramo problem in ciljno skupino, moramo imeti jasno definicijo, kaj je predmet javne politike, saj le tako lahko opravimo zaupanja vredno analizo ter natančno opredelimo ciljno skupino in koristnike posamezne politike. Potrebujemo torej jasno definicijo sektorjev v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD) in/ali klasifikacijo poklicev v skladu s standardno klasifikacijo poklicev (SKP).

2.3 Pregled pomembnejših definicij KKS

Na nacionalni politični ravni se je pojem kreativnih industrij prvič začel uporabljati v Veliki Britaniji, kjer je **Ministrstvo za kulturo, medije in šport** (DCMS) kreativne industrije definiralo kot tiste panoge, ki »temeljijo na individualni kreativnosti, spretnosti in talentu s potencialom za ustvarjanje blaginje in delovnih mest s pomočjo razvoja intelektualne lastnine«. Takšne panoge naj bi bile naslednje: oglaševanje, arhitektura, umetnost in trgovanje s starinami, domača obrt, oblikovanje, modno oblikovanje, interaktivna prostočasna programska oprema (npr. videoigre), glasba, uprizoritvene umetnosti, založništvo, programska oprema ter televizija in radio (British Council, 2008–2011).

Naslednja zelo prepoznavna definicija je **Unescova definicija** (UNESCO, 2013), ki pomembno razlikuje med kulturnimi in kreativnimi industrijami, čeprav na način nerazdružljive povezanosti. **Kulturne industrije** tako definira kot industrije, ki »združujejo ustvarjanje, proizvodnjo in komercializacijo vsebin, ki so po svoji naravi neopredmetene in kulturne narave. Te vsebine so običajno zaščitene z avtorskimi pravicami in so lahko v obliki proizvodov ali storitev. Kulturne industrije v splošnem vključujejo tiskanje, založništvo in multimedijo, avdiovizualna področja, fonografske in kinematografske produkcije, pa tudi obrti in oblikovanje« (UNESCO, 2013). Kot **kreativne industrije** pa UNESCO (2013) opredeli »širši spekter dejavnosti, ki vključuje kulturne industrije ter vse kulturne ali umetniške produkcije, bodisi v živo bodisi proizvedene kot posamezne enote. Kreativne industrije so tiste, v katerih proizvod ali storitev vsebuje znaten element umetniškega ali ustvarjalnega prizadevanja in vključuje dejavnosti, kot sta arhitektura in oglaševanje.«

Medtem ko DCMS-jeva definicija navaja širok nabor posameznih področij kreativnih industrij, UNESCO KKI razvršča na podlagi jedra, ki temelji na kulturni ekspresivnosti, ostala področja pa se vežejo na jedrno področje.

Kulturni in kreativni sektor je pritegnil tudi zanimanje OECD, ki je v letu 2018 izdal brošuro *Culture and Local Development*, v kateri za namen analize kulturne produkcije oblikuje tri širše metasektorje, in sicer: neindustrijske (temeljne) kulturne aktivnosti, kulturne in kreativne industrije ter platforme z digitalnimi vsebinami (angl. *digital content platform*). **Kulturne in kreativne industrije** nadalje razdeli na **kulturne,** pri katerih so »proizvod« izkušnje s kulturnim pomenom (angl. *culturally meaningful experience*), ter **kreativne,** pri katerih je »proizvod« zmes kulturnega pomena in drugih funkcionalnih elementov, kot so na primer ergonomika, hranilna vrednost, varnost in udobje uporabnika itd. V skladu z opisanim kriterijem med kulturne industrije prišteva založništvo, glasbo, film, radio in TV ter videoigre, med kreativne industrije pa oblikovanje, modo, industrijo okusa, arhitekturno oblikovanje, komuniciranje in oglaševanje ter resne igre.

Slovenija kot del Evropske unije izhaja pri vključevanju kulturnega in kreativnega sektorja v svoje politike iz dokumentov Evropske unije. Evropska komisija je leta 2010 objavila t. i. **zeleno knjigo** – Izkoriščanje potenciala kulturnih in ustvarjalnih industrij (EK, 2010). V njej je **kulturne industrije** definirala kot tiste industrije, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in distribucijo dobrin ali storitev, za katere v času njihovega nastajanja menimo, da imajo določene značilnosti, uporabo ali namen, ki uteleša ali prenaša kulturno izražanje, ne glede na njihovo komercialno vrednost. Poleg tradicionalnih umetniških sektorjev (uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, kulturna dediščina – vključno z javnim sektorjem) vključujejo tudi film, DVD in video, televizijo in radio, videoigre, nove medije, glasbo, knjige in tisk. **Kreativne industrije** pa so v zeleni knjigi opredeljene kot tiste industrije, ki kulturo uporabljajo kot input in imajo kulturno dimenzijo, čeprav so njihovi outputi predvsem funkcionalnega značaja. Vključujejo arhitekturo in oblikovanje, ki kreativne elemente integrirata v obsežnejše procese, pa tudi podsektorje, kot so grafično oblikovanje, modno oblikovanje ali oglaševanje.

Na podlagi poročila Eurostata kot dela omrežja ESS za kulturo (https://ec.europa.eu/eurostat/cros/content/ essnet-generalities_en) ter njegovega dela pri nadalj-

nji koordinaciji harmonizacije statistike o KKS (https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture) so bili v EU-uredbi št. 1295/2013 o programu Ustvarjalna Evropa kulturni in ustvarjalni sektorji opredeljeni kot »vsi sektorji, katerih dejavnosti temeljijo na kulturnih vrednotah in/ali umetniških in drugih ustvarjalnih izražanjih, ne glede na to, ali so te dejavnosti tržno ali netržno usmerjene, katera vrsta strukture jih izvaja in kako se ta struktura financira. Te dejavnosti vključujejo razvoj, ustvarjanje, produkcijo, distribucijo ter ohranjanje dobrin in storitev, ki vsebujejo kulturna, umetniška ali druga ustvarjalna izražanja, ter povezane dejavnosti, kot sta izobraževanje ali upravljanje. Kulturni in ustvarjalni sektorji med drugim vključujejo arhitekturo, arhive, knjižnice in muzeje, umetniške veščine, avdiovizualno področje (vključno s filmom, televizijo, videoigrami in večpredstavnostnimi vsebinami), snovno in nesnovno kulturno dediščino, oblikovanje, festivale, glasbo, literaturo, uprizoritvene umetnosti, založništvo ter radijske in vizualne umetnosti« (EU, 2013). Poročilo delovne skupine za odprto metodo koordinacije, ki jo sestavljajo strokovnjaki iz držav članic, z naslovom Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja iz leta 2018 se prav tako sklicuje na to definicijo in hkrati navaja, da naj bi imel **izraz kulturne in kreativne industrije** širši pomen in naj bi se bolj osredotočal na nadaljnje faze vrednostne verige, vključno s proizvodno/distribucijsko fazo industrijskih in proizvodnih procesov (npr. modni tekstilni izdelki in nakit).

V **zadnji študiji KKS,** ki jo je objavila Evropska komisija (2016), so **kreativne in kulturne industrije** razdeljene na tri podskupine: modno industrijo, luksuzno industrijo ter osrednje KKI (angl. *core CCIs*), ki vključujejo oglaševanje, arhitekturo, arhive, knjižnice in kulturno dediščino, knjige in tisk, kulturno izobraževanje, oblikovanje (vključno z modnim oblikovanjem) in vizualno umetnost, glasbo, uprizoritveno umetnost in umetniško ustvarjanje, radio in TV, programsko opremo in igre ter video in film.

Slovenski **Nacionalni program za kulturo 2014–2017** se v zvezi z definicijo KKS (v dokumentu sicer poimenovanega **»kulturne industrije«**) prav tako nanaša na zeleno knjigo, omenja pa sicer tudi Unescovo definicijo. Od panog, ki naj bi jih KKS obsegal, so v skladu z zeleno knjigo poleg tradicionalnih umetniških področij (vključno z javnim sektorjem) navedeni še film, DVD in video, televizija in radio, videoigre, novi mediji, glasba, knjige in tisk. Predlog novega **Nacionalnega programa za kulturo 2018–2025** definicije KKS (v dokumentu sicer poimenovanega **»kreativna industrija«**) eksplicitno ne navaja. Poleg tega lahko med posameznimi deli dokumenta opazimo tudi določeno neusklajenost, saj je npr. kulturni turizem v besedilu naveden zunaj obsega KKS, na drugem mestu pa je kulturni turizem naveden kot del KKS. Podobno velja tudi za nekatere druge panoge, ki so v povezavi s KKS navedene tako, da ni povsem razvidno, ali jih avtorji štejejo za del KKS ali ne.

Center za kreativnost (CzK) v svoji razpisni dokumentaciji za raziskovalno delo kot osrednja področja KKS opredeljuje naslednja področja: arhitektura, oblikovanje in vizualna umetnost, kulturna dediščina, arhivi in knjižnice, knjige in tisk, kulturna vzgoja, oglaševanje, glasba, uprizoritvena umetnost in umetniško ustvarjanje, radio in televizija, programska oprema in igre, video in film. Pri tej opredelitvi je CzK izhajal iz že omenjene študije KKS, objavljene s strani Evropske komisije (2016), ter zajel vsa področja, ki jih študija navaja kot osrednja področja KKI (glej sliko 1).[1] Slednja definicija pomeni tudi osnovo za statistično analizo KKS, predstavljeno v tem delu.

1
Naknadno so bila sicer področja delovanja CzK v dogovoru z Ministrstvom za kulturo opredeljena nekoliko drugače in trenutno vključujejo naslednja področja: arhitektura; oglaševanje; oblikovanje in vizualne umetnosti; kulturna dediščina, arhivska dejavnost in knjižnična dejavnost; knjiga; kulturno-umetnostna vzgoja; glasbene umetnosti; uprizoritvene umetnosti; intermedijske umetnosti; mediji, radio in televizija; programska oprema in igre; film in avdiovizualna dejavnost; kulturni turizem; drugo umetniško ustvarjanje.

Slika 1: Definicija KKS

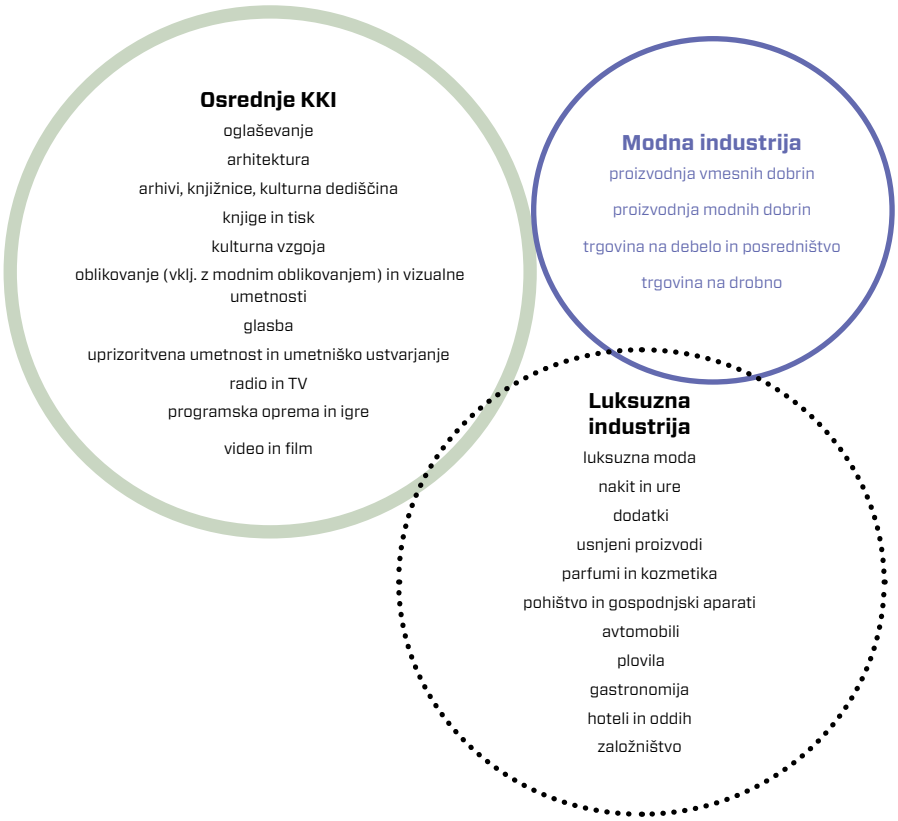

Vir: prirejeno po EK, 2016

2.4 Opredelitev obsega KKS

Kot je razvidno že iz samih definicij KKS, na katere se osredotoča prejšnje poglavje, definicije hitro preidejo na opredeljevanje obsega oziroma naštevanje panog, ki naj bi jih KKS vključeval. Ena od težav, ki je skupna različnim definicijam KKS, je namreč tudi ta, da so pravzaprav vse gospodarske panoge do določene mere tudi kreativne, pri čemer poleg tega nimamo ustrezne mere za to, kaj ta kreativnost sploh je in kolikšna je (NESTA, 2013). Samo vsebinsko definicijo KKS zato pogosto nadomesti seznam področij. Z vidika analize KKS je pravzaprav ključna prav takšna operativna definicija oziroma opredelitev obsega KKS na način, ki je neposredno uporaben za posamezen tip analize. Podrobneje se opredelitvi obsega KKS posvečamo v nadaljevanju.

2.4.1 Obseg KKS na podlagi klasifikacije dejavnosti

Tudi v statističnem smislu kulturne in kreativne industrije niso dobro definirana panoga. V zadnjih letih se je pojavilo mnogo različnih modelov, ki so skušali zagotoviti tudi bolj sistematično razumevanje strukturnih karakteristik KKS in torej opredeliti, katere panoge naj bi sodile v okvir KKS (glej UNCTAD, 2010). Tako kot same definicije se tudi sistemi klasifikacije na podlagi teh modelov precej razlikujejo. Čeprav so z ozirom na različne analitične namene posamezne klasifikacije privlačnejše, sta z vidika zbiranja statističnih podatkov potrebna standardiziran nabor definicij in skupen sistem klasifikacije, ki bi omogočil okvir za analiziranje KKS znotraj obširnejših standardnih sistemov klasifikacij dejavnosti.

Prilagajanje obstoječi SKD-klasifikaciji, ki je za statistično analizo po dejavnostih (oz. analizo panog) potrebno, prinaša za analizo KKS več omejitev in težav. Prva težava je, da nekatere SKD-kategorije posameznih dejavnosti KKS ne zajamejo najbolje. Tako se

npr. pri analizi glasbe pokaže, da je ta dejavnost v primeru analize SKD-kategorij močno podcenjena, saj je precejšen del dejavnosti, povezanih z glasbo, pripisan drugim SKD--kategorijam oz. ga iz njih ni mogoče izločiti (npr. koncerti spadajo v okvir širše uprizoritvene umetnosti, glasbena videoprodukcija ni ločljiva od ostale videoprodukcije, različne glasbene aplikacije sodijo v okvir različnih IKT-kategorij ...). To pomeni težavo pri analizi sektorja glasbe samega zase. Ko namreč analiziramo KKS kot celoto, zajamemo tudi vse druge omenjene kategorije, v katere je uvrščen del glasbene dejavnosti, zato sumarno ne prihaja do večjih odstopanj. Naslednji primer je dejavnost oblikovanja, ki je pri SKD-analizi dejavnosti prav tako podcenjena. Oblikovanje je namreč pravzaprav bolj poklic kot industrija sama zase. Oblikovalci svoj prispevek dajejo v podjetjih, ki so kategorizirana v najrazličnejših drugih SKD-dejavnostih znotraj ali zunaj obsega KKS. Poleg tega pa SKD-klasifikacija, kjer je oblikovanje zajeto pod šifro 74.10 (oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo), sploh ne omogoča izločitve in analize oblikovanja brez aranžerstva in dekoraterstva ali ločene analize različnih oblikovalskih aktivnosti (npr. modno oblikovanje, industrijsko oblikovanje, grafično oblikovanje ...). Težave za analizo panog pomeni tudi področje videoiger, ki je zelo pomemben in hitro rastoč del KKS, vendar ga pri SKD-klasifikaciji ni mogoče ločiti od drugih IKT-aktivnosti.

Pri analizi panog oz. analizi na podlagi SKD-dejavnosti bomo sledili zadnji študiji KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (2016). V spodnji tabeli predstavljamo primerjavo obsega osrednjih dejavnosti KKS po SKD-klasifikaciji dejavnosti, kot je bila uporabljena v omenjeni študiji, z obsegom KKS, kot je bil definiran v analizi KKS, ki jo je leta 2011 objavilo Ministrstvo za kulturo RS (Stepančič, 2011).

Tabela 2: Primerjava obsega KKS po SKD-dejavnostih

EVROPSKA KOMISIJA (2016)*	MINISTRSTVO ZA KULTURO RS (2011)
Oglaševanje	**/**
C 70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	
C 73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	
C 73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	
Arhitektura	**Arhitektura**
A 71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	A 71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost
	C 71.129 Druge inženirske dejavnosti in tehnično svetovanje
Arhivi, knjižnice, kulturna dediščina	**Arhivi, knjižnice, kulturna dediščina**
B 91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	B 91.012 Dejavnost arhivov
A 91.02 Dejavnost muzejev	A 91.02 Dejavnost muzejev
A 91.03 Varstvo kulturne dediščine	A 91.03 Varstvo kulturne dediščine
	C 91.04 Dejavnost botaničnih in živalskih vrtov, varstvo naravnih vrednot
A 93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	A 93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov
B 93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas (vključuje dejavnost marine in dejavnost smučarskih centrov)	B 93.299 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas (ne vključuje marin in smučarskih centrov)
Knjige in tisk	**Knjige in tisk**
C 18.11 Tiskanje časopisov	

Legenda:

A dejavnosti, ki so v obeh analizah zajete enako

B dejavnosti, ki so v obeh analizah zajete podobno oz. delno enako

C dejavnosti, ki se pri obeh analizah pomembno razlikujejo oz. so zajete le v eni

C 18.12 Drugo tiskanje	
C 18.13 Priprava za tisk in objavo	
C 18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	
A 47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	A 47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami
A 47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	A 47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami
C 47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	
A 58.11 Izdajanje knjig	A 58.11 Izdajanje knjig
	C 58. 12 Izdajanje imenikov
A 58.13 Izdajanje časopisov	A 58.13 Izdajanje časopisov
A 58.14 Izdajanje revij in druge periodike	A 58.14 Izdajanje revij in druge periodike
	C 58.19 Drugo založništvo
A 63.91 Dejavnosti tiskovnih agencij	A 63.91 Dejavnosti tiskovnih agencij
C 74.3 Prevajanje in tolmačenje	
Kulturno-umetnostna vzgoja	**Kulturno-umetnostna vzgoja**
A 85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	A 85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti
Oblikovanje in vizualna umetnost	**Oblikovanje in vizualna umetnost**
A 74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	A 74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo
A 74.2 Fotografska dejavnost	A 74.2 Fotografska dejavnost
Glasba	**Glasba**
C 32.2 Proizvodnja glasbil	
C 47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	
A 59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	A 59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij
Uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje	**Uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje**
A 90.01 Umetniško uprizarjanje	A 90.01 Umetniško uprizarjanje
A 90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	A 90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje
A 90.03 Umetniško ustvarjanje	A 90.03 Umetniško ustvarjanje
A 90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	A 90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve
Radio in TV	**Radio in TV**
A 60.1 Radijska dejavnost	A 60.1 Radijska dejavnost
A 60.2 Televizijska dejavnost	A 60.2 Televizijska dejavnost

Programska oprema in igre	/
C 58.21 Izdajanje računalniških iger	
C 58.29 Drugo izdajanje programja	
C 62.01 Računalniško programiranje	
Video in film	**Video in film**
A 59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	A 59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
A 59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	A 59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj
A 59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	A 59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
A 59.14 Kinematografska dejavnost	A 59.14 Kinematografska dejavnost
C 77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	
	C 32.990 Drugje nerazvrščene predelovalne dejavnosti
	C 79.900 Rezervacije in druge s potovanji povezane dejavnosti

Legenda:

A dejavnosti, ki so v obeh analizah zajete enako

B dejavnosti, ki so v obeh analizah zajete podobno oz. delno enako

C dejavnosti, ki se pri obeh analizah pomembno razlikujejo oz. so zajete le v eni

** V skladu z EK (2016) smo KKS opredelili tudi pri analizi panog KKS za Slovenijo.*

2.4.2 Obseg KKS na podlagi klasifikacije poklicev

Čeprav je vsaj v evropskem prostoru analiza KKS na podlagi poklicev manj pogosta kot analiza KKS na podlagi dejavnosti, lahko KKS za statističnoanalitične namene opredelimo tudi v okviru poklicnih klasifikacij; opredelimo torej, kateri so tisti poklici, ki so kreativni. Opredelitev KKS na podlagi poklicev je sicer pogosteje v uporabi v ZDA in tudi v Veliki Britaniji, v EU pa manj.

Ključni razliki med opredelitvijo KKS na podlagi klasifikacije dejavnosti in opredelitvijo KKS na podlagi poklicne klasifikacije sta dve. Kategorizacija na podlagi dejavnosti namreč vključuje vse zaposlene znotraj določenih dejavnosti; tako tiste, ki opravljajo kreativno delo, kot tudi vse preostale zaposlene znotraj te dejavnosti. Poklicna kategorizacija pa na drugi strani vključuje vse kreativne delavce, ne glede na panogo, v kateri so zaposleni. Za pridobitev čim realnejše slike je zato smiselno uporabiti oba pristopa (FORA, 2010).

V nadaljevanju navajamo opredelitev kreativnih poklicev, kot so navedeni v študiji NESTA (2013), ki izhaja iz opredelitve kreativnih poklicev s strani DCMS. Da bi bila ta opredelitev uporabna tudi za analizo kreativnih poklicev v Sloveniji, je bila potrebna prevedba poklicev iz klasifikacije SOC 2010 v pri nas veljavno standardno klasifikacijo poklicev (SKP-08). Ker posamezne kategorije poklicev med obema klasifikacijama niso povsem prevedljive, smo pri odločitvi o tem, katere poklice uvrstiti med kreativne in katerih ne, poleg zgleda NESTA (2013) uporabili tudi presojo znotraj obstoječe delovne skupine. Tako obstaja možnost, da je kateri od kreativnih poklicev izpuščen, oz. nasprotno, da so prištete določene skupine, katerih delo v večini ni kreativno. Za strokovnejšo presojo in širši konsenz o tem, kateri poklici so kreativni, bi bilo treba oblikovati delovno skupino posebej za ta namen ter slediti podobnemu pristopu kot NESTA (2013b). Ker to presega obseg in namen tega projekta, menimo, da za približen prikaz obsega KKS na podlagi kreativnih poklicev zadoščata povzetje poklicev, ki jih kot kreativne navaja DCMS (NESTA, 2013), in njihova približna prevedba v klasifikacijo SKP-08 (tabela 3).

Tabela 3: Kreativni poklici (SKP-08)

ŠIFRA SOC 2010 (DCMS)		ŠIFRA SKP-08*	POKLIC
1134	**Advertising and public relations managers**	**1222**	Menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi
2126	**Design and development engineers**	**/**	v SKP-08 ni ustrezne kategorije (glede na rezultate NESTA (2013) ta poklic ni opredeljen kot kreativen, čeprav je sicer vsebovan v definiciji DCMS)
2431	**Architects**	**2161**	Arhitekti
		2162	Krajinski arhitekti
2432	**Town planners**	**2164**	Prostorski načrtovalci
2451	**Librarians**	**2622**	Knjižničarji
2452	**Archivists in curators**	**2621**	Arhivisti
3121	**Architectural and town planning technicians**	**3112**	Tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd.
3411	**Artists**	**2651**	Vizualni umetniki
3412	**Authors, writers and translators**	**2641**	Pisatelji
3412	**Authors, writers and translators**	**2643**	Prevajalci
3413	**Actors, entertainers and presenters**	**2655**	Igralci
3413	**Actors, entertainers and presenters**	**2656**	Napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih
3413	**Actors, entertainers and presenters**	**3435**	Strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter kulinariko, drugje nerazvrščeni
3414		**2653**	Plesalci, koreografi
3415	**Musicians**	**2652**	Glasbeniki, pevci, skladatelji
3416	**Arts officers, producers and directors**	**2654**	Filmski, gledališki direktorji in producenti
3421	**Graphic designers**	**2166**	Grafični in multimedijski oblikovalci
3422	**Product, clothing and related designers**	**2163**	Industrijski in modni oblikovalci ipd.
2471	**Journalist, newspaper and periodical editors**	**2642**	Novinarji
3417	**Photographers, audio-visual and broadcasting equipment operators**	**3431**	Fotografi
3417	**Photographers, audio-visual and broadcasting equipment operators**	**3521**	Tehniki operaterji oddajnih in avdiovizualnih naprav
3543	**Marketing associate professionals**	**2431**	Strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje
3543	**Marketing associate professionals**	**2432**	Strokovnjaki za odnose z javnostmi
5413		**7536**	Izdelovalci obutve, usnjene galanterije ipd.
5414	**Tailors and dressmakers**	**7531** **7532**	Krojači, šiviljci, izdelovalci usnjenih in krznenih oblačil, klobučarji ipd.; Krojilci ipd.
5419	**Textile, garments and related trades**	**/**	SKP-08 nima ustrezne kategorije
5421	**Pre-press technicians**	**7321**	Poklici za pripravo tiska
5422	**Printers**	**7322**	Tiskarji
5244	**TV, video and audio engineers**	**/**	SKP-08 nima ustrezne kategorije
5491	**Glass and Ceramics makers, decorators and finishers**	**7316**	Izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji, jedkalci stekla, keramike in drugih materialov
5492	**Furniture makers, other craft woodworkers**	**7317**	Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov
		7522	Mizarji
5443	**Florists**	**/**	SKP-08 nima ustrezne kategorije

		3432	Strokovni sodelavci za oblikovanje, dekoraterji, aranžerji
5449	**Other skilled trades**	**7313**	Izdelovalci nakita in bižuterije
5449	**Other skilled trades**	**7312**	Izdelovalci, uglaševalci glasbil
2133	**IT specialist managers**	**1330**	Menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo
2134	**IT project and programme managers**	**2511**	Sistemski analitiki
2135	**IT business analysts, architects and system designers**	**2511**	Sistemski analitiki
2136	**Programmers and software development professionals**	**2512**	Razvijalci programske opreme
2137	**Web design and development professionals**	**2513**	Razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev
2318	**Information technology and telecommunications professionals nec.**	**2519**	Razvijalci in analitiki programske opreme in aplikacij, drugje nerazvrščeni

** Opredelitev kreativnih poklicev s strani NESTA (2013) oz. prevedbo te opredelitve v SKP-08 smo uporabili tudi pri analizi kreativnih poklicev v Sloveniji.*

2.5 Zaključek

Kljub številnim definicijam KKS in vedno večjemu pomenu, ki se v zadnjih letih namenja temu sektorju, poenotenja same definicije tega sektorja še vedno ni. To povzroča številne nevšečnosti pri analizah KKS, saj močno omejuje primerljivost študij tako med različnimi državami kot tudi znotraj posameznih držav. V odsotnosti enotne in mednarodno sprejete definicije je namreč definicija KKS prepuščena posameznim državam, ki jo prilagodijo lastnemu okolju in interesom. Pri tem tudi znotraj posameznih držav pogosto ni konsistentnosti; prihaja do številnih sprememb definicij in posledično tudi do nerazumevanja. Poleg pomena definicije za analize je seveda jasna in natančna opredelitev ciljne skupine ključna predvsem z vidika javne politike.

V tej monografiji KKS definiramo s pomočjo definicije obsega tega sektorja, torej seznama tistih panog, ki naj bi jih KKS vključeval. Pri tem sledimo zadnji študiji KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (2016), in se osredotočimo na tiste dejavnosti, ki so v tej študiji opredeljene kot osrednje dejavnosti KKS (glej tabelo 2). S tem zagotovimo tudi vsaj delno primerljivost rezultatov za Slovenijo z rezultati EU. Poleg tega v četrtem poglavju te monografije KKS za analitične namene poskusno opredelimo tudi v okviru poklicnih klasifikacij, pri čemer v kar največji meri sledimo opredelitvi kreativnih poklicev, kot so navedeni v študiji NESTA (2013).

3 Analiza kreativnih poklicev

3.1 Uvod

Opredelitev kulturnega in kreativnega sektorja (KKS) na podlagi poklicev oz. delovne sile, zaposlene v poklicih, ki so opredeljeni kot kreativni, je pogostejša predvsem v anglosaških državah, saj je že Florida (2002), ki velja za enega prvih in glavnih utemeljiteljev pomena KKS, svojo teorijo osnoval na kreativni delovni sili. Ključni razliki med opredelitvijo KKS na podlagi klasifikacije dejavnosti in opredelitvijo KKS na podlagi poklicne klasifikacije sta dve. Kategorizacija na podlagi dejavnosti vključuje vse zaposlene znotraj določenih dejavnosti; tako tiste, ki opravljajo kreativno delo, kot tudi vse preostale zaposlene znotraj te dejavnosti. Poklicna kategorizacija pa na drugi strani vključuje vse kreativne delavce, ne glede na panogo, v kateri so zaposleni.

Za pridobitev čim realnejše slike je zato smiselno uporabiti oba pristopa (FORA, 2010). KKS naj bi tako sestavljale tiste gospodarske panoge, v katerih je kreativna intenzivnost visoka, to so panoge, v katerih zaposleni v kreativnih poklicih sestavljajo visok delež vseh zaposlenih (NESTA, 2013a). Podobno kot pri opredelitvi KKS po SKD-panogah pa se tudi pri opredelitvi KKS na podlagi poklicev srečujemo s številnimi dvomi, omejitvami in pomanjkljivostmi. Glavno vprašanje, ki nas zadeva v tem primeru, je seveda – kateri poklici so sploh kreativni. Medtem ko sam koncept kreativnosti morda lahko opišemo, pa bistveno težje podamo njegovo analitično definicijo, torej eksplicitne kriterije, na podlagi katerih bi se lahko odločali, ali je nekaj kreativno ali ne.

Večina poklicnih analiz v preteklosti je temeljila na opredelitvi poklicev, ki je izhajala iz pristopa Floride (2002). Takšnemu pristopu so v preteklosti sledili tudi nekateri slovenski raziskovalci, ki so podrobneje preučevali prostorsko razporeditev kreativne delovne sile (npr. Kozina et al., 2014, Ravbar, Bole, 2007). Težava, ki nastopi pri omenjenem pristopu, je v zelo široki opredelitvi kreativnih poklicev, ki vključuje tudi poklice, kot so matematiki, fiziki, zdravniki, pravni strokovnjaki, knjigovodje itd. Takšna opredelitev bistveno presega KKS, kot ga razume Ministrstvo za kulturo RS, in tudi obseg področja delovanja Centra za kreativnost.

Da bi preverili in prevetrili obstoječo definicijo kreativnih poklicev Ministrstva za kulturo, medije in šport (DCMS), so v Združenem kraljestvu oblikovali posebno delovno skupino, ki se je temu vprašanju posvetila v obsežnem projektu (NESTA, 2013b). V odsotnosti takšnega projekta pri nas smo v pričujoči analizi skušali čim bolj slediti njihovemu pristopu in definiciji. Težavo pri tem seveda pomeni dejstvo, da Slovenija uporablja drugačno klasifikacijo poklicev, ki je primerljiva le do določene mere.

Rezultati analize poklicev, predstavljeni v nadaljevanju, so v veliki večini pridobljeni na podlagi analize baze podatkov, imenovane Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Ta register omogoča spremljanje različnih zaposlitvenih in demografskih lastnosti delovno aktivnega prebivalstva po poslovnih subjektih (oz. delih poslovnih subjektov), v katerih delajo. SRDAP vodi in vzdržuje Statistični urad RS (SURS). Avtorji smo v skladu s pogodbo o dostopu do mikropodatkov in izjavo o varovanju podatkov dolžni zaščititi podatke v skladu z navodili SURS. V določenih primerih smo bili tako primorani poiskati kompromise med načrtovano analizo in podatki, ki jih v skladu z navodili SURS lahko objavimo.

3.2 Podatki in metodologija

Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP) vsebuje podatke iz prijav, sprememb in odjav podatkov o obveznem pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju oz. podatke iz t. i. obrazcev M (M 1, M 3, M 2). Te podatke zbira Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) in jih mesečno sporoča SURS-u, in to najkasneje do tretjega v mesecu za pretekli mesec. Vir podatkov za SRDAP so poleg tega tudi Poslovni register Slovenije (PRS), Register prostorskih enot (RPE) in nekateri drugi viri Statističnega urada RS (SURS, 2017).

SRDAP omogoča spremljanje različnih zaposlitvenih in demografskih lastnosti delovno aktivnega prebivalstva po poslovnih subjektih (oz. delih poslovnih subjektov), v katerih delajo. Osnovni namen registra je zagotavljanje vhodnih podatkov za socialne statistike, statistiko nacionalnih računov, poslovne statistike, statistični poslovni register in pripravo adresarjev. SRDAP vsebuje različne podatke o zavarovancu (npr. EMŠO, ime in priimek, spol, datum rojstva, starost, državljanstvo, naslov prebivališča, datum in vrsta dogodka (prijava, odjava, sprememba v zavarovanju), podlaga za zavarovanje, status aktivnosti, vrsta delovnega razmerja, izmensko delo, delovni čas, izobrazba, poklic) in podatke o zavezancu (npr. naziv in naslov zavezanca, matična številka poslovnega subjekta, pravnoorganizacijska oblika in lastnina, dejavnost) (SURS, 2019).

V SRDAP-u so upoštevane zaposlene osebe v delovnem razmerju in samozaposlene osebe, ki so na tej osnovi tudi obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s skrajšanim delovnim časom. V SRDAP pa niso vključene osebe, ki delajo po podjemnih pogodbah (pogodbi o delu), avtorskih pogodbah ali za neposredno plačilo, pomagajoči družinski člani in osebe, napotene na delo ali usposabljanje v tujino (v slovenska predstavništva, na gradbišča v tujini ipd.) (SURS, 2018).

Izhodišče za analizo poklicev je bil torej SRDAP, ki pa je bil anonimiziran in ne vsebuje občutljivih podatkov (kot so npr. ime osebe, rojstni datum, ime in naslov podjetja …). V pričujočo analizo smo zajeli podatke SRDAP od leta 1986, ko je bil register vzpostavljen na podlagi zadnjega popisa zaposlenih oseb. Od takrat dalje so v registru zapisane vrednosti spremenljivk ob prijavi, spremembi ali odjavi osebe v oz. iz obveznega socialnega zavarovanja. Na podlagi teh dogodkov smo ustvarili bazo, ki ima za vsako podjetje/organizacijsko enoto zabeležene podatke o zaposlenih na 1. januar posameznega leta.

Ker so podatki o SKD-dejavnosti podjetij (zavezancev) v bazi SRDAP posodobljeni le ob vpisu novih dogodkov, smo za potrebe izračuna kreativne intenzivnosti in vzvratne intenzivnosti (*angl. reverse intensity*) v bazo podatkov SRDAP uvozili tudi podatke iz Statističnega poslovnega registra Slovenije (SPRS), kjer je ta spremenljivka kakovostnejša. Precej manjkajočih podatkov je v bazi SRDAP tudi pri sami klasifikaciji poklicev, saj v posameznem letu za približno 10 % delovno aktivnih ni podatka o njihovem poklicu. Iz izračuna deležev zaposlenih v kreativnih in nekreativnih poklicih so bili zato izločeni.

Za prikazovanje podatkov o poklicih se uporablja veljavna standardna klasifikacija poklicev (SKP-08), pri čemer so poklicne skupine v SRDAP prikazane na drugi ravni SKP. Poklici, ki smo jih za namen ocene obsega KKS opredelili kot kreativne, so prikazani v poglavju 1, v tabeli 3. Pri tem smo v kar največji meri sledili naboru kreativnih poklicev, kot so navedeni v študiji NESTA (2013a), ki izhaja iz opredelitve kreativnih poklicev s strani DCMS, pri čemer pa je bila potrebna prevedba poklicev iz klasifikacije SOC 2010 v pri nas veljavno standardno klasifikacijo poklicev (SKP-08). Ker posamezne kategorije poklicev med obema klasifikacijama niso povsem prevedljive, smo bili pri odločitvi o tem, katere poklice uvrstiti med kreativne in katerih ne, poleg zgleda NESTA (2013a) včasih prisiljeni uporabiti tudi zgolj presojo znotraj obstoječe delovne skupine. Tako obstaja možnost, da je kateri od kreativnih poklicev izpuščen, oz. nasprotno, da so priš-

tete določene skupine, katerih delo v večini ni kreativno. Za strokovnejšo presojo in širši konsenz o tem, kateri poklici so kreativni, bi bilo treba oblikovati delovno skupino posebej za ta namen ter slediti podobnemu pristopu kot NESTA (2013b), kar pa presega obseg in namen te študije.

Da bi lahko v bazo, ki smo jo oblikovali, vključili tudi osebe, ki so se zaposlile, še preden je SKP-08 stopil v veljavo, smo za takšne osebe uporabili prevajalnik med SKP-08 in klasifikacijo SKP-V2, ki je bila v veljavi pred tem. Pretvornik med obema klasifikacijama, ki smo ga uporabili, je v prilogi A1.

Pri izračunu kreativne in vzvratne intenzivnosti smo pri opredelitvi nabora SKD-dejavnosti, ki sodijo v okvir KKS, izhajali iz zadnje študije KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), in se osredotočili na tiste dejavnosti, ki jih omenjena študija opredeljuje kot osrednje dejavnosti KKS. Te dejavnosti so predstavljene tudi v prvem stolpcu tabele 2 v poglavju 1.

Pri pripravi analize smo bili zavezani k upoštevanju pravil SURS za statistično zaščito podatkov. V splošnem ni dovoljeno posredovanje minimalnih in maksimalnih vrednosti. Podatek je občutljiv, če k njegovi vrednosti prispeva premajhno število enot (oseb, podjetij …) ali pa prevelik odstotek njegove vrednosti zavzema prispevek ene enote. Podatkov, ki so v skladu s katerim od teh dveh kriterijev občutljivi, torej v analizi ne moremo prikazati, kar je v določenih primerih povzročalo težave in odklone od načrtovane analize. Da bi kljub temu čim bolj zadostili namenu analize, ki pa seveda ni razkrivanje osebnih podatkov, temveč čim bolj celovit popis sumarnih podatkov KKS, smo zato v takšnih primerih:

- podatke za posamezne podkategorije skušali združiti na ravni, ki prikaz podatkov še omogoča (npr. združitev nekaterih SKD-kategorij),
- v prikazu podatkov občutljive podatke zakrili in jih prikazali kot vrednost Z ter to pojasnili v sprotnih opombah.

3.3 Rezultati analize poklicev

3.3.1 Število in deleži zaposlenih v kreativnih poklicih

Da bi pridobili podatke o številu in deležu zaposlenih v kreativnih poklicih, smo v bazi, ustvarjeni na podlagi SRDAP, obdržali samo podatke o osebah, ki imajo oz. so imele sklenjeno delovno razmerje za določen ali nedoločen čas (izločili smo npr. vajence, študente itd.). Število zaposlenih je bilo preračunano na podlagi podatka o številu delovnih ur, ki je v SRDAP vnesen za vsak zabeležen dogodek, in sicer kot količnik med številom delovnih ur in številom 40. Posledično število zaposlenih običajno ni celo število, zaradi zaokroževanja pa lahko prihaja do manjših odstopanj.

V tabeli 4 za preučevano obdobje (2008–2017) prikazujemo število zaposlenih v kreativnih poklicih, število zaposlenih v nekreativnih poklicih ter tudi število in delež tistih zaposlenih, za katere podatek o poklicu v bazi manjka. Delež manjkajočih podatkov, kot vidimo, v prvem preučevanem letu dosega kar 15 %, vendar pa se z leti kakovost spremenljivke izboljšuje in v letu 2017 delež manjkajočih podatkov dosega še dobrih 8 %.

Tabela 4: Število zaposlenih in manjkajoči podatki, 2008— 2017

	Število zaposlenih v kreativnih poklicih	Število zaposlenih v nekreativnih poklicih	Manjkajoči podatki	Delež manjkajočih podatkov	ZAPOSLENI (SKUPAJ)
2008	38.929	756.059	140.557	15,02 %	**935.546**
2009	40.270	766.279	132.727	14,13 %	**939.276**
2010	39.760	735.326	121.605	13,56 %	**896.691**
2011	39.898	717.517	111.439	12,83 %	**868.855**
2012	38.859	712.130	99.446	11,69 %	**850.434**
2013	35.964	684.137	90.516	11,17 %	**810.617**
2014	34.783	676.045	82.508	10,40 %	**793.336**
2015	34.265	681.307	76.286	9,63 %	**791.858**
2016	34.325	688.824	71.653	9,02 %	**794.803**
2017	35.212	708.296	66.905	8,26 %	**810.413**

Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

V nadaljevanju študije bomo tiste zaposlene, za katere ni podatka o tem, v katerem poklicu so zaposleni, iz analize izločili.

Slika 2: Delež zaposlenih v kreativnih poklicih, 2017

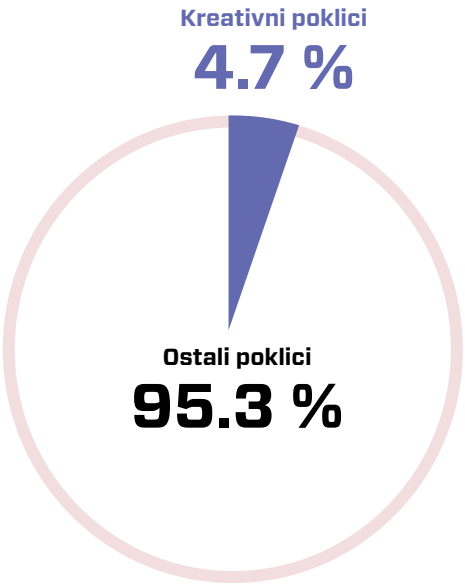

Kot je razvidno z zgornje slike, je bilo v zadnjem preučevanem letu (2017) v kreativnih poklicih zaposlenih 4,7 % vseh zaposlenih.

V tabeli 5 za zadnje preučevano leto (2017) prikazujemo število in delež zaposlenih v posameznih kreativnih poklicih. Kot vidimo, največji delež med posameznimi kreativnimi poklici zavzemajo mizarji, ki jih je kar 15 %, ter strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje, ki jih je dobrih 10 %. Kreativni poklici so sicer precej razdrobljeni; več kot polovica posameznih kreativnih poklicev je takšnih, da v skupnem številu zaposlenih v kreativnih poklicih zavzemajo le okoli 1 %.

Tabela 5: Zaposleni v posameznih kreativnih poklicih v letu 2017

ŠIFRA SKP-08	POKLIC	ŠTEVILO	DELEŽ
1222	Menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi	531	1,5 %
1330	Menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo	1095	3,1 %
2161	Arhitekti	1064	3,0 %
2162	Krajinski arhitekti	64	0,2 %
2163	Industrijski in modni oblikovalci ipd.	318	0,9 %
2164	Prostorski načrtovalci	111	0,3 %
2166	Grafični in multimedijski oblikovalci	1568	4,5 %
2431	Strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje	3652	10,4 %
2432	Strokovnjaki za odnose z javnostmi	489	1,4 %
2511	Sistemski analitiki	1285	3,7 %
2512	Razvijalci programske opreme	2063	5,9 %
2513	Razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev	177	0,5 %
2519	Razvijalci in analitiki programske opreme in aplikacij, drugje nerazvrščeni	2104	6,0 %
2621	Arhivisti	610	1,7 %
2622	Knjižničarji	1167	3,3 %
2641	Pisatelji	204	0,6 %
2642	Novinarji	1764	5,0 %
2643	Prevajalci	971	2,8 %
2651	Vizualni umetniki	556	1,6 %
2652	Glasbeniki, pevci, skladatelji	760	2,2 %
2653	Plesalci, koreografi	166	0,5 %
2654	Filmski, gledališki direktorji in producenti	299	0,8 %
2655	Igralci	281	0,8 %
2656	Napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih	92	0,3 %
3112	Tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd.	1783	5,1 %
3431	Fotografi	360	1,0 %
3432	Strokovni sodelavci za oblikovanje, dekoraterji, aranžerji	435	1,2 %
3435	Strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter kulinariko, drugje nerazvrščeni	199	0,6 %
3521	Tehniki operaterji oddajnih in avdiovizualnih naprav	798	2,3 %
7312	Izdelovalci, uglaševalci glasbil	60	0,2 %
7313	Izdelovalci nakita in bižuterije	162	0,5 %
7316	Izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji, jedkalci stekla, keramike in drugih materialov	38	0,1 %
7317	Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov	33	0,1 %
7321	Poklici za pripravo tiska	564	1,6 %
7322	Tiskarji	1404	4,0 %
7522	Mizarji	5283	15,0 %
7531	Krojači, šiviljci, izdelovalci usnjenih in krznenih oblačil, klobučarji ipd.	2173	6,2 %
7532	Krojilci ipd.	198	0,6 %
7536	Izdelovalci obutve, usnjene galanterije ipd.	333	0,9 %
SKUPAJ	**KREATIVNI POKLICI**	**35212**	**100 %**

Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

3.3.2 Trendi zaposlitev v kreativnih poklicih

Na sliki 3 prikazujemo primerjavo letnih stopenj rasti števila zaposlenih v kreativnih poklicih z letnimi stopnjami rasti števila zaposlenih v ostalih poklicih za obdobje 2008–2017. Kot vidimo, je bilo gibanje stopenj rasti kreativnih in ostalih poklicev v obdobju 2008–2017 precej podobno, saj so razlike v stopnjah rasti nizke. Medtem ko je bila do vključno leta 2011 stopnja rasti v kreativnih poklicih nekoliko višja od stopnje rasti v ostalih poklicih (oz. je bila stopnja upadanja nižja), se je po letu 2012 to razmerje spremenilo. Število zaposlenih v kreativnih poklicih se je od takrat dalje zmanjševalo hitreje kot število zaposlenih v ostalih poklicih. Tudi okrevanje in ponovna rast števila zaposlenih sta se v drugih poklicih pokazala nekoliko prej kot v kreativnih.

Na podlagi preučevanih podatkov torej težko sklepamo o večji ali manjši odpornosti kreativnih poklicev proti gospodarski krizi.

Slika 3: Stopnje rasti števila zaposlenih, 2008—2017

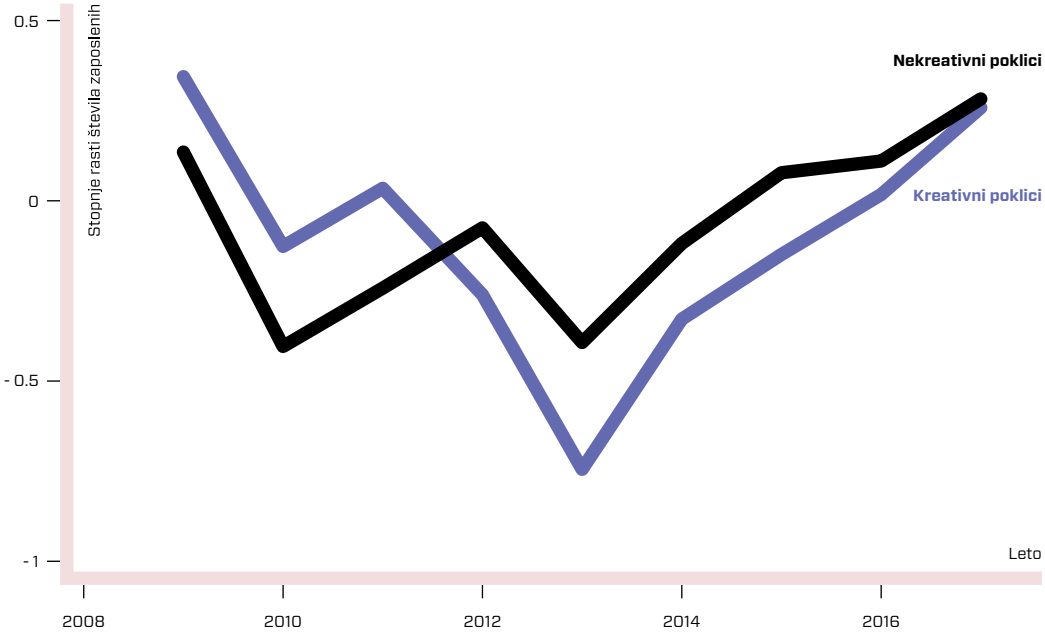

Na sliki 4 prikazujemo absolutno rast, torej rast števila zaposlenih, v posameznih kreativnih poklicih (glede na njihovo kodo v SKP-08, glej tabelo 3) v obdobju 2008–2017. Na isti sliki z velikostjo krogov hkrati ponazarjamo tudi relativno število zaposlenih oz. odstotek, ki ga je v letu 2017 posamezen poklic dosegal v vseh poklicih glede na število zaposlenih.

S slike je takoj razvidno, da je največji absolutni padec v številu zaposlenih v preučevanem obdobju utrpel poklic mizarja (SKP-08: 7522), ki pa je hkrati med kreativnimi poklici glede na število zaposlenih še vedno najštevilnejši. Poleg tega sta velik padec v številu zaposlenih utrpela tudi poklica krojač, šiviljec, izdelovalec usnjenih oblačil, klobučar ipd. (SKP-08: 7531) ter tehnik za gradbeništvo, geodezijo ipd. (SKP-08: 3112). Oba poklica prav tako sodita med tiste kreativne poklice, v katerih je še vedno zaposlenih sorazmerno veliko ljudi. Na drugi strani pa tako po velikosti kot tudi po absolutni rasti ponovno izstopajo predvsem trije poklici. Daleč največjo absolutno rast v preučevanem obdobju je doživel poklic strokovnjak za prodajo, oglaševanje in trženje (SKP-08: 2431), ki je bil sicer po številnosti med kreativnimi poklici v letu 2017 na drugem mestu. Sledijo mu poklici razvijalec programske opreme (SKP-08: 2512), razvijalec in analitik programske opreme in aplikacij, drugje nerazvrščeni (SKP-08: 2519), ter knjižničar (SKP-08: 2622); slednja sta prav tako med tistimi kreativnimi poklici, ki so po številnosti dosegali največje deleže.

Slika 4: Absolutna rast števila zaposlenih po posameznih poklicih v obdobju 2008—2017

V prilogi A2 so slike absolutnih rasti števila zaposlenih v posameznih kreativnih poklicih in po posameznih letih v obdobju 2008–2017. S slik vidimo, da je pri mnogih kreativnih poklicih število zaposlenih vrh doseglo okoli leta 2010, nato pa je pričelo upadati.

Od tega trenda pa močno odstopajo nekateri poklici, v katerih je število zaposlenih znatno naraščalo v skoraj celotnem preučevanem obdobju. Ti poklici so: strokovnjak za prodajo, oglaševanje in trženje; razvijalec programske opreme; knjižničar; strokovnjak za odnose z javnostmi; razvijalec spletnih in multimedijskih rešitev (ki se sicer pojavi šele po letu 2012) ter arhivist. Zaradi manjše številnosti nekaterih od teh poklicev njihov pozitivni trend s slike 3 ni tako jasno razviden, saj gre v absolutnem smislu za manjšo rast, ki pa je v relativnem smislu kljub temu precej visoka.

V nekaterih panogah pa se je prej sicer negativen trend v zadnjih preučevanih letih spet obrnil v izrazito pozitivno smer. Takšni poklici so: grafični in multimedijski oblikovalec; strokovni sodelavec za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter tehnik operater oddajnih in avdiovizualnih naprav.

3.3.3 Kreativna intenzivnost

Kreativna intenzivnost, kot jo je definiral Freeman (2004), pomeni delež zaposlenih v določeni kreativni industriji, ki opravljajo kreativni poklic. Za razliko od pristopov, ki upoštevajo vse zaposlene v kreativnih panogah, ne glede na poklic, ki ga opravljajo, ali pa na drugi strani vse zaposlene v kreativnih poklicih, ne glede na to, v kateri panogi so zaposleni, kreativna intenzivnost združuje oba pogleda.

Za namen naše analize smo torej kreativno intenzivnost opredelili kot delež tistih zaposlenih v panogah KKS (kot so opredeljene v tabeli 2), ki opravljajo kreativne poklice (kot so opredeljeni v tabeli 3). Izračunali smo jo torej kot količnik med številom zaposlenih v (posamezni panogi) KKS, ki opravljajo kreativni poklic, in številom vseh zaposlenih v tej panogi.

$$\text{Kreativna intenzivnost} = \frac{\text{št. zaposlenih v panogi, ki opravljajo kreativni poklic}}{\text{št. vseh zaposlenih v panogi}}$$

Kot že omenjeno v poglavju 2.2, smo za potrebe izračuna kreativne in vzvratne intenzivnosti v bazo, ki smo jo oblikovali na podlagi podatkov iz SRDAP, uvozili tudi podatke iz SPRS, kjer so podatki o SKD-dejavnostih kakovostnejši. Kljub temu je bilo še približno 10 % zaposlenih takšnih, za katere je podatek o SKD-panogi, v kateri so zaposleni, manjkal. Te smo iz nadaljnje analize izločili.

V tabeli 6 predstavljamo izračun števila zaposlenih v kreativnih poklicih, števila zaposlenih v ostalih poklicih in skupnega števila zaposlenih ter oceno kreativne intenzivnosti po posameznih podpanogah KKS ter za KKS kot celoto. Izračuni so narejeni na podlagi podatkov za leto 2017.

Tabela 6: Kreativna intenzivnost panog KKS, 2017

PANOGA KKS	Št. zaposl. v kreativnih poklicih	Št. zaposl. v ostalih poklicih	Skupno št. zaposlenih v panogi	KREATIVNA INTENZIVNOST
Oglaševanje	682	1257	1938	35 %
Arhitektura	785	888	1674	47 %
Arhivi, knjižnice, kulturna dediščina	1287	1862	3149	41 %
Knjige in tisk	2789	4306	7095	39 %
Kulturno-umetnostna vzgoja	97	1734	1831	5 %
Oblikovanje in vizualna umetnost	470	452	922	51 %
Glasba	56	69	125	45 %
Uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje	2331	1401	3733	62 %
Radio in TV	1532	1116	2647	58 %
Programska oprema in igre	2009	3345	5354	38 %
Video in film	423	397	819	52 %
SKUPAJ KKS	**12461**	**16827**	**29288**	**43 %**

Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

Kot vidimo, je v KKS 43 % – torej manj kot polovica – zaposlenih takšnih, ki opravljajo kreativne poklice. Večino sestavljajo zaposleni v drugih poklicih. Izmed podpanog KKS je kreativna intenzivnost najvišja v uprizarjajoči umetnosti in umetniškem ustvarjanju (62 %), sledi ji podpanoga radio in TV (58 %). Delež zaposlenih, ki opravljajo kreativni poklic, je višji od polovice še v podpanogah video in film ter oblikovanje in vizualna umetnost.

Kot panoga z daleč najnižjo kreativno intenzivnostjo izstopa panoga kulturno-umetnostna vzgoja, kar odpira več vprašanj v zvezi z uvrstitvijo te panoge med KKS ali na drugi strani potrebo po umestitvi dodatnih poklicev na seznam kreativnih poklicev. To panogo po SKD zastopa kategorija 85.52 – Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti. Daleč najbolj zastopana poklica v tej panogi sta predmetni učitelj v osnovni šoli in učitelj glasbe v glasbeni šoli oz. zasebni vaditelj glasbe. Ker nobeden izmed teh dveh poklicev ni bil opredeljen kot kreativni poklic, je posledično kreativna intenzivnost panoge zelo nizka.

V tabeli 7 so izpisane posamezne podpanoge KKS, v katerih je bila kreativna intenzivnost v letu 2017 najvišja.

Tabela 7: Podpanoge KKS s kreativno intenzivnostjo nad 50 %, 2017

SKD-08	Št. zaposl. v kreativnih poklicih	Št. zaposl. v ostalih poklicih	Skupno št. zaposlenih v panogi	KREATIVNA INTENZIVNOST
63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	107	24	132	82 %
90.03 Umetniško ustvarjanje	1319	352	1671	79 %
32.2 Proizvodnja glasbil	24	11	35	70 %
90.01 Umetniško uprizarjanje	808	441	1249	65 %
59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	34	19	53	64 %
58.13 Izdajanje časopisov	598	361	959	62 %
74.3 Prevajanje in tolmačenje	338	208	545	62 %
60.1 Radijska dejavnost	173	122	295	59 %
74.2 Fotografska dejavnost	194	138	332	58 %
60.2 Televizijska dejavnost	1358	z*	z*	z*
59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	346	266	611	57 %
70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	79	65	144	55 %
18.13 Priprava za tisk in objavo	397	372	768	52 %

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

V tabeli 8 pa na drugi strani prikazujemo tiste podpanoge, ki v skladu z uporabljeno definicijo sicer niso bile uvrščene v KKS, vendar je kreativna intenzivnost v njih presegala 30 %, kar pomeni mejo, ki jo je NESTA (2013b) predlagala kot ločnico med panogami, za katere je smiselno, da jih uvrstimo v KKS, in tistimi, za katere to ni smiselno.

Tabela 8: Panoge zunaj KKS z najvišjo kreativno intenzivnostjo, 2017

SKD-08	Št. zaposl. v kreativnih poklicih	Št. zaposl. v ostalih poklicih	Skupno št. zaposlenih v panogi	KREATIVNA INTENZIVNOST
32.13 Proizvodnja bižuterije	z*	z*	z*	z*
95.23 Popravila obutve in usnjene galanterije	29	17	45	63 %
95.24 Popravila pohištva	47	36	82	57 %
14.11 Proizvodnja usnjenih oblačil	16	15	30	52 %
31.01 Proizvodnja pohištva za poslovne in prodajne prostore	803	855	1658	48 %
95.29 Popravila drugih osebnih ali gospodinjskih izdelkov	60	74	133	45 %
31.02 Proizvodnja kuhinjskega pohištva	298	436	734	41 %
14.19 Proizvodnja drugih oblačil, pokrival ter dodatkov	65	96	162	40 %
14.14 Proizvodnja spodnjega perila	133	247	380	35 %
14.39 Proizvodnja drugih pletenih in kvačkanih oblačil	59	112	171	34 %
14.31 Proizvodnja nogavic	z*	z*	z*	z*
32.12 Proizvodnja nakita in podobnih izdelkov	131	279	409	32 %
14.13 Proizvodnja drugih vrhnjih oblačil	430	949	1379	31 %
14.12 Proizvodnja delovnih oblačil	68	157	225	30 %

Opomba: Panog, ki imajo manj kot 5 zaposlenih, nismo upoštevali.
Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

Podobno kot tabela 7 tudi ta tabela ponuja razmislek v zvezi z opredelitvijo KKS. Vidimo namreč, da obstaja 15 takšnih podpanog, ki sicer niso uvrščene med osrednje panoge KKS, vendar je kreativna intenzivnost v nekaterih od njih zelo visoka in presega skupno kreativno intenzivnost KKS. Podrobnejši pregled pokaže, da izmed teh podpanog kar 9 podpanog pripada modni industriji, ki jo sicer EK (2016) tudi uvršča med KKS, vendar zunaj osrednjih dejavnosti KKS. Na drugi strani pa v 12 panogah, ki v skladu z opredelitvijo EK (2016) prav tako sodijo v modno industrijo, kreativna intenzivnost ne presega meje 30 %. Lahko pa vidimo, da imajo kreativno intenzivnost, višjo od 30 %, vse podpanoge v SKD-panogi 14.1 – Proizvodnja oblačil, razen krznenih. Poleg modne industrije so v skupini kreativno visoko intenzivnih panog tudi tri podpanoge SKD-panoge 95.2 – Popravila izdelkov za široko rabo, ki pa je sicer v smislu kreativnosti precej heterogena. Tretja skupina podpanog z visoko kreativno intenzivnostjo je povezana s področjem pohištva (31.01 – Proizvodnja pohištva za poslovne in prodajne prostore, 31.02 – Proizvodnja kuhinjskega pohištva, 43.32 – Vgrajevanje stavbnega pohištva).

3.3.4 Vzvratna intenzivnost

Vzvratna intenzivnost (*angl. reverse intensity*), kot jo definira NESTA (2013a), pomeni delež zaposlenih znotraj določenega poklica, ki so zaposleni v določeni panogi. Poklici, ki imajo visoko vzvratno intenzivnost, tako veljajo za bolj specializirane – večina jih sodi v isto SKD-panogo.

Za namen naše analize smo torej vzvratno intenzivnost opredelili kot delež tistih zaposlenih v določenem kreativnem poklicu, ki so zaposleni v panogah KKS (kot so opredeljene v tabeli 3).

$$\text{Vzvratna intenzivnost} = \frac{\text{št. zaposlenih v določenem poklicu, ki so zaposleni v KKS}}{\text{št. vseh zaposlenih v tem poklicu}}$$

Tabela 9: Vzvratna intenzivnost kreativnih poklicev, 2017

ŠIFRA SKP-08	POKLIC	Delež zaposlenih v KKS
1222	Menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi	39 %
1330	Menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo	22 %
2161	Arhitekti	64 %
2162	Krajinski arhitekti	51 %
2163	Industrijski in modni oblikovalci ipd.	36 %
2164	Prostorski načrtovalci	22 %
2166	Grafični in multimedijski oblikovalci	62 %
2431	Strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje	12 %
2432	Strokovnjaki za odnose z javnostmi	15 %
2511	Sistemski analitiki	12 %
2512	Razvijalci programske opreme	40 %
2513	Razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev	56 %
2519	Razvijalci in analitiki programske opreme in aplikacij, drugje nerazvrščeni	31 %
2621	Arhivisti	79 %
2622	Knjižničarji	62 %
2641	Pisatelji	88 %
2642	Novinarji	89 %
2643	Prevajalci	51 %
2651	Vizualni umetniki	86 %
2652	Glasbeniki, pevci, skladatelji	89 %
2653	Plesalci, koreografi	78 %

2654	Filmski, gledališki direktorji in producenti	93 %
2655	Igralci	95 %
2656	Napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih	95 %
3112	Tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd.	6 %
3431	Fotografi	73 %
3432	Strokovni sodelavci za oblikovanje, dekoraterji, aranžerji	43 %
3435	Strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter kulinariko, drugje nerazvrščeni	46 %
3521	Tehniki operaterji oddajnih in avdiovizualnih naprav	81 %
7312	Izdelovalci, uglaševalci glasbil	45 %
7313	Izdelovalci nakita in bižuterije	Z*
7316	Izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji, jedkalci stekla, keramike in drugih materialov	8 %
7317	Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov	6 %
7321	Poklici za pripravo tiska	57 %
7322	Tiskarji	60 %
7522	Mizarji	1 %
7531	Krojači, šiviljci, izdelovalci usnjenih in krznenih oblačil, klobučarji ipd.	3 %
7532	Krojilci ipd.	2 %
7536	Izdelovalci obutve, usnjene galanterije ipd.	2 %
SKUPAJ	**KREATIVNI POKLICI**	**36 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

V tabeli 9, v kateri prikazujemo vzvratno intenzivnost kreativnih poklicev na podlagi podatkov za leto 2017, takoj vidimo, da prihaja med posameznimi poklici do velikih razlik. Tako je npr. znotraj KKS zaposlenih kar 95 % vseh napovedovalcev na radiu, televiziji in v drugih medijih, prav tako 95 % vseh igralcev ter 93 % vseh filmskih in gledaliških direktorjev in producentov. Med poklici z izredno visoko vzvratno intenzivnostjo so tudi novinarji (89 %), glasbeniki, pevci, skladatelji (89 %), pisatelji (88 %) in vizualni umetniki (86 %). Vzvratno intenzivnost, višjo od 70 %, imajo še arhivisti (79 %), plesalci, koreografi (78 %) in fotografi (73 %).

Na drugi strani pa je znotraj KKS zaposlenih le 1 % mizarjev, ki sicer pomenijo najštevilnejšega med kreativnimi poklici. Izredno nizek delež zaposlenih v KKS je tudi med izdelovalci obutve, usnjene galanterije ipd. (2 %), krojilci ipd. (2 %), krojači, šiviljci, izdelovalci krznenih oblačil, klobučarji ipd. (3 %), tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd. (6 %), izdelovalci predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov (6 %) ter izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji, jedkalci stekla, keramike in drugih materialov (8 %). Omenjeni poklici so sicer specializirani, vendar so ti ljudje večinoma zaposleni v panogah, ki ne sodijo v KKS. Poleg navedenih poklicev imajo vzvratno intenzivnost, nižjo od 10 %, še: sistemski analitiki (12 %), strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje (12 %) ter strokovnjaki za odnose z javnostmi (15 %). To skupino poklicev pa bi bolj kot med specializirane lahko uvrstili med poklice, ki so potrebni in

prisotni v zelo različnih panogah.

Tudi nekateri poklici, ki sicer niso opredeljeni kot kreativni, imajo v KKS zelo visok delež zaposlenih. V tabeli 10 predstavljamo tiste izmed njih, pri katerih so ti deleži najvišji. Glede na to, kako visoki so, rezultati spodbujajo razmislek o tem, ali in katere od teh poklicev bi bilo morda smiselno umestiti med kreativne. V kar treh poklicih (knjižnični uradnik, učitelj glasbe v glasbeni šoli oz. zasebni vaditelj glasbe; menedžer v kulturi in umetnosti) namreč več kot tri četrtine zaposlenih dela v panogah KKS.

Tabela 10: Nekreativni poklici z najvišjim deležem zaposlenih v KKS, 2017

ŠIFRA SKP-08	POKLIC	Delež zaposlenih v KKS
4411	Knjižnični uradniki/knjižnične uradnice	85 %
2354	Učitelji/učiteljice glasbe v glasbenih šolah, zasebni vaditelji/zasebne vaditeljice glasbe	80 %
1347	Menedžerji/menedžerke v kulturi in umetnosti	80 %
2659	Umetniški ustvarjalci, poustvarjalci/umetniške ustvarjalke, poustvarjalke, drugje nerazvrščeni	71 %
7323	Poklici za zaključna tiskarska dela in knjigovezi/knjigovezke	61 %
3433	Strokovni sodelavci/strokovne sodelavke v galerijah, muzejih in knjižnicah	53 %
8132	Upravljavci/upravljavke naprav za izdelavo fotografskih in mikrofilmskih izdelkov	47 %
2355	Učitelji/učiteljice plesa, slikanja in drugih umetnosti v neformalnem izobraževanju	40 %
2514	Programerji/programerke računalniških aplikacij	36 %
3514	Tehniki/tehnice za vzdrževanje, nadzor in podporo delovanja spletnega okolja	29 %

Vir: SURS, SRDAP in lastni izračuni

3.3.5 Kreativni trident

Ker je več raziskovalcev opozarjalo na pomen in vlogo kreativne delovne sile znotraj KKS, je bila razvita metoda, poimenovana trident (Higgs et al., 2005, NESTA, 2013a). V skladu s to metodo so bili kreativni poklici znotraj KKS poimenovani kot »specialisti«, kreativni poklici zunaj KKS kot »vgrajeni« poklici, tisti poklici znotraj KKS, ki niso opredeljeni kot kreativni, pa kot »podporni«. Da dobimo oceno zaposlenosti v kreativni ekonomiji, je po metodi kreativnega tridenta treba upoštevati vse tri skupine; ponazorjene in obarvane so tudi v spodnji tabeli.

Tabela 11: Kreativni trident, 2017

	KKS	Ostale panoge	Vse panoge
Kreativni poklici	SPECIALISTI 12.460	VGRAJENI 22.646	vsi zaposleni v kreativnih poklicih 35.105
Ostali poklici	PODPORNI 16.828	nekreativni 689.964	vsi zaposleni v ostalih poklicih 706.792
Vsi poklici	vsi zaposleni v KKS 29.287	zaposleni zunaj KKS 712.610	celotna delovna sila 741.897*

* Podatek odstopa od prikazanega v tabeli 4 zaradi izločitve enot z manjkajočimi podatki o poklicih in SKD-panogah.

Zaposlenost v kreativni ekonomiji = specialisti + podporni + vgrajeni

Zaposlenost v kreativni ekonomiji Slovenije, 2017 = 51.934
(7 % celotne delovne sile)

Na sliki 5 prikazujemo deleže, ki so jih med zaposlenimi v kreativni ekonomiji Slovenije v letu 2017 dosegale posamezne skupine. Vidimo, da ima vsaka od treh skupin pomemben delež, največji delež pa zavzemajo »vgrajeni«, torej kreativni poklici v panogah zunaj KKS.

Slika 5: Deleži posameznih skupin med zaposlenimi v kreativni ekonomiji Slovenije, 2017

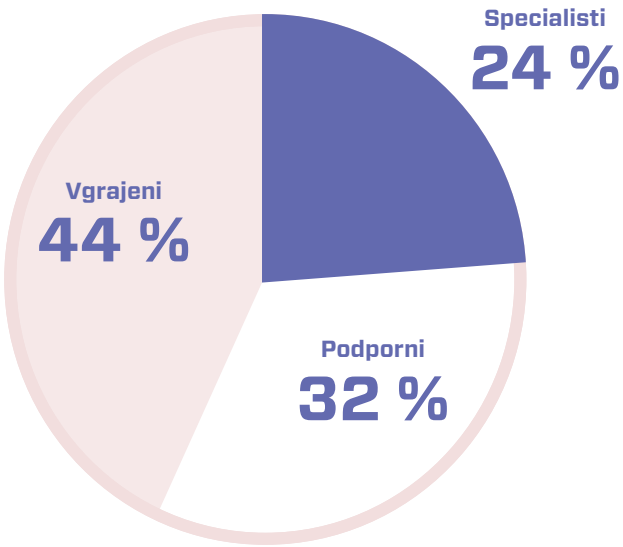

V tabeli 12 prikazujemo gibanje posameznih komponent zaposlenosti v kreativni ekonomiji (specialisti, podporni, vgrajeni) v obdobju 2008–2017. Kot lahko vidimo, se je zaposlenost v celotnem gospodarstvu v preučevanem obdobju kumulativno zmanjšala precej manj (v relativnem smislu) kot zaposlenost v kreativni ekonomiji. Pri tem je predvsem opazna razlika med specialisti, katerih število je relativno upadlo celo nekoliko manj kot število celotne delovne sile, ter podpornimi in vgrajenimi poklici, pri katerih je bil upad števila znatno višji (10,60 % oz. 11,19 %).

Tabela 12: Rast komponent zaposlenosti v kreativni ekonomiji, 2008–2017 (v %)

Leto	KKS		Ostale panoge		Celotna delovna sila	Zaposlenost v kreativni ekonomiji
	Specialisti	Podporni	Vgrajeni	Nekreativni		
2009	8,26	4,74	0,98	1,37	1,47	3,89
2010	2,39	–3,83	–3,26	–4,03	–3,89	–2,09
2011	1,95	–1,12	–0,56	–2,42	–2,28	–0,11
2012	–2,36	–2,07	–2,75	–0,75	–0,84	–2,43
2013	–7,99	–6,20	–7,15	–3,94	–4,12	–7,06
2014	–4,73	–3,40	–2,42	–1,18	–1,29	–3,32
2015	–2,05	–0,61	–1,16	0,78	0,67	–1,20
2016	–1,26	0,03	1,02	1,11	1,06	0,13
2017	0,27	1,75	3,93	2,83	2,82	2,32
Kumulativno 2008–2017	**–6,20**	**–10,60**	**–11,19**	**–6,28**	**–6,44**	**–9,85**

3.4 Zaključek

V primerjavi z industrijsko analizo KKS oz. analizo na podlagi dejavnosti je poklicna analiza KKS v evropskem prostoru manj pogosta, čeprav je kombinacija obeh pomembna za pridobitev realnejšega vpogleda v velikost in druge značilnosti sektorja. Medtem ko analiza dejavnosti v KKS vključuje vse zaposlene znotraj določenih dejavnosti, čeprav ne opravljajo vsi kreativnega dela, poklicna analiza na drugi strani vključuje tudi zaposlene v panogah, ki niso opredeljene kot kreativne. Kombinacija obeh pristopov nam omogoča, da kot KKS opredelimo tiste panoge, v katerih je kreativna intenzivnost visoka, torej panoge, v katerih zaposleni v kreativnih poklicih zavzemajo visok delež vseh zaposlenih (NESTA, 2013). Poleg običajne poklicne analize tako v pričujoči raziskavi predstavljamo kombinacijo obeh pristopov, ki ponuja nekatera izhodišča tudi za diskusijo o ustrezni definiciji KKS v Sloveniji.

Rezultati analize kažejo, da je bilo v Sloveniji v letu 2017 v poklicih, ki so opredeljeni kot kreativni, zaposlenih 35.212 ljudi, kar je pomenilo 4,7 % vseh zaposlenih. V obdobju 2008–2017 so se stopnje rasti števila zaposlenih v kreativnih poklicih gibale podobno kot stopnje rasti števila zaposlenih v ostalih poklicih. Med posameznimi kreativnimi poklici je v preučevanem obdobju daleč največjo absolutno rast doživel poklic strokovnjak za prodajo, oglaševanje in trženje, ki je sicer med kreativnimi poklici glede na delež zaposlitev na drugem mestu (10,4 %). V skoraj celotnem preučevanem obdobju je v relativnem smislu poleg tega poklica precej naraščalo tudi število tistih, ki so zaposleni kot razvijalci programske opreme, knjižničarji, strokovnjaki za odnose z javnostmi, arhivisti ter tudi razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev (ki se sicer pojavijo šele po letu 2012). Največji delež med zaposlenimi v kreativnih poklicih so v letu 2017 zavzemali mizarji (15 %), ki pa so v obdobju 2018–2017 v številu zaposlenih utrpeli največji absolutni padec.

Koncept kreativne intenzivnosti analizo poklicev združuje z industrijsko analizo KKS in predstavlja delež zaposlenih v določeni panogi KKS, ki opravljajo kreativni poklic. Izračun kreativne intenzivnosti za Slovenijo je pokazal, da je kreativna intenzivnost celotnega KKS 43 %, v skoraj vseh posameznih panogah, ki smo jih opredelili kot del KKS, pa je višja od tega; najvišja je v uprizarjajoči umetnosti in umetniškem ustvarjanju (62 %). Na drugi strani pa je izredno nizka v panogi kulturno-umetnostna vzgoja, v kateri le 5 % zaposlenih opravlja katerega od poklicev, ki so bili opredeljeni kot kreativni.

Na drugi strani nam koncept vzvratne intenzivnosti prikaže delež zaposlenih v določenem kreativnem poklicu, ki so zaposleni znotraj panog KKS. Izračun za Slovenijo je pokazal, da je med vsemi zaposlenimi v poklicih, ki so bili opredeljeni kot kreativni, 36 % takih, ki so zaposleni znotraj panog KKS. Med posameznimi kreativnimi poklici sicer v vzvratni intenzivnosti prihaja do zelo velikih razlik, saj se ta razteza od kar 95 % (igralci ter napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih) do zgolj 1 % v primeru mizarjev.

Izračun kreativne in vzvratne intenzivnosti vsekakor odpre številna vprašanja, povezana z definicijo KKS oziroma njeno operacionalizacijo za analitične namene, saj je to pravzaprav tudi eden od glavnih namenov tega izračuna. NESTA (2013b) predlaga pri kreativni intenzivnosti mejo 30 %, ki naj bi pomenila ločnico med panogami, za katere je smiselno, da jih uvrstimo v KKS, in tistimi, za katere to ni smiselno. V primeru Slovenije je torej panoga kulturno-umetnostna vzgoja tista, ki jo sedaj po obstoječi definiciji uvrščamo v KKS, vendar po kreativni intenzivnosti bistveno odstopa od ostalih in je po tem kazalniku bolj primerljiva s panogami, ki niso del KKS. V konkretnem primeru je razlog v dejstvu, da sta v tej panogi daleč najbolj zastopana poklica učitelj glasbe v glasbeni šoli oz. zasebni vaditelj glasbe ter predmetni učitelj v osnovni šoli, od katerih nobeden ni opredeljen kot kreativni poklic. Smiselni se tako zdita dve možnosti – ali se panoga kulturno-umetnostna vzgoja opusti iz nabora panog KKS ali pa se na drugi strani razmisli o uvrstitvi obeh omenjenih poklicev med kreativne poklice. Uvrstitev učiteljev med poklice v kulturi predlaga tudi ESSnet-Culture (2012), ki med kreativne poklice uvršča vse – od učiteljev razrednega pouka v osnovnih šolah pa do visokošolskih in višješolskih učiteljev.

Na drugi strani je kar nekaj tudi takšnih podpanog, pri katerih kreativna intenzivnost krepko presega 30 %, vendar niso bile opredeljene kot osrednje dejavnosti KKS. Večina izmed teh podpanog sicer pripada modni industriji, ki jo tudi EK (2016) sicer uvršča med KKS, vendar zunaj osrednjih dejavnosti KKS – obravnava jo kot ločeno skupino. Med kreativno visoko intenzivnimi podpanogami zunaj KKS so poleg tega tudi nekatere panoge, povezane s popravili izdelkov, ter panoge, povezane s področjem pohištva. Na drugi strani pa se na podlagi izračuna vzvratne intenzivnosti dileme zastavljajo v zvezi s poklicem mizarja: ta je med poklici, ki so opredeljeni kot kreativni, najštevilnejši, vendar njegova vzvratna intenzivnost znaša zgolj 1 %. Tudi delež izdelovalcev obutve, usnjene galanterije ipd. ter delež krojačev, šiviljcev, izdelovalcev usnjenih, krznenih oblačil, klobučarjev ipd., ki bi bili zaposleni v panogah, opredeljenih kot del KKS, je izredno nizek (2 % oz. 3 %).

Če po eni strani združitev poklicnega in panožnega pogleda na KKS odpre vprašanja o definicijah, pa na drugi strani hkrati tudi podpre argumente o pomenu KKS. S tega vidika je pomembna metodologija kreativnega tridenta, v skladu s katero je treba pri ocenjevanju obsega KKS oz. zaposlenosti v kreativni ekonomiji upoštevati vse tri skupine: tiste, ki so v KKS zaposleni v kreativnih poklicih (specialisti), tiste, ki so v KKS zaposleni v drugih poklicih (podporni), in tudi tiste, ki so v kreativnih poklicih zaposleni v drugih industrijah (vgrajeni). Z uporabo takšnega pristopa zaposlenost v kreativni ekonomiji Slovenije v letu 2017 ocenjujemo na 51.934 zaposlenih, kar je 7 % celotne delovne sile. Rezultati kažejo tudi, da se je zaposlenost v celotnem gospodarstvu v preučevanem obdobju kumulativno zmanjšala precej manj (v relativnem smislu) kot zaposlenost v kreativni ekonomiji. Pri tem je predvsem opazna razlika med specialisti, katerih število je relativno upadlo celo nekoliko manj kot število celotne delovne sile, ter podpornimi in vgrajenimi poklici, pri katerih je bil upad števila znatno višji.

Pred prehitrimi zaključki o potrebnih spremembah definicij pa moramo še enkrat opozoriti na glavno pomanjkljivost pričujoče raziskave, in sicer to, da sledi študiji NESTA (2013), ki pa je osnovana na drugačni klasifikaciji poklicev. Čeprav sicer obstajajo usmeritve za pretvarjanje iz klasifikacije SOC 2010 v mednarodno klasifikacijo ISCO-08 in nato še v ustrezno slovensko klasifikacijo SKP-08, pa zaradi razlik med klasifikacijami prihaja do določenih neskladij, ki se jim na takšen način ne moremo povsem izogniti. To se dokaj nazorno pokaže pri pregledu poklicev, ki imajo visoke deleže zaposlenosti v KKS, čeprav niso bili opredeljeni kot kreativni. Tako na primer med kreativne poklice ni bil uvrščen poklic umetniški ustvarjalec, poustvarjalec, drugje nerazvrščeni, čeprav že samo poimenovanje tega poklica dokaj jasno nakazuje na to, da gre za kreativni poklic, poleg tega pa je 70 % zaposlenih v tem poklicu zaposlenih znotraj KKS. Razlog za neuvrstitev tega poklica na seznam kreativnih poklicev je v tem, da je po klasifikaciji SOC 2010 uvrščen v kategorijo poklicev »2099 – Entertainers and Performers, Sports and Related Workers, All Other«, ki pa je bistveno širša kategorija (vanjo naj bi poleg različnih poklicev, povezanih s športom, npr. spadal tudi poklic astrologa, vedeževalca ipd.) in kot taka s strani NESTA ni bila uvrščena med kreativne poklice. Podobno klasifikacija SOC 2010 tudi ne pozna ločene kategorije za menedžerje v kulturi in umetnosti, ki so pravzaprav slovenska nacionalna specifika, saj tega poklica kot ločene kategorije ne pozna niti klasifikacija ISCO, iz katere izhaja slovenska SKP-08. Menedžerji v kulturi in umetnosti tako niso uvrščeni niti na seznam kulturnih poklicev ESSnet-Culture (2012).

Poleg tega pomenijo omejitev te analize tudi manjkajoči podatki v bazi SRDAP, in sicer predvsem podatki o poklicu in podatki o SKD-dejavnosti. Da bi to problematiko čim bolj omilili, smo sicer v bazo SRDAP uvozili tudi podatke iz Statističnega poslovnega registra Slovenije, kjer so podatki o SKD-dejavnosti kakovostnejši, vendar so kljub temu pomanjkljivi. Primerjalno sicer tako ustvarjena baza kljub manjkajočim podatkom še vedno pomeni bistveno kakovostnejšo osnovo za analizo KKS kot baza podatkov Ankete o delovni sili, na kateri temeljijo študija za Združeno kraljestvo (Nesta, 2013), študija za Švico (Creative Economies, 2018) in študija Eurostat (2018), kar primerjavo rezultatov še dodatno otežuje. Pri Anketi o delovni sili gre namreč, kot je razvidno že iz samega imena, za anketo, in ne za registrske podatke.

Če vsem omenjenim omejitvam primerljivosti navkljub želimo primerjati deleže vseh zaposlenih v kreativnih poklicih, ugotovimo, da je ocenjeni delež v Sloveniji (4,7 %) znatno nižji od deleža v Združenem kraljestvu, ki je po izračunih NESTA (2013) v letu 2010 znašal 6,7 %, ter še nižji od deleža v Švici, ki naj bi v letu 2016 znašal kar 7,7 % (Creative Economies, 2018). Če sledimo metodologiji tridenta in kot kreativno delovno silo upoštevamo tudi tiste, ki so v KKS zaposleni v drugih poklicih, je delež v Sloveniji (ob navedenih omejitvah primerljivosti) prav tako nižji. Kreativna delovna sila v Sloveniji naj bi tako zavzemala 7 %, v Združenem kraljestvu 8,7 %, v Švici pa kar 10,5 % celotne delovne sile. Eurostat (2018) sledi podobni metodologiji tridenta, vendar na podlagi drugačnih opredelitev panog in poklicev ter na podlagi anketnih podatkov delež zaposlenih v kulturi (angl. *cultural employment*) za Slovenijo ocenjuje na 4,7 %.

Še manj primerljivi so rezultati s poklicnimi analizami, ki kreativne poklice opredeljujejo na podlagi opredelitve Floride (2002), ki je, kot že omenjeno, neprimerno širša in bistveno presega področja delovanja CzK. V skladu s takšno opredelitvijo Kozina et al. (2014) delež delovno aktivnega prebivalstva, ki je v letu 2011 v Sloveniji opravljalo ustvarjalni poklic, ocenjujejo na kar 37,9 %. To je neprimerno več kot ocenjenih 4,7 %, pridobljenih na podlagi metodologije, ki smo jo uporabili v pričujoči raziskavi. Na drugi strani naj bi bilo v skladu z omenjeno raziskavo le 6 % ljudi v kreativnih poklicih tudi zaposlenih v kreativnih dejavnostih (v primerjavi s 36 % v skladu z našo metodologijo). Takšen rezultat je glede na zelo široko opredelitev kreativnih poklicev povsem razumljiv.

Rezultati pričujoče analize, ki sicer prispevajo pomemben vpogled v KKS v Sloveniji, kot smo videli, hkrati odkrivajo tudi nekatere težave in slabosti operativne definicije poklicev KKS. Zato predlagamo, da se po zgledu NESTA (2013b) ali ESSnet-Culture (2012) tudi v Sloveniji opravi obsežnejša in nacionalni klasifikaciji prilagojena študija o tem, katere poklice je smiselno opredeliti kot kreativne. Na eni strani si pri tem seveda želimo čim bolj mednarodno primerljivih klasifikacij, ki bi omogočale večjo primerljivost rezultatov podobnih analiz, opravljenih v prihodnosti. Na drugi strani pa je pričakovati, da bodo morebitne prihodnje analize kreativne in vzvratne intenzivnosti kljub temu odkrile nekatere pomembne razlike med državami. Takšne specifike bi bilo seveda smiselno upoštevati tudi v nacionalnih opredelitvah KKS oz. vsaj pri oblikovanju podpornih ukrepov in njihovih ciljnih skupin.

4 Analiza registrskih podatkov o KKS

4.1 Uvod

V večini držav EU je kulturni in kreativni sektor (KKS) za operativne namene opredeljen na podlagi gospodarskih panog oziroma dejavnosti, ki naj bi v ta sektor sodile. Na ta način KKS opredeljujemo tudi v tem poglavju. Kategorizacija na podlagi dejavnosti vključuje vsa podjetja, katerih glavna registrirana dejavnost sodi v nabor dejavnosti, opredeljen v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD). Takšen pristop k analizi KKS imenujemo tudi analiza panog ali industrijska analiza.

Rezultati, predstavljeni v nadaljevanju, so v veliki večini pridobljeni na podlagi analize baze podatkov, imenovane Statistični poslovni register Slovenije (SPRS). Čeprav je nabor spremenljivk v tej bazi sicer precej omejen (od finančnih podatkov so npr. na voljo le podatki o prihodkih od prodaje), je za analizo KKS v Sloveniji dragocena predvsem zato, ker poleg podjetij vključuje tudi samostojne ustvarjalce, nevladne organizacije, zavode in druge organizacije.

SPRS vodi in vzdržuje Statistični urad RS (SURS). Avtorji smo v skladu s pogodbo o dostopu do mikropodatkov in izjavo o varovanju podatkov dolžni zaščititi podatke v skladu z navodili SURS. Ta navodila žal onemogočajo izvoz in objavo nekaterih podatkov, čeprav so ti sicer javno dostopni. Zaradi tega smo bili prisiljeni poiskati številne kompromise med podatki, ki so zanimivi z vidika analize, in podatki, ki jih v skladu z navodili SURS lahko objavimo. V določenih primerih smo zasilne rešitve poiskali tudi s kombinacijo SURS-ove baze podatkov z drugimi viri javno dostopnih ali plačljivih podatkov (Gvin.com). Poleg tega smo analizi podatkov na podlagi baz SURS naknadno dodali še nekatere druge dostopne podatke o samozaposlenih v kulturi; ti so predstavljeni v ločenem podpoglavju.

4.2 Podatki in metodologija

Statistični poslovni register Slovenije (SPRS), ki ga vodi SURS, je namenjen sporočanju podatkov Eurostatu, poleg tega pa se podatki iz registra uporabljajo tudi za spremljanje registra skupin podjetij in za druge statistične namene. Kljub omejenemu naboru spremenljivk, ki so v bazo vključene, je ta z vidika raziskovalnega dela CzK zelo relevantna, saj za razliko od baze zaključnih računov vsebuje poleg podatkov za gospodarske družbe in samostojne podjetnike tudi podatke za samostojne ustvarjalce, nevladne organizacije, zavode in druge organizacije.

Osnovni vir podatkov za SPRS je administrativni Poslovni register Slovenije (PRS). To je register, ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). PRS zajema podatke o enotah PRS, ki opravljajo dejavnost na območju Republike Slovenije. Za posamezno enoto PRS so na voljo različni registrski podatki (identifikacijska številka, firma, naslov sedeža, davčna številka, podatki o zastopnikih in ustanoviteljih ipd.), ki so za samostojne podjetnike in poslovne subjekte, vpisane v sodni register, uradni podatki. Pri drugih enotah PRS so podatki enaki podatkom v primarnih registrih, če je AJPES od njih ali od same enote PRS prejel spremembe podatkov. Enote so v SPRS zajete iz PRS za referenčno leto, in sicer s stanjem 31. 12., vključno z enotami, ki so bile med letom ukinjene in za katere je to zabeleženo v PRS (SURS, 2019a).

V bazi SPRS je glavni vir podatkov o osebah, ki delajo, in zaposlenih osebah Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), ki ga prav tako vodi SURS. Podatki v SRDAP-u se osvežujejo na podlagi obrazcev M, ki urejajo prijave v obvezna socialna zavarovanja. V SRDAP-u so upoštevane zaposlene osebe v delovnem razmerju in samozaposlene osebe, ki so na tej osnovi tudi obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s skrajšanim delovnim časom. V SRDAP pa niso vključene osebe, ki delajo po podjemnih pogodbah (pogodbi o delu), avtorskih pogodbah ali za neposredno plačilo, pomagajoči družinski člani in osebe, napotene na delo ali usposabljanje v tujino (v slovenska predstavništva, na gradbišča v tujini ipd.) (SURS, 2018).

Podatki o prihodkih iz prodaje, ki so prav tako zbrani v SPRS, so pridobljeni iz različnih administrativnih in statističnih virov. Vir podatkov o prihodku podjetij so zaključni računi za društva in druge uporabnike (AJPES), poročila zavarovalnih organizacij (SURS), skladov (AJPES), podatki o prihodku bank in hranilnic (SURS) ter podatki o prihodkih iz strukturne statistike podjetij. Slednji zajemajo prihodke iz zaključnih računov (za gospodarstvo, zadruge, male samostojne podjetnike posameznike itd.), davčni obračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti (FURS), podatke o davku na dodano vrednost (FURS), podatke o prihodku iz statističnega raziskovanja o četrtletnem poslovanju poslovnih subjektov (POSL-P/ČL), podatke o davku od dohodka pravnih oseb (DDPO) in podatke o prihodku investicij. Podjetjem, ki imajo osebe, ki delajo, oziroma zaposlene osebe, ne izkazujejo pa prihodkov, se podatki o prihodku pripišejo v skladu z ustrezno statistično metodologijo (SURS, 2018).

V pričujočo analizo smo zajeli podatke SPRS od leta 2008 do leta 2017. Analiza vključuje vse registrirane organizacijske enote – tudi takšne, ki v preučevanem obdobju niso izkazovale niti prihodkov niti zaposlenih oseb.

Za prikazovanje glavne dejavnosti registriranih organizacijskih enot se uporablja standardna klasifikacija dejavnosti (SKD). Pri opredelitvi nabora tistih SKD-dejavnosti oziroma panog, ki sodijo v okvir KKS, smo izhajali iz zadnje študije KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), in se osredotočili na tiste panoge, ki jih omenjena študija opredeljuje kot osrednje dejavnosti KKS. Te panoge prikazujemo v poglavju 1, v tabeli 2, iz katere je razvidno tudi, iz katerih podpanog (4-mestna SKD-šifra) so sestavljene.

Podatke za KKS smo primerjali tudi s podatki za nekatere druge pomembne gospodarske sektorje, ki so bili prav tako opredeljeni v skladu z SKD-klasifikacijo. Te dejavnosti prikazujemo v tabeli spodaj.

Tabela 13: Opredelitve drugih izbranih gospodarskih dejavnosti

DEJAVNOST	SKD-klasifikacija
Kemična industrija	20 Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov
Farmacevtska industrija*	21 Proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov*
Proizvodnja električnih naprav	27 Proizvodnja električnih naprav
Avtomobilska industrija	29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic
Gradbeništvo	41 Gradnja stavb
	42 Gradnja inženirskih objektov
	43 Specializirana gradbena dela
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	64 Dejavnosti finančnih storitev, razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov
	65 Dejavnost zavarovanja, pozavarovanja in pokojninskih skladov, razen obvezne socialne varnosti
	66 Pomožne dejavnosti za finančne in zavarovalniške storitve

* Zaradi pravil SURS o statistični zaščiti občutljivih podatkov primerjave s farmacevtsko industrijo ne moremo prikazati.

Pri pripravi analize smo bili zavezani k upoštevanju pravil SURS za statistično zaščito podatkov. V splošnem v skladu s temi pravili ni dovoljeno posredovanje minimalnih in maksimalnih vrednosti. Podatek je občutljiv, če k njegovi vrednosti prispeva premajhno število enot (oseb, podjetij ...) ali pa prevelik odstotek njegove vrednosti zavzema prispevek ene enote. Podatkov, ki so v skladu s katerim od teh dveh kriterijev občutljivi, torej v analizi ne moremo prikazati, kar je v določenih primerih povzročalo težave in odklone od načrtovane analize. Da bi kljub temu čim bolj zadostili namenu analize, ki pa seveda ni razkrivanje osebnih podatkov, temveč čim bolj celovit popis sumarnih podatkov KKS, smo zato v takšnih primerih:

- podatke za posamezne podkategorije skušali združiti na ravni, ki prikaz podatkov še omogoča (npr. združitev nekaterih SKD-kategorij),
- v prikazu podatkov občutljive podatke zakrili in jih prikazali kot vrednost Z ter to pojasnili v sprotnih opombah,
- rezultate, pridobljene na podlagi SURS-ove baze podatkov SPRS, dopolnili s podatki iz drugih javno dostopnih ali plačljivih virov podatkov (Gvin.com).

4.3 Rezultati analize registrskih podatkov

4.3.1 Število enot

V tabeli 14 in na sliki 6 so predstavljeni podatki o številu enot vseh pravnoorganizacijskih oblik v letu 2017, za katero so na voljo zadnji dostopni podatki. Na tem mestu še enkrat opozarjamo na dejstvo, da smo pri analizi baze SPRS upoštevali vse registrirane organizacijske enote, torej tudi takšne, ki ne ustvarjajo prihodkov in nimajo zaposlenih. Podatki v tabeli kažejo absolutno število registriranih organizacijskih enot po posameznih panogah KKS, na sliki pa so predstavljeni deleži v odstotkih.

Tabela 14: Število vseh registriranih organizacijskih enot, 2017

Dejavnost	Število vseh registriranih organizacijskih enot
OGLAŠEVANJE	2.308
ARHITEKTURA	2.225
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	747
KNJIGE IN TISK	3.577
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	865
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	2.385
GLASBA	232
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	6.312
RADIO IN TV	366
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	3.797
VIDEO IN FILM	1.248
SKUPAJ KKS	**24.062**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**230.329**

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Slika 6: Delež registriranih organizacijskih enot v posameznih panogah KKS, 2017

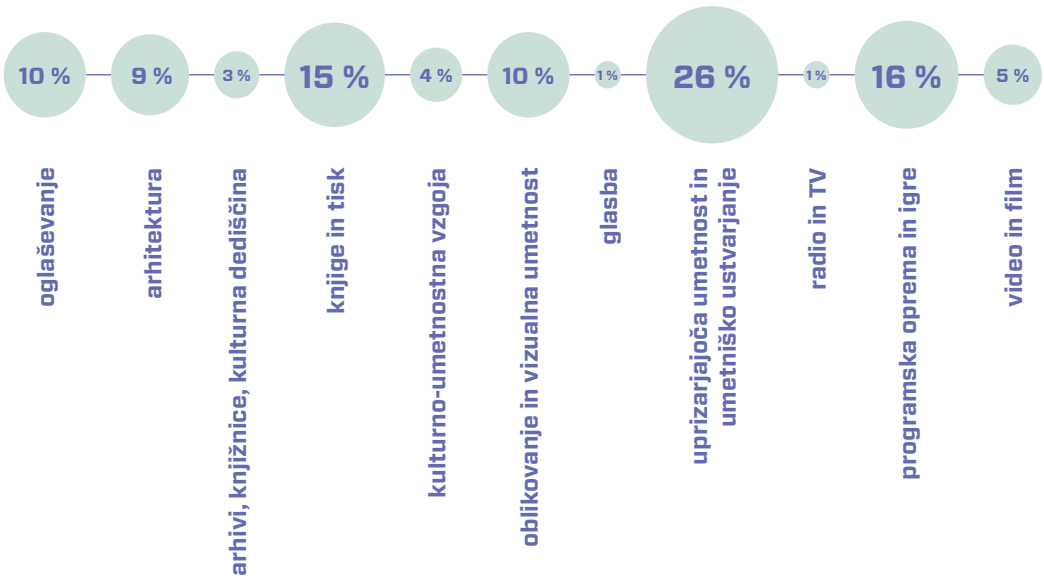

Iz predstavljenih podatkov vidimo, da po številu vseh organizacijskih enot kot največja izstopa panoga umetniškega ustvarjanja in uprizarjanja, ki zavzema več kot četrtino (26 %) vseh registriranih enot v KKS. Sledita ji panogi programska oprema in igre (16 %) ter knjige in tisk (15 %). Številčno najmanj zastopani panogi KKS sta radio in TV (1 %) ter glasba (1 %), ki pa je pri tovrstni analizi SKD-panog, kot že omenjeno, podcenjena, saj je precejšen del dejavnosti, povezanih z glasbo, pripisan drugim SKD-kategorijam (glej poglavje 2).

V celotnem gospodarstvu KKS zavzema 10,5 % vseh organizacijskih enot.

V prilogi (A3) je tabela, v kateri so število in deleži vseh registriranih organizacijskih enot za leto 2017 prikazani tudi podrobneje, po podpanogah KKS (4-mestna SKD-šifra).

Od vseh registriranih organizacijskih enot v KKS je bilo v letu 2017 10 % odstotkov takšnih, ki niso izkazovale nobenih ustvarjenih prihodkov niti zaposlenih. Kljub temu smo v pričujočo analizo vključili tudi takšne organizacijske enote, saj v njej izhajamo iz registrskih podatkov s ciljem, da zagotovimo čim bolj celovit pregled vseh obstoječih enot v KKS. Organizacijam, ki so tržno usmerjene, se bomo posvetili v ločeni analizi na podlagi podatkov iz zaključnih računov, ki vsebujejo bistveno širši nabor finančnih podatkov. Kot vidimo v tabeli spodaj, je bil delež registriranih organizacijskih enot, ki niso izkazovale niti prihodkov niti zaposlenih, v KKS v splošnem znatno nižji kot v ostalem gospodarstvu (18 %), se mu pa v podpanogi arhivi, knjižnice in kulturna dediščina zelo približa (17 %).

Tabela 15: Delež podjetij, ki v letu 2017 niso izkazovala ne prihodkov ne zaposlenih

Dejavnost	Delež registriranih organizacijskih enot brez prihodkov in zaposlenih
OGLAŠEVANJE	11 %
ARHITEKTURA	8 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	17 %
KNJIGE IN TISK	8 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	13 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	7 %
GLASBA	9 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	13 %
RADIO IN TV	14 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	8 %
VIDEO IN FILM	8 %
SKUPAJ KKS	**10 %**
OSTALO GOSPODARSTVO	**18 %**

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Na sliki 7 prikazujemo primerjavo deleža vseh registriranih organizacijskih enot v KKS z drugimi izbranimi dejavnostmi, natančneje opredeljenimi v tabeli 2. Kot je razvidno s slike, je glede na število registriranih organizacijskih enot s KKS primerljivo le gradbeništvo, ostale izbrane panoge so številčno bistveno manjše.

Slika 7: Primerjava deleža organizacijskih enot v KKS in drugih izbranih panogah, 2017

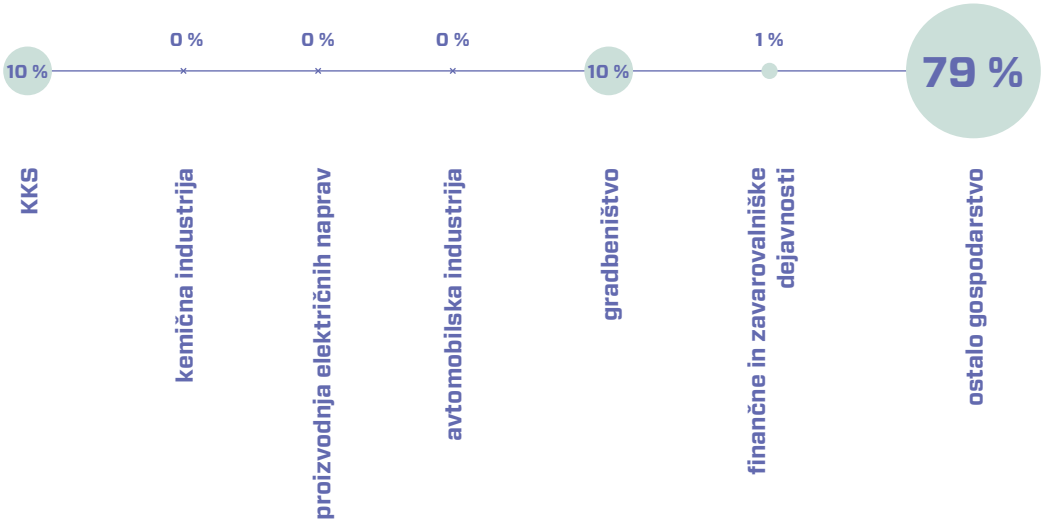

Na sliki 8 je predstavljena absolutna rast števila organizacijskih enot po posameznih panogah KKS v obdobju 2008–2017. Vidimo lahko, da sta v celotnem preučevanem obdobju najvišjo rast števila registriranih organizacijskih enot izkazovali panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje ter programska oprema in igre. Obe omenjeni panogi tudi po številnosti organizacijskih enot sicer sodita med večje panoge KKS.

Slika 8: Absolutna rast števila organizacijskih enot po panogah KKS, 2008–2017

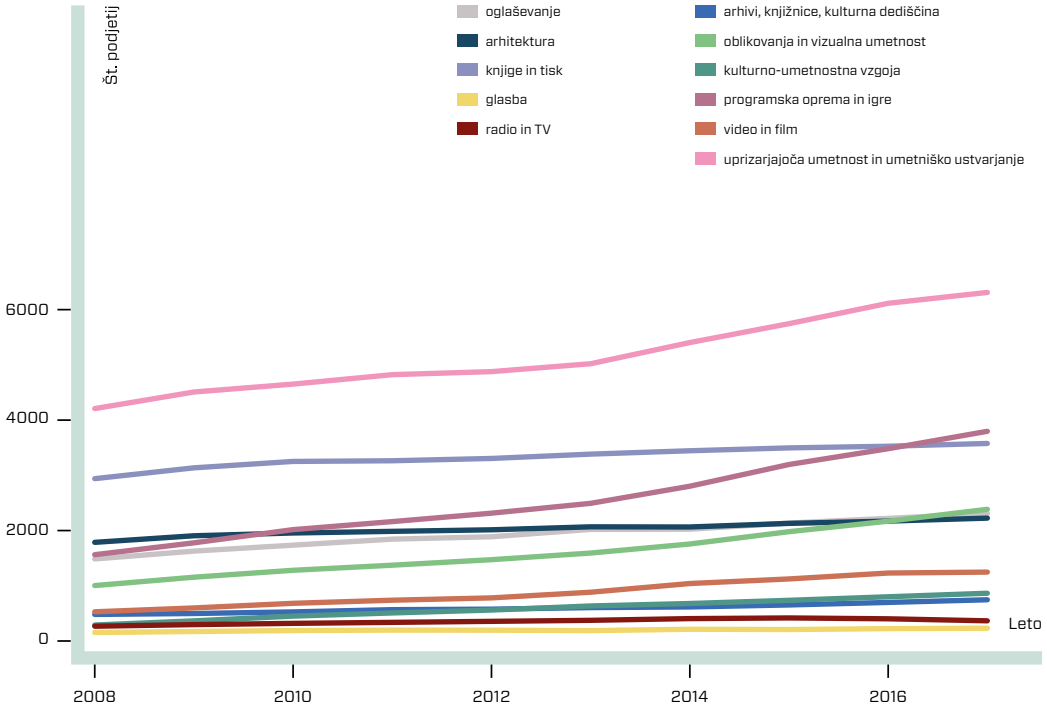

Na sliki 9 smo informacijo o skupni stopnji rasti panog KKS glede na število registriranih organizacijskih enot v obdobju 2008–2017 združili z relativno velikostjo teh panog (delež, ki so ga imele registrirane organizacijske enote v posamezni panogi KKS v letu 2017 v celotnem gospodarstvu Slovenije), ki je predstavljena z velikostjo kroga. S slike je jasno razvidno, da je bila panoga, ki je v preučevanem obdobju doživela največjo skupno relativno rast števila organizacijskih enot, panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je po številu enot precej majhna. Kljub visoki rasti v absolutnem smislu, razvidni s slike 8, stopnja rasti števila enot v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje ni bila med višjimi, medtem ko je bila panoga programska oprema in igre na drugem mestu tako po absolutni kot tudi po skupni relativni rasti števila organizacijskih enot.

Slika 9: Skupna stopnja rasti števila organizacijskih enot po panogah KKS, 2008–2017

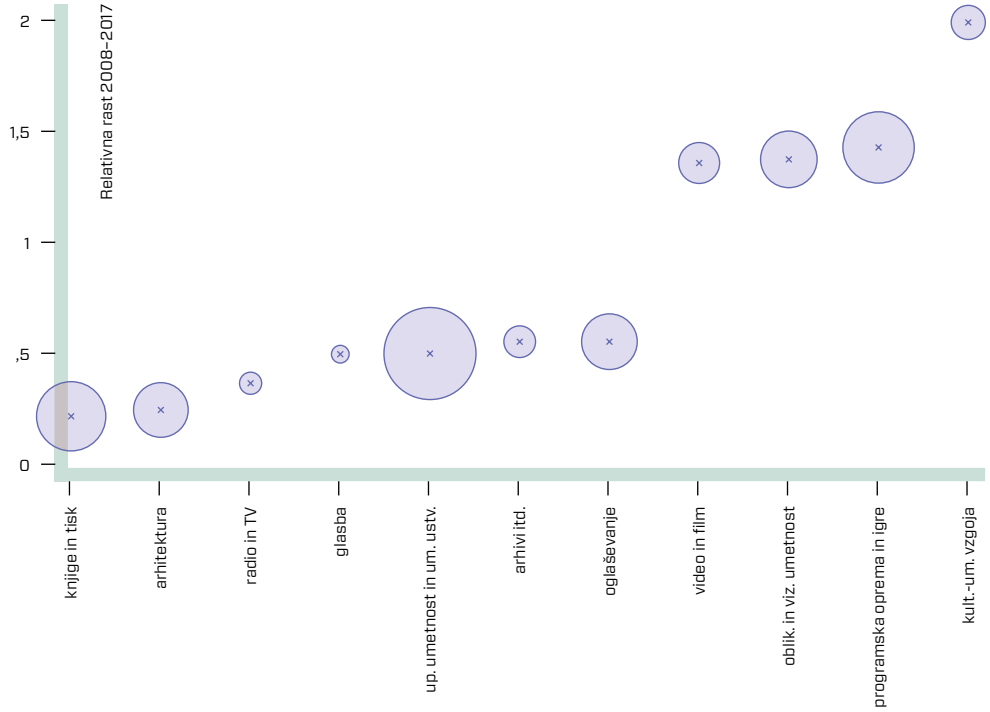

V prilogi (A4, A5), kjer na ločenih slikah prikazujemo absolutne in tudi letne relativne stopnje rasti števila organizacijskih enot po posameznih panogah, vidimo, da so poleg uprizarjajoče umetnosti in umetniškega ustvarjanja ter programske opreme in iger v celotnem preučevanem obdobju rasle praktično vse panoge (čeprav po nizkih stopnjah rasti), razen panog radio in TV ter glasba.

Na sliki 10 prikazujemo število registriranih organizacijskih enot v KKS po statističnih regijah, in sicer za leti 2008 in 2017. Kot vidimo s slike, je do izrazito pozitivnih sprememb v smislu povečanja števila registriranih organizacijskih enot prišlo v osrednjeslovenski regiji, kjer je število enot v KKS bistveno višje od ostalih regij. Tabela 16 pa razkrije, da je kljub še vedno precej nizkemu številu registriranih enot v absolutnem smislu do precej velikega povečanja števila enot v relativnem smislu pravzaprav prišlo v vseh regijah (pomurska, koroška, zasavska, posavska, jugovzhodna Slovenija, primorsko-notranjska, obalno-kraška, goriška, gorenjska, savinjska, podravska regija), čeprav to s slike 10 ni v celoti razvidno.

Slika 10: Število registriranih organizacijskih enot KKS po statističnih regijah, 2008 in 2017

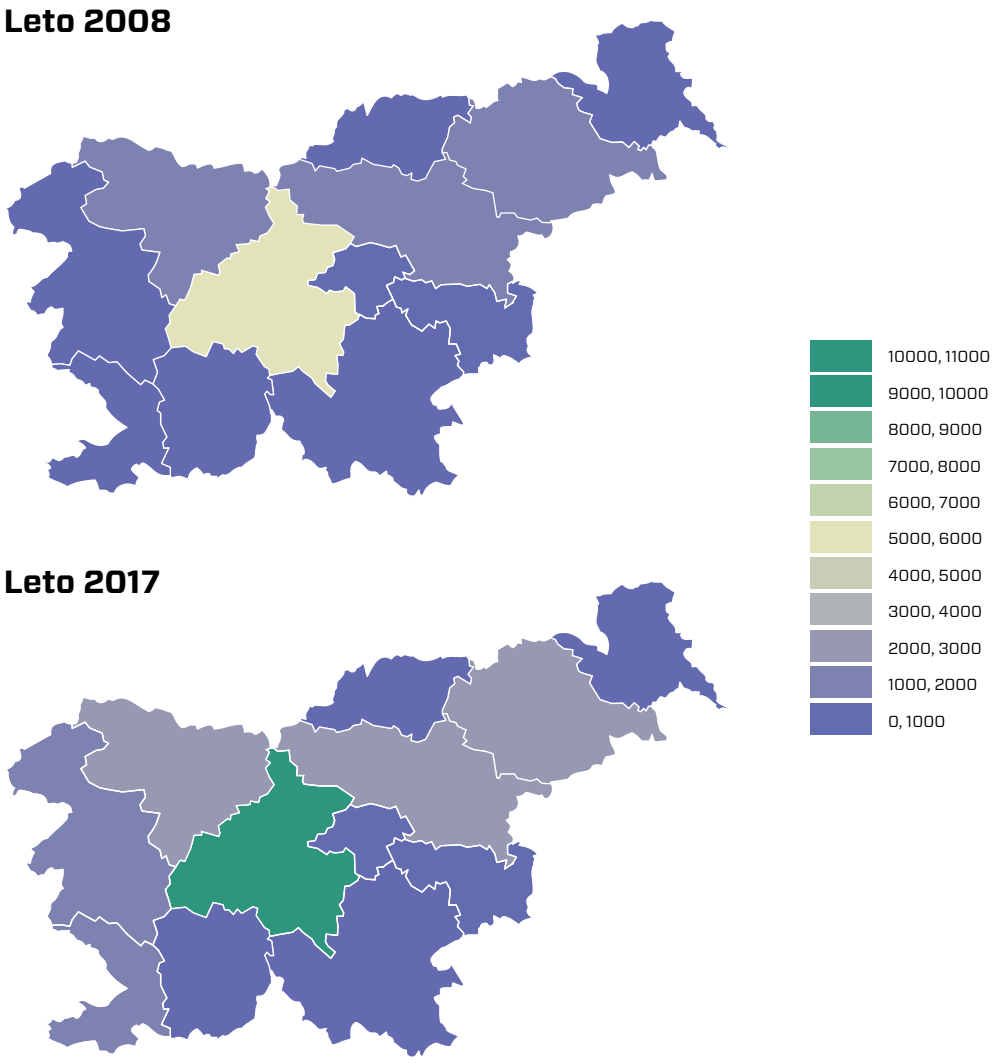

Tabela 16: Število registriranih organizacijskih enot KKS po statističnih regijah, 2017

Statistična regija	Število enot v KKS, 2008	Delež enot v KKS med vsemi enotami, 2008	Število enot v KKS, 2017	Delež enot v KKS med vsemi enotami, 2017
POMURSKA	412	5,1 %	706	7,6 %
PODRAVSKA	1.816	7,3 %	2.731	9,0 %
KOROŠKA	297	5,5 %	512	8,3 %
SAVINJSKA	1.210	5,9 %	2.058	8,3 %
ZASAVSKA	155	5,8 %	418	9,4 %
POSAVSKA	261	5,0 %	497	7,4 %
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	548	5,6 %	982	8,2 %
OSREDNJESLOVENSKA	6.745	11,1 %	10.911	14,0 %
GORENJSKA	1.248	7,0 %	2.206	9,9 %
PRIMORSKO-NOTRANJSKA	245	5,6 %	422	8,2 %
GORIŠKA	808	6,8 %	1.267	9,4 %
OBALNO-KRAŠKA	966	7,2 %	1.352	8,1 %

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Analiza števila registriranih organizacijskih enot v KKS glede na kohezijsko regijo pokaže, da jih je bilo v letu 2017 kar 65 % lociranih v zahodni kohezijski regiji. Pregled po posameznih panogah KKS (tabela 17) pa razkrije, da to razmerje po posameznih panogah KKS ni bistveno odstopalo. Do največjega odstopanja prihaja v panogi video in film, kjer je v zahodni kohezijski regiji kar 72 % vseh registriranih enot, na drugi strani pa v panogi radio in TV, kjer je v zahodni kohezijski regiji registriranih le 55 % enot.

Tabela 17: Število registriranih organizacijskih enot v KKS po panogah KKS glede na kohezijsko regijo

Dejavnost	Vzhodna Slovenija, število	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija, število	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	756	32,8 %	1.552	67,2 %
ARHITEKTURA	670	30,1 %	1.555	69,9 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	317	42,4 %	430	57,6 %
KNJIGE IN TISK	1.325	37,0 %	2.252	63,0 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	378	43,7 %	487	56,3 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	751	31,5 %	1.634	68,5 %
GLASBA	91	39,2 %	141	60,8 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	2.092	33,1 %	4.220	66,9 %

RADIO IN TV	164	44,8 %	202	55,2 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	1.437	37,8 %	2.360	62,2 %
VIDEO IN FILM	345	27,6 %	903	72,4 %
SKUPAJ KKS	**8.326**	**65,4 %**	**15.736,0**	**34,6 %**

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

V tabeli 18 posebej prikazujemo število samozaposlenih v kulturi, samostojnih novinarjev, javnih zavodov in društev v KKS v letu 2017.

Tabela 18: Število samozaposlenih v kulturi, samostojnih novinarjev, zavodov, javnih zavodov in društev v KKS, 2017

Pravnoorganizacijska oblika	Število enot	Delež v KKS
SAMOZAPOSLENI V KULTURI	2.820	12 %
SAMOSTOJNI NOVINARJI	229	1 %
ZAVOD	860	4 %
JAVNI ZAVOD	253	1 %
DRUŠTVO, ZVEZA DRUŠTEV	654	3 %

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo deležev posameznih oblik registriranih organizacij v KKS in v preostalem gospodarstvu. Kot vidimo s slike, tako v KKS kot tudi v preostalem gospodarstvu med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami močno prevladujejo samostojni podjetniki posamezniki (s. p.), katerih delež pa je v KKS še precej višji (56 %) kot v ostalem gospodarstvu (43 %). Na drugi strani je delež družb z omejeno odgovornostjo (d. o. o.), ki je sicer drugi največji, v KKS nižji (23 %) kot v ostalem gospodarstvu (33 %). Zanimivo je, da so društva in zveze društev v KKS relativno precej manj zastopani kot v ostalem gospodarstvu. Delež javnih zavodov je podoben, delež zasebnih zavodov pa je v KKS višji. Kot je seveda pričakovano, je v preostalem gospodarstvu delež samozaposlenih v kulturi (ta v KKS znaša kar 12 %) in samostojnih novinarjev zanemarljiv.

Slika 11: Primerjava deležev posameznih pravnoorganizacijskih oblik v KKS in v ostalem gospodarstvu, 2017

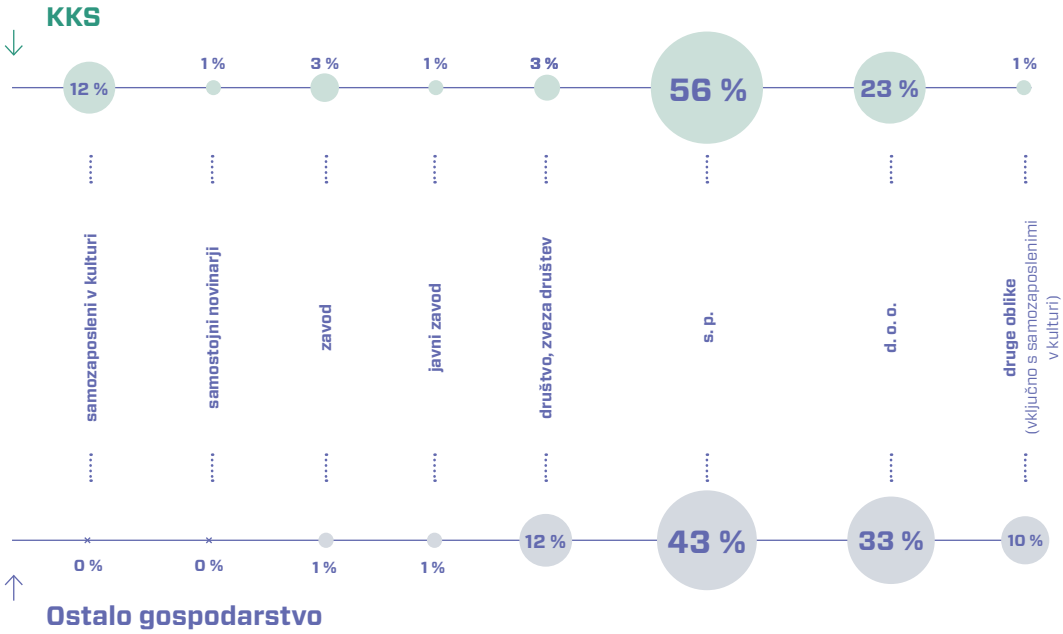

4.3.2 Število zaposlenih

V spodnji tabeli je prikazano skupno število zaposlenih v posameznih panogah KKS v letu 2017, in sicer za vse registrirane enote.

Tabela 19: Število zaposlenih v vseh registriranih enotah, 2017

Dejavnost	Število zaposlenih v KKS
OGLAŠEVANJE	1.902
ARHITEKTURA	1.305
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	3.495
KNJIGE IN TISK	6.833
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	1.920
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	705
GLASBA	96
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	2.704
RADIO IN TV	2.547*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	5.481
VIDEO IN FILM	789
SKUPAJ KKS	**27.777**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**767.114**

* Podatek je bil dopolnjen na podlagi baze podatkov Gvin.com
Vir: SURS, SPRS in Gvin.com

KKS je v letu 2017 v vseh registriranih enotah skupno zaposloval 27.777 ljudi, kar pomeni 3,6 % zaposlenih v vseh gospodarskih panogah.

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo deleža zaposlenih v KKS z deležem zaposlenih v nekaterih drugih pomembnih gospodarskih panogah. Na sliki vidimo, da ima KKS v zaposlitvah približno enak delež kot proizvodnja električnih naprav ter finančne in zavarovalniške dejavnosti ter večji delež od kemične in avtomobilske industrije. Na drugi strani pa gradbeništvo zaposluje več kot dvakrat višji delež ljudi kot KKS.

Slika 12: Primerjava deleža zaposlenih v KKS in drugih izbranih panogah, 2017

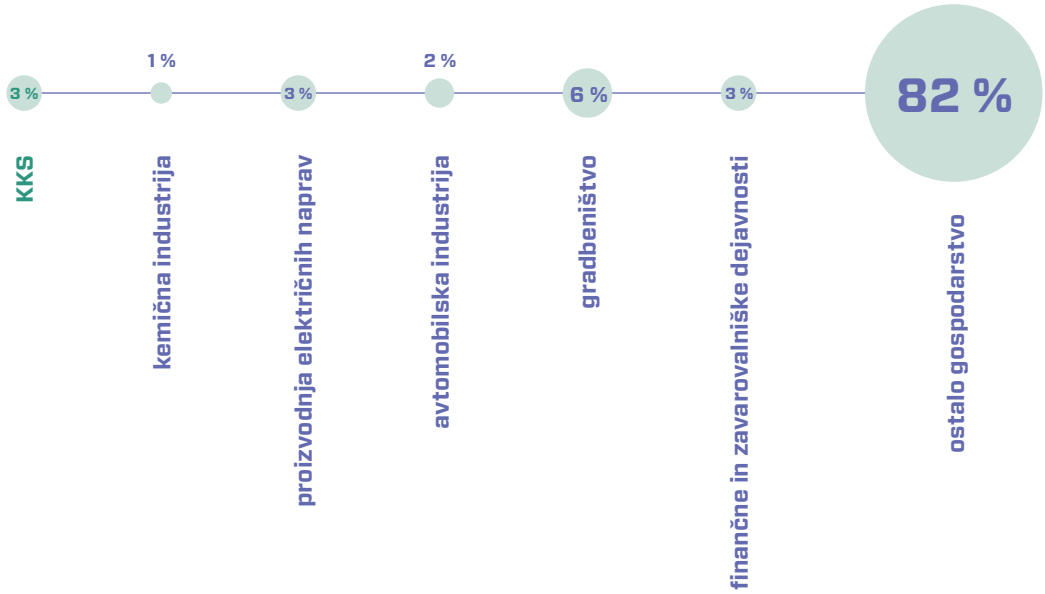

Na sliki 13 so prikazani deleži zaposlenih v posameznih panogah KKS. Kot je razvidno s slike, v KKS največ ljudi zaposlujeta panogi knjige in tisk (25 %) ter programska oprema in igre (20 %). Z 12 % jima sledi podpanoga arhivi, knjižnice in kulturna dediščina. Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer največja po številu registriranih organizacijskih enot, zaposluje le 10 % vseh zaposlenih v KKS, kar kaže na še bolj izrazito majhnost organizacijskih enot v tej panogi, oz. natančneje, v povprečju nizko število zaposlenih v teh enotah.

Slika 13: Delež zaposlenih v posameznih panogah KKS, 2017

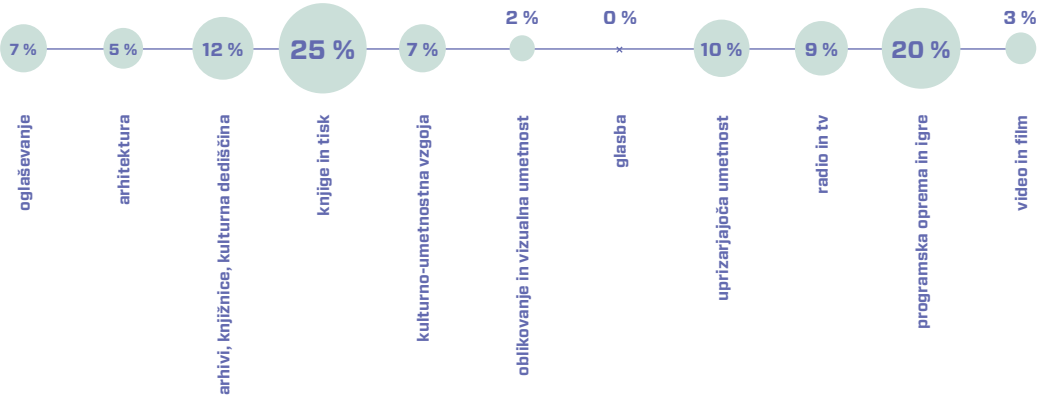

V prilogi (A6) je tabela, v kateri so število in deleži zaposlenih v vseh registriranih organizacijskih enotah za leto 2017 prikazani tudi podrobneje, po podpanogah KKS (4-mestna SKD-šifra). Zaradi upoštevanja pravil SURS za statistično zaščito podatkov so podatki za nekatere podpanoge prikriti.

Na sliki 14, na kateri lahko spremljamo rast oz. padec skupnega števila zaposlenih po posameznih panogah KKS v obdobju 2008–2017, vidimo, da je panoga knjige in tisk, v kateri je v KKS skupno največ zaposlenih, v preučevanem obdobju doživela velik padec števila zaposlenih. Na drugi strani je največji porast v absolutnem smislu doživela panoga programska oprema in igre.

Slika 15, ki prikazuje povprečno število zaposlenih na registrirano enoto v posameznih panogah KKS, pa razkrije, da je povprečno število zaposlenih v registriranih enotah v preučevanem obdobju pravzaprav upadalo v vseh panogah. Izjema je zgolj panoga radio in TV (v letu 2012 in od leta 2015 dalje), kjer je povprečno število zaposlenih na enoto naraslo, kar je najverjetneje povezano z že omenjenim upadom števila registriranih enot v tej panogi. Povprečno število zaposlenih je bilo največje v enotah, registriranih v panogah radio in TV ter arhivi, knjižnice, kulturna dediščina, sledi pa jima panoga kulturno-umetnostna vzgoja.

Slika 14: Absolutna rast števila zaposlenih po panogah KKS, 2008–2017

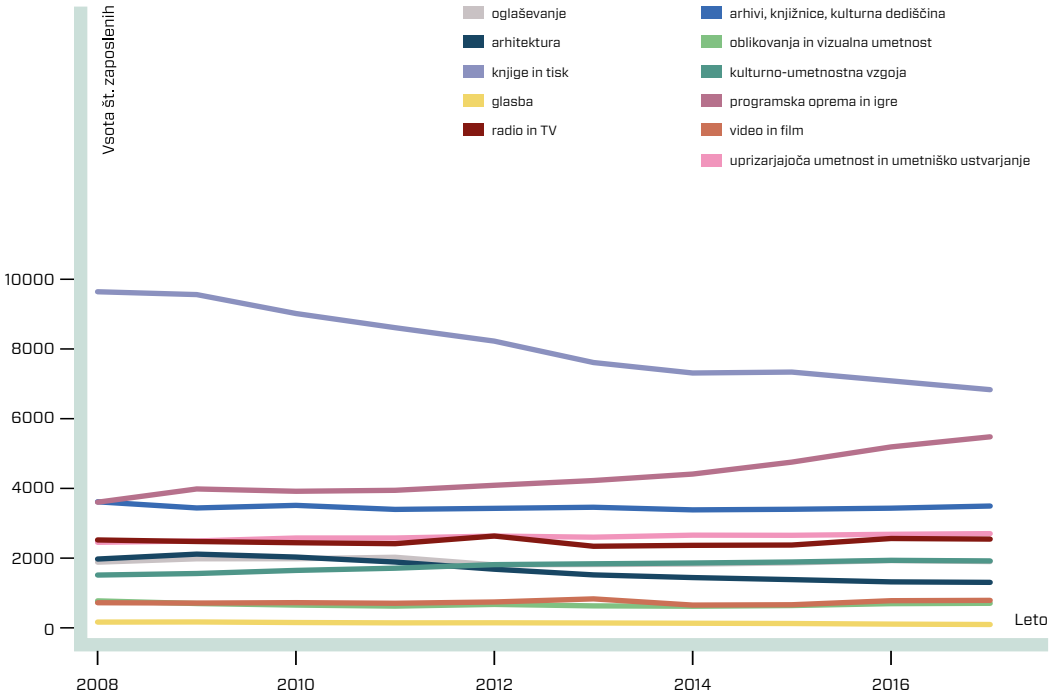

Slika 15: Povprečno število zaposlenih po panogah KKS, 2008–2017

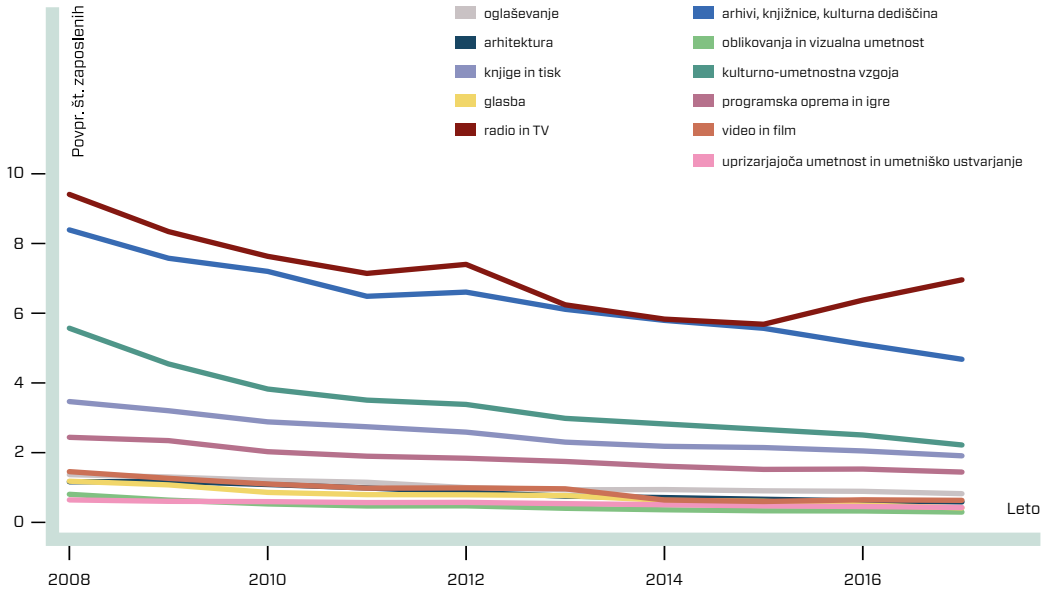

Na sliki 16 smo informacijo o skupni stopnji rasti števila zaposlenih v panogah KKS v obdobju 2008–2017 združili z informacijo o relativni velikosti teh panog glede na zaposlenost (delež, ki so ga zaposleni v posamezni panogi KKS v letu 2017 dosegali med zaposlenimi v celotnem gospodarstvu Slovenije), ki je predstavljena z velikostjo kroga. S slike je jasno razvidno, da je bila panoga, ki je v letu 2017 glede na leto 2008 doživela največjo relativno rast števila zaposlenih, panoga programska oprema in igre, ki je tudi po številu zaposlenih med največjimi panogami KKS. Relativno visoko rast je dosegla tudi panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je glede na število zaposlenih dokaj majhna. Rast števila zaposlenih v mnogih panogah KKS se je gibala okoli 0 %, največji relativni upad števila zaposlenih pa so doživele panoge glasba, arhitektura ter knjige in tisk, ki so po številu zaposlenih največja panoga.

Slika 16: Skupna stopnja rasti števila zaposlenih po panogah KKS, 2008–2017

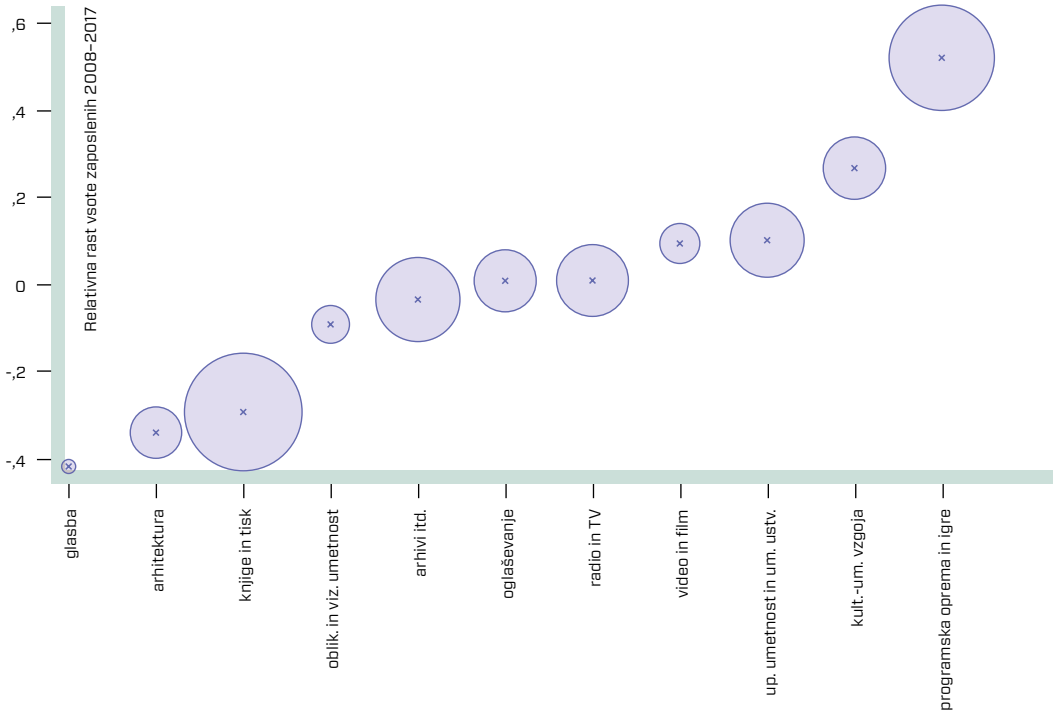

V prilogi (A7) na ločenih slikah prikazujemo tudi letne relativne stopnje rasti števila zaposlenih po posameznih panogah KKS.

V tabeli 20 je posebej prikazano število zaposlenih v zavodih, javnih zavodih in društvih oz. zvezah društev v KKS v letu 2017.

Tabela 20: Število zaposlenih v zavodih, javnih zavodih, društvih in zvezah društev v KKS, 2017

Pravnoorganizacijska oblika	Število zaposlenih	Delež v KKS
Zavod	493	2 %
Javni zavod	8.935	32 %
Društvo, zveza društev	32	0 %

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo deležev zaposlenih v posameznih oblikah registriranih organizacij v KKS in v preostalem gospodarstvu. Kot vidimo s slike, je tako v KKS kot tudi v preostalem gospodarstvu med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami daleč največ zaposlenih v družbah z omejeno odgovornostjo (d. o. o.). Sledijo jim javni zavodi, ki sicer v KKS zaposlujejo bistveno večji delež zaposlenih (32 %) kot v ostalem gospodarstvu (17 %). Na drugi strani pa so delniške družbe (d. d.) bistveno pomembnejši zaposlovalec zunaj KKS.

Slika 17: Primerjava deležev zaposlenih v posameznih pravnoorganizacijskih oblikah v KKS in v ostalem gospodarstvu, 2017

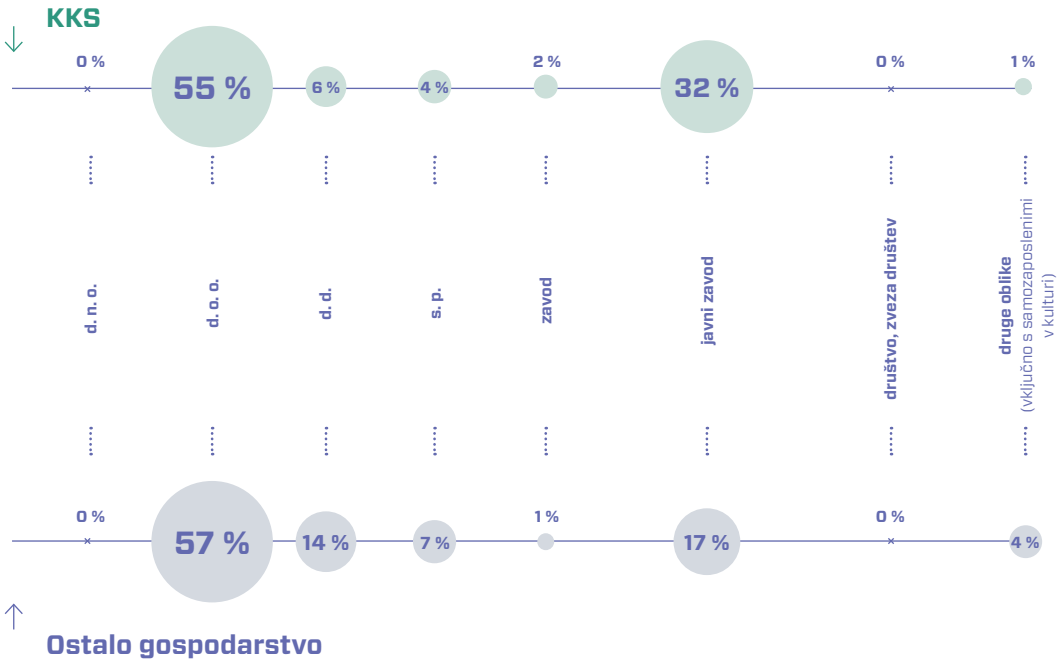

Regionalna analiza (tabeli 21 in 22, slika 18) razkriva, da je število zaposlenih v KKS daleč največje v osrednjeslovenski regiji, je pa to število med letoma 2008 in 2017 nekoliko upadlo. Prav tako je nekoliko upadel delež zaposlenih, ki so ga v osrednjeslovenski regiji med vsemi zaposlenimi imeli zaposleni v KKS. Ta delež je sicer v osrednjeslovenski regiji (4,8 %) še vedno precej višji kot v ostalih regijah, še najbolj se mu približuje gorenjska regija (3,6 %). V ostalih regijah se število zaposlenih v KKS v preučevanem obdobju v absolutnem, pa tudi v relativnem smislu ni bistveno spreminjalo. V relativnem smislu je do največjih pozitivnih sprememb sicer prišlo v zasavski, pomurski, savinjski

in goriški regiji, kjer sta najbolj narasla tako število zaposlenih v KKS kot tudi delež, ki ga ti zaposleni zavzemajo med zaposlenimi v vseh panogah. V podravski, koroški in obalno-kraški regiji je prišlo do upada števila zaposlenih v KKS. Kljub temu je treba poudariti, da gre v vseh regijah za sorazmerno majhne spremembe.

Tabela 21: Delež zaposlenih v KKS po statističnih regijah, 2008 in 2017

Statistična regija	Število zaposlenih v KKS, 2008	Delež zaposlenih v KKS med vsemi zaposlenimi, 2008	Število zaposlenih v KKS, 2017	Delež zaposlenih v KKS med vsemi zaposlenimi, 2017
Pomurska	624	1,9 %	709,3	2,6 %
Podravska	3.153	2,8 %	3.090,9	2,9 %
Koroška	446	1,9 %	376,6	1,9 %
Savinjska	2.290	2,4 %	2.514	2,9 %
Zasavska	239	2,0 %	310	2,7 %
Posavska	412	2,2 %	473,9	2,6 %
Jugovzhodna Slovenija	981	2,1 %	986,8	2,3 %
Osrednjeslovenska	16.370	5,4 %	14.678,9	4,8 %
Gorenjska	2.034	3,2 %	2.208,4	3,6 %
Primorsko-notranjska	301	2,0 %	320,4	2,5 %
Goriška	953	2,3 %	1.066,1	2,8 %
Obalno-kraška	1.162	3,0 %	1.151,3	3,2 %

Vir: SURS, SPRS in lastni izračuni

Slika 18: Število zaposlenih v KKS po statističnih regijah, 2008 in 2017

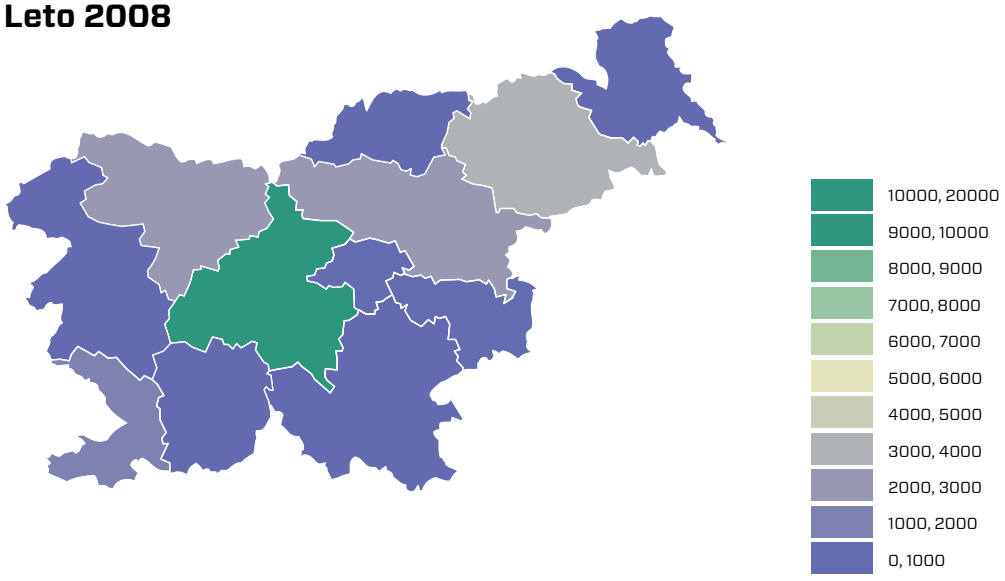

Leto 2017

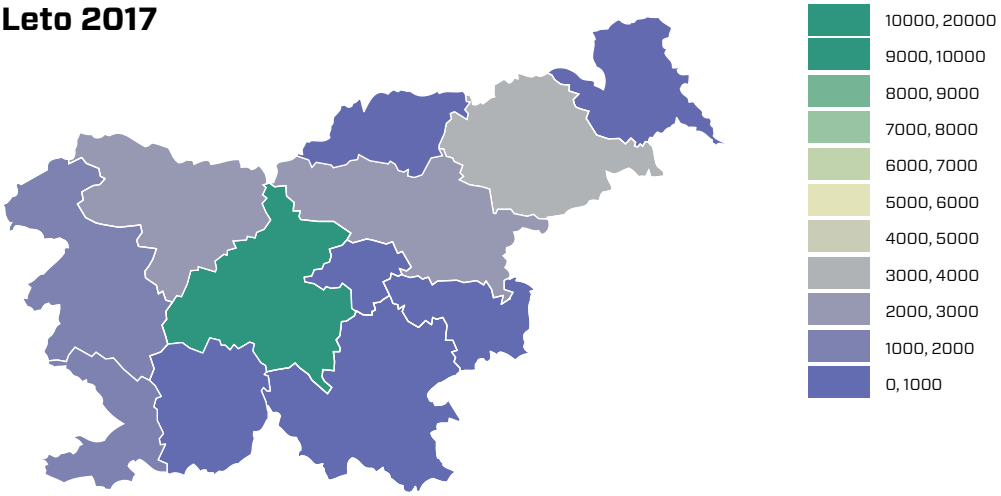

Skupno je bilo v letu 2017 kar 68 % vseh zaposlenih v KKS zaposlenih v organizacijskih enotah v zahodni kohezijski regiji. Pregled po posameznih panogah v spodnji tabeli sicer razkrije, da to razmerje ni v vseh panogah enako. Še posebej odstopajo panoge radio in televizija, kjer je kar 91 % vseh zaposlenih v zahodni Sloveniji, oglaševanje (85 %) ter video in film (84,5 %). Na drugi strani pa ima panoga kulturno-umetnostna vzgoja celo nekoliko večji delež zaposlenih v enotah v vzhodni kohezijski regiji (54 %).

Tabela 22: Število zaposlenih v KKS po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija, število	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija, število	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	425	22,3 %	1.477	77,7 %
ARHITEKTURA	543	41,6 %	763	58,4 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	1.334	38,2 %	2.161	61,8 %
KNJIGE IN TISK	2.385	34,9 %	4.448	65,1 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	1.037	54,0 %	884	46,0 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	263	37,3 %	442	62,7 %
GLASBA	32	33,0 %	65	67,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	953	35,2 %	1.751	64,8 %
RADIO IN TV	236	9,3 %	2311	90,7 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	1.454	26,5 %	4.028	73,5 %
VIDEO IN FILM	122	15,5 %	667	84,5 %
SKUPAJ KKS	**8784**	**31,6 %**	**18997**	**68,4 %**

Vir: SURS, SPRS, Gvin.com in lastni izračuni

4.3.3 Prihodki od prodaje

V tabeli 23 prikazujemo skupne prihodke od prodaje za vse registrirane organizacijske enote po posameznih panogah KKS.

Tabela 23: Prihodki vseh registriranih organizacijskih enot, 2017

Dejavnost	Prihodki vseh registriranih organizacijskih enot (v evrih)
OGLAŠEVANJE	491.692.417,53
ARHITEKTURA	145.577.549,30
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	161.383.436,38
KNJIGE IN TISK	806.772.685,17
KULTURNO IZOBRAŽEVANJE	74.321.058,75
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	89.468.083,14
GLASBA	19.441.526,87
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	238.733.954,75
RADIO IN TV	196.977.300,21
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	549.845.812,59
VIDEO IN FILM	189.950.613,84
SKUPAJ KKS	**2.964.164.438,53**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**105.876.036.786,11**

Vir: SURS, SPRS in Gvin.com

KKS je v letu 2017 v vseh registriranih enotah skupno ustvaril 2.964.164.438,53 evra prihodkov od prodaje, kar pomeni 2,7 % prihodkov, ustvarjenih v celotnem gospodarstvu.

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo deleža ustvarjenih prihodkov od prodaje v KKS z deležem ustvarjenih prihodkov od prodaje v nekaterih drugih pomembnih gospodarskih panogah v letu 2017. Na sliki vidimo, da KKS v ustvarjenih prihodkih dosega bistveno višji delež kot kemična industrija ter približno enak delež kot proizvodnja električnih naprav ali avtomobilska industrija. Finančne in zavarovalniške dejavnosti ustvarijo le za odstotno točko višji prihodek, gradbeništvo pa za dve odstotni točki višjega.

Slika 19: Primerjava deleža ustvarjenih prihodkov v KKS in drugih izbranih panogah, 2017

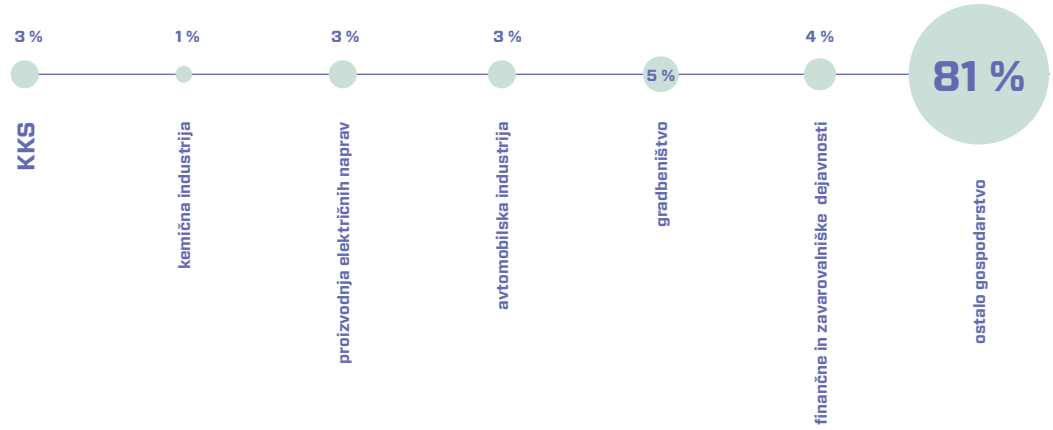

Na sliki 20 so prikazani deleži ustvarjenih prihodkov od prodaje v posameznih panogah KKS. Največji delež prihodkov je v letu 2017 ustvarila panoga knjige in tisk (27 %), sledita pa ji panogi programska oprema in igre (19 %) ter oglaševanje (17 %). Najmanjši delež prihodkov je bil ustvarjen v panogah glasba (1 %), kulturno-umetnostna vzgoja (2 %) ter oblikovanje in vizualna umetnost (3 %). Pri tem je smiselno ponovno opozoriti, da sta ravno oblikovanje in glasba tisti panogi, za kateri je značilno, da sta pri statistični analizi panog podcenjeni, saj ju obstoječe SKD-kategorije ne zajamejo najbolje (glej poglavje 2). Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer največja po številu registriranih organizacijskih enot, je ustvarila 8 % prihodkov.

V prilogi (A8) je tabela, v kateri sta vsota in delež ustvarjenih prihodkov vseh registriranih organizacijskih enot za leto 2017 prikazana tudi podrobneje, po podpanogah KKS (4-mestna SKD-šifra). Zaradi upoštevanja pravil SURS za statistično zaščito podatkov so podatki za nekatere podpanoge prikriti.

Slika 20: Delež ustvarjenih prihodkov od prodaje v posameznih panogah KKS, 2017

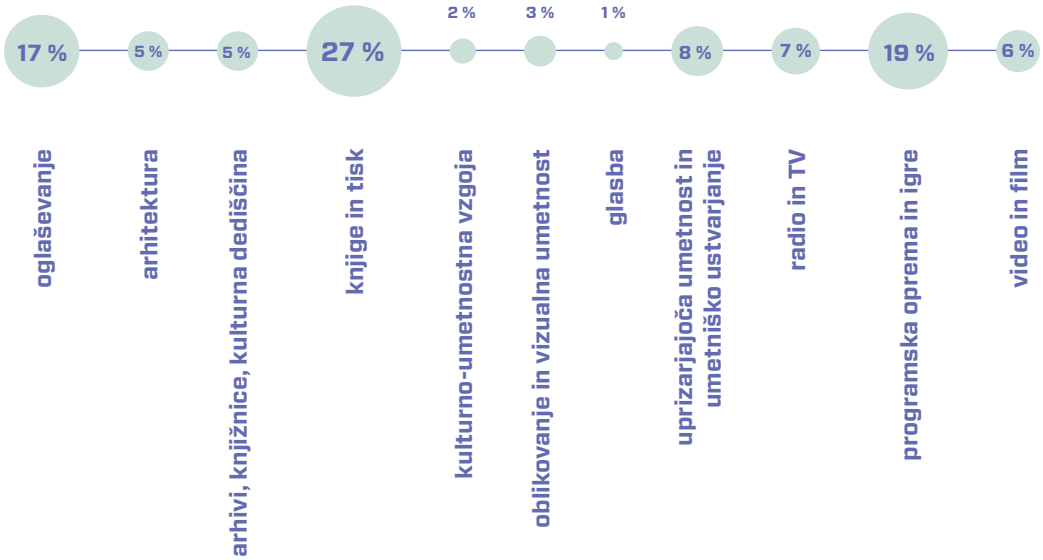

Na sliki 21 prikazujemo skupne prihodke po posameznih panogah KKS v obdobju 2008–2017. Tudi s te slike je hitro razvidno, da so bili ti daleč najvišji v panogi knjige in tisk, vendar so v preučevanem obdobju znatno upadali. Podobno velja tudi za panogo arhitektura. Na drugi strani je s slike jasno razviden trend naraščanja vsote prihodkov v panogi programska oprema in igre. V drugih panogah KKS s slike 21 tako jasnih trendov ni razbrati. Tudi prikaz relativnih letnih stopenj rasti po panogah (priloga A8) potrjuje, da večina panog v preučevanem obdobju ne izkazuje jasnih trendov.

Prikaz povprečnih prihodkov na registrirano organizacijsko enoto po panogah (slika 22) pa razkrije, da so ti v preučevanem obdobju v vseh panogah KKS večinoma upadali. Večje odstopanje od tega trenda se kaže le v panogi RTV in radio v letih 2012 in 2017.

Slika 21: Skupni prihodki od prodaje po posameznih panogah KKS, 2008–2017

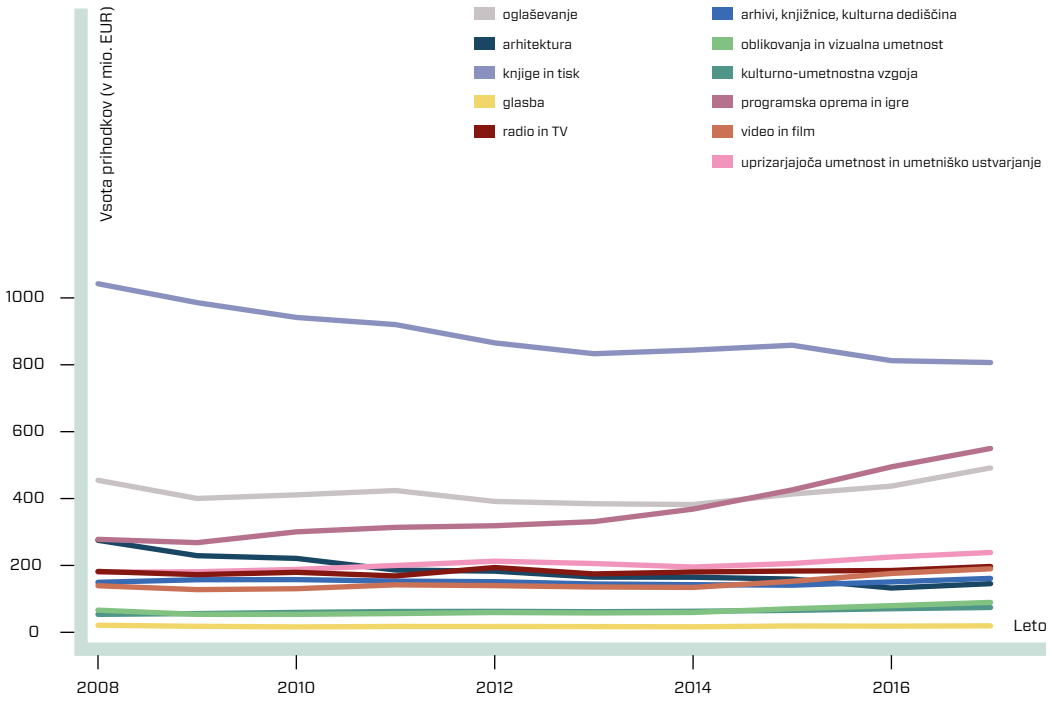

Slika 22: Povprečni prihodki po posameznih panogah KKS, 2008–2017

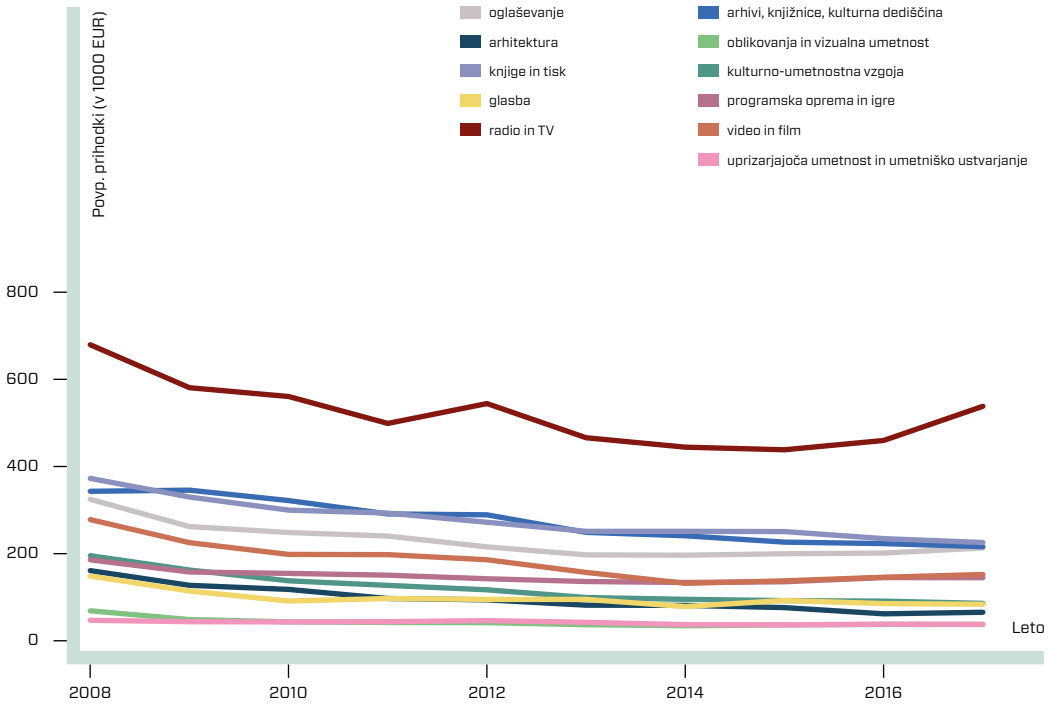

Na sliki 23, v kateri podatke o skupni stopnji rasti prihodkov po panogah KKS v celotnem obdobju 2008–2017 združujemo s podatki o odstotku, ki ga je v letu 2017 posamezna panoga dosegala v prihodkih celotnega gospodarstva (kar je ponazorjeno z velikostjo kroga), prav tako izstopata panogi programska oprema in igre ter knjige in tisk. Obe panogi sta bili po deležu ustvarjenih prihodkov med najpomembnejšimi panogami v KKS, toda medtem ko prva izkazuje izrazito pozitiven trend prihodkov, druga izstopa po padcu prihodkov. Še večji relativni upad prihodkov od panoge knjige in tisk je sicer doživela panoga arhitektura, ki pa je v smislu ustvarjenih prihodkov bistveno manjša. V oglaševanju, ki je glede na delež ustvarjenih prihodkov tretja najpomembnejša panoga KKS, v preučevanem obdobju bistvenih sprememb skupnih prihodkov ni bilo.

Slika 23: Skupna stopnja rasti prihodkov po panogah KKS, 2008–2017

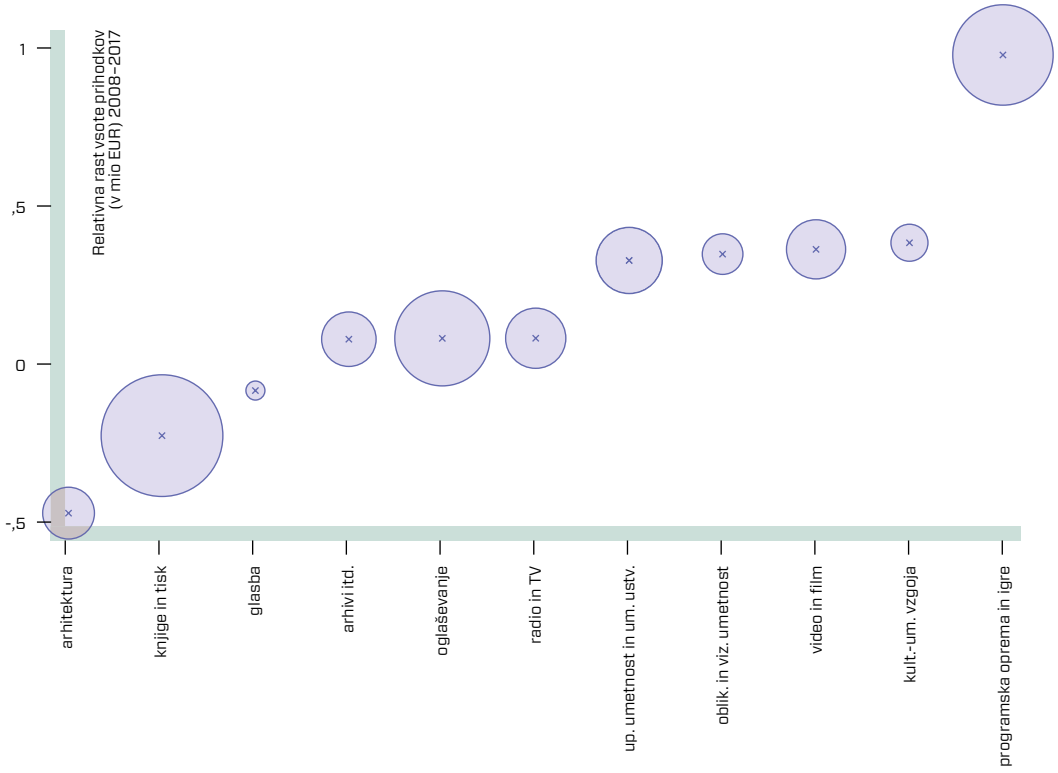

V tabeli 24 prikazujemo tudi ustvarjene prihodke samozaposlenih v kulturi, samostojnih novinarjev, zavodov, javnih zavodov ter društev in zvez društev v letu 2017.

Tabela 24: Prihodki samozaposlenih v kulturi, samostojnih novinarjev, zavodov, javnih zavodov, društev in zvez društev v KKS, 2017

Pravnoorganizacijska oblika	Prihodki (v evrih)
Samozaposleni v kulturi	38.235.655
Samostojni novinarji	4.447.542
Zavod	25.850.335
Javni zavod	413.168.340
Društvo, zveza društev	5.626.871

Vir: SURS, SPRS

Primerjava ustvarjenih prihodkov od prodaje po posameznih pravnoorganizacijskih oblikah na sliki 24 pokaže, da je glavni delež prihodkov od prodaje (približno dve tretjini) tako v KKS kot tudi v ostalem gospodarstvu ustvarjen v družbah z omejeno odgovornostjo (d. o. o.). Do večjih razlik prihaja pri delniških družbah (d. d.), ki so v KKS po ustvarjenih prihodkih šele na četrtem mestu, medtem ko so v preostalem gospodarstvu na drugem mestu. V KKS igrajo pomembnejšo vlogo javni zavodi (14 % vseh ustvarjenih prihodkov) in samostojni podjetniki posamezniki (s. p.) (12 %). Delež ustvarjenih prihodkov samozaposlenih v kulturi znaša 1 %, deleži samostojnih novinarjev ter društev in zvez društev pa so zanemarljivi.

Slika 24: Primerjava deležev prihodkov, ustvarjenih v posameznih pravnoorganizacijskih oblikah, v KKS in v ostalem gospodarstvu, 2017

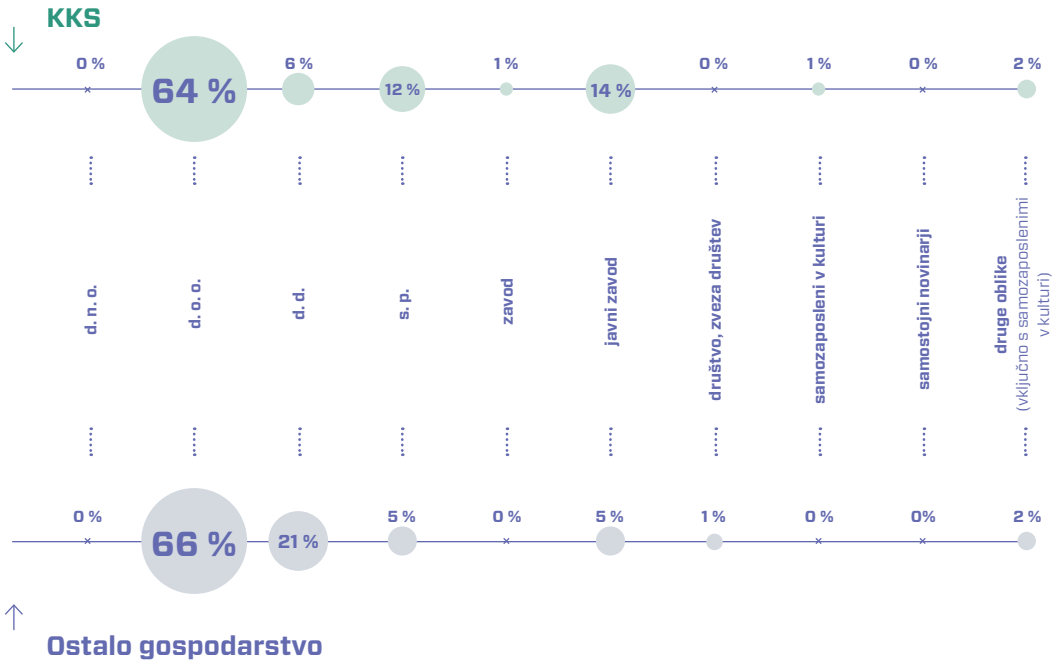

Regionalna analiza nam pokaže, da je bilo, pričakovano, daleč največ prihodkov od prodaje v KKS ustvarjenih v organizacijskih enotah, registriranih v osrednjeslovenski regiji (slika 25). V osrednjeslovenski regiji prihodki, ustvarjeni v KKS, zavzemajo tudi najvišji delež v prihodkih celotnega gospodarstva, vendar se je ta delež od leta 2008 nekoliko znižal. Na drugi strani se je v vseh ostalih regijah, za katere imamo na razpolago podatke, v preučevanem obdobju ta delež za malenkost zvišal, z izjemo jugovzhodne Slovenije, kjer se je prav tako nekoliko znižal (tabela 25). V absolutnem smislu so se ustvarjeni prihodki v KKS najbolj zvišali v gorenjski in savinjski regiji (slika 25).

Tabela 25: Prihodki v KKS (v milijonih evrov) po statističnih regijah, 2008 in 2017

Statistična regija	Prihodki v KKS, 2008	Delež prihodkov KKS v vseh prihodkih, 2008	Prihodki v KKS, 2017	Delež prihodkov KKS v vseh prihodkih, 2017
Pomurska	38,3	1,4 %	49,4	2 %
Podravska	304,2	2,8 %	304,2	3 %
Koroška	28,7	1,3 %	33,4	Z*
Savinjska	178,6	1,8 %	216,9	2 %
Zasavska	15,1	1,6 %	22,6	2 %
Posavska	27,8	1,4 %	32,8	Z*
Jugovzhodna Slovenija	68,7	1,2 %	90,5	1 %
Osrednjeslovenska	1.849,6	4,4 %	1.808,1	4 %
Gorenjska	149,8	2,1 %	202,1	3 %
Primorsko-notranjska	22,6	1,7 %	24,7	2 %
Goriška	58,9	1,3 %	72,6	2 %
Obalno-kraška	100,4	1,8 %	106,9	2 %

Vir: SURS, SPRS

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.

Slika 25: Prihodki v KKS (v milijonih evrov) po statističnih regijah, 2008 in 2017

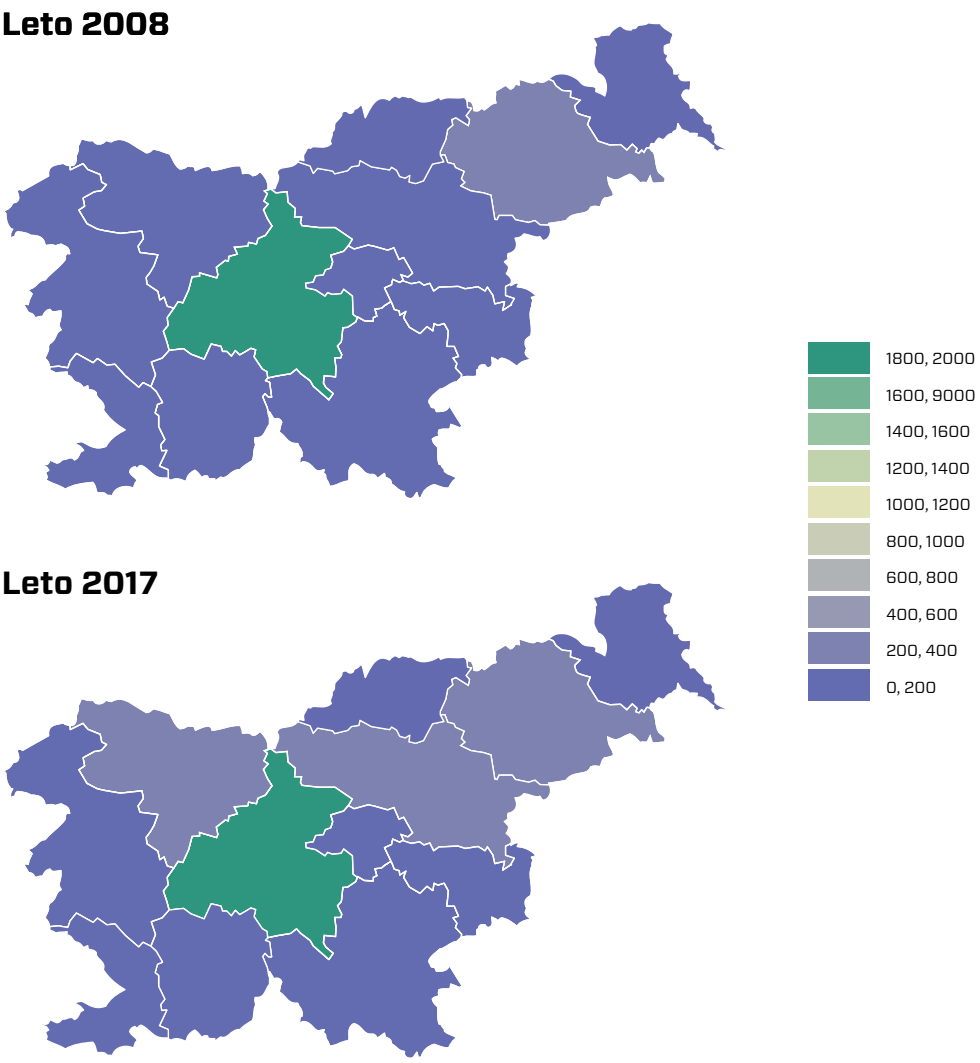

Kar 74 % vseh prihodkov v KKS je bilo ustvarjenih v zahodni kohezijski regiji. To razmerje se sicer med posameznimi panogami dokaj razlikuje (tabela 26). Tako je bilo npr. v panogah oglaševanje, radio in TV ter video in film kar 90 % vseh prihodkov ustvarjenih v zahodni Sloveniji.

Tabela 26: Prihodki v KKS (v milijonih evrov) po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija, število	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija, število	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	49,16	10,0 %	442,54	90,0 %
ARHITEKTURA	48,81	33,5 %	96,77	66,5 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	56,00	34,7 %	105,38	65,3 %
KNJIGE IN TISK	309,20	38,3 %	497,57	61,7 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	36,93	49,7 %	37,40	50,3 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	26,04	29,1 %	63,43	70,9 %
GLASBA	3,59	18,5 %	15,85	81,5 %

UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	76,58	32,1 %	162,16	67,9 %
RADIO IN TV	17,87	9,1 %	179,11	90,9 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	132,21	24,0 %	417,63	76,0 %
VIDEO IN FILM	18,08	9,5 %	171,87	90,5 %
SKUPAJ KKS	**774,47**	**26,1 %**	**2.189,7**	**73,9 %**

Vir: SURS, SPRS

4.4 Samozaposleni v kulturi

Analizi podatkov na podlagi Statističnega poslovnega registra Slovenije v tem poglavju dodajamo še nekatere dodatne podatke o samozaposlenih v kulturi, dostopne iz drugih virov.

Samozaposleni v kulturi so ustvarjalci na področju kulture, ki samostojno opravljajo specializiran poklic s področja kulture, in so kot taki registrirani v posebnem razvidu – razvidu samozaposlenih v kulturi, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo (MK) in je javno dostopen na naslednji povezavi: https://rmsn.ekultura.gov.si/razvid/samozaposleni.

Na dan 2. 12. 2019 je bilo v razvid samozaposlenih v kulturi vpisanih 3197 posameznikov. V nadaljevanju predstavljamo še nekatere druge podatke, pridobljene s strani MK, ki se nanašajo na presečni datum 6. 9. 2018, ko je bilo v razvid vpisanih 2.968 posameznikov. Od tega je bilo 70 % takšnih, ki so pridobili tudi pravico do plačila prispevkov. 2,7 % je bilo takšnih, ki jim je pravica do plačila prispevkov mirovala, 1 % pa takšnih, ki jim je bilo plačevanje prispevkov ustavljeno zaradi prekoračitve cenzusa.

Zastopanost spolov med samozaposlenimi v kulturi je uravnotežena (53 % žensk, 47 % moških). Pri starostni strukturi imajo najvišji delež samozaposleni, stari od 31 do 40 let (36 %) ter od 41 do 50 let (30 %). Starejših od 51 let je skupaj 24 %, mlajših od 30 let pa 10 %.

Na spodnji sliki predstavljamo strukturo samozaposlenih po področjih, kot jih opredeljuje MK. V skupnem številu vpisanih samozaposlenih v kulturi po posameznih področjih je predstavljen delež tistih, ki si prispevke za socialno varnost plačujejo sami, in tistih, za katere te plačuje država. Kot je razvidno s slike, je število tistih, ki si prispevke za socialno varnost plačujejo sami, daleč najvišje na področju arhitekture (47 %). Delež samozaposlenih, ki si sami plačujejo prispevke, je sicer zelo visok tudi na področju dediščine (42 %) in arhivske dejavnosti (50 %), ki pa sta v absolutnem smislu zelo šibko zastopani (na področju arhivske dejavnosti je celo le en posameznik, ki mu država plačuje prispevke, in en tak, ki mu jih ne). Višji delež samozaposlenih v kulturi, ki si prispevke plačujejo sami, je tudi na področju knjige (38 %). Na ostalih področjih se ta delež giblje okoli 20 %.

Slika 26: Samozaposleni v kulturi po področjih, 2018

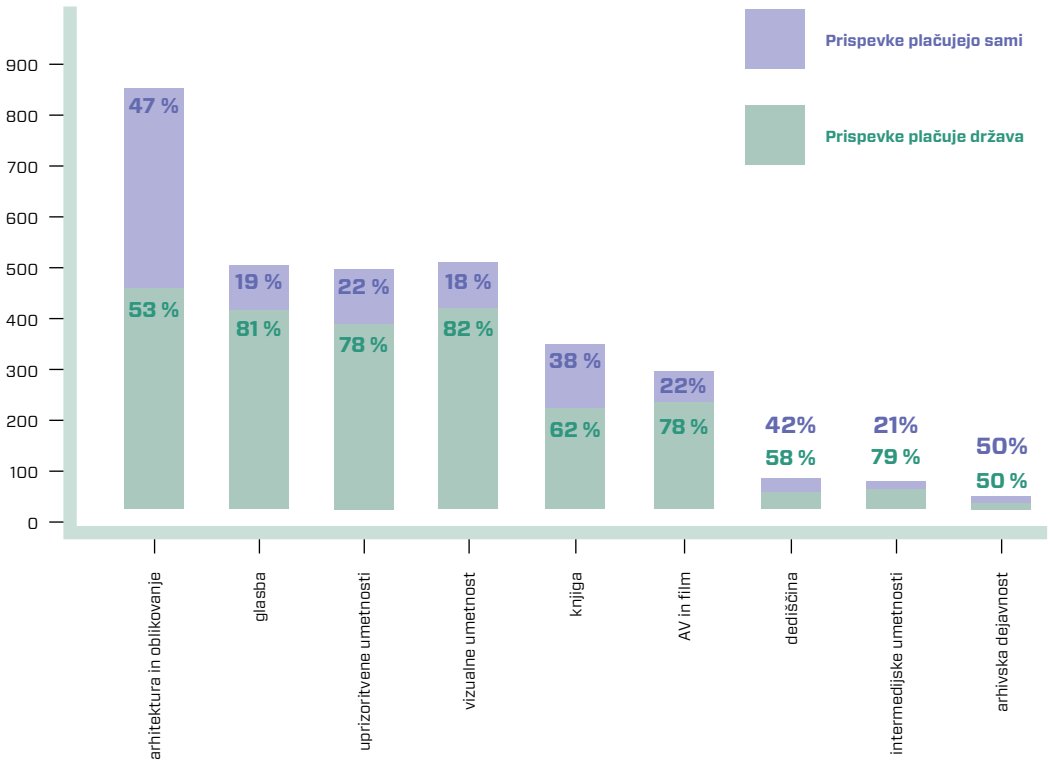

V analizi, ki so jo pripravili pri mediju Pod črto (Kučić, Topolovec, 2018) na podlagi podatkov, posredovanih s strani FURS, ugotavljajo, da je bilo v letu 2016 med tistimi samozaposlenimi, ki jim je država krila prispevke za socialno varnost (1677), 18 % takšnih, katerih neto dohodek je znašal manj kot 400 evrov na mesec, 21 % pa takšnih, katerih mesečni neto dohodek je znašal med 400 in 800 evrov. Pri 26 % (442) je njihov neto dohodek znašal manj kot 600 evrov na mesec in so bili tako pod pragom revščine.

4.5 Zaključek

Poročilo predstavlja rezultate analize podatkov Statističnega poslovnega registra Slovenije (SPRS), ki ga vodi Statistični urad RS (SURS). Glavna dodana vrednost te baze z vidika analize KKS je v tem, da pomeni najpopolnejši popis vseh registriranih organizacijskih enot v Sloveniji (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije), ki je dostopen za raziskovalne namene. Prav zaradi ohranjanja te prednosti baze, torej celovitosti pregleda, smo v analizo baze SPRS vključili vse registrirane organizacijske enote, ne le takšnih, ki izkazujejo prihodke ali zaposlene. Rezultati analize so pokazali, da je bilo sicer v letu 2017 10 % vseh registriranih organizacijskih enot v KKS takšnih, ki niso izkazovale niti prihodkov niti zaposlenih, kar pomeni znatno nižji delež kot v ostalem gospodarstvu (18 %).

KKS v celotnem gospodarstvu zavzema 10,5 % vseh registriranih organizacijskih enot. Med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami v KKS močno prevladujejo samostojni podjetniki posamezniki (56 %), katerih delež je relativno višji kot v ostalem gospodarstvu (43 %), medtem ko je delež družb z omejeno odgovornostjo v KKS (23 %) v primerjavi z ostalim gospodarstvom (33 %) nižji. Med panogami KKS po številnosti podjetij kot največja izstopa panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje (26 % vseh registriranih enot v KKS), ki ji sledi panoga programska oprema in igre (16 %). Ti dve panogi sta v preučevanem obdobju (2008–2017) izkazali tudi najvišjo rast števila registriranih organizacijskih enot, medtem ko je najvišjo relativno rast števila enot v tem obdobju sicer izkazala panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je še vedno precej majhna. Glede na število registriranih enot so sicer v celotnem preučevanem obdobju rasle praktično vse panoge KKS (le panogi glasba ter radio in TV sta v posameznih letih doživeli manjši upad). Tudi regionalna analiza razkrije, da je do precej velikega relativnega povečanja števila registriranih organizacijskih enot v KKS prišlo v vseh slovenskih statističnih regijah, pri čemer je do največjega absolutnega povečanja njihovega števila prišlo v osrednjeslovenski regiji, kjer je število registriranih enot v KKS že tako bistveno višje kot v ostalih regijah. Kar 65 % vseh organizacijskih enot v KKS je sicer lociranih v zahodni kohezijski regiji.

KKS je v letu 2017 v vseh registriranih enotah skupno zaposloval 27.777 ljudi, kar pomeni 3,6 % zaposlenih v vseh gospodarskih panogah. Med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami so v KKS (tako kot v ostalem gospodarstvu) najpomembnejši zaposlovalec družbe z omejeno odgovornostjo (55 % vseh zaposlenih v KKS), sledijo jim javni zavodi (32 %). V KKS največ ljudi zaposlujeta panogi knjige in tisk (25 %) ter programska oprema in igre (20 %). Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer največja po številu registriranih organizacijskih enot, zaposluje le 10 % vseh zaposlenih v KKS, kar kaže na v povprečju zelo nizko število zaposlenih v teh enotah. Podatki o številu zaposlenih v obdobju 2008–2017 kažejo, da je povprečno število zaposlenih v registriranih enotah v preučevanem obdobju pravzaprav upadalo v vseh panogah (izjema je le panoga radio in TV v posameznih letih). Panoga knjige in tisk, v kateri je skupno največ zaposlenih v KKS, je v preučevanem obdobju doživela velik upad števila zaposlenih. Na drugi strani je največjo rast števila zaposlenih tako v absolutnem kot tudi v relativnem smislu doživela panoga programska oprema in igre, ki je tako kot po številu organizacijskih enot tudi po številu zaposlenih med največjimi panogami KKS. 68 % vseh zaposlenih v KKS je v zahodni kohezijski regiji; v smislu zaposlenosti so tu še posebej skoncentrirane panoge radio in TV, oglaševanje ter video in film. V panogi kulturno-umetnostna vzgoja pa je delež zaposlenih v enotah v vzhodni kohezijski regiji večji od deleža v zahodni. Med statističnimi regijami je število zaposlenih daleč največje v osrednjeslovenski regiji, je pa to število v obdobju 2008–2017 nekoliko upadlo. Prav tako je v osrednjeslovenski regiji upadel tudi delež zaposlenih v KKS med zaposlenimi v vseh panogah, je pa ta delež še vedno znatno višji od deleža v drugih regijah. V drugih regijah se v preučevanem obdobju število zaposlenih v KKS v absolutnem, pa tudi v relativnem smislu ni bistveno spreminjalo.

Prihodki od prodaje vseh registriranih organizacijskih enot v KKS so v letu 2017 zavzemali 2,7 % prihodkov od prodaje, ustvarjenih v celotnem gospodarstvu, in so znašali 2,964 milijarde evrov. Med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami so v KKS in

tudi v ostalem gospodarstvu več kot dve tretjini prihodkov ustvarile družbe z omejeno odgovornostjo. Do največjih razlik prihaja pri samostojnih podjetnikih posameznikih, ki v KKS ustvarijo kar 12 % vseh prihodkov (ostalo gospodarstvo 5 %), javnih zavodih (KKS 14 %, ostalo gospodarstvo 5 %) ter delniških družbah (KKS 6 %, ostalo gospodarstvo 21 %). Izmed posameznih panog v KKS največ prihodkov od prodaje ustvari panoga knjige in tisk, ki pa je v preučevanem obdobju poleg upada zaposlenih doživela tudi precejšen upad skupnih prihodkov. Na drugi strani panoga programska oprema in igre tudi pri skupnih prihodkih izstopa po izrazito pozitivnem trendu, čeprav je tudi v tej panogi prišlo do rahlega upada povprečnih prihodkov na podjetje. Povprečni prihodki na podjetje so sicer (z manjšimi izjemami v posameznih letih) upadali v vseh panogah KKS. Največji relativni padec skupnih ustvarjenih prihodkov od prodaje pa je med panogami KKS v preučevanem obdobju doživela arhitektura. Regionalna analiza pokaže, da je bilo v zahodni Sloveniji ustvarjenih skoraj 74 % vseh prihodkov KKS. Podobno kot pri zaposlenosti so v zahodni kohezijski regiji tudi v smislu ustvarjenih prihodkov od prodaje še posebej skoncentrirane panoge radio in TV, oglaševanje ter video in film, medtem ko kulturno-umetnostna vzgoja ustvari v obeh kohezijskih regijah skoraj enak delež prihodka. Tudi analiza ustvarjenih prihodkov po statističnih regijah potrjuje izstopanje osrednjeslovenske regije, a podobno kot v primeru zaposlenih nakazuje stagnacijo KKS v tej regiji. V absolutnem smislu so se ustvarjeni prihodki v KKS najbolj zvišali v gorenjski in savinjski regiji.

Samozaposleni v kulturi v KKS dosegajo pomemben odstotek, saj njihov delež med vsemi pravnoorganizacijskimi oblikami znaša kar 12 %. Z vidika zaposlovanja in ustvarjanja prihodkov od prodaje je seveda pomen samozaposlenih v kulturi v primerjavi z drugimi oblikami bistveno manjši oz. pravzaprav zanemarljiv, prav tako pomen društev in zvez društev. Na drugi strani analiza zaposlenih in analiza ustvarjenih prihodkov od prodaje izkazujeta še večji pomen javnih zavodov; ti zaposlujejo kar 32 % vseh zaposlenih v KKS (v ostalem gospodarstvu 17 %) in ustvarijo 14 % vseh prihodkov v KKS (v ostalem gospodarstvu 5 %). Samostojni podjetniki posamezniki so v KKS glede na delež ustvarjenih prihodkov (12 % KKS, 5 % ostalo gospodarstvo) relativno pomembnejši kot v ostalem gospodarstvu, a manj pomembni v smislu zaposlovanja (4 % KKS, 7 % ostalo gospodarstvo). Delniške družbe so na drugi strani v KKS bistveno manjšega pomena kot sicer v gospodarstvu, tako v smislu zaposlovanja (6 % v KKS, 14 % ostalo gospodarstvo) kot v smislu ustvarjenih prihodkov (6 % v KKS, 21 % ostalo gospodarstvo).

Rezultati analize so pokazali, da je KKS povsem primerljiv z mnogimi drugimi gospodarskimi panogami, na primer:

- glede na število registriranih organizacijskih enot je KKS primerljiv z gradbeništvom,
- glede na število zaposlenih je KKS primerljiv z dejavnostmi, kot sta proizvodnja električnih naprav ali finančna in zavarovalniška dejavnost, ter večji od kemične in avtomobilske industrije,
- glede na ustvarjene prihodke od prodaje je KKS primerljiv s proizvodnjo električnih naprav ali tudi avtomobilsko industrijo.

Te ugotovitve potrjujejo pomen KKS v slovenskem gospodarstvu ter s tem upravičenost in potrebnost financiranja CzK.

5 Analiza zaključnih računov podjetij

5.1. Uvod

Enako kot v prejšnjem tudi v tem poglavju kulturni in kreativni sektor (KKS) za analitične namene opredeljujemo na podlagi gospodarskih panog oziroma dejavnosti, ki naj bi v ta sektor sodile. Kategorizacija na podlagi dejavnosti vključuje vsa podjetja, katerih glavna registrirana dejavnost sodi v opredeljeni nabor dejavnosti v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD). Takšen pristop k analizi KKS imenujemo tudi analiza panog ali industrijska analiza. Kot je bilo že omenjeno v poglavju o definiciji dejavnosti (glej poglavje 2), prilagajanje obstoječi SKD-klasifikaciji z vidika analize KKS seveda ni optimalno in s seboj prinaša več pomanjkljivosti. Na eni strani namreč ta klasifikacija ne omogoča najboljšega zajetja nekaterih dejavnosti KKS, na drugi strani pa seveda tudi vsa podjetja v določeni dejavnosti, ki se sicer uvršča v nabor KKS (še manj pa vsi zaposleni v tej dejavnosti), dejansko ne opravljajo dela, ki je v skladu z osnovno definicijo KKS (EU, 2013).

Kljub določenim pomanjkljivostim je takšna analiza panog najpogostejši pristop k statistični analizi KKS v prostoru EU. Rezultati, pridobljeni na osnovi takšne analize, nam zato omogočajo tudi več možnosti za primerjavo z drugimi državami. Pri tem je seveda treba biti pozoren na vsaj dve stvari – na samo opredelitev KKS po SKD-panogah, ki se med državami in med različnimi analizami lahko bistveno razlikuje, ter na vire podatkov za tovrstno analizo, ki se v smislu kakovosti prav tako lahko zelo razlikujejo.

V pričujoči analizi smo pri opredelitvi SKD-panog, ki sodijo v KKS, izhajali iz zadnje študije KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), in se osredotočili na tiste panoge, ki jih omenjena študija opredeljuje kot osrednje dejavnosti KKS. Takšna opredelitev sicer ne sovpada povsem s klasifikacijo KKS, kot ga razume Ministrstvo za kulturo RS, in tudi ne z obsegom področja delovanja Centra za kreativnost, zagotavlja pa dovolj kakovostno oceno in hkrati vsaj delno primerljivost z rezultati drugih držav.

Rezultati analize panog KKS, predstavljeni v nadaljevanju, so bili pridobljeni na podlagi baze mikropodatkov iz zaključnih računov podjetij, ki jo vodi in vzdržuje Statistični urad RS (SURS). Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER) je leta 2018 zaprosil SURS za dostop do te baze podatkov za namen raziskovalnega dela Centra za kreativnost. V maju 2019 so bili podatki pripravljeni za uporabo v varni sobi SURS. Po opravljeni analizi baze podatkov je bil v skladu s pogodbo o dostopu do mikropodatkov in izjavo o varovanju podatkov IER podatke dolžan zaščititi v skladu z navodili SURS. V določenih primerih smo bili tako primorani poiskati kompromise med podatki, ki so zanimivi z vidika analize, in podatki, ki jih v skladu z navodili SURS lahko objavimo.

5.2. Podatki in metodologija

V osnovni pridobljeni bazi podatkov so zbrani podatki iz zaključnih računov gospodarskih družb, podružnic tujih podjetij ali zadrug v Sloveniji v vseh dejavnostih standardne klasifikacije dejavnosti – SKD 2008, ki jih za potrebe SURS zbira AJPES. Poslovanje poslovnih subjektov (v nadaljevanju »podjetij«) se spremlja po glavni dejavnosti.

Glavna dejavnost, ki jo podjetja opravljajo, je statistična dejavnost, ki je kot glavna določena v Statističnem poslovnem registru za statistični namen in se v posameznih primerih razlikuje od registrirane dejavnosti, določene v Poslovnem registru Slovenije, ki ga vodi AJPES. Statistična dejavnost se določa pri pomembnejših enotah, in sicer tistih, pri katerih je iz obstoječih statističnih podatkov razvidno, da bi bila njihova razvrstitev po teh podatkih drugačna od razvrstitve glede na registrirano dejavnost (SURS, 2018a).

Enota opazovanja je torej podjetje, registrirano kot pravna ali fizična oseba. V analizo so bila uvrščena le aktivna podjetja, torej tiste gospodarske družbe ali samostojni podjetniki, ki so v letih opazovanja (2008–2017) izkazali prihodek ali zaposlene osebe. Nadalje so bila v analizo KKS uvrščena vsa tista podjetja, ki imajo glavno dejavnost na enem izmed področij dejavnosti po SKD-08, opredeljenih kot KKS. Te dejavnosti so predstavljene tudi v prvem stolpcu tabele 2 v poglavju 2. Pri opredelitvi nabora dejavnosti, ki sodijo v okvir KKS, smo izhajali iz zadnje študije KKS, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), in se osredotočili na tiste dejavnosti, ki jih omenjena študija opredeljuje kot osrednje dejavnosti KKS.

V analizi je predstavljena tudi primerjava KKS s podatki za nekatere druge pomembne gospodarske sektorje, ki so bili prav tako opredeljeni v skladu z SKD-klasifikacijo. Te dejavnosti prikazujemo v tabeli spodaj.

Tabela 27: Opredelitve drugih izbranih gospodarskih dejavnosti

DEJAVNOST	**SKD-klasifikacija**
Kemična industrija	20 Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov
Farmacevtska industrija*	21 Proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov
Proizvodnja električnih naprav	27 Proizvodnja električnih naprav
Avtomobilska industrija	29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic
Gradbeništvo	41 Gradnja stavb
	42 Gradnja inženirskih objektov
	43 Specializirana gradbena dela
Finančne in zavarovalniške dejavnosti**	64 Dejavnosti finančnih storitev, razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov
	65 Dejavnost zavarovanja, pozavarovanja in pokojninskih skladov, razen obvezne socialne varnosti
	66 Pomožne dejavnosti za finančne in zavarovalniške storitve

* Zaradi pravil SURS o statistični zaščiti občutljivih podatkov primerjav s farmacevtsko industrijo ne moremo prikazati.
** Banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske družbe podatkov iz zaključnih računov za državno statistiko ne predlagajo. Posledično je v bazi zaključnih računov ta sektor podcenjen.

Pri pripravi analize smo bili zavezani k upoštevanju pravil SURS za statistično zaščito podatkov. V splošnem ni dovoljeno posredovanje minimalnih in maksimalnih vrednosti. Podatek je občutljiv, če k njegovi vrednosti prispeva premajhno število enot (oseb, podjetij …) ali pa prevelik odstotek njegove vrednosti zavzema prispevek ene enote. Podatkov, ki so v skladu s katerim od teh dveh kriterijev občutljivi, torej v analizi ne moremo prikazati, kar je v določenih primerih povzročalo težave in odklone od načrtovane analize. Da bi kljub temu čim bolj zadostili namenu analize, ki pa seveda ni razkrivanje osebnih podatkov, temveč čim bolj celovit popis sumarnih podatkov KKS, smo zato v takšnih primerih:

- podatke za posamezne podkategorije skušali združiti na ravni, ki prikaz podat-

kov še omogoča (npr. združitev nekaterih SKD-kategorij),
- v prikazu podatkov občutljive podatke zakrili in jih prikazali kot vrednost Z ter to pojasnili v sprotnih opombah.

5.3. REZULTATI ANALIZE ZAKLJUČNIH RAČUNOV

5.3.1 PODJETJA V KKS

V tabeli 28 in na sliki 27 so predstavljeni podatki o številu podjetij in njihovih deležih po različnih dejavnostih KKS v letu 2017. Na tem mestu ponovno opozarjamo na dejstvo, da smo pri analizi baze zaključnih računov upoštevali le tista podjetja, ki so v obravnavanem letu izkazala prihodek ali zaposlene osebe.

Tabela 28: Število in delež podjetij po posameznih panogah in podpanogah KKS, 2017

Dejavnost	Število podjetij	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	108	1,1 %	0,1 %
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	860	9,0 %	0,8 %
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	218	2,3 %	0,2 %
OGLAŠEVANJE	1.186	12,4 %	1,0 %
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	1.099	11,5 %	1,0 %
ARHITEKTURA	1.099	11,5 %	1,0 %
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	9	0,1 %	0,0 %
R91.02 Dejavnost muzejev	15	0,2 %	0,0 %
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	9	0,1 %	0,0 %
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	20	0,2 %	0,0 %
R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	16	0,2 %	0,0 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	69	0,7 %	0,1 %
C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	487	5,1 %	0,4 %
C18.13 Priprava za tisk in objavo	413	4,3 %	0,4 %
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	17	0,2 %	0,0 %
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	150	1,6 %	0,1 %
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	293	3,1 %	0,3 %
J58.11 Izdajanje knjig	156	1,6 %	0,1 %
J58.13 Izdajanje časopisov	46	0,5 %	0,0 %
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	97	1,0 %	0,1 %

J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	30	0,3 %	0,0 %
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	555	5,8 %	0,5 %
KNJIGE IN TISK	2261	23,7 %	2,0 %
P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	256	2,7 %	0,2 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	256	2,7 %	0,2 %
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	698	7,3 %	0,6 %
M74.2 Fotografska dejavnost	365	3,8 %	0,3 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	1.063	11,1 %	0,9 %
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	97	1,0 %	0,1 %
GLASBA	125	1,3 %	0,1 %
R90.01 Umetniško uprizarjanje	351	3,7 %	0,3 %
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	145	1,5 %	0,1 %
R90.03 Umetniško ustvarjanje	622	6,5 %	0,5 %
R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	34	0,4 %	0,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	1.152	12,1 %	1,0 %
J60.1 Radijska dejavnost	100	1,0 %	0,1 %
J60.2 Televizijska dejavnost	97	1,0 %	0,1 %
RADIO IN TV	197	2,1 %	0,2 %
J58.21 Izdajanje računalniških iger	8	0,1 %	0,0 %
J58.29 Drugo izdajanje programja	27	0,3 %	0,0 %
J62.01 Računalniško programiranje	1.567	16,4 %	1,4 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	1.602	16,8 %	1,4 %
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	452	4,7 %	0,4 %
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	54	0,6 %	0,0 %
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	17	0,2 %	0,0 %
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	542	5,7 %	0,5 %
SKUPAJ KKS	**9.552**	**100 %**	**8,4 %**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**113.227**	**/**	**100 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 27: Delež podjetij v KKS po panogah, 2017

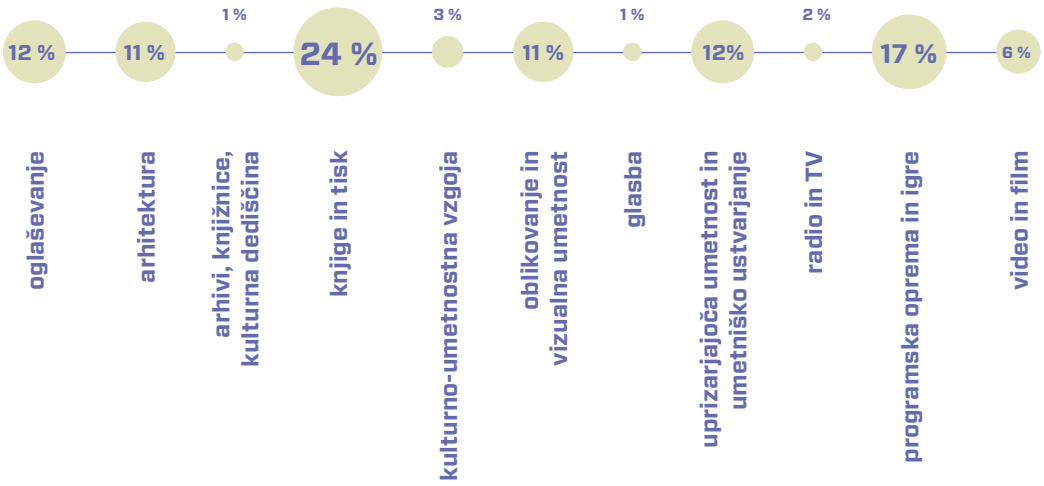

Iz predstavljenih podatkov vidimo, da po številu podjetij, ki izkazujejo prihodek ali zaposlene, kot največja izmed panog KKS izstopa panoga knjige in tisk, ki zavzema skoraj četrtino (24 %) vseh podjetij v KKS. Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer največja po številu vseh registriranih organizacijskih enot (glej poglavje 4), je po številu podjetij, ki izkazujejo prihodek ali zaposlene, z 12,1 % šele na četrtem mestu. Večji delež podjetij imata namreč poleg panoge knjige in tisk tudi panogi programska oprema in igre (17 %) ter oglaševanje (12,4 %).

V celotnem gospodarstvu zavzema KKS 8,4 % vseh podjetij, ki izkazujejo prihodek ali zaposlene.

Na sliki 28 prikazujemo primerjavo deležev vseh podjetij v KKS z drugimi izbranimi dejavnostmi, natančneje opredeljenimi v tabeli 2. Kot je razvidno s slike, je glede na število aktivnih podjetij KKS bistveno večji od vseh ostalih panog, izbranih za primerjavo, z izjemo gradbeništva, ki je po številu podjetij od KKS večje.

Slika 28: Primerjava deleža podjetij v KKS in drugih panogah, 2017

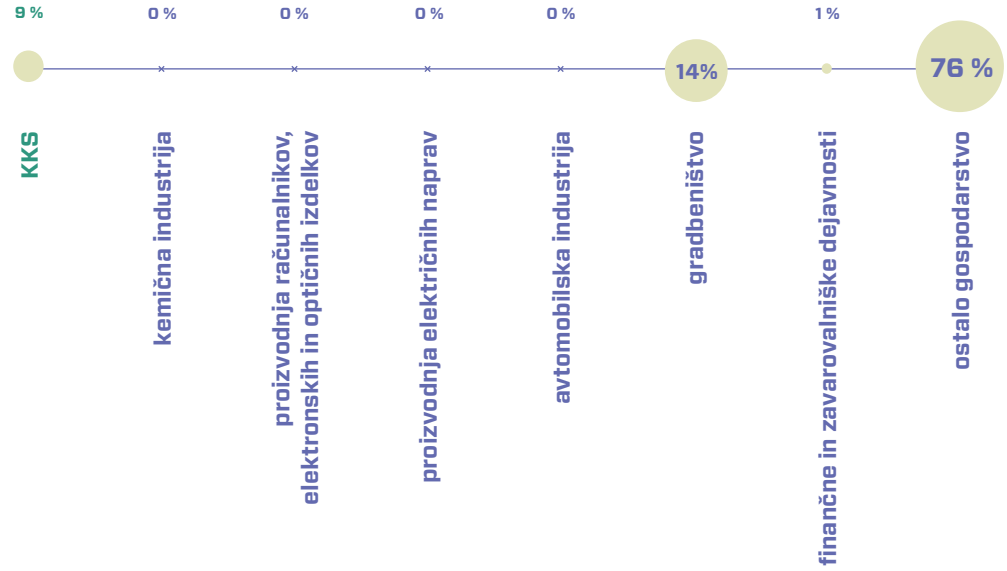

Na naslednjih treh slikah predstavljamo gibanje števila podjetij v KKS. Na sliki 29 je podana primerjava med relativno rastjo števila podjetij v KKS in v celotnem gospodarstvu. S slike vidimo, da so bile do leta 2013 stopnje rasti števila podjetij v KKS višje od stopenj rasti števila podjetij v celotnem gospodarstvu, čeprav je bil jasno razviden trend upadanja (sicer pozitivne) stopnje rasti. Po letu 2013 se je število podjetij začelo zmanjševati tako v KKS kot v celotnem gospodarstvu (večinoma negativne stopnje relativne rasti), po letu 2014 pa je število podjetij v KKS upadalo relativno hitreje kot v celotnem gospodarstvu.

Slika 29: Stopnje rasti števila podjetij v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

Na sliki 30 vidimo, da je v panogi knjige in tisk, v kateri je število aktivnih podjetij najvišje, po letu 2012 to število v absolutnem smislu precej upadalo. Podoben trend je sicer opazen v skoraj vseh panogah KKS, le da je v nekaterih do njega prišlo nekoliko kasneje. Na sliki 31 smo informacijo o relativni rasti panog KKS glede na število aktivnih podjetij v preučevanem obdobju (skupna letna stopnja rasti) združili z informacijo o relativni velikosti teh panog (delež, ki so ga podjetja v posamezni panogi KKS v letu 2017 dosegala v celotnem gospodarstvu Slovenije), ki je predstavljena z velikostjo kroga. S slike je jasno razvidno, da je bila relativna rast števila podjetij najvišja v panogi kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je po številu podjetij med manjšimi panogami KKS. Dokaj visoko relativno rast števila podjetij je v preučevanem obdobju doživljala tudi panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer med večjimi panogami KKS. Panoga knjige in tisk, ki je v smislu številnosti največja med panogami KKS, je v preučevanem obdobju doživela tudi največji relativni upad števila aktivnih podjetij.

Slika 30: Absolutna rast števila podjetij po panogah KKS, 2008–2017

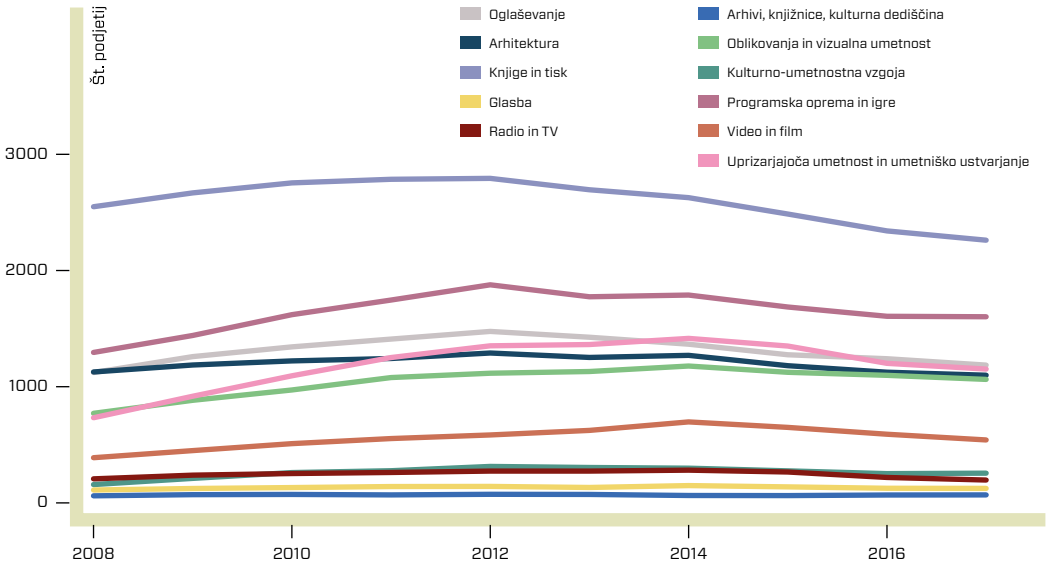

Slika 31: Skupna stopnja rasti števila podjetij po panogah KKS, 2008–2017

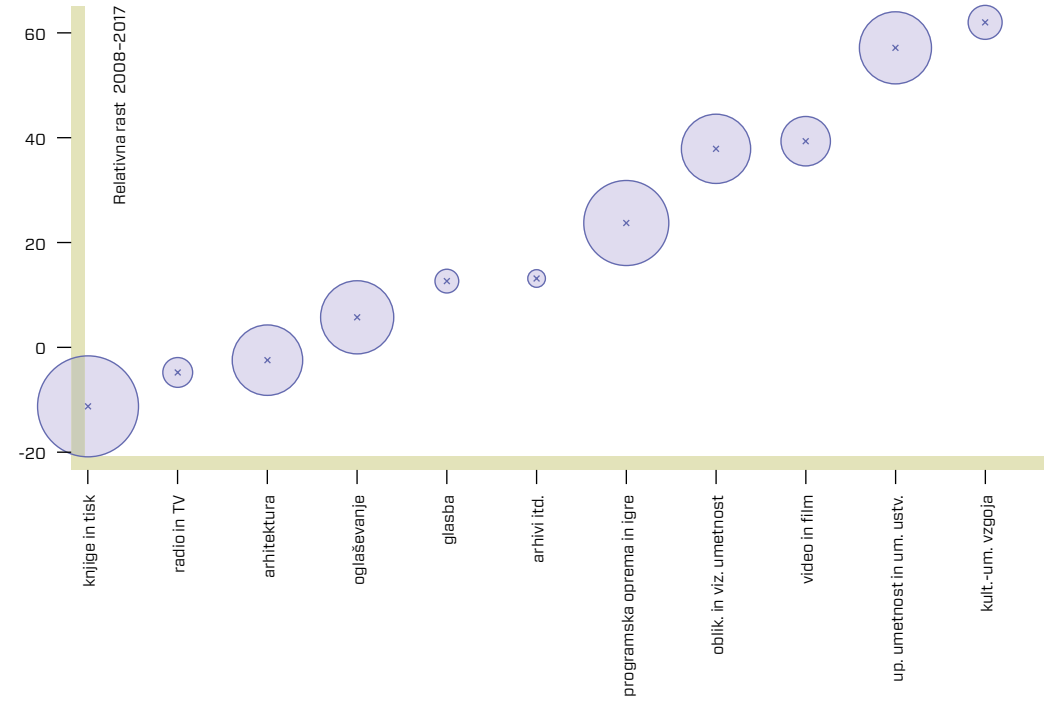

V spodnji tabeli prikazujemo število podjetij v različnih panogah KKS glede na kohezijsko regijo. V letu 2017 je bilo kar 62 % vseh podjetij v KKS lociranih v zahodni Sloveniji. Kot je hitro razvidno tudi s slike 32, je tako v vseh panogah KKS, le v panogi kulturno-umetnostna vzgoja je število podjetij skoraj povsem enakomerno porazdeljeno med obe regiji. Manjše razlike so sicer tudi v panogi radio in TV, medtem ko je distribucija med kohezijskima regijama najbolj neenakomerna v panogi arhivi, knjižnice, kulturna dediščina.

Tabela 29: Število podjetij v KKS po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija, število	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija, število	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	420	35 %	766	65 %
ARHITEKTURA	382	35 %	717	65 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	21	30 %	48	70 %
KNJIGE IN TISK	894	40 %	1.367	60 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	125	49 %	131	51 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	366	34 %	697	66 %
GLASBA	50	40 %	75	60 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	457	40 %	695	60 %
RADIO IN TV	89	45 %	108	55 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	617	39 %	985	61 %
VIDEO IN FILM	181	33 %	361	67 %
SKUPAJ KKS	**3.602**	**38 %**	**5.950**	**62 %**

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 32: Delež podjetij po panogah KKS glede na kohezijsko regijo

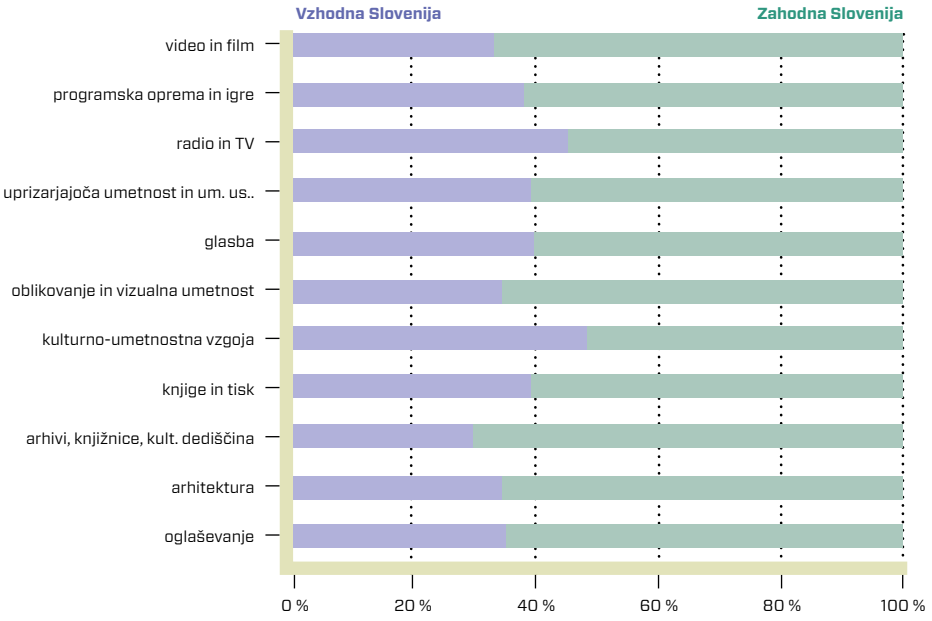

5.3.2 Zaposleni v KKS

V spodnji tabeli prikazujemo število zaposlenih v podjetjih v letu 2017, in sicer za posamezne panoge in (kjer je to v skladu s pravili SURS o zaščiti občutljivih podatkov mogoče) tudi podpanoge KKS.

Tabela 30: Število zaposlenih v podjetjih v KKS, 2017

Dejavnost	Število zaposlenih	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	120,45	0,7 %	0,0 %
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	1.212,73	7,0 %	0,2 %
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	356,46	2,1 %	0,1 %
OGLAŠEVANJE	1.689,64	9,7 %	0,3 %
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	1.205,61	6,9 %	0,2 %
ARHITEKTURA	1.205,61	6,9 %	0,2 %
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	Z*	Z*	Z*
R91.02 Dejavnost muzejev	Z*	Z*	Z*
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*	Z*
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	Z*	Z*	Z*
R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*	Z*
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	191,03	1,1 %	0,0 %
C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	Z*	Z*	Z*
C18.13 Priprava za tisk in objavo	Z*	Z*	Z*
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*	Z*
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*	Z*
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	Z*	Z*	Z*
J58.11 Izdajanje knjig	Z*	Z*	Z*
J58.13 Izdajanje časopisov	Z*	Z*	Z*
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*	Z*
J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*	Z*
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	Z*	Z*	Z*
KNJIGE IN TISK	6.834,82	39,4 %	1,3 %

P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	71,3	0,4 %	0,0 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	71,3	0,4 %	0,0 %
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	400,43	2,3 %	0,1 %
M74.2 Fotografska dejavnost	209,46	1,2 %	0,0 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	609,89	3,5 %	0,1 %
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	Z*	Z*	Z*
GLASBA	78,07	0,4 %	0,0 %
R90.01 Umetniško uprizarjanje	67,84	0,4 %	0,0 %
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	73,88	0,4 %	0,0 %
R90.03 Umetniško ustvarjanje	124,11	0,7 %	0,0 %
R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	44,89	0,3 %	0,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	310,72	1,8 %	0,1 %
J60.1 Radijska dejavnost	272,13	1,6 %	0,1 %
J60.2 Televizijska dejavnost	187,37	1,1 %	0,0 %
RADIO IN TV	459,5	2,6 %	0,1 %
J58.21 Izdajanje računalniških iger	Z*	Z*	Z*
J58.29 Drugo izdajanje programja	Z*	Z*	Z*
J62.01 Računalniško programiranje	Z*	Z*	Z*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	5.249	30,2 %	1,0 %
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	665,3	3,8 %	0,1 %
SKUPAJ KKS	**17.364,88**	**100 %**	**3,3 %**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**523.354,3**	**/**	**100 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

KKS je v letu 2017 skupno zaposloval 3,3 % vseh zaposlenih v podjetjih. Kot vidimo tudi s spodnje slike, je bil od tega med posameznimi panogami KKS delež zaposlenih daleč največji v panogah knjige in tisk (39 %) ter programska oprema in igre (30 %).

V primerjavi s podatki na podlagi SPRS, kjer so upoštevane vse registrirane organizacijske oblike (glej poglavje 4), vidimo, da je pri analizi gospodarskih družb in podjetij bistveno manjši predvsem delež zaposlenih v arhivih, knjižnicah in kulturni dediščini, v uprizarjajoči umetnosti in umetniškem ustvarjanju, v kulturno-umetnostni vzgoji ter v panogi radio in TV. Upoštevajoč vse registrirane organizacijske oblike, je namreč ta delež v primeru arhivov, knjižnic in kulturne dediščine višji kar za 11 odstotnih točk, v primeru uprizarjajoče umetnosti in umetniškega ustvarjanja za 8 odstotnih točk, v primeru kulturno-umetnostne vzgoje za 7 odstotnih točk ter v primeru panoge radio in TV za 6 odstotnih točk.

Slika 33: Delež zaposlenih v posameznih panogah KKS, 2017

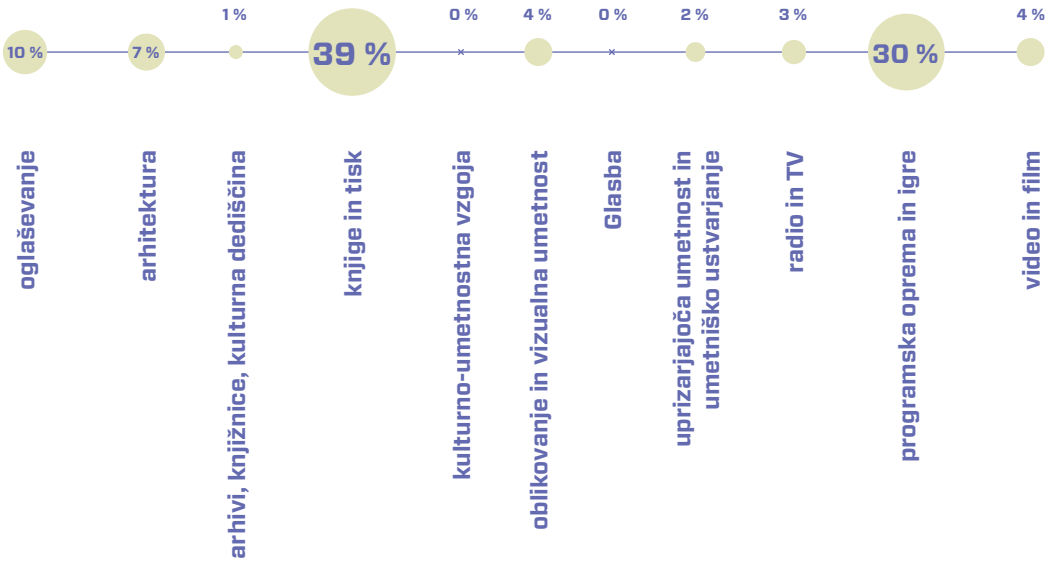

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo deleža zaposlenih v gospodarskih družbah in pri samostojnih podjetnikih v KKS z deležem zaposlenih v nekaterih drugih pomembnih gospodarskih panogah. S slike vidimo, da je KKS po deležu zaposlenih primerljiv z avtomobilsko industrijo in da za eno odstotno točko zaostaja za proizvodnjo električnih naprav. Gradbeništvo zaposluje kar trikrat večji delež zaposlenih kot KKS, na drugi strani pa KKS zaposluje trikrat večji delež zaposlenih kot panoge kemična industrija, proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov ter finančne in zavarovalniške dejavnosti. Pri tem naj ponovno opomnimo na dejstvo, da banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske družbe podatkov iz zaključnih računov za državno statistiko ne predlagajo, ker zanje vsebina, predpisana na poenotenih obrazcih, ni primerna (https://www.ajpes.si/Doc/LP/Informacije/Informacija_LP_GD_zadruge_2017.pdf). Posledično je ta sektor podcenjen.

Slika 34: Primerjava deleža zaposlenih v KKS in drugih panogah, 2017

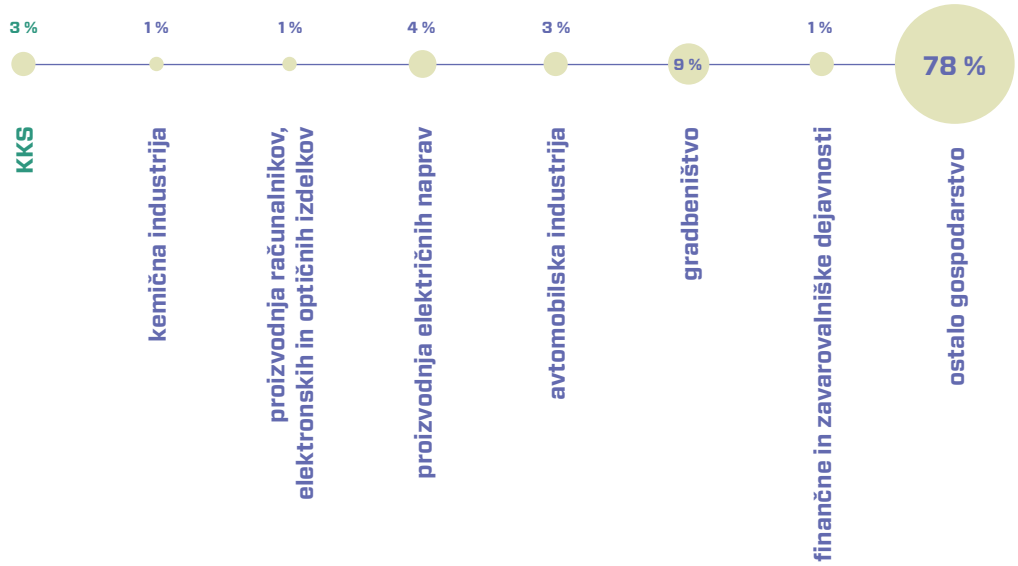

Na sliki 35 prikazujemo primerjavo stopenj rasti števila zaposlenih v KKS in v celotnem gospodarstvu v obdobju 2008–2017. Za razliko od stopenj rasti števila podjetij se stopnje rasti števila zaposlenih v KKS in v celotnem gospodarstvu po letu 2010 gibljejo precej podobno. Stopnje upadanja števila zaposlenih so se tako v KKS kot v celotnem gospodarstvu po letu 2012 vztrajno zmanjševale, vse dokler ni po letu 2014 oz. 2015 prišlo do ponovnega naraščanja števila zaposlenih.

Slika 35: Stopnje rasti števila zaposlenih v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

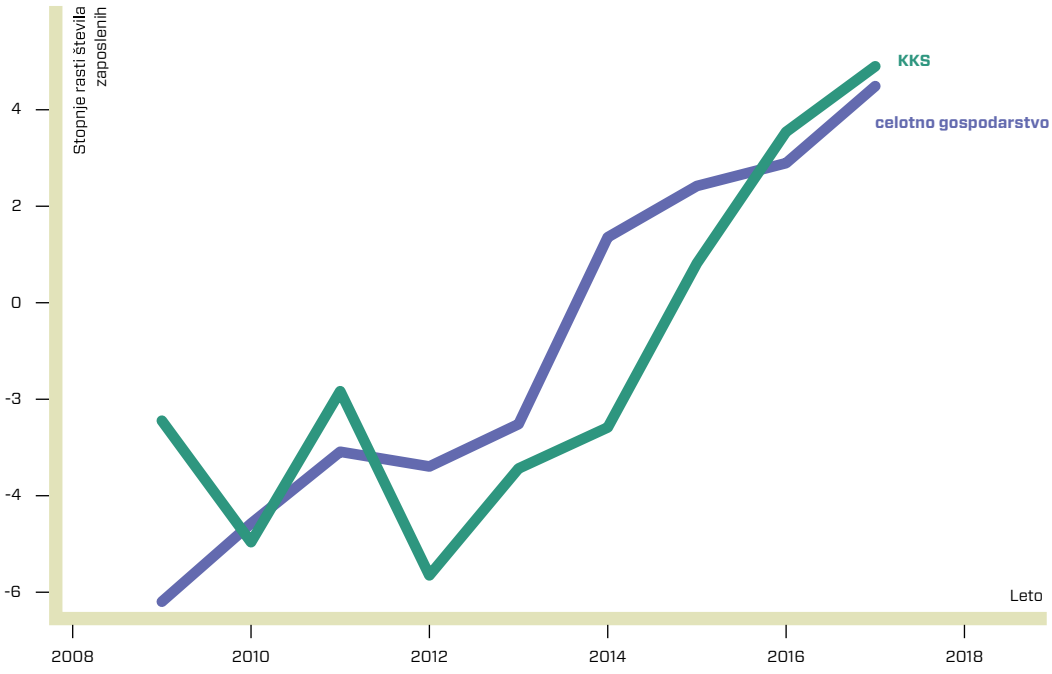

Na spodnjih dveh slikah prikazujemo rast števila zaposlenih v panogah KKS v obdobju 2008–2017. Vidimo, da je v panogi knjige in tisk, ki zaposluje daleč najvišje število zaposlenih v KKS, v preučevanem obdobju prišlo do velikega upada absolutnega števila zaposlenih. Na drugi strani je v panogi programska oprema in igre, ki je po številu zaposlenih na drugem mestu, število zaposlenih konstantno naraščalo. Na sliki 37 informacijo o relativni rasti števila zaposlenih v panogah KKS v obdobju 2008–2017

(skupna stopnja rasti) združujemo z informacijo o relativni velikosti teh panog glede na zaposlenost (delež, ki so ga zaposleni v posamezni panogi KKS v letu 2017 zavzemali med zaposlenimi v celotnem gospodarstvu Slovenije), ki je predstavljena z velikostjo kroga. S slike je razvidno, da je največjo relativno rast števila zaposlenih v preučevanem obdobju doživela panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je po številu zaposlenih med najmanjšimi panogami KKS. Panoga programska oprema in igre pa po pozitivni relativni rasti izstopa med večjimi panogami KKS. Do največjega relativnega upada števila zaposlenih je prišlo v panogi glasba.

Slika 36: Absolutna rast števila zaposlenih po panogah KKS

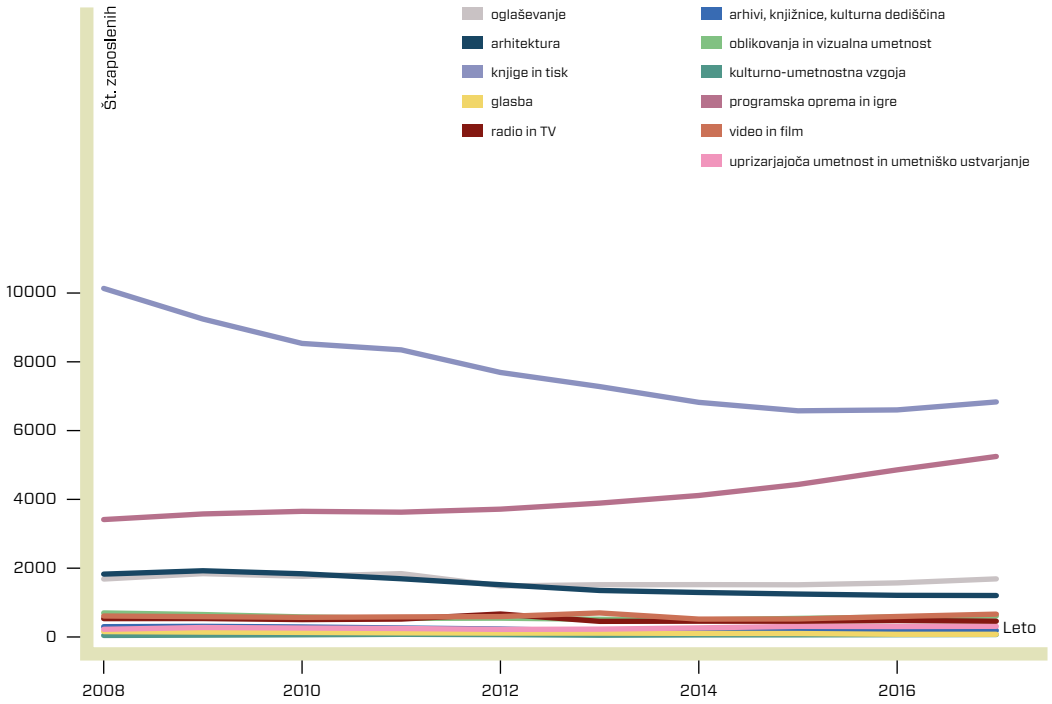

Slika 37: Skupna stopnja rasti števila zaposlenih po panogah KKS, 2008–2017

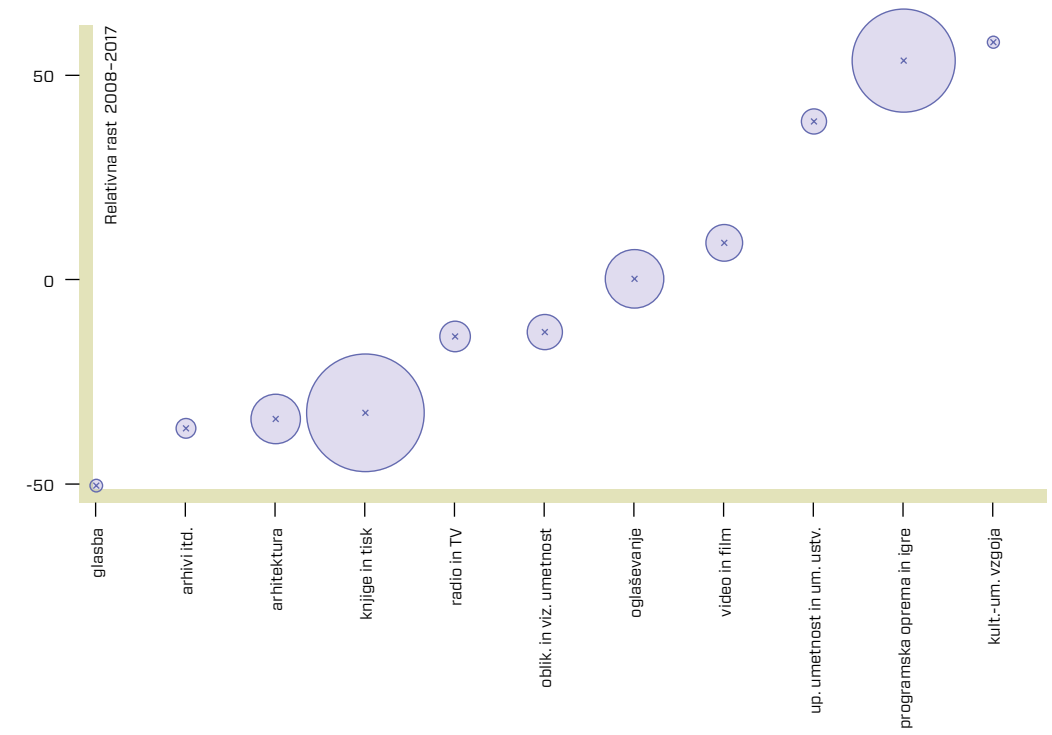

V spodnji tabeli prikazujemo število in deleže zaposlenih v različnih panogah KKS glede na kohezijsko regijo. V letu 2017 je bilo kar 69 % vseh zaposlenih v KKS zaposlenih v podjetjih v zahodni Sloveniji. Medtem ko je delež KKS v celotnem gospodarstvu po zaposlenosti v vzhodni Sloveniji znašal 2,3 %, je v zahodni Sloveniji znašal kar 4,1 % vseh zaposlenih.

Tabela 31: Število zaposlenih po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija, število	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija, število	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	377,21	22 %	1.312,43	78 %
ARHITEKTURA	508,39	42 %	697,22	58 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	68,25	36 %	122,78	64 %
KNJIGE IN TISK	2.397,79	35 %	4.437,03	65 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	20,25	28 %	51,05	72 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	230,07	38 %	379,82	62 %
GLASBA	30,84	40 %	47,23	60 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	76,71	25 %	234,01	75 %
RADIO IN TV	215,45	47 %	244,05	53 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	1.433,05	27 %	3.815,95	73 %
VIDEO IN FILM	90,73	14 %	574,57	86 %
SKUPAJ KKS	**5.448,74**	**31 %**	**11.916,14**	**69 %**

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Kot je hitro razvidno tudi s slike 38, je v vseh panogah KKS delež zaposlenih višji v podjetjih s sedežem v zahodni Sloveniji. Do največjih razlik pri tem prihaja v panogi video in film, kjer je v podjetjih v zahodni Sloveniji zaposlenih kar 86 % vseh zaposlenih v tej panogi, do najmanjših pa v panogi radio in TV, kjer je zaposlenost v obeh kohezijskih regijah skoraj uravnotežena. Pri tem naj opozorimo na to, da RTV Slovenija kot javni zavod v analizirano bazo podatkov ni vključen.

Slika 38: Delež zaposlenih po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

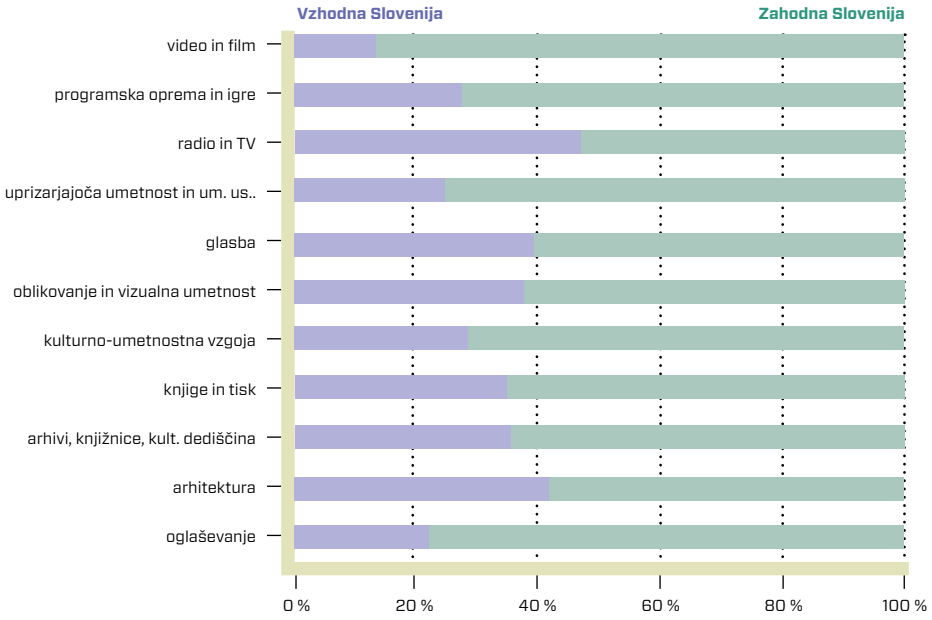

Na sliki 39 za leto 2017 predstavljamo deleže podjetij glede na velikostni razred v KKS in v celotnem gospodarstvu. Zaradi možnosti primerjave smo velikostne razrede oblikovali v skladu s študijo Evropske komisije (EK, 2016, str. 36). Ugotavljamo, da je bilo v Sloveniji v letu 2017 le 3 % vseh podjetij v KKS takšnih, ki so zaposlovala vsaj 10 ljudi. Ta delež je še nekoliko nižji, kot je bil ocenjen za EU v letu 2013 (4 %). V celotnem gospodarstvu je bil tako v Sloveniji kot v EU delež podjetij z 10 ali več zaposlenimi ocenjen na 6 %. S slike vidimo tudi, da je v Sloveniji delež podjetij z največ enim zaposlenim v KKS za kar 10 odstotnih točk višji kot v celotnem gospodarstvu, delež podjetij z 2–9 zaposlenimi pa za 7 odstotnih točk nižji.

Slika 39: Podjetja po velikostnih razredih v KKS in celotnem gospodarstvu, 2017

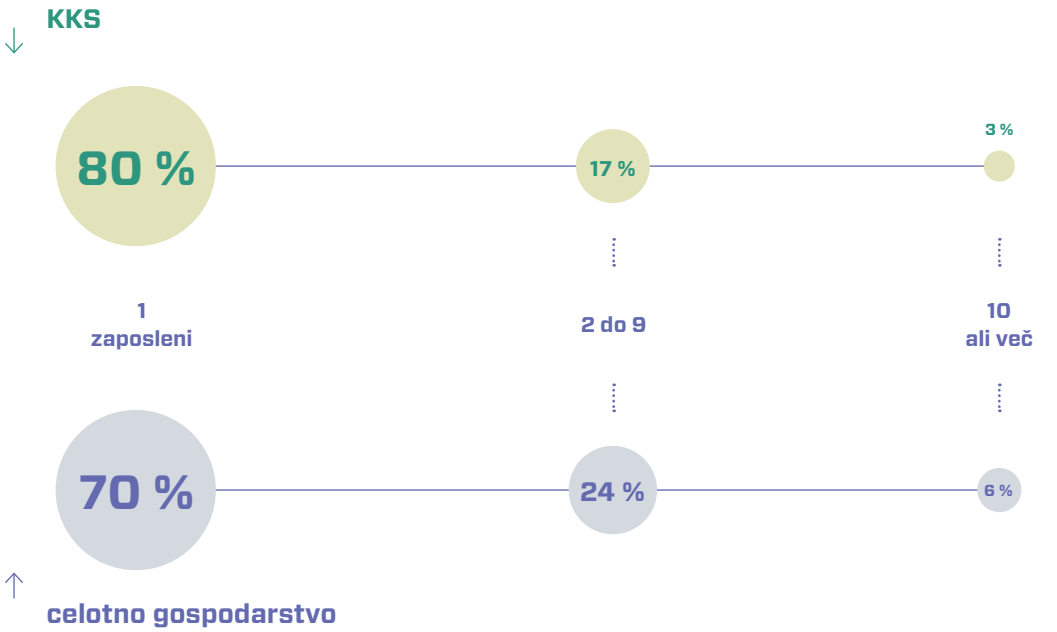

Na sliki 40 predstavljamo podjetja po velikostnih razredih za posamezne panoge KKS. Vidimo, da se deleži podjetij po posameznih velikostnih razredih med panogami KKS precej razlikujejo. Največ podjetij v najmanjšem razredu (en zaposleni) je v panogah kulturno-umetnostna vzgoja ter uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje (kar 95 %). Največja podjetja najdemo v panogi programska oprema in igre, kjer je podjetij z enim zaposlenim le 69 %, poleg tega pa je v tej panogi tudi največji delež podjetij z več kot 10 zaposlenimi (7 %). Med panogami z večjimi podjetji sta v Sloveniji tudi panogi radio in TV ter knjige in tisk (5 % podjetij z več kot 10 zaposlenimi).

Tudi podatki po panogah KKS precej odstopajo od podatkov iz študije Evropske komisije (EK, 2016, str. 42), kjer imamo sicer na voljo zgolj podatke za 7 panog KKS. Do daleč največje razlike prihaja pri panogi radio in TV, kjer so podjetja v EU neprimerno večja od slovenskih, saj ima kar 38 % podjetij v tej panogi od 2 do 9 zaposlenih in kar 15 % podjetij več kot 10 zaposlenih. Panoga programska oprema ima pri nas in v EU podoben delež najmanjših podjetij, v ostalih panogah, za katere so podatki na voljo, pa je delež večjih podjetij v EU prav tako višji kot v Sloveniji.

Slika 40: Podjetja po velikostnih razredih* v posameznih panogah KKS, 2017

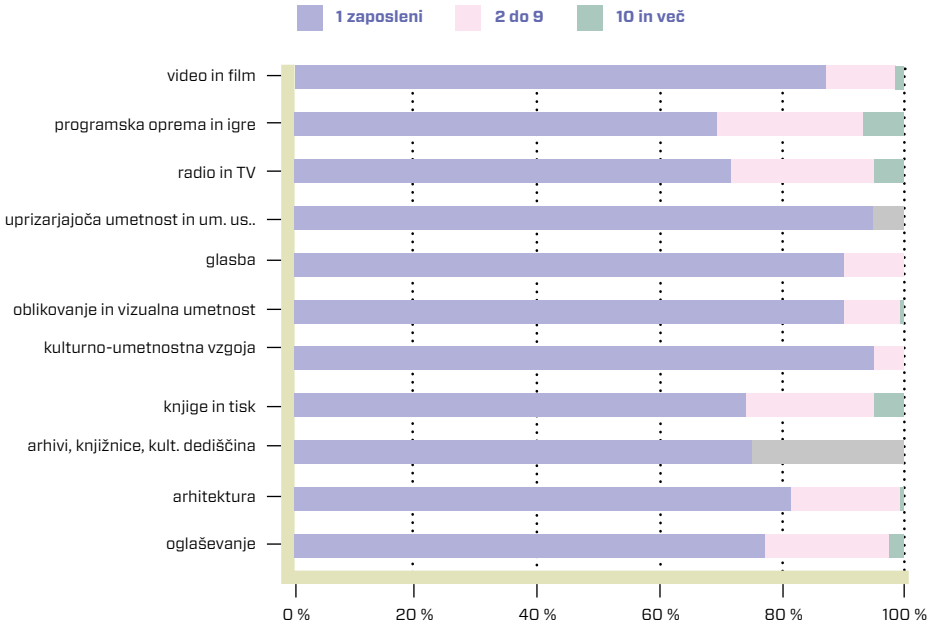

* V skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov lahko za panogi arhivi, knjižnice, kulturna dediščina ter uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje prikažemo le delež podjetij z 1 zaposlenim.

5.3.3 Prihodki od prodaje podjetij v KKS

v spodnji tabeli za leto 2017 prikazujemo skupne prihodke od prodaje za vsa podjetja po posameznih panogah in tudi podpanogah (kjer je to v skladu s pravili SURS o zaščiti občutljivih podatkov mogoče) KKS.

Tabela 32: Prihodki od prodaje v podjetjih, 2017

Dejavnost	Prihodki (v mio. evrov)	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	21,8	0,9 %	0,0 %
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	300,4	12,6 %	0,3 %
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	140,8	5,9 %	0,1 %
OGLAŠEVANJE	463,0	19,5 %	0,5 %
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	142,6	6,0 %	0,1 %
ARHITEKTURA	142,6	6,0 %	0,1 %
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	Z*	Z*	Z*
R91.02 Dejavnost muzejev	Z*	Z*	Z*
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*	Z*
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	Z*	Z*	Z*
R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*	Z*
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	18,0	0,8 %	0,0 %

C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	Z*	Z*	Z*
C18.13 Priprava za tisk in objavo	Z*	Z*	Z*
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*	Z*
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*	Z*
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	Z*	Z*	Z*
J58.11 Izdajanje knjig	Z*	Z*	Z*
J58.13 Izdajanje časopisov	Z*	Z*	Z*
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*	Z*
J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*	Z*
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	Z*	Z*	Z*
KNJIGE IN TISK	867,3	36,5 %	0,9 %
P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	9,7	0,4 %	0,0 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	9,7	0,4 %	0,0 %
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	46,5	2,0 %	0,0 %
M74.2 Fotografska dejavnost	17,9	0,8 %	0,0 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	64,4	2,7 %	0,1 %
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	Z*	Z*	Z*
GLASBA	16,9	0,7 %	0,0 %
R90.01 Umetniško uprizarjanje	15,8	0,7 %	0,0 %
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	12,3	0,5 %	0,0 %
R90.03 Umetniško ustvarjanje	19,7	0,8 %	0,0 %
R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	4,9	0,2 %	0,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	52,7	2,2 %	0,1 %
J60.1 Radijska dejavnost	28,2	1,2 %	0,0 %
J60.2 Televizijska dejavnost	45,5	1,9 %	0,0 %
RADIO IN TV	73,7	3,1 %	0,1 %
J58.21 Izdajanje računalniških iger	Z*	Z*	Z*

J58.29 Drugo izdajanje programja	Z*	Z*	Z*
J62.01 Računalniško programiranje	Z*	Z*	Z*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	496,9	20,9 %	0,5 %
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	170,3	7,2 %	0,2 %
SKUPAJ KKS	**2.375,3**	**100 %**	**2,5 %**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**95.513,6**	**/**	**100 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Kot je razvidno iz tabele, je bilo v letu 2017 v KKS skupno ustvarjenih 2.375 milijonov evrov prihodkov, kar pomeni 2,5 % vseh prihodkov od prodaje, ustvarjenih v gospodarstvu.

Na spodnji sliki prikazujemo deleže posameznih panog KKS v ustvarjenih prihodkih. Podobno kot pri deležu zaposlenih (slika 33) je tudi po ustvarjenih prihodkih na prvem mestu panoga knjige in tisk (37 %), na drugem mestu pa panoga programska oprema in igre (21 %). Razkorak med panogo programska oprema in igre ter tretjeuvrščeno panogo oglaševanje (19 %) pa je v primerjavi s podatki o deležu zaposlenih zelo majhen. Medtem ko je namreč delež ustvarjenih prihodkov v panogi programska oprema in igre v primerjavi z deležem zaposlenih znatno nižji (za devet odstotnih točk), velja za panogo oglaševanje ravno obratno.

Slika 41: Delež ustvarjenih prihodkov od prodaje v posameznih panogah KKS, 2017

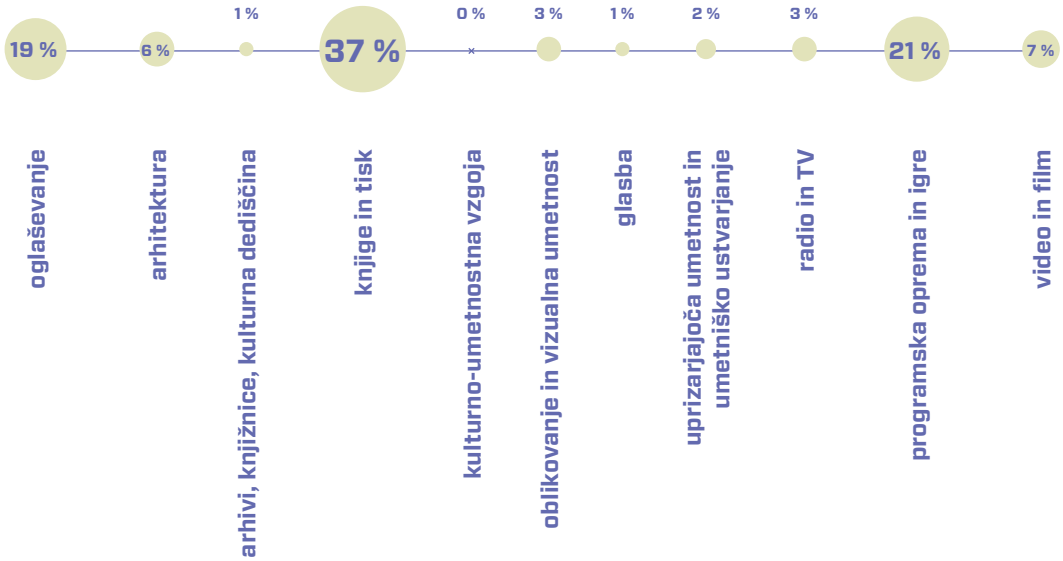

Primerjava deleža prihodkov, ustvarjenih v KKS, s prihodki v drugih panogah (slika 42) pokaže, da KKS ustvari več prihodkov kot kemična industrija ali proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov (ter tudi več kot finančne in zavarovalniške dejavnosti, ki pa so v bazi zaključnih računov podcenjene). Delež prihodkov, ustvarjenih v proizvodnji električnih naprav, avtomobilski industriji ali v gradbeništvu, pa je še enkrat višji.

Slika 42: Primerjava deleža prihodkov v KKS in drugih panogah, 2017

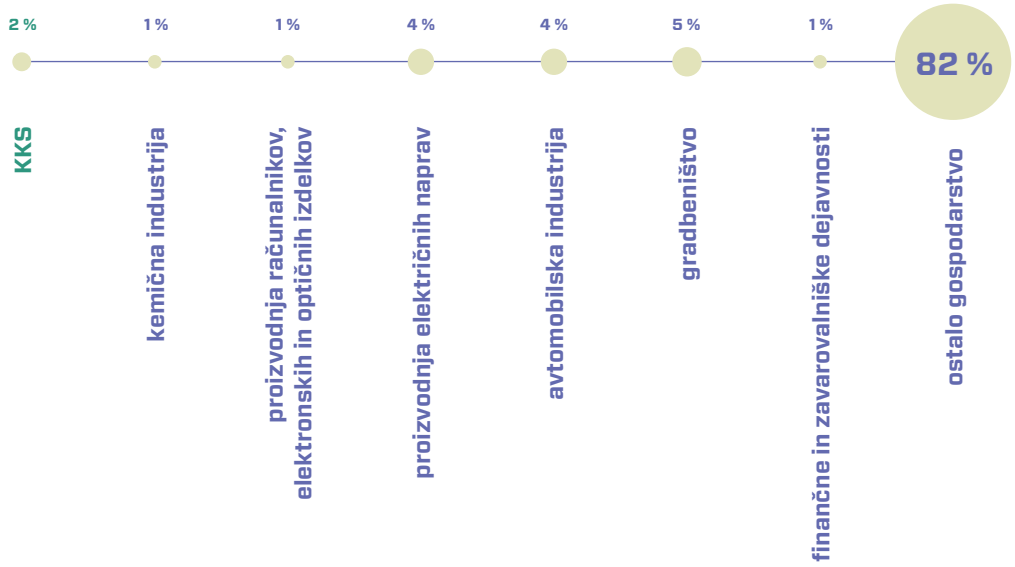

Na sliki 43 prikazujemo primerjavo stopenj rasti skupnih ustvarjenih prihodkov v KKS in v celotnem gospodarstvu. Opazimo, da je gibanje stopenj rasti prihodkov v preučevanem obdobju sicer podobno, je pa bila relativna rast prihodkov med letoma 2010 in 2014 v celotnem gospodarstvu precej višja kot v KKS, kjer so v tem obdobju skupni ustvarjeni prihodki upadali.

Slika 43: Stopnje rasti prihodkov v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

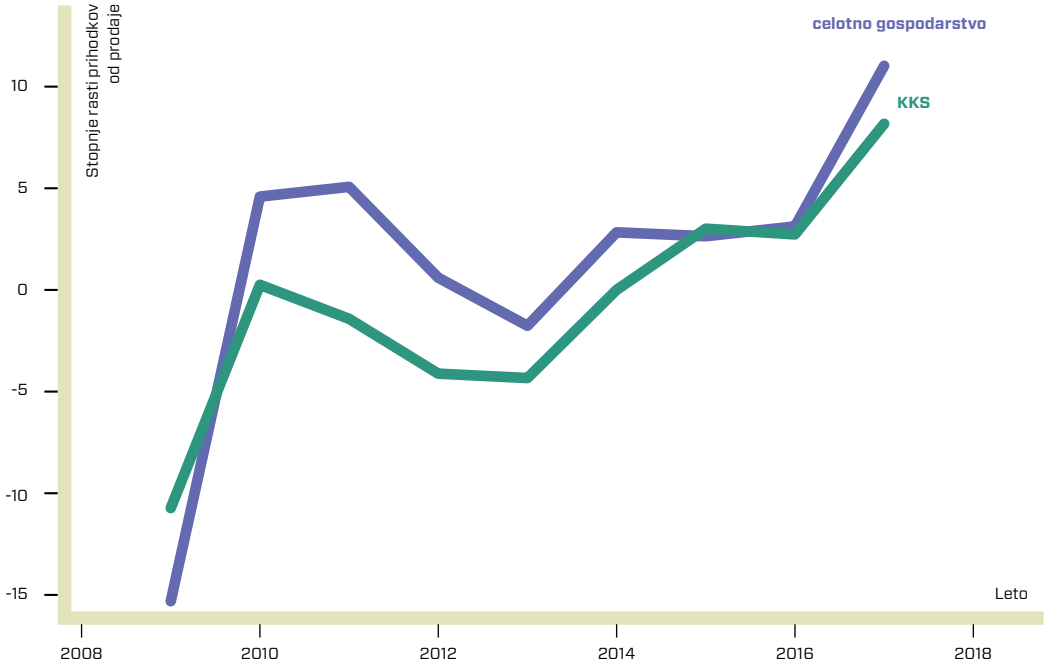

Na spodnjih slikah prikazujemo trende oziroma gibanje ustvarjenih prihodkov po posameznih panogah KKS v obdobju 2008–2017. Vidimo, da so v panogi knjige in tisk, kjer so skupni prihodki najvišji, ti v preučevanem obdobju precej upadali. S slike 45, v kateri podatke o relativni rasti skupnih prihodkov po panogah KKS v obdobju 2008–2017 (skupna stopnja rasti) združujemo s podatki o odstotku, ki ga je v letu 2017 posamezna panoga zavzemala v prihodkih celotnega gospodarstva (kar je ponazorjeno z velikostjo kroga), vidimo, da je bila relativna rast prihodkov sicer najvišja v panogi kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je skupaj ustvarila majhen delež prihodkov. Zelo visoko relativno rast prihodkov je doživljala tudi panoga programska oprema in igre, ki pa skupaj ustvari velik delež prihodkov. V relativnem smislu je največji upad prihodkov v preučevanem obdobju doživela panoga arhitektura.

Slika 44: Absolutna rast prihodkov po panogah KKS

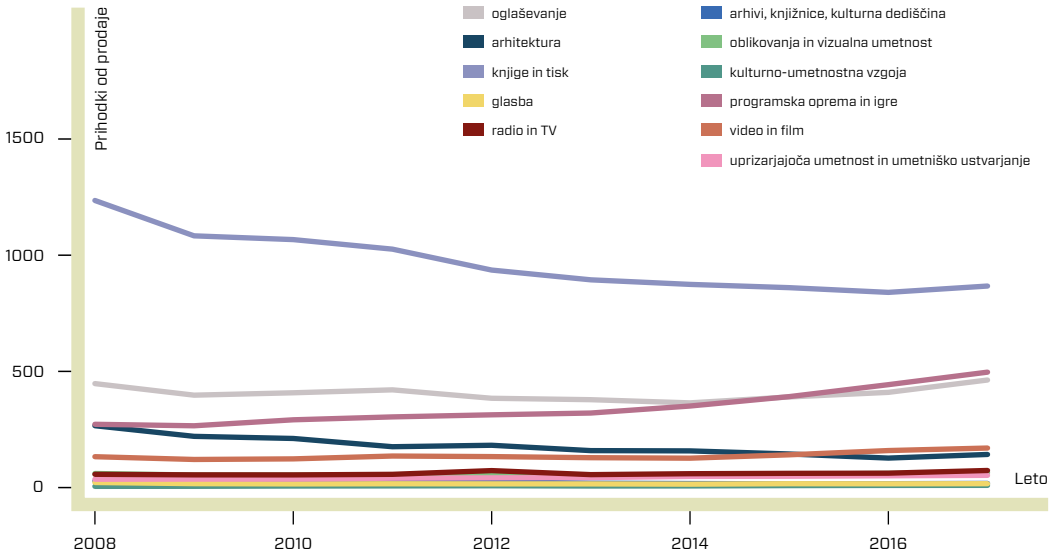

Slika 45: Skupna stopnja rasti prihodkov po panogah KKS, 2008–2017

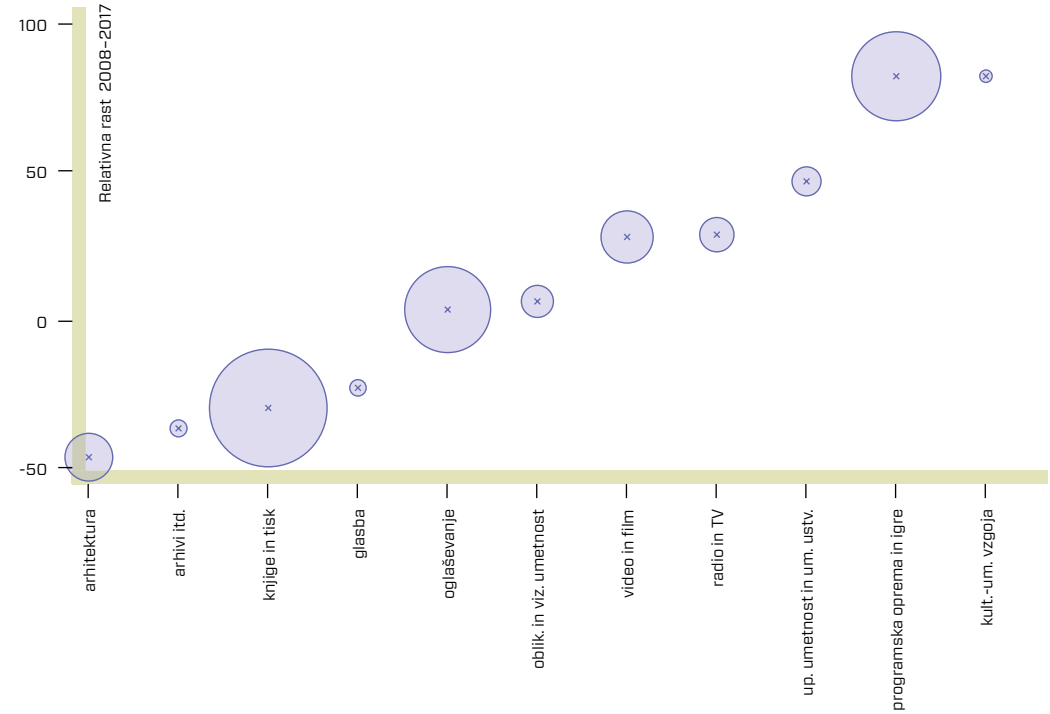

V spodnji tabeli prikazujemo prihodke, ustvarjene v različnih panogah KKS, glede na kohezijsko regijo. V letu 2017 je bilo kar 73 % vseh prihodkov v KKS ustvarjenih v podjetjih v zahodni Sloveniji. Medtem ko je delež KKS v celotnem gospodarstvu po ustvarjenih prihodkih v vzhodni Sloveniji znašal 1,7 %, je v zahodni Sloveniji znašal 3 % vseh prihodkov.

Kot je razvidno tudi s slike 46, je bil v vseh panogah KKS bistveno višji delež prihodkov ustvarjen v zahodni kohezijski regiji. Še najmanjša razlika je opazna v panogi arhitektura, kjer je bilo v zahodni Sloveniji ustvarjenih 58 % vseh prihodkov. Na drugi strani je bilo v panogi video in film v zahodni Sloveniji ustvarjenih kar 92 % vseh prihodkov, v oglaševanju pa 91 %. Pri ustvarjenih prihodkih so razlike med kohezijskima regijama še večje kot v številu zaposlenih.

Tabela 33: Prihodki po panogah KKS glede na kohezijsko regijo (v milijonih evrov), 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija (v mio. EUR)	Vzhodna Slovenija,delež	Zahodna Slovenija (v mio. EUR)	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	42,6	9 %	420,5	91 %
ARHITEKTURA	59,6	42 %	83	58 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	3,8	21 %	14,2	79 %
KNJIGE IN TISK	332,2	38 %	535,1	62 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	2,7	28 %	7	72 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	19,3	30 %	45	70 %
GLASBA	2,9	17 %	14	83 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	17,4	33 %	35,2	67 %
RADIO IN TV	16,5	22 %	57,2	78 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	128,9	26 %	367,9	74 %
VIDEO IN FILM	14,3	8 %	155,9	92 %
SKUPAJ KKS	**640,2**	**27 %**	**27 %**	**73 %**

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 46: Delež prihodkov po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

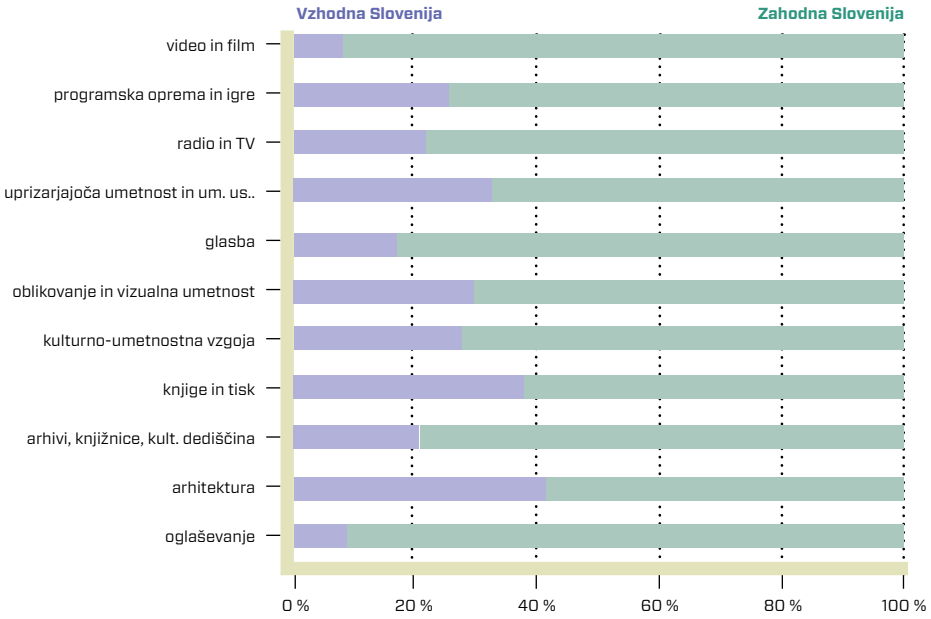

5.3.4 Prihodki KKS od prodaje na tujem trgu

V spodnji tabeli prikazujemo prihodke od prodaje na tujem trgu po posameznih panogah in podpanogah KKS (kjer je to v skladu s pravili SURS o zaščiti občutljivih podatkov mogoče) za leto 2017.

Tabela 34: Prihodki od prodaje na tujem trgu, 2017

Dejavnost	Prihodki (tujina)	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	2.504.523	0,4 %	0,0 %
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	60.062.593	10,7 %	0,2 %
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	23.384.353	4,2 %	0,1 %
OGLAŠEVANJE	85.951.469	15,3 %	0,2 %
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	27.256.522	4,9 %	0,1 %
ARHITEKTURA	27.256.522	4,9 %	0,1 %
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	Z*	Z*	Z*
R91.02 Dejavnost muzejev	Z*	Z*	Z*
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*	Z*
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	Z*	Z*	Z*
R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*	Z*
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	354.257	0,1 %	0,0 %
C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	Z*	Z*	Z*

C18.13 Priprava za tisk in objavo	Z*	Z*	Z*
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*	Z*
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*	Z*
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	Z*	Z*	Z*
J58.11 Izdajanje knjig	Z*	Z*	Z*
J58.13 Izdajanje časopisov	Z*	Z*	Z*
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*	Z*
J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*	Z*
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	Z*	Z*	Z*
KNJIGE IN TISK	157.315.789	28,1 %	0,4 %
P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	77.125	0,0 %	0,0 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	77.125	0,0 %	0,0 %
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	8.234.326	1,5 %	0,0 %
M74.2 Fotografska dejavnost	326.119	0,1 %	0,0 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	8.560.444	1,5 %	0,0 %
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	Z*	Z*	Z*
GLASBA	5.585.476	1,0 %	0,0 %
R90.01 Umetniško uprizarjanje	1.522.559	0,3 %	0,0 %
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	603.009	0,1 %	0,0 %
R90.03 Umetniško ustvarjanje	329.480	0,1 %	0,0 %
R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	322.229	0,1 %	0,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	2.777.279	0,5 %	0,0 %
J60.1 Radijska dejavnost	214.903	0,0 %	0,0 %
J60.2 Televizijska dejavnost	3.213.902	0,6 %	0,0 %
RADIO IN TV	3.428.805	0,6 %	0,0 %
J58.21 Izdajanje računalniških iger	Z*	Z*	Z*
J58.29 Drugo izdajanje programja	Z*	Z*	Z*
J62.01 Računalniško programiranje	Z*	Z*	Z*

PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	235.553.033	42,0 %	0,6 %
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	33.949.475	6,1 %	0,1 %
SKUPAJ KKS	**560.809.674**	**100 %**	**1,5 %**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**37.488.989.836**	**/**	**100 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Kot je razvidno iz tabele, je KKS v letu 2017 prispeval 560,8 milijona evrov ali 1,5 % vseh prihodkov slovenskih podjetij, ustvarjenih s prodajo na tujih trgih. Na spodnji sliki vidimo, da je izmed panog KKS k temu daleč največ prispevala panoga programska oprema in igre (42 %), sledita pa ji panogi knjige in tisk (28 %) ter oglaševanje (15 %).

Slika 47: Delež prihodkov, ustvarjenih od prodaje na tujem trgu, v posameznih panogah KKS, 2017

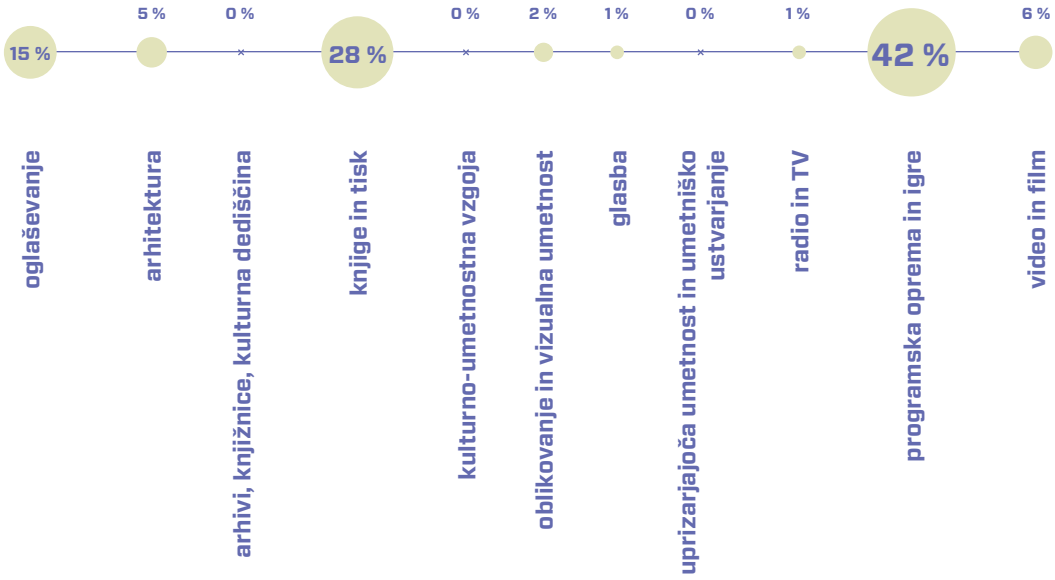

Primerjava deleža na tujem trgu ustvarjenih prihodkov KKS z drugimi panogami (slika 48) pokaže, da KKS na tujih trgih ustvari približno toliko prihodkov kot proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov (ali tudi kot finančne in zavarovalniške dejavnosti, ki pa so v bazi zaključnih računov podcenjene). Delež prihodkov, ustvarjenih v proizvodnji električnih naprav ali v avtomobilski industriji, pa je bistveno višji.

Slika 48: Primerjava deleža prihodkov od prodaje na tujem trgu v KKS in drugih panogah, 2017

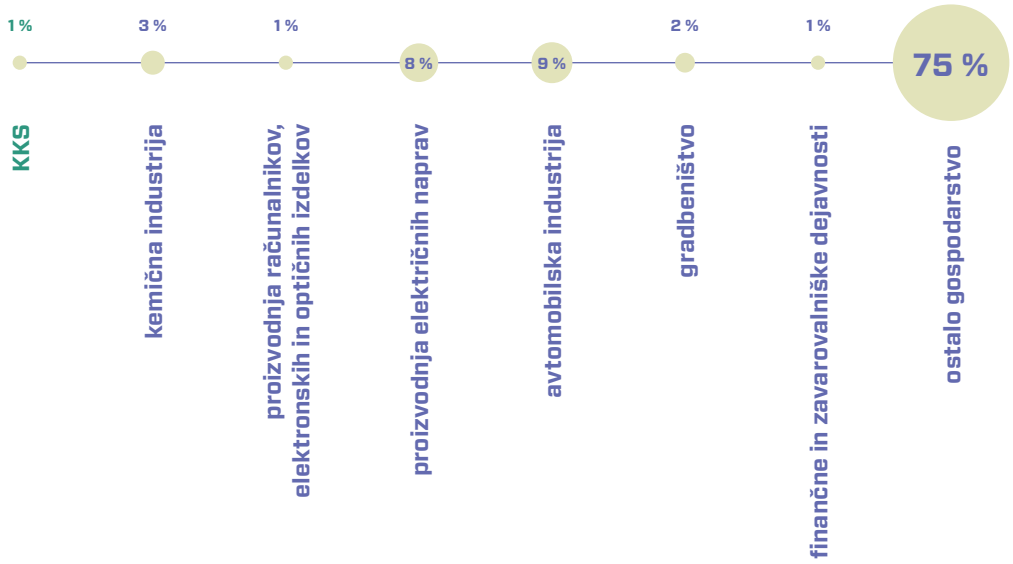

Na sliki 49 prikazujemo relativno primerjavo rasti prihodkov na tujem trgu v KKS in v celotnem gospodarstvu. Gibanje prihodkov na tujem trgu je bilo v preučevanem obdobju podobno, z izjemo leta 2012, ko so se prihodki na tujem trgu v KKS zvišali, v celotnem gospodarstvu pa znižali. Poleg tega je v letu 2015 v KKS prišlo do bistveno višje stopnje rasti kot v celotnem gospodarstvu, a sta ji že naslednje leto sledila upad in ponovno izenačenje s celotnim gospodarstvom.

Slika 49: Stopnje rasti prihodkov na tujem trgu v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

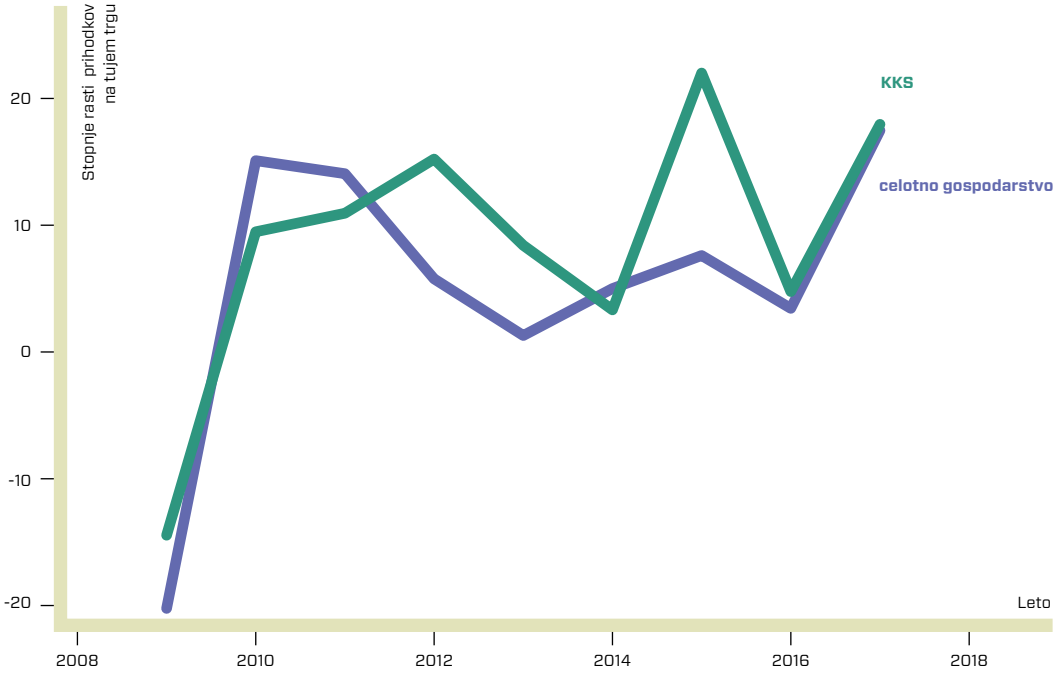

Na spodnjih dveh slikah prikazujemo rast prihodkov na tujem trgu po posameznih panogah KKS. Vidimo, da so bili do leta 2014 najvišji prihodki na tujem trgu ustvarjeni v panogi knjige in tisk, ki pa jo je kasneje tudi v absolutnem smislu prehitela panoga programska oprema in igre, v kateri višina prihodkov, ustvarjenih na tujem trgu, strmo narašča že od leta 2011 dalje. Na sliki 51 smo informacijo o relativni rasti prihodkov na

tujem trgu v KKS v preučevanem obdobju (skupna stopnja rasti) združili z informacijo o relativni velikosti prihodkov teh panog na tujem trgu (delež, ki so ga podjetja v posamezni panogi KKS v letu 2017 zavzemala v prihodkih celotnega gospodarstva Slovenije na tujem trgu), ki je predstavljena z velikostjo kroga. S slike je razvidno, da je do najvišje skupne stopnje rasti prihodkov na tujem trgu med letoma 2008 in 2017 prišlo v panogi arhitektura, za katero pa na sliki 50 vidimo, da je v njej po letu 2013 med posameznimi leti prihajalo do precejšnjih nihanj. Več kot dvestoodstotno rast je med preučevanima letoma izkazala tudi panoga programska oprema in igre. Tudi v panogi knjige in tisk, ki je po deležu ustvarjenih prihodkov na tujem trgu v KKS zelo pomembna, je bila skupna rast v preučevanem obdobju še vedno pozitivna, čeprav relativno nizka. Do negativne stopnje rasti prihodkov na tujem trgu je prišlo v panogi arhivi, knjižnice, kulturna dediščina ter v panogi radio in TV (RTV Slovenija kot javni zavod v analizirano bazo podatkov ni vključen).

Slika 50: Absolutna rast prihodkov na tujem trgu po panogah KKS

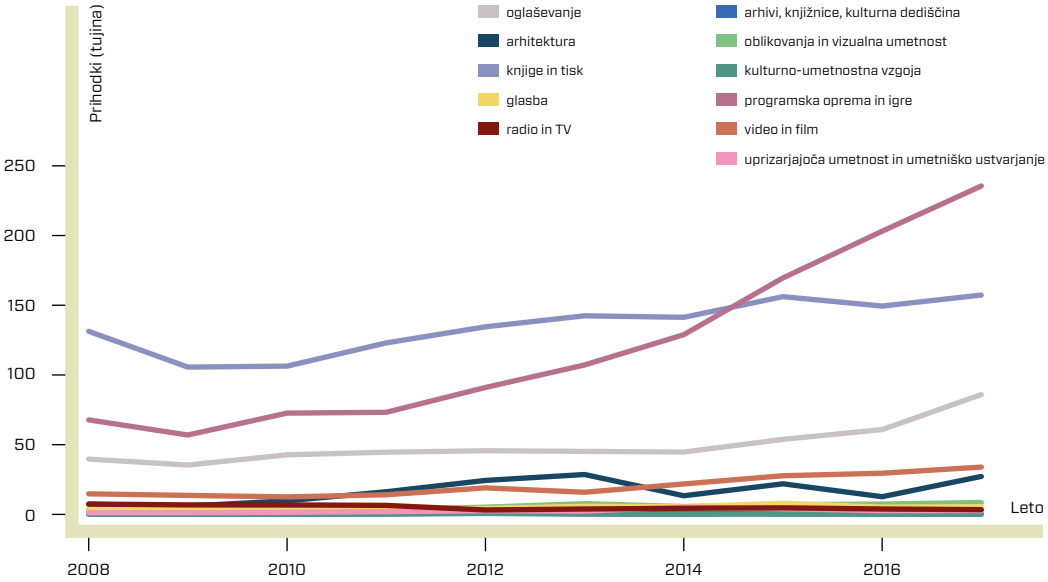

Slika 51: Skupna stopnja rasti prihodkov na tujem trgu po panogah KKS

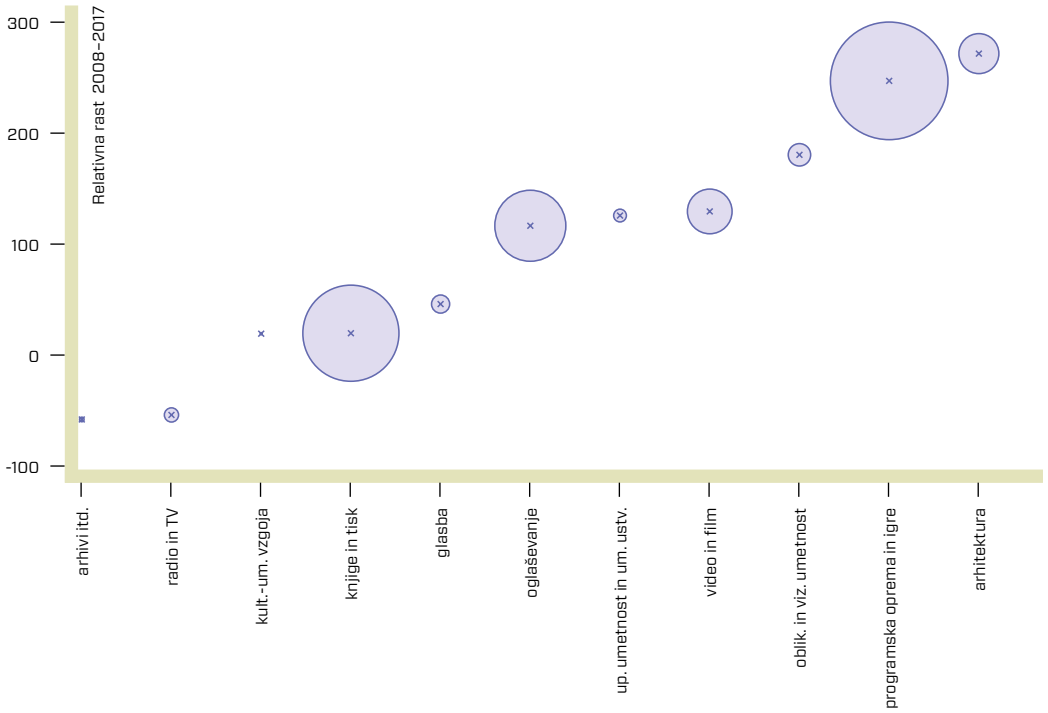

V spodnji tabeli prikazujemo prihodke KKS, ustvarjene na tujem trgu, glede na kohezijsko regijo. V letu 2017 je bilo 69 % vseh prihodkov KKS na tujem trgu ustvarjenih v podjetjih v zahodni Sloveniji. Delež KKS v prihodkih vseh podjetij, ustvarjenih na tujem trgu, je v zahodni Sloveniji znašal 1,9 %, v vzhodni Sloveniji pa 1 %. Pregled po panogah KKS na sliki 52 razkrije, da je bil v panogi knjige in tisk sicer večji delež prihodkov (64 %) na tujem trgu ustvarjen v vzhodni kohezijski regiji. V arhitekturi sta bila deleža prihodkov, ustvarjenih na tujem trgu, v obeh kohezijskih regijah skoraj enaka. V ostalih panogah so k prihodkom, ustvarjenim na tujih trgih, bistveno višji delež prispevala podjetja v zahodni Sloveniji.

Tabela 35: Prihodki na tujem trgu po panogah KKS glede na kohezijsko regijo (v milijonih evrov), 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija (v mio. EUR)	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija (v mio. EUR)	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	4,8	6 %	81,1	94 %
ARHITEKTURA	13,3	49 %	14,0	51 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	0,0	0 %	0,4	100 %
KNJIGE IN TISK	100,8	64 %	56,5	36 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	0,0	0 %	0,1	100 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	0,5	6 %	8,0	94 %
GLASBA	0,7	13 %	4,9	88 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	0,2	7 %	2,6	93 %
RADIO IN TV	0,1	3 %	3,4	97 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	53,5	23 %	182,1	77 %
VIDEO IN FILM	1,9	6 %	32,1	94 %
SKUPAJ KKS	**175,8**	**31 %**	**385,2**	**69 %**

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 52: Delež prihodkov na tujem trgu po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

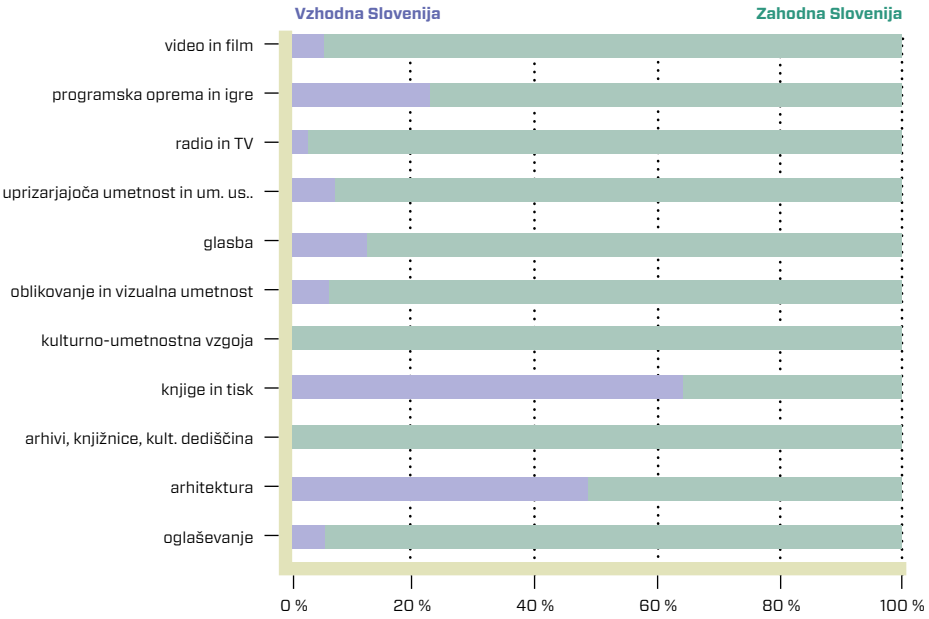

5.3.5 EBITDA v KKS

Eden od kazalnikov poslovne uspešnosti podjetja je EBITDA (angl. earnings before interest, tax, depreciation and amortization). EBITDA je dober približek denarnemu toku družbe, ki ga ta ustvari s svojim poslovanjem. Kot takšen je zelo koristen kazalnik dobičkonosnosti, posebej z vidika relativnega primerjanja z drugimi podjetji in s panogo (http://www.financnislovar.com).

Ker EBITDA ni standardiziran kazalnik, se v praksi izračunava na različne načine. Pri njegovem izračunu smo avtorji sledili metodologiji Inštituta za računovodstvo (iracunovodstvo.eu) in EBITDA izračunali kot razliko med seštevkom vseh prihodkov in seštevkom odhodkov, razen amortizacije in odhodkov za obresti.

Tabela 36: EBITDA po panogah in podpanogah KKS, 2017

Dejavnost	EBITDA (v mio. EUR)	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	3,2	1,3 %	0,0 %
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	24,5	9,6 %	0,3 %
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	12,8	5,0 %	0,1 %
OGLAŠEVANJE	40,5	15,8 %	0,5 %
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	9,2	3,6 %	0,1 %
ARHITEKTURA	9,2	3,6 %	0,1 %
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	Z*	Z*	Z*
R91.02 Dejavnost muzejev	Z*	Z*	Z*
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*	Z*
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	Z*	Z*	Z*

R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*	Z*
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	2,8	1,1 %	0,0 %
C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	Z*	Z*	Z*
C18.13 Priprava za tisk in objavo	Z*	Z*	Z*
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*	Z*
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*	Z*
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	Z*	Z*	Z*
J58.11 Izdajanje knjig	Z*	Z*	Z*
J58.13 Izdajanje časopisov	Z*	Z*	Z*
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*	Z*
J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*	Z*
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	Z*	Z*	Z*
KNJIGE IN TISK	88,9	34,7 %	1,0 %
P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	1,2	0,5 %	0,0 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	1,2	0,5 %	0,0 %
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	6,0	2,3 %	0,1 %
M74.2 Fotografska dejavnost	2,1	0,8 %	0,0 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	8,0	3,1 %	0,1 %
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	Z*	Z*	Z*
GLASBA	1,0	0,4 %	0,0 %
R90.01 Umetniško uprizarjanje	1,9	0,7 %	0,0 %
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	2,3	0,9 %	0,0 %
R90.03 Umetniško ustvarjanje	3,0	1,2 %	0,0 %
R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	0,7	0,3 %	0,0 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	7,8	3,1 %	0,1 %
J60.1 Radijska dejavnost	2,0	0,8 %	0,0 %

J60.2 Televizijska dejavnost	-8,6	-3,4 %	-0,1 %
RADIO IN TV	-6,6	-2,6 %	-0,1 %
J58.21 Izdajanje računalniških iger	Z*	Z*	Z*
J58.29 Drugo izdajanje programja	Z*	Z*	Z*
J62.01 Računalniško programiranje	Z*	Z*	Z*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	80,4	31,4 %	0,9 %
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	23,0	9,0 %	0,3 %
SKUPAJ KKS	**256,3**	**100 %**	**3,0 %**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**8.642,9**	**/**	**100 %**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Podjetja v KKS so v letu 2017 ustvarila 256,3 milijona EBITDA. To je pomenilo 3 % celotnega EBITDA, ustvarjenega v podjetjih.

Na spodnji sliki vidimo, da sta v KKS k ustvarjenemu EBITDA največji delež prispevali panogi knjige in tisk (33 %) ter programska oprema in igre (30 %). Sledi oglaševanje s 15 %.

Slika 53: Delež EBITDA v posameznih panogah KKS, 2017

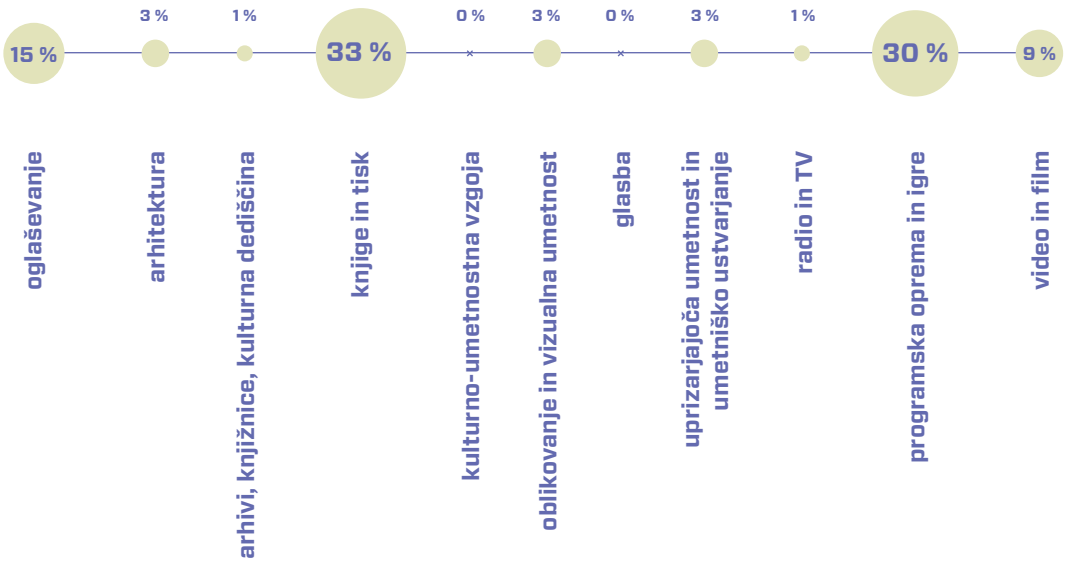

Primerjava KKS z nekaterimi drugimi gospodarskimi panogami glede na ustvarjeni EBITDA (slika 54) pokaže, da KKS ustvari večji EBITDA od kemične industrije ter od proizvodnje računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov. Ustvarjeni EBITDA je za zgolj eno odstotno točko višji v proizvodnji električnih naprav, avtomobilski industriji ali v gradbeništvu.

Slika 54: Primerjava EBITDA v KKS in drugih panogah, 2017

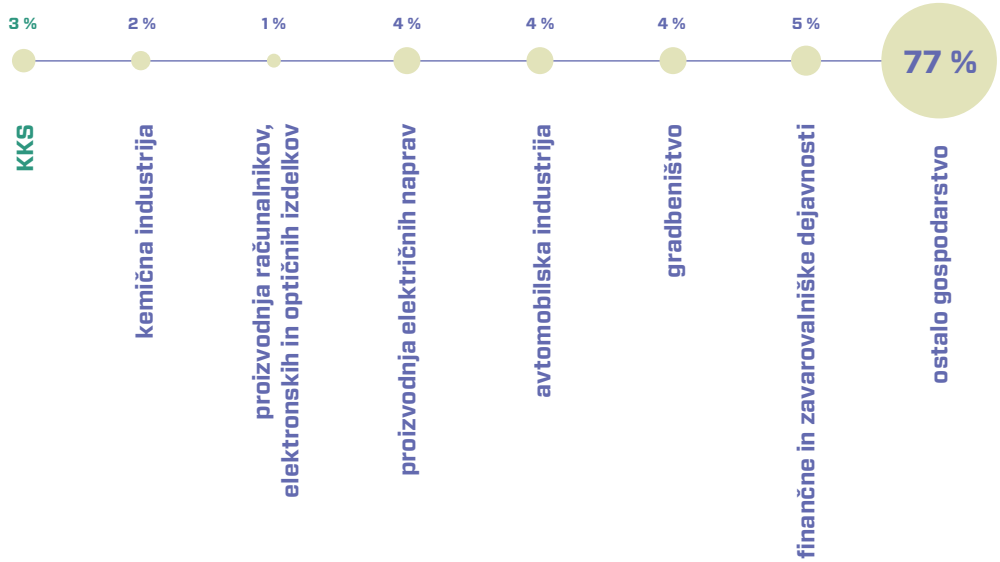

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo letnih stopenj rasti EBITDA. Vidimo, da je tako v KKS kot v celotnem gospodarstvu pri letnih stopnjah rasti EBITDA prihajalo do precejšnjih nihanj, a so se po letu 2014 nekoliko bolj ustalile na pozitivni strani.

Slika 55: Stopnje rasti EBITDA v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

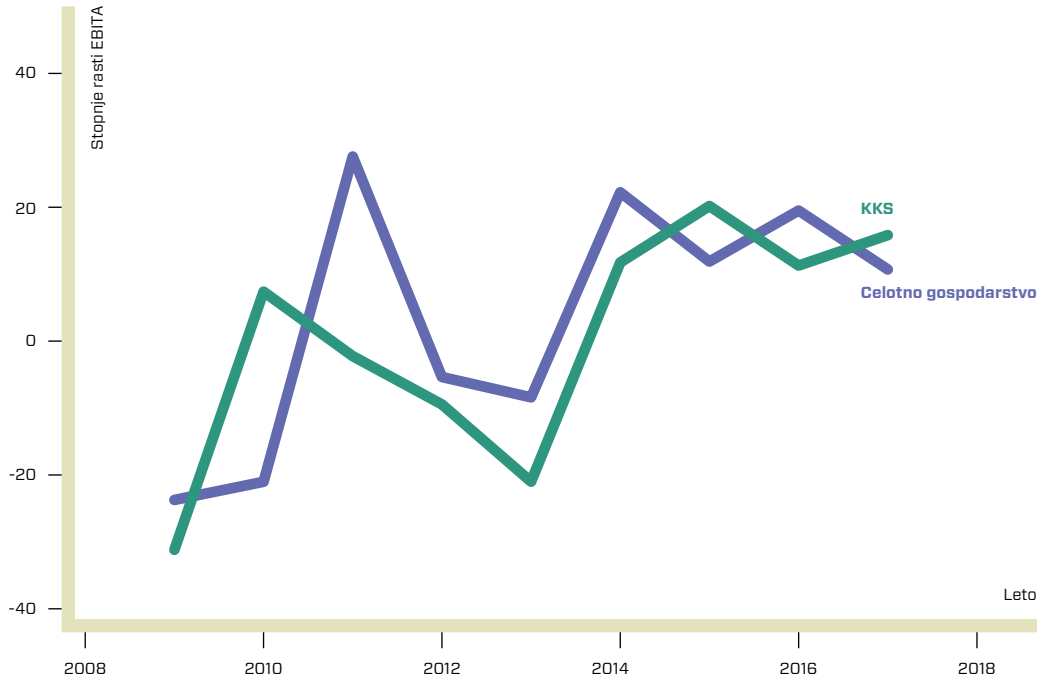

Na spodnjih dveh slikah prikazujemo rast EBITDA po panogah KKS. Najvišji skupni EBITDA v KKS je bil ustvarjen v panogi knjige in tisk, ki pa ni izkazovala jasnega trenda gibanja EBITDA. Na drugi strani je EBITDA, ustvarjen v panogi programska oprema in igre, izkazoval jasen trend rasti in je v preučevanem obdobju v absolutnem znesku že dohitel tudi panogo knjige in tisk (slika 56). Podatki o skupni rasti v obdobju 2008–2017 sicer pokažejo,

da je bila ta najvišja v panogi kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa ji z več kot stoodstotno rastjo sledi tudi panoga programska oprema in igre (slika 57).

Slika 56: Absolutna rast EBITDA po panogah KKS

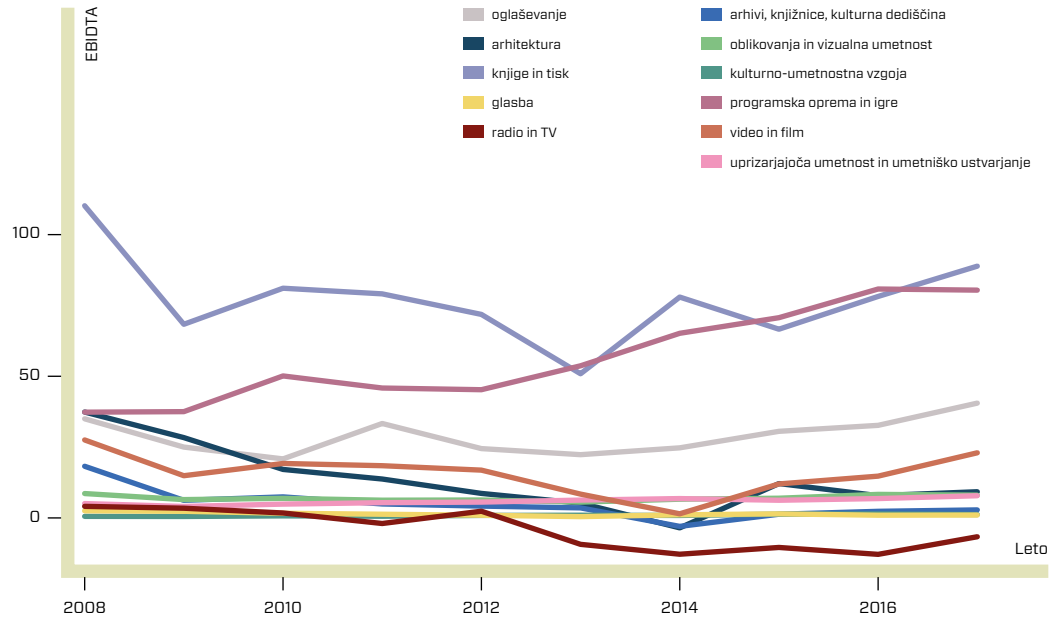

Slika 57: Skupna stopnja rasti EBITDA po panogah KKS, 2008–2017

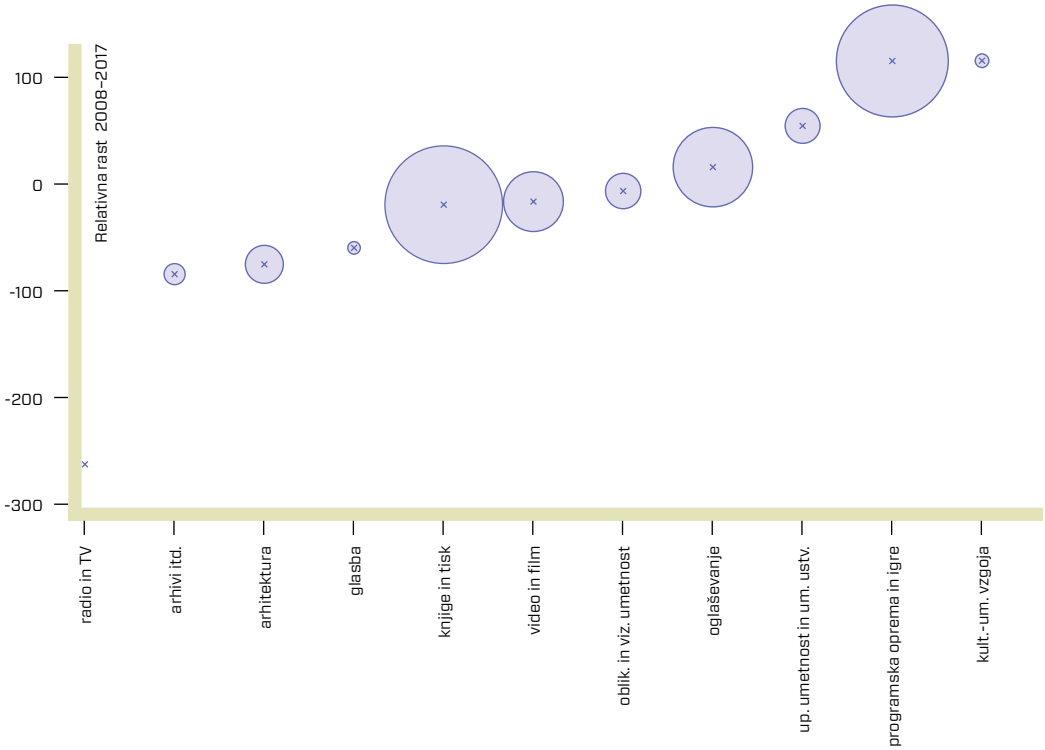

V tabeli 37, kjer prikazujemo ustvarjeni EBITDA po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, vidimo, da je bilo v letu 2017 kar 70 % EBITDA v KKS ustvarjenega v zahodni Sloveniji. Iz tabele in tudi s slike 58 je razvidno, da se sicer razmerje med vzhodno in zahodno kohezijsko regijo po posameznih panogah precej razlikuje, čeprav je večinski delež EBITDA v skoraj vseh panogah KKS prispevala zahodna Slovenija. Izjema je panoga radio in TV, kjer je bil v zahodni Sloveniji ustvarjen velik negativni EBITDA, tako da je bil ves pozitivni EBITDA pravzaprav ustvarjen v vzhodni regiji. Pri tem naj spomnimo, da RTV Slovenija kot javni zavod v analizirano bazo podatkov ni vključen.

Tabela 37: EBITDA po panogah KKS glede na kohezijsko regijo (v milijonih evrov), 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija (v mio. EUR)	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija (v mio. EUR)	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	3,9	10 %	36,7	90 %
ARHITEKTURA	2,8	30 %	6,5	70 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	0,1	3 %	2,8	97 %
KNJIGE IN TISK	38,1	43 %	50,8	57 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	0,4	33 %	0,8	67 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	3,2	40 %	4,8	60 %
GLASBA	0,2	20 %	0,8	80 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	2,5	32 %	5,3	68 %
RADIO IN TV	1,2	13 %*	-7,9	87 %*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	23,6	29 %	56,8	71 %
VIDEO IN FILM	1,3	6 %	21,7	94 %
SKUPAJ KKS	**256,4**	**30 %**	**179,1**	**70 %**

* EBITDA, ustvarjen v zahodni Sloveniji, je negativen, zato so deleži izračunani na podlagi absolutnih vrednosti.
Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 58: Delež EBITDA po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

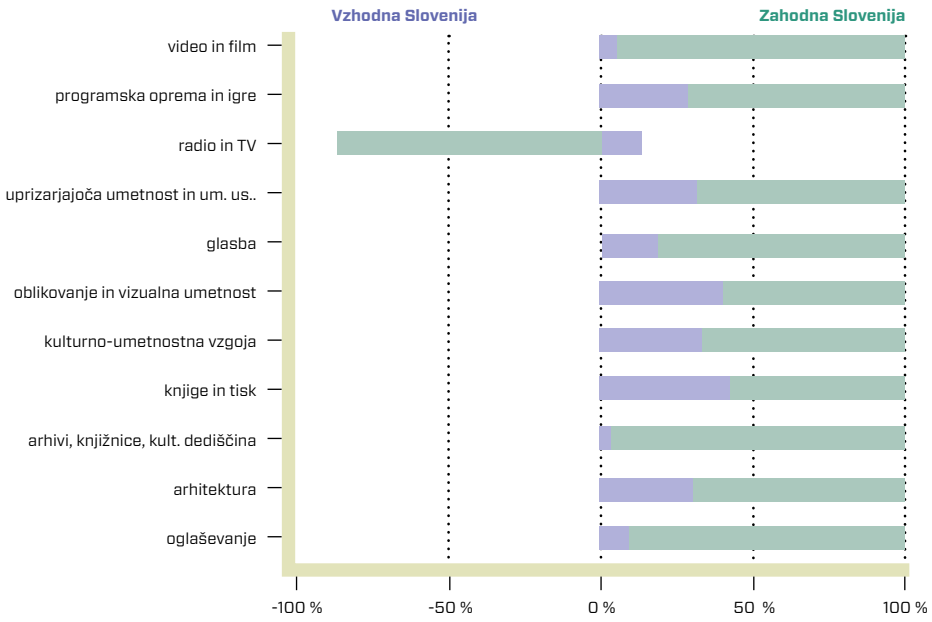

5.3.6 Bruto dodana vrednost v KKS

Bruto dodana vrednost (BDV) je osnovni ekonomski kazalnik ter temeljno merilo gospodarske aktivnosti in uspeha. Vsebinsko pomeni novoustvarjeno vrednost, ki jo je podjetje ustvarilo v enem letu. Za razliko od bruto domačega proizvoda (BDP), ki se izračunava za celotno gospodarstvo, je BDV primeren za ocenjevanje uspešnosti oziroma prispevka posameznih dejavnosti.

BDV smo za gospodarske družbe ter velike in srednje velike samostojne podjetnike izračunali kot:
kosmati donos od poslovanja
– stroški blaga, materiala in storitev
– drugi poslovni odhodki
= bruto dodana vrednost

Za male samostojne podjetnike pa smo BDV izračunali kot:
čisti prihodki od prodaje
+ povečanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
– zmanjšanje vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
+ usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve
+ drugi poslovni prihodki
– stroški blaga, materiala in storitev
– drugi poslovni odhodki
= bruto dodana vrednost

BDV na zaposlenega v posameznih panogah smo izračunali kot količnik med skupnim ustvarjenim BDV vseh podjetij v panogi in skupnim številom zaposlenih v tej panogi.

V spodnji tabeli so prikazani podatki o BDV v KKS. V letu 2017 je KKS v Sloveniji skupno ustvaril 790,6 milijona evrov BDV, kar je pomenilo 3,5 % celotnega BDV, ustvarjenega v slovenskih podjetjih. BDV na zaposlenega je v KKS znašal 45.527 evrov, kar je nekoliko nad povprečjem celotnega gospodarstva, kjer je BDV na zaposlenega znašal 43.210 evrov. Kot vidimo tudi na sliki 59, se je ustvarjeni BDV na zaposlenega med panogami KKS sicer precej razlikoval. Daleč najnižji je bil v panogi radio in TV (brez RTV Slovenija), najvišji pa v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje ter v panogi video in film. Panoge z nadpovprečnim ustvarjenim BDV na zaposlenega v primerjavi s celotnim gospodarstvom so poleg tega še oglaševanje, arhivi, knjižnice, kulturna dediščina, kulturno-umetnostna vzgoja, oblikovanje in vizualna umetnost, glasba ter programska oprema in igre.

Tabela 38: Bruto dodana vrednost po panogah in podpanogah, 2017

Dejavnost	BDV (v mio. EUR)	Delež v KKS	Delež v celotnem gospodarstvu	BDV na zaposlenega
M70.21 Dejavnost stikov z javnostjo	6,3	0,8 %	0,0 %	52.624
M73.11 Dejavnost oglaševalskih agencij	59,1	7,5 %	0,3 %	48.697
M73.12 Posredovanje oglaševalskega prostora	22,2	2,8 %	0,1 %	62.307
OGLAŠEVANJE	87,6	11,1 %	0,4 %	51.848
M71.11 Arhitekturna in urbanistična dejavnost	47,5	6,0 %	0,2 %	39.414
ARHITEKTURA	47,5	6,0 %	0,2 %	39.414
R91.01 Dejavnost knjižnic in arhivov	Z*	Z*	Z*	Z*

R91.02 Dejavnost muzejev	Z*	Z*	Z*	Z*
R91.03 Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*	Z*	Z*
R93.21 Dejavnost zabaviščnih parkov	Z*	Z*	Z*	Z*
R93.29 Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*	Z*	Z*
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA ...	8,4	1,1 %	0,0 %	44.037
C18.11 Tiskanje časopisov	Z*	Z*	Z*	Z*
C18.12 Drugo tiskanje	Z*	Z*	Z*	Z*
C18.13 Priprava za tisk in objavo	Z*	Z*	Z*	Z*
C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*	Z*	Z*
G47.61 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*	Z*	Z*
G47.62 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*	Z*	Z*
G47.79 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	Z*	Z*	Z*	Z*
J58.11 Izdajanje knjig	Z*	Z*	Z*	Z*
J58.13 Izdajanje časopisov	Z*	Z*	Z*	Z*
J58.14 Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*	Z*	Z*
J63.91 Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*	Z*	Z*
M74.3 Prevajanje in tolmačenje	Z*	Z*	Z*	Z*
KNJIGE IN TISK	273,0	34,5 %	1,2 %	39.940
P85.52 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	3,8	0,5 %	0,0 %	52.643
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	3,8	0,5 %	0,0 %	52.643
M74.1 Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	17,6	2,2 %	0,1 %	44.011
M74.2 Fotografska dejavnost	8,8	1,1 %	0,0 %	41.957
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	26,4	3,3 %	0,1 %	43.305
C32.2 Proizvodnja glasbil	Z*	Z*	Z*	Z*
G47.63 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*	Z*	Z*
J59.2 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	Z*	Z*	Z*	Z*
GLASBA	3,4	0,4 %	0,0 %	43.911
R90.01 Umetniško uprizarjanje	5,3	0,7 %	0,0 %	78.466
R90.02 Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	4,7	0,6 %	0,0 %	63.727
R90.03 Umetniško ustvarjanje	9,1	1,1 %	0,0 %	73.113

R90.04 Obratovanje objektov za kulturne prireditve	1,5	0,2 %	0,0 %	34.224
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	20,6	2,6 %	0,1 %	66.432
J60.1 Radijska dejavnost	8,6	1,1 %	0,0 %	31.536
J60.2 Televizijska dejavnost	-0,8	-0,1 %	0,0 %	-4.403
RADIO IN TV	7,8	1,0 %	0,0 %	16.881
J58.21 Izdajanje računalniških iger	Z*	Z*	Z*	Z*
J58.29 Drugo izdajanje programja	Z*	Z*	Z*	Z*
J62.01 Računalniško programiranje	Z*	Z*	Z*	Z*
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	267,9	33,9 %	1,2 %	51.047
J59.11 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*	Z*
J59.12 Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*	Z*
J59.13 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*	Z*	Z*
J59.14 Kinematografska dejavnost	Z*	Z*	Z*	Z*
N77.22 Dajanje videokaset in plošč v najem	Z*	Z*	Z*	Z*
VIDEO IN FILM	44,1	5,6 %	0,2 %	66.301
SKUPAJ KKS	**790,6**	**100 %**	**3,5 %**	**45.527**
CELOTNO GOSPODARSTVO	**22.614,2**	**/**	**100 %**	**43.210**

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 59: BDV na zaposlenega (v evrih) po panogah KKS, 2017

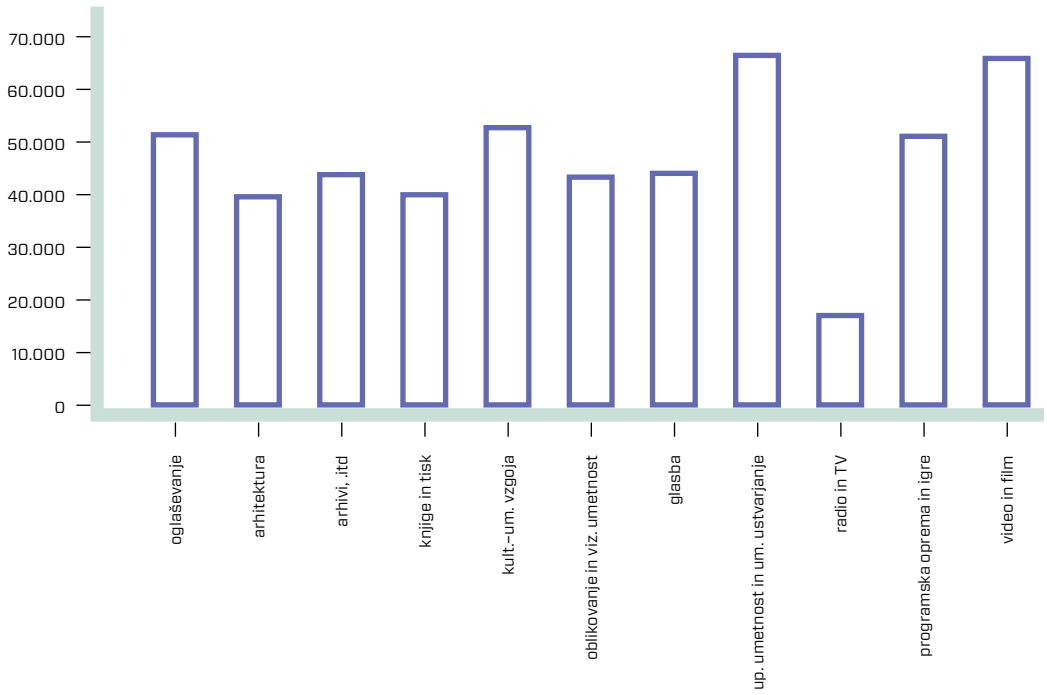

Primerjava BDV na zaposlenega z nekaterimi drugimi panogami na sliki 60 pokaže, da je bil ustvarjeni BDV na zaposlenega v KKS v letu 2017 višji od BDV na zaposlenega v proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, proizvodnji električnih naprav, gradbeništvu ter tudi višji kot v celotnem gospodarstvu. Nekoliko višji je bil BDV na zaposlenega v avtomobilski industriji, precej višji pa v kemični industriji ter v finančnih in zavarovalniških dejavnostih.

Slika 60: Primerjava BDV na zaposlenega (v evrih) v KKS in drugih panogah, 2017

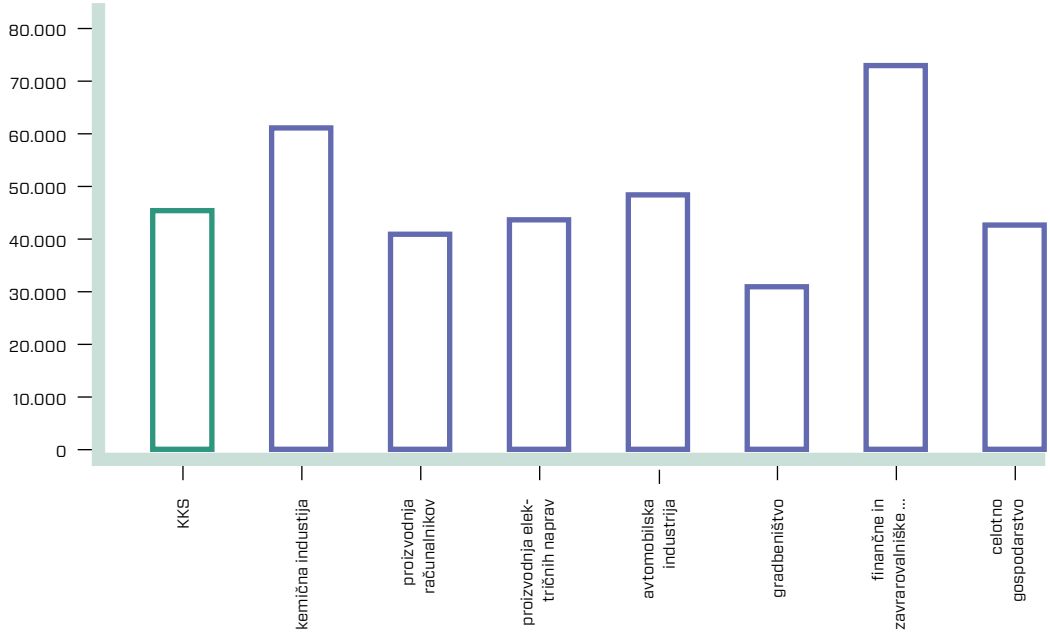

Na sliki 61 prikazujemo deleže BDV po panogah KKS. V letu 2017 sta daleč največja deleža k skupnemu BDV, ustvarjenemu v KKS, prispevali panogi knjige in tisk (35 %) ter programska oprema in igre (34 %). Na tretjem mestu je ponovno oglaševanje, ki pa z 11 % že precej zaostaja.

Slika 61: Delež BDV po panogah KKS, 2017

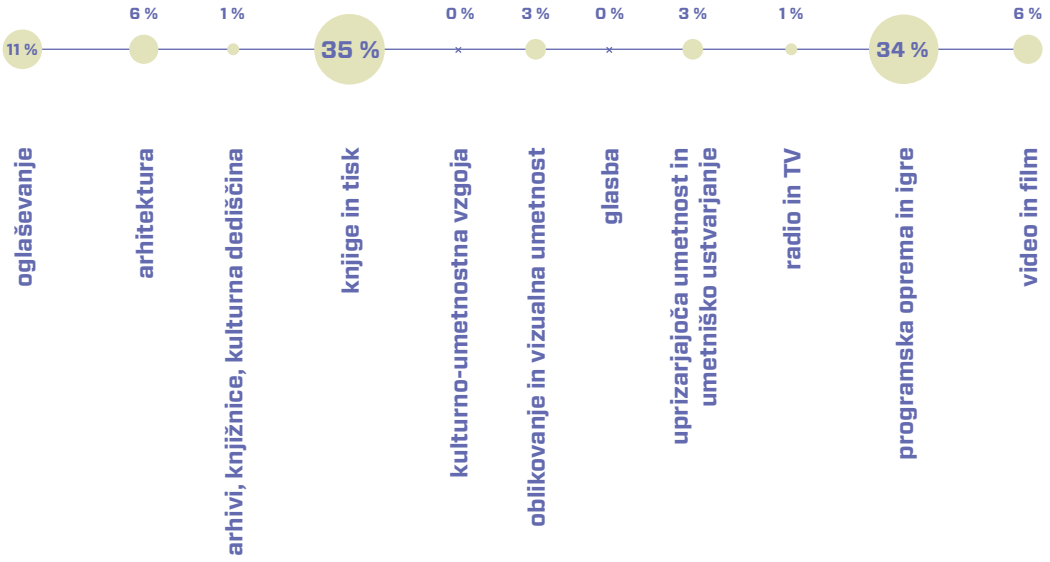

Primerjava BDV, ustvarjenega v KKS, z nekaterimi drugimi dejavnostmi (slika 62) pokaže, da je BDV, ustvarjen v KKS, primerljiv s panogo proizvodnja električnih naprav ter višji od BDV, ustvarjenega v avtomobilski industriji, kemični industriji ter proizvodnji računalnikov,

elektronskih in optičnih izdelkov (ter tudi v finančnih in zavarovalniških dejavnostih, ki pa so v bazi zaključnih računov podcenjene).

Slika 62: Primerjava BDV v KKS in drugih panogah, 2017

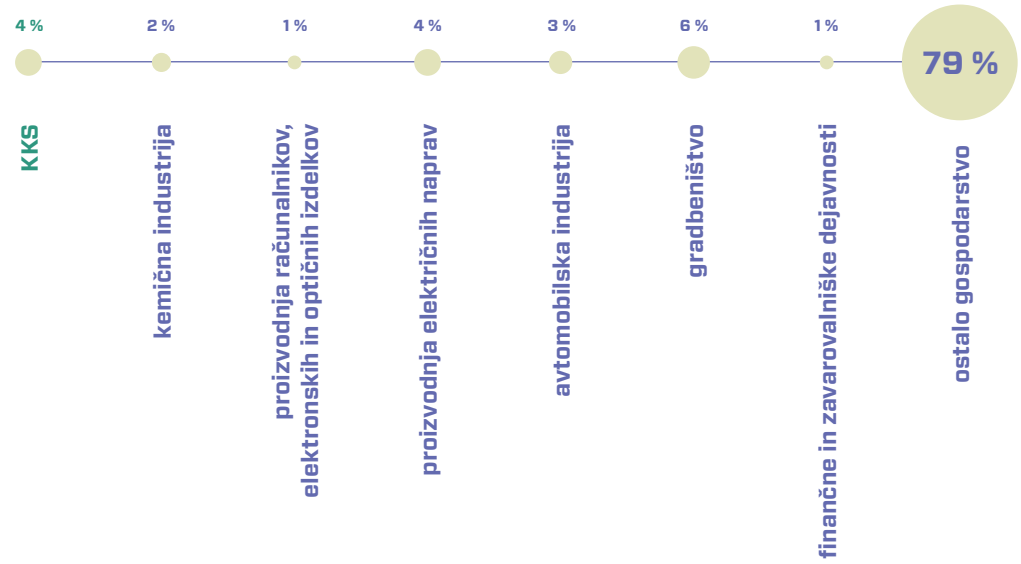

Na spodnji sliki prikazujemo primerjavo letnih stopenj rasti BDV. Vidimo, da je bilo gibanje BDV v KKS in celotnem gospodarstvu v preučevanem obdobju dokaj podobno, opazen je le relativno večji upad BDV v KKS v obdobju 2011–2014.

Slika 63: Stopnje rasti BDV v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

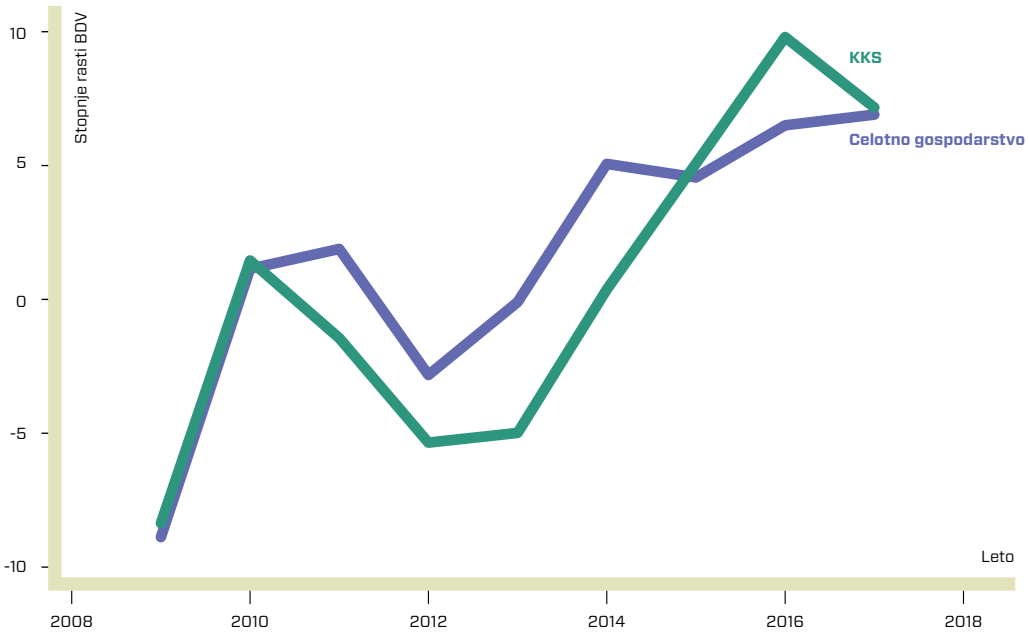

Na naslednjih dveh slikah prikazujemo rast BDV po panogah KKS. Glede na absolutno vrednost ustvarjenega BDV izstopata predvsem panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, kjer je opazen ravno nasproten trend; medtem ko v panogi knjige in tisk ustvarjeni BDV na zaposlenega v preučevanem obdobju upada, v panogi programska oprema in igre izrazito narašča. Po višini ustvarjenega BDV v letu 2017 tretjeuvrščena panoga, oglaševanje, po letu 2012 prav tako izkazuje pozitiven trend. Iz prikaza skupne relativne rasti BDV v preučevanem obdobju (slika 65) pa je razvidno, da je v tem obdobju daleč najvišjo skupno stopnjo rasti BDV izkazovala panoga kulturno-umetnostna vzgoja (200 %), ki k BDV, ustvarjenemu v celotnem gospodarstvu, sicer prispeva zelo majhen delež, kar v sliki

ponazarja velikost kroga. Sledi ji panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, panoga programska oprema in igre pa je po relativni rasti šele na tretjem mestu. S slike je razvidno tudi, da obstaja kar nekaj panog, v katerih je bila skupna stopnja upadanja ustvarjenega BDV v preučevanem obdobju precej višja kot v panogi knjige in tisk, in sicer so to arhivi, knjižnice, kulturna dediščina, arhitektura, glasba ter radio in TV (brez RTV Slovenija).

Slika 64: Absolutna rast BDV po panogah KKS

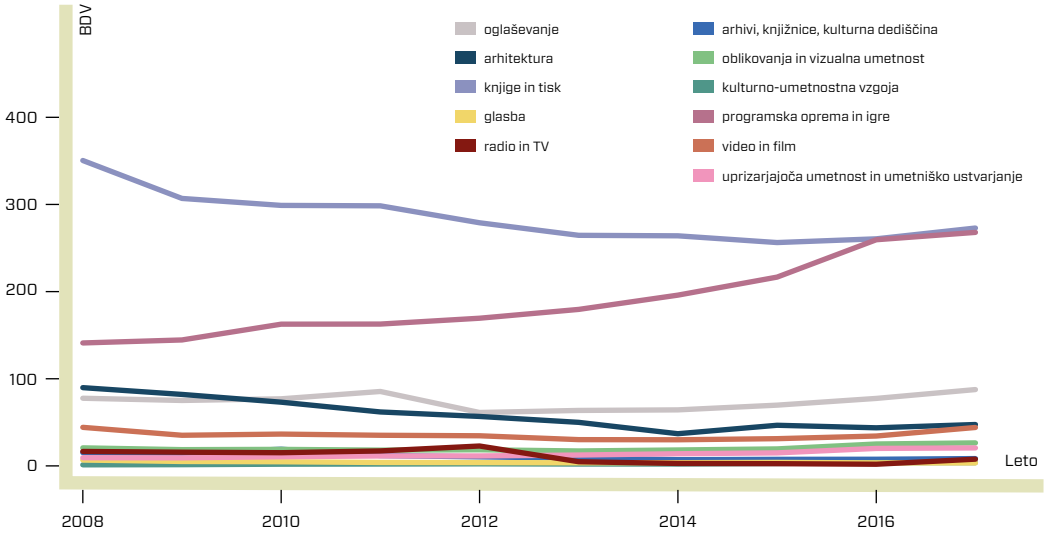

Slika 65: Skupna stopnja rasti BDV po panogah KKS, 2008–2017

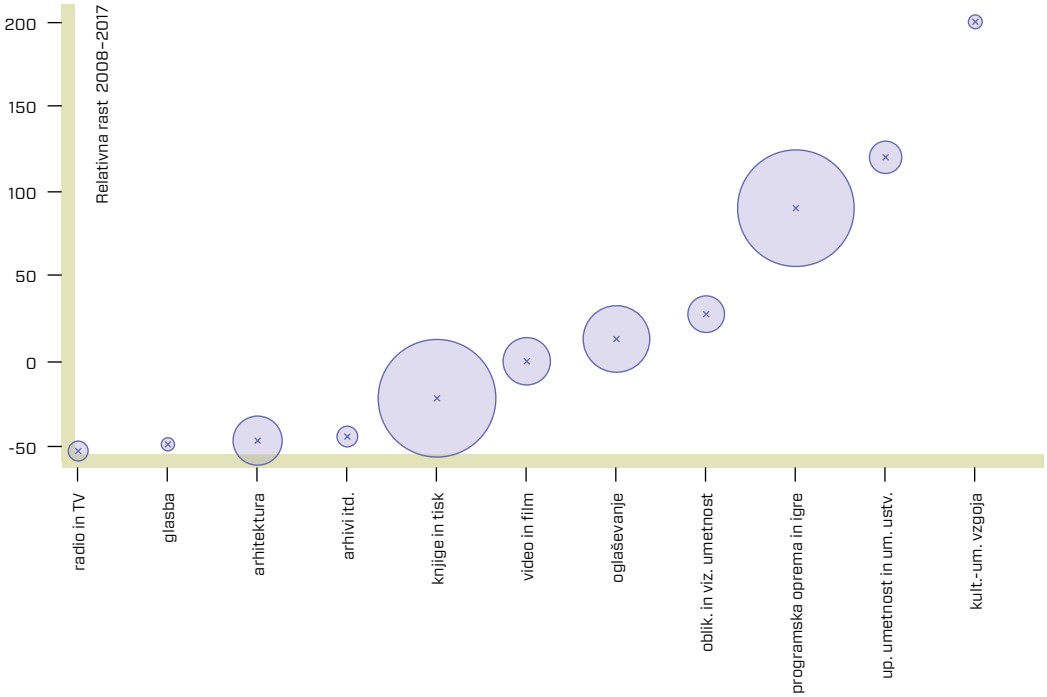

V spodnji tabeli prikazujemo ustvarjeni BDV glede na kohezijsko regijo. Kot vidimo, je bilo v letu 2017 kar 70 % vsega BDV v KKS ustvarjenega v zahodni Sloveniji. V tej regiji je imel KKS tudi bistveno višji delež v ustvarjenem BDV vseh panog, in sicer 4,2 %, v vzhodni Sloveniji pa je ta delež dosegal le 2,5 %. Kot je razvidno tudi s slike 66, je bil sicer ustvarjeni BDV po regijah glede na posamezno panogo KKS dokaj različno razporejen. Še posebej izstopa panoga radio in TV, kjer je bilo kar 84 % BDV ustvarjenega v vzhodni Sloveniji. Naj na tem mestu spomnimo na dejstvo, da RTV Slovenija kot javni zavod v analizirano bazo podatkov ni vključen. V vseh ostalih panogah je bil večinski delež BDV ustvarjen v zahodni kohezijski regiji; v panogi video in film je bilo tam npr. ustvarjenega kar 89 % BDV.

Tabela 40: BDV po panogah KKS glede na kohezijsko regijo (v milijonih evrov), 2017

Dejavnost	Vzhodna Slovenija (v mio. EUR)	Vzhodna Slovenija, delež	Zahodna Slovenija (v mio. EUR)	Zahodna Slovenija, delež
OGLAŠEVANJE	15,1	17 %	72,5	83 %
ARHITEKTURA	18,8	40 %	28,7	60 %
ARHIVI, KNJIŽNICE, KULTURNA DEDIŠČINA	1,7	20 %	6,7	80 %
KNJIGE IN TISK	101,3	37 %	171,7	63 %
KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA	1,4	37 %	2,4	63 %
OBLIKOVANJE IN VIZUALNA UMETNOST	9,7	37 %	16,7	63 %
GLASBA	1,1	32 %	2,3	68 %
UPRIZARJAJOČA UMETNOST IN UMETNIŠKO USTVARJANJE	7,1	34 %	13,6	66 %
RADIO IN TV	6,5	84 %	1,2	16 %
PROGRAMSKA OPREMA IN IGRE	71,2	27 %	196,8	73 %
VIDEO IN FILM	5,0	11 %	39,2	89 %
SKUPAJ KKS	**238,9**	**30 %**	**551,8**	**70 %**

Vir: SURS, zaključni računi podjetij in lastni izračuni

Slika 66: Delež BDV po panogah KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

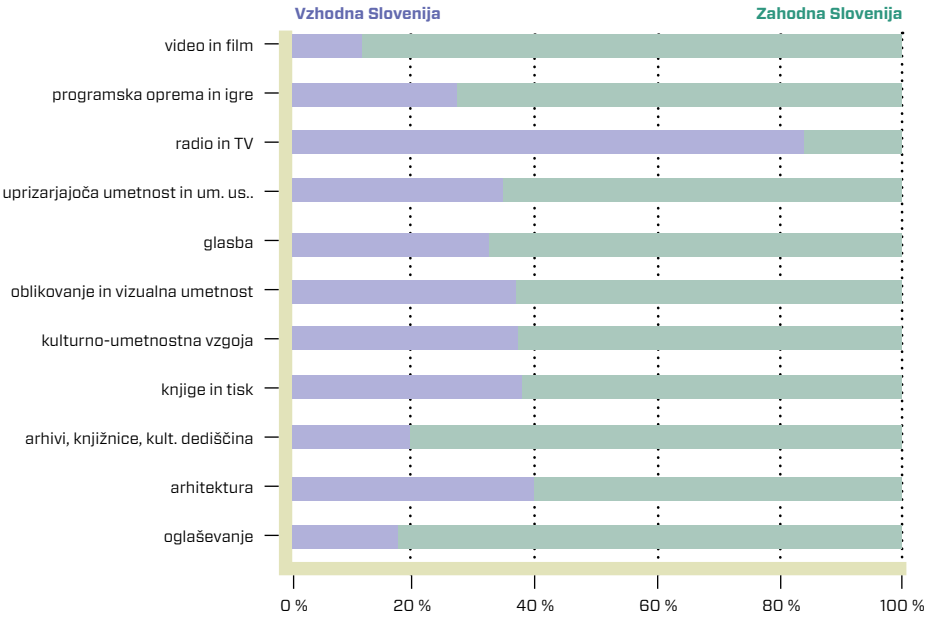

Na sliki 67 prikazujemo gibanje ustvarjenega BDV na zaposlenega v KKS in v celotnem gospodarstvu v obdobju 2008–2017. Vidimo, da je bilo gibanje dokaj podobno, čeprav so se stopnje rasti BDV na zaposlenega v KKS in v celotnem gospodarstvu v posameznih letih dokaj razlikovale (npr. 2011, 2013).

Slika 67: Stopnje rasti BDV na zaposlenega v KKS in celotnem gospodarstvu, 2008–2017

Na sliki 68, kjer prikazujemo gibanje višine povprečnega ustvarjenega BDV na zaposlenega po panogah KKS, opazimo, da je v preučevanem obdobju pri nekaterih panogah KKS v višini BDV na zaposlenega prihajalo do precejšnjih nihanj. Nihanja so lahko odraz sprememb v skupnem ustvarjenem BDV v posamezni panogi ali odraz sprememb v številu zaposlenih v tej panogi. V panogi video in film, kjer je bil BDV na zaposlenega v celotnem preučevanem obdobju med najvišjimi, je tako npr. padec v letu 2013 odraz povečanja števila zaposlenih, ki je razvidno tudi s slike 36. Na drugi strani je v panogi radio in TV do velikega upada po letu 2012 prišlo predvsem zaradi upada skupnega ustvarjenega BDV v panogi, kar je razvidno tudi s slike 64.

Slika 68: Absolutna rast povprečnega BDV na zaposlenega (v tisočih evrov) po panogah KKS

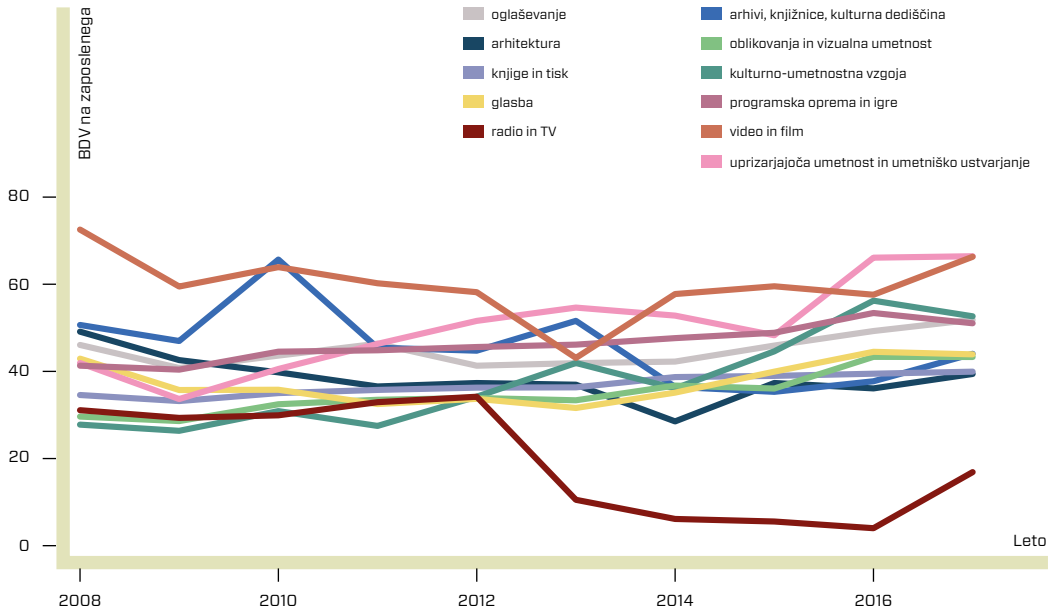

5.3.7 Deleži KKS v Sloveniji in v EU

Da bi lahko rezultate analize za Slovenijo vsaj delno primerjali z rezultati zadnje študije KKS v EU, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), smo v kar največji meri sledili metodologiji, uporabljeni v tej študiji. Tako smo se pri opredelitvi nabora dejavnosti, ki sodijo v okvir KKS, osredotočili na SKD-dejavnosti, ki jih omenjena študija opredeljuje kot osrednje dejavnosti KKS. Nadalje smo v analizo vključili poleg drugih tudi tiste ključne kazalnike, ki so za EU izračunani v omenjeni študiji. Opozoriti pa moramo, da so podatki, na katerih je osnovana pričujoča analiza KKS v Sloveniji, bistveno kakovostnejši od podatkov, na katerih je osnovana analiza za EU. Slednji namreč v večji meri temeljijo na bazi zaključnih poročil ORBIS, ta pa vključuje le določen vzorec podjetij, ki je v posameznih državah relativno majhen. Poleg tega so zaradi zajema podatkov za veliko število držav pri posameznih državah pogosto potrebni večji kompromisi pri zajemu teh podatkov, kar dodatno znižuje kakovost osnovne baze podatkov. Ne nazadnje je študija za Slovenijo tudi novejša in vključuje podatke do leta 2017, medtem ko so zadnji podatki za EU v študiji na voljo za leto 2013.

Kljub omenjenim omejitvam v nadaljevanju podajamo primerjavo nekaterih rezultatov za Slovenijo, izračunanih v pričujoči študiji, ter rezultatov za EU, povzetih iz študije EK (2016).

Na sliki 69 je prikazana primerjava deležev, ki jih KKS dosega v celotnem gospodarstvu v Sloveniji in v EU glede na število podjetij, ustvarjene prihodke od prodaje in BDV. Vidimo, da so deleži pravzaprav zelo primerljivi. Do največje razlike prihaja pri deležu zaposlenih v KKS, ki je v Sloveniji relativno nižji kot v EU, vse ostale razlike so znotraj ene odstotne točke. Zaključili bi torej lahko, da KKS v Sloveniji zavzema podoben delež podjetij v celotnem gospodarstvu in ustvarja tudi podoben delež BDV, pri čemer zaposluje nekoliko manjši delež zaposlenih kot v EU.

Slika 69: Deleži KKS v celotnem gospodarstvu Slovenije in EU

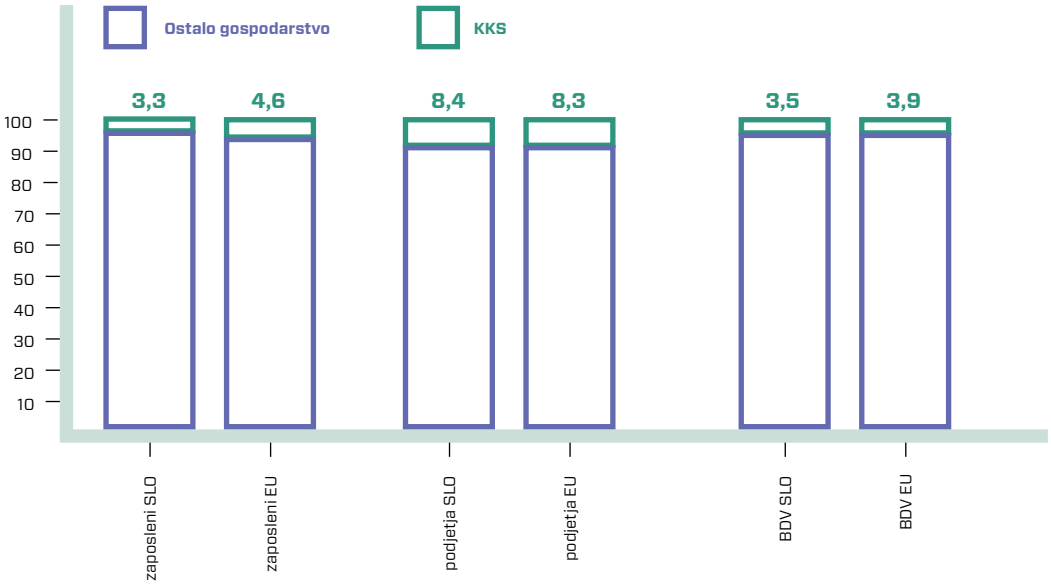

Za namen primerjave rezultatov analize za Slovenijo z rezultati analize za EU (EK, 2016) na naslednjih dveh slikah prikazujemo še podatke o deležih podjetij, števila zaposlenih, prihodkov od prodaje in BDV, ki so ga ustvarile posamezne panoge KKS, v Sloveniji (slika 70) in v EU (slika 71).

Slika 70: Struktura KKS po panogah v Sloveniji, 2017

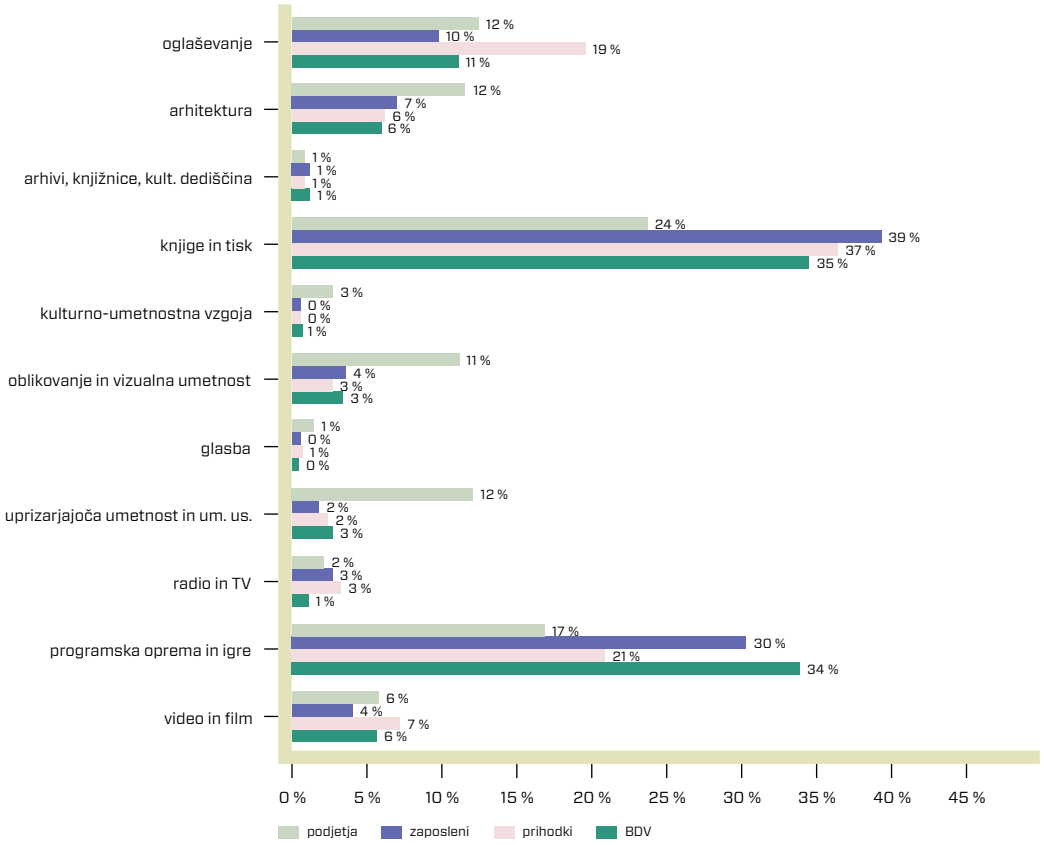

Slika 71: Struktura KKS po panogah v EU, 2013

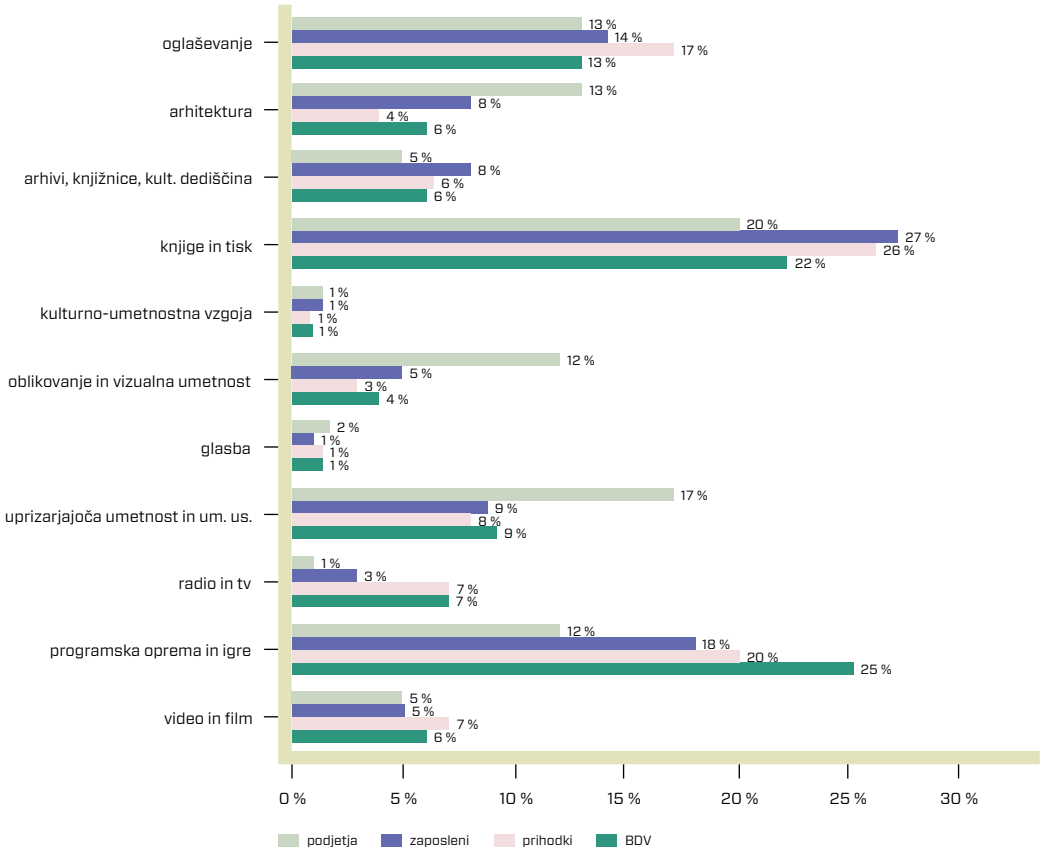

Že na prvi pogled zaznamo nekaj podobnosti med Slovenijo in EU; v smislu obsega izstopata panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, obe panogi pa v Sloveniji v primerjavi z EU dosegata še nekoliko večje deleže, tako v številu podjetij kot tudi v številu zaposlenih, v prihodkih in ustvarjenem BDV. Med večjimi panogami (po deležih) je tako v Sloveniji kot v EU tudi oglaševanje. Do največjih razlik prihaja v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki v EU zavzema znatno višje deleže kot v Sloveniji, še posebej v številu zaposlenih, v prihodkih in BDV. Poleg tega do opaznejših razlik prihaja tudi v panogi radio in TV, kjer podjetja v Sloveniji kljub večjemu deležu v številu podjetij in primerljivemu deležu zaposlenih dosegajo bistveno nižje deleže v ustvarjenih prihodkih in BDV.

5.4 Zaključek

V tem poglavju so predstavljeni rezultati analize panog KKS, pridobljeni na podlagi baze mikropodatkov iz zaključnih računov podjetij, ki jo vodi in vzdržuje SURS. Iz osnovne baze, v katero so vključena vsa podjetja, ki so dolžna oddajati zaključne račune, smo za namen analize ustvarili bazo takšnih gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, ki so v obravnavanem letu izkazovali ali prihodke ali zaposlene osebe. To je razlog, da so v primerjavi z ocenami, pridobljenimi na podlagi analize SPRS (glej poglavje 4), kamor so vključene vse oblike registriranih organizacijskih enot ne glede na njihovo aktivnost, tako pridobljene absolutne (številčne) ocene nižje.

Analiza aktivnih podjetij (gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov) je pokazala, da je KKS v letu 2017 obsegal 9.552 podjetij oz. 8,4 % aktivnih podjetij v celotnem gospodarstvu ter zaposloval 3,3 % vseh zaposlenih. Ustvaril je 2,4 milijarde evrov oziroma 2,5 % vseh prihodkov od prodaje, ustvarjenih v gospodarstvu, vendar pa le 1,5 % (561 milijonov evrov) vseh prihodkov slovenskih podjetij, ustvarjenih s prodajo na tujem trgu. KKS je prispeval 3 % celotnega ustvarjenega EBITDA v podjetjih, k skupnemu ustvarjenemu BDV v Sloveniji pa je prispeval 3,5 %. BDV na zaposlenega je pri tem v KKS znašal 45.527 evrov, kar je bilo nekoliko nad povprečjem gospodarstva (43.210 evrov). V smislu zaposlovanja in ustvarjenega EBITDA ali BDV je KKS dokaj primerljiv z avtomobilsko industrijo ter pomembnejši od kemične industrije ali proizvodnje računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov.

Med panogami KKS po vseh preučevanih kazalnikih po obsegu izstopata predvsem panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, na tretjem mestu pa je oglaševanje. Pri tem je treba izpostaviti, da medtem ko se panoga knjige in tisk v preučevanem obdobju sooča predvsem z negativnimi trendi, velja za panogo programska oprema in igre ravno obratno. V relativnem smislu je sicer v preučevanem obdobju najbolj pozitivne trende v splošnem izkazovala panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je v absolutnem smislu dokaj majhna. Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki je sicer največja po številu vseh registriranih organizacijskih enot (glej poglavje 4), je po številu gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, ki izkazujejo prihodke ali zaposlene, med panogami KKS šele na četrtem mestu. Je pa prav panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje tista panoga KKS, v kateri je bil ustvarjen najvišji BDV na zaposlenega. Sledi ji panoga video in film, ki po ustvarjenem BDV na zaposlenega prav tako bistveno presega povprečje gospodarstva. Daleč najnižji BDV na zaposlenega pa je v panogi radio in TV. Glede na gibanja kazalnikov v preučevanem obdobju v dveh primerih izstopa tudi arhitektura, ki je v letu 2017 glede na leto 2008 doživela največji relativni upad prihodkov od prodaje na domačem trgu, hkrati pa najvišjo relativno rast prihodkov na tujem trgu.

Podatki o rasti števila podjetij kažejo, da so bile do leta 2013 stopnje rasti števila podjetij v KKS višje od stopenj rasti števila podjetij v celotnem gospodarstvu, po tem letu pa se je število podjetij pričelo zmanjševati, in sicer v KKS še hitreje kot v celotnem gospodarstvu (z izjemo leta 2014). Razlog za takšen trend bi bil lahko tudi v prehodu

obstoječih in novih samostojnih podjetnikov na sistem normiranih odhodkov, ki se je uveljavil prav v letu 2013 in v katerem samostojni podjetniki niso zavezani k oddajanju zaključnih računov ter torej tudi niso vključeni v analizirano bazo podatkov. To tezo podpira tudi dejstvo, da podobnega trenda pri spremljanju baze SPRS, ki vključuje vse oblike registriranih organizacijskih enot, ni bilo zaznati (glej poglavje 4). Prehod samostojnih podjetnikov na sistem normiranih odhodkov gotovo vpliva tudi na preostale preučevane kazalnike, vendar zaradi relativne majhnosti takšnih podjetnikov pri drugih kazalnikih ta vpliv ni tako opazen.

Analiza po kohezijskih regijah je pokazala, da zahodna Slovenija prevladuje po številu podjetij v KKS (62 %), še bolj pa po številu zaposlenih (69 %), po ustvarjenih prihodkih od prodaje na domačem trgu (73 %) in na tujem trgu (69 %), po EBITDA (70 %) ter BDV (70 %). Pri posameznih kazalnikih in panogah KKS so sicer opazne precejšnje razlike. Najbolj odstopa panoga radio in TV, kjer je bil celotni pozitivni EBITDA ustvarjen v vzhodni Sloveniji. Na tem mestu naj ponovno izpostavimo, da RTV Slovenija kot javni zavod v analizirano bazo podatkov ni vključen.

Da bi lahko rezultate analize za Slovenijo vsaj delno primerjali z rezultati zadnje študije KKS v EU, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), smo v kar največji meri sledili primerljivi metodologiji. Kljub temu je treba opozoriti, da so podatki, na katerih je osnovana pričujoča analiza KKS v Sloveniji, ne samo novejši, temveč tudi bistveno kakovostnejši od podatkov, na katerih je osnovana analiza za EU; zaradi vključitve večjega števila držav so bili tam pri kakovosti zajetih podatkov potrebni večji kompromisi. Kljub nekaterim omejitvam rezultati določeno primerjavo seveda omogočajo. Ta je razkrila, da KKS v Sloveniji zavzema podoben delež podjetij v celotnem gospodarstvu in ustvarja tudi podoben delež BDV, pri čemer zaposluje nekoliko manjši delež zaposlenih kot KKS v EU. Analiza podjetij po velikostnih razredih je potrdila, da so podjetja v KKS v primerjavi s podjetji v celotnem gospodarstvu v Sloveniji na splošno še nekoliko manjša kot v EU.

Analiza po panogah pokaže, da tako v Sloveniji kot v EU v smislu obsega izstopata panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, pri čemer obe panogi v Sloveniji v primerjavi z EU dosegata še nekoliko večje deleže, tako v številu podjetij kot tudi v številu zaposlenih, v prihodkih in ustvarjenem BDV. Do največjih razlik prihaja v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki v EU zavzema znatno višje deleže kot v Sloveniji, še posebej v številu zaposlenih, v prihodkih in BDV. Do opaznejših razlik prihaja tudi v panogi radio in TV, znotraj katere je v EU bistveno več podjetij v razredih z več kot enim zaposlenim, kljub primerljivemu skupnemu deležu zaposlenih v KKS pa panoga radio in TV v Sloveniji dosega precej nižje deleže v ustvarjenih prihodkih in BDV KKS.

6 Zaključek

Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER) je leta 2018 zaprosil za dostop do treh različnih baz podatkov, ki jih vodi in vzdržuje Statistični urad RS (SURS): Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), Statističnega poslovnega registra Slovenije (SPRS) ter baze mikropodatkov iz zaključnih računov podjetij. Na podlagi odobritve in priprave podatkov za uporabo s strani SURS v letu 2019 jih je IER v varni sobi SURS pričel obdelovati. Kombinacija podatkov vseh treh baz ter različnih metodoloških pristopov je omogočila poglobljeno oceno obsega kulturnega in kreativnega sektorja (KKS) v Sloveniji, kreativne in vzvratne intenzivnosti, strukture KKS po poklicih in panogah, trendov in regionalne porazdelitve KKS v Sloveniji ter delno tudi primerjavo rezultatov z EU. Rezultati analize posameznih baz so podrobneje predstavljeni v posameznih poglavjih te monografije, na tem mestu pa povzemamo glavne rezultate in skupne zaključke.

KKS za analitične namene običajno opredelimo **na podlagi gospodarskih panog,** ki naj bi v ta sektor sodile (oz. podjetij, katerih glavna registrirana dejavnost spada v KKS), ali **na podlagi poklicev** oz. delovne sile, zaposlene v poklicih, ki so opredeljeni kot kreativni poklici. Posamezne opredelitve nadrobneje predstavljamo v drugem poglavju. Ključni razliki med opredelitvijo KKS na podlagi klasifikacije dejavnosti in opredelitvijo KKS na podlagi poklicne klasifikacije sta dve. Kategorizacija na podlagi dejavnosti vključuje vse zaposlene znotraj določenih dejavnosti; tako tiste, ki opravljajo kreativno delo, kot tudi vse preostale zaposlene znotraj te dejavnosti. Poklicna kategorizacija pa na drugi strani vključuje vse kreativne delavce, ne glede na panogo, v kateri so zaposleni. Za pridobitev čim realnejše slike je zato smiselno uporabiti oba pristopa.

Obseg KKS

Rezultati analize poklicev, ki smo jo za Slovenijo pripravili na podlagi analize baze podatkov, imenovane Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), kažejo, da je bilo v Sloveniji v poklicih, ki so bili opredeljeni kot kreativni, v letu 2017 zaposlenih 35.212 ljudi, kar je pomenilo 4,7 % vseh zaposlenih.

Analizo panog KKS smo za Slovenijo opravili na podlagi dveh različnih baz. Prva je baza mikropodatkov iz zaključnih računov podjetij, ki jo vodi in vzdržuje SURS. Iz osnovne baze, v katero so vključena vsa podjetja, ki so dolžna oddajati zaključne račune, smo za namen analize ustvarili bazo gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, ki so v obravnavanem letu izkazovali ali prihodke ali zaposlene osebe. Analiza je pokazala, da je KKS v letu 2017 obsegal 9.552 podjetij oz. 8,4 % aktivnih podjetij v celotnem gospodarstvu ter zaposloval 3,3 % vseh zaposlenih. Ustvaril je 2,4 milijarde evrov oziroma 2,5 % vseh prihodkov od prodaje, ustvarjenih v gospodarstvu, vendar pa le 1,5 % (561 milijonov evrov) vseh prihodkov slovenskih podjetij, ustvarjenih s prodajo na tujem trgu. KKS je prispeval 3 % celotnega ustvarjenega EBITDA v podjetjih, k skupnemu ustvarjenemu BDV v Sloveniji pa je prispeval 3,5 %. BDV na zaposlenega je pri tem v KKS znašal 45.527 evrov, kar je bilo nekoliko nad povprečjem gospodarstva (43.210 evrov). V smislu zaposlovanja in ustvarjenega EBITDA ali BDV je KKS dokaj primerljiv z avtomobilsko industrijo ter pomembnejši od kemične industrije ali proizvodnje računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov.

Druga baza, ki je prav tako omogočila osnovno analizo panog KKS, je Statistični poslovni register Slovenije (SPRS). Glavna dodana vrednost te baze z vidika analize KKS je v tem, da pomeni najpopolnejši popis vseh registriranih organizacijskih enot

v Sloveniji (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije), ki je dostopen za raziskovalne namene. Prav zaradi ohranitve te prednosti baze, torej celovitosti pregleda, smo v analizo baze SPRS vključili vse registrirane organizacijske enote, ne le takšnih, ki izkazujejo prihodke ali zaposlene. V letu 2017 je bilo sicer 10 % vseh registriranih organizacijskih enot v KKS takšnih, ki niso izkazovale niti prihodkov niti zaposlenih, kar pomeni znatno nižji delež kot v ostalem gospodarstvu (18 %). Rezultati analize SPRS kažejo, da je v letu 2017 KKS v celotnem gospodarstvu Slovenije zavzemal 10,5 % vseh registriranih organizacijskih enot in v vseh registriranih enotah skupno zaposloval 27.777 ljudi, kar pomeni 3,6 % zaposlenih v vseh panogah. Med posameznimi pravnoorganizacijskimi oblikami v KKS močno prevladujejo samostojni podjetniki posamezniki (56 %), katerih delež je relativno višji kot v ostalem gospodarstvu (43 %). Prav tako je v KKS višji tudi njihov prispevek k ustvarjenim prihodkom (12 % KKS, 5 % ostalo gospodarstvo). Delež družb z omejeno odgovornostjo je na drugi strani v KKS (23 %) v primerjavi z ostalim gospodarstvom (33 %) nižji. Tako kot v ostalem gospodarstvu pa so tudi v KKS družbe z omejeno odgovornostjo najpomembnejši zaposlovalec (55 % vseh zaposlenih v KKS). Sledijo jim javni zavodi, ki imajo v KKS precej večji pomen kot v ostalem gospodarstvu, tako z vidika zaposlovanja (32 % v KKS in 17 % v ostalem gospodarstvu) kot z vidika ustvarjenih prihodkov od prodaje (14 % v KKS, 5 % v ostalem gospodarstvu). Delniške družbe so na drugi strani v KKS bistveno manjšega pomena kot sicer v gospodarstvu, tako v smislu zaposlovanja (6 % v KKS, 14 % ostalo gospodarstvo) kot v smislu ustvarjenih prihodkov (6 % v KKS, 21 % ostalo gospodarstvo).

Argumente o pomenu KKS dodatno podpira združitev poklicnega in panožnega pogleda na obseg KKS. S tega vidika je pomembna **metodologija kreativnega tridenta** (Higgs et al., 2005, NESTA, 2013a), v skladu s katero je treba pri ocenjevanju obsega KKS oz. zaposlenosti v kreativni ekonomiji upoštevati vse tri skupine: tiste, ki so v KKS zaposleni v kreativnih poklicih (specialisti), tiste, ki so v KKS zaposleni v drugih poklicih (podporni), in tudi tiste, ki so v kreativnih poklicih zaposleni v drugih industrijah (vgrajeni). Z uporabo takšnega pristopa zaposlenost v kreativni ekonomiji Slovenije v letu 2017 ocenjujemo na 51.934 zaposlenih, kar pomeni 7 % celotne delovne sile.

Kreativna in vzvratna intenzivnost

Analizo poklicev in analizo panog KKS združuje tudi **koncept kreativne intenzivnosti;** ta predstavlja delež zaposlenih v določeni panogi KKS, ki opravljajo kreativni poklic. Izračun kreativne intenzivnosti za Slovenijo je pokazal, da je kreativna intenzivnost celotnega KKS 43 %, v skoraj vseh posameznih panogah, ki smo jih opredelili kot del KKS, pa je višja od tega; najvišja je v uprizarjajoči umetnosti in umetniškem ustvarjanju (62 %). Poleg tega imamo v Sloveniji tudi kar nekaj podpanog, pri katerih kreativna intenzivnost krepko presega predlagano mejo 30 % (NESTA, 2013), vendar niso bile opredeljene kot osrednje panoge KKS. Večina izmed njih sicer pripada modni industriji, ki jo tudi EK (2016) sicer uvršča med KKS, vendar zunaj osrednjih panog KKS, in jo obravnava kot ločeno skupino. Med kreativno visoko intenzivnimi podpanogami zunaj KKS so poleg tega tudi nekatere panoge, povezane s popravili izdelkov, ter panoge, povezane s področjem pohištva. Na drugi strani nam **koncept vzvratne intenzivnosti** prikaže delež zaposlenih v določenem kreativnem poklicu, ki so zaposleni znotraj panog KKS. Od vseh zaposlenih v poklicih, ki so bili opredeljeni kot kreativni, je v Sloveniji 36 % takih, ki so zaposleni znotraj panog KKS. Med posameznimi kreativnimi poklici sicer v vzvratni intenzivnosti prihaja do zelo velikih razlik, saj se ta razteza od kar 95 % (igralci ter napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih) do zgolj 1 % v primeru mizarjev.

Trendi v KKS

Analiza vseh kreativnih poklicev je pokazala, da so se v obdobju 2008–2017 stopnje rasti števila zaposlenih v kreativnih poklicih gibale podobno kot stopnje rasti zaposlenih v ostalih poklicih. Rezultati metode kreativnega tridenta pa kažejo, da se je zaposlenost v celotnem gospodarstvu med letoma 2008 in 2017 kumulativno zmanjšala precej manj (v relativnem smislu) kot zaposlenost v kreativni ekonomiji. Pri tem je

predvsem opazna razlika med specialisti, katerih število je relativno upadlo celo nekoliko manj kot število celotne delovne sile, ter podpornimi in vgrajenimi poklici, pri katerih je bil upad števila znatno višji. Nadalje analiza panog na podlagi zaključnih računov kaže, da so bile do leta 2013 stopnje rasti števila podjetij v KKS višje od stopenj rasti števila podjetij v celotnem gospodarstvu, po tem letu pa se je število podjetij pričelo zmanjševati, in sicer v KKS še hitreje kot v celotnem gospodarstvu (z izjemo leta 2014). Razlog za takšen trend bi lahko bil tudi v prehodu obstoječih in novih samostojnih podjetnikov na sistem normiranih odhodkov, ki se je uveljavil prav v letu 2013 in v katerem samostojni podjetniki niso zavezani k oddajanju zaključnih računov ter torej tudi niso vključeni v analizirano bazo podatkov. To tezo podpira tudi dejstvo, da trenda upadanja pri analizi panog na podlagi baze SPRS, ki vključuje vse oblike registriranih organizacijskih enot, ni bilo zaznati. Prehod samostojnih podjetnikov na sistem normiranih odhodkov gotovo vpliva tudi na preostale preučevane kazalnike, vendar zaradi relativne majhnosti takšnih podjetnikov pri drugih kazalnikih ta vpliv ni tako opazen. Analiza panog na podlagi zaključnih računov podjetij tako kaže, da so se stopnje upadanja števila zaposlenih tako v KKS kot v celotnem gospodarstvu po letu 2012 vztrajno zmanjševale, vse dokler ni po letu 2014 oz. 2015 prišlo do ponovnega naraščanja števila zaposlenih. Po letu 2013 so v KKS ponovno pričeli naraščati tudi ustvarjeni prihodki, EBITDA in BDV. Prihodki, ustvarjeni na tujih trgih, in BDV na zaposlenega so v KKS v stalnem porastu od leta 2010 dalje, pri čemer pa stopnje rasti ne izkazujejo izrazitih trendov.

Struktura in trendi po kreativnih poklicih in panogah KKS

Med posameznimi kreativnimi poklici je v preučevanem obdobju daleč največjo absolutno rast doživel poklic strokovnjak za prodajo, oglaševanje in trženje, ki je sicer med kreativnimi poklici glede na delež zaposlitev na drugem mestu (10,4 %). V skoraj celotnem preučevanem obdobju je v relativnem smislu poleg tega poklica precej naraščalo tudi število zaposlenih v poklicih razvijalec programske opreme, knjižničar, strokovnjak za odnose z javnostmi, arhivist ter tudi razvijalec spletnih in multimedijskih rešitev (ki se sicer pojavi šele po letu 2012). Največji delež med zaposlenimi v kreativnih poklicih so v 2017 zavzemali mizarji (15 %), ki pa so v obdobju 2018–2017 utrpeli največji absolutni padec v številu zaposlenih.

Analiza podatkov iz zaključnih računov je pokazala, da med panogami KKS po preučevanih kazalnikih izstopata predvsem panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, na tretjem mestu pa je oglaševanje. Pri tem je treba izpostaviti, da medtem ko se panoga knjige in tisk v preučevanem obdobju sooča predvsem z negativnimi trendi, velja za panogo programska oprema in igre ravno obratno. V relativnem smislu je sicer v preučevanem obdobju najbolj pozitivne trende v splošnem izkazovala panoga kulturno-umetnostna vzgoja, ki pa je v absolutnem smislu dokaj majhna. Panoga uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje je tista panoga KKS, v kateri je bil ustvarjen najvišji BDV na zaposlenega. Hkrati je to tudi panoga, ki se je pri analizi registrskih podatkov SPRS izkazala za največjo po številu vseh registriranih organizacijskih enot, vendar pa je po številu gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, ki izkazujejo prihodke ali zaposlene, med panogami KKS šele na četrtem mestu. Po ustvarjenem BDV na zaposlenega ji sledi panoga video in film, ki po tem kazalniku prav tako bistveno presega povprečje gospodarstva. Daleč najnižji BDV na zaposlenega pa je bil ustvarjen v panogi radio in TV. Glede na gibanja kazalnikov v preučevanem obdobju v dveh primerih izstopa tudi arhitektura, ki je v letu 2017 glede na leto 2008 doživela največji relativni upad prihodkov od prodaje na domačem trgu, hkrati pa najvišjo relativno rast prihodkov na tujem trgu.

Regionalni pogled

Analiza zaključnih računov po kohezijskih regijah je pokazala, da zahodna Slovenija prevladuje po številu podjetij v KKS (62 %), še bolj pa po številu zaposlenih (69 %), ustvarjenih prihodkih od prodaje na domačem trgu (73 %) in tujem trgu (69 %), po EBITDA (70 %) ter BDV (70 %). Pri posameznih kazalnikih in panogah KKS sicer obstajajo precejšnje razlike.

Primerjava z EU

Da bi lahko rezultate analize za Slovenijo vsaj delno primerjali z rezultati zadnje študije KKS v EU, ki jo je objavila Evropska komisija (EK, 2016), smo v kar največji meri sledili primerljivi metodologiji. Kljub temu je treba opozoriti, da so podatki, na katerih je osnovana pričujoča analiza KKS v Sloveniji, ne samo novejši, temveč tudi bistveno kakovostnejši od podatkov, na katerih je osnovana analiza za EU; zaradi vključitve večjega števila držav so bili tam pri kakovosti zajetih podatkov potrebni večji kompromisi. Kljub nekaterim omejitvam rezultati določeno primerjavo seveda omogočajo. Ta je razkrila, da KKS v Sloveniji zajema podoben delež podjetij v celotnem gospodarstvu in ustvarja tudi podoben delež BDV, pri čemer sicer zaposluje nekoliko manjši delež zaposlenih kot KKS v EU. Analiza podjetij po velikostnih razredih je potrdila, da so podjetja v KKS v primerjavi s podjetji v celotnem gospodarstvu v Sloveniji na splošno še nekoliko manjša kot v EU.

Analiza po panogah pokaže, da tako v Sloveniji kot v EU v smislu obsega izstopata panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre, pri čemer obe panogi v Sloveniji v primerjavi z EU zavzemata še nekoliko večja deleža, tako v številu podjetij kot tudi v številu zaposlenih, prihodkih in ustvarjenem BDV. Do največjih razlik prihaja v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje, ki v EU zavzema znatno višji delež kot v Sloveniji, še posebej v številu zaposlenih, prihodkih in BDV. Do opaznejših razlik prihaja tudi v panogi radio in TV, znotraj katere je v EU bistveno več podjetij v razredih z več kot enim zaposlenim, kljub primerljivemu skupnemu deležu zaposlenih v KKS pa panoga radio in TV v Sloveniji dosega precej nižje deleže v ustvarjenih prihodkih in BDV KKS.

7 Viri

1. British Council, 2008–2011. What are Creative Industries and Creative Economy. Dostopno na: http://creativecities.britishcouncil.org/creativeindustries/what_are_creative_industries_and_creative_economy (16. 1. 2016).

2. Creative Economies, 2018. Entrepreneurial Strategies for a „Positive Economy". 3rd Creative Economies Report, Switzerland, 2018.

3. Daugbjerg, Carsten, 1998. Policy networks under pressure: pollution control, policy reform and the power of farmers. Aldershot, Brookfield, Singapore in Sydney: Ashgate.

4. ESSnet-Culture, 2012. European Statystical System Network on Culture. Final report. Dostopno na: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf.

5. Eurostat, 2018. Guide to Eurostat culture statistics.

6. Evropska komisija, 2010. Green paper: Unlocking the potential of cultural and creative industries. Dostopno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52010DC0183 (9. 10. 2018).

7. Evropska komisija, 2016. Boosting the Competitiveness of Cultural and Creative Industries for Growth and Jobs, EASME/COSME/2015/003, June 2016, prepared by the Austrian Institute for SME Research and VVA Europe. Dostopno na: http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18001/attachments/1/translations/en/renditions/native.

8. Evropska unija, 2013. Uredba (EU) št. 1295/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o uvedbi programa Ustvarjalna Evropa (2014–2020) in razveljavitvi sklepov št. 1718/2006/ES, št. 1855/2006/ES in št. 1041/2009/ES. Dostopno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1295&from=ES.

9. Evropska unija, 2018. Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013. Dostopno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0366&from=EN (4. 2. 2020).

10. Evropska unija, 2018a. The role of public policies in developing entrepreneurial and innovation potential of the cultural and creative sectors. European Agenda for Culture. Work plan for Culture 2015 – 2018. Dostopno na: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5d33c8a7-2e56-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-en (25. 10. 2018).

11. Fink Hafner, D., 2007. Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike. V Fink Hafner, D. (ur.), Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela (9–30). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

12. Florida, R., 2002. The Rise of the Creative Class: And how it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life. New York.

13. FORA, 2010. New cluster concepts activities in creative industries.

14. Freeman, A., 2004. London's Creative Sector. Update. London: Greater London Authority.

15. Higgs, P., Cunningham, S., Hearn, G., Adkins, B., Barnett, K., 2005. The Ecology of Queensland Design. Technical Report, CIRAC, Queensland University of Technology. Dostopno na: http://eprints.qut.edu.au/archive/00002410/.

16. Knoepfel, P., Larrue, C., Varone, F., Hill, M., 2007. Public policy analysis. Bristol: The Policy Press.

17. Kozina, J., Bole, D., Nared, J., Lapuh, L., Tiran, J., 2014: Razporeditev ustvarjalnosti v izbranih občinah Ljubljanske urbane regije. Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Dostopno na: https://www.rcke.si/media/datoteke/raziskava-kon--na.pdf.

18. Kučić, J. L., Topolovec, T., 2018. Samozaposleni v kulturi: četrtina z dohodkom pod pragom revščine. Pod črto. Dostopno na: https://podcrto.si/samozaposleni-v-kulturi-cetrtina-z-dohodkom-pod-pragom-revscine/.

19. NESTA, 2013a. A dynamic mapping of the UK's Creative industries. Dostopno na: https://media.nesta.org.uk/documents/a_dynamic_mapping_of_the_creative_industries.pdf.

20. NESTA, 2013b. Classifying and measuring the Creative Industries. Dostopno na: https://www.screenskills.com/media/1549/classifying_and_measuring_the_creative_industries.pdf.

21. OECD, 2018. Culture and local development.

22. OMK – Delovna skupina za odprto metodo koordinacije, 2018. Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja. Poročilo delovne skupine za odprto metodo koordinacije, ki jo sestavljajo strokovnjaki iz držav članic. Evropska agenda za kulturo, Delovni načrt za kulturo 2015–2018. Dostopno na: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5d33c8a7-2e56-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-en (1. 10. 2018).

23. Pal, L., A., 2010. Beyond Policy Analysis: Public Issue Management in Turbulent Times. Fourth Edition, Scarborough: Nelson Education Ltd.

24. Ravbar, M., Bole, D., 2007. Geografski vidiki ustvarjalnosti. Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Dostopno na: https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612540395.pdf.

25. Stepančič, L. (ur.), 2011. Kulturne in kreativne industrije po slovensko. Ministrstvo za kulturo RS.

26. SURS, 2017. Metodološko pojasnilo: Delovno aktivno prebivalstvo. Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/9538.

27. SURS, 2018. Metodološko pojasnilo: Podjetja. Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8276.

28. SURS, 2018a. Metodološko pojasnilo: Poslovanje poslovnih subjektov. Dostopno na: https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8279.

29. SURS, 2019. Letni program statističnih raziskovanj 2019 – Redni del. Priloga 1. Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/npb/2019-01-1381-2018-01-3631-npb1-p1.pdf.

30. SURS, 2019a. Metodološko pojasnilo: Strukturna statistika podjetij. Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8275.

31. Širok, K., 2002. Metodologija evalvacij na področju poklicnega izobraževanja: integralno poročilo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

32. UNCTAD, 2010. Creative Economy. Report 2010. Dostopno na: https://unctad.org/en/Docs/ditctab20103_en.pdf (13. 10. 2018).

33. UNESCO, 2013. Understanding Creative Industries: Cultural statistics for public-policy making. Dostopno na: https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/pdf/2015/international/UNESCO_Understanding_Creative_Industries.pdf (10. 10. 2018).

Seznam kratic

BDV	bruto dodana vrednost
CzK	Center za kreativnost
DCMS	Ministrstvo za kulturo, medije in šport (angl. *The Department for Digital, Culture, Media & Sport*)
EBITDA	dobiček iz poslovanja pred amortizacijo (angl. *earnings before interest, tax, depreciation and amortization)*
EK	Evropska komisija
ESS	Evropski statistični sistem (angl. *European Statistical System*)
ESSnet-Culture	Omrežje Evropskega statističnega sistema za kulturo (angl. *European Statistical System Network on Culture*)
EU	Evropska unija
IER	Inštitut za ekonomska raziskovanja
KKI	kulturne in kreativne industrije
KKS	kulturni in kreativni sektor
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*)
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
SKP	standardna klasifikacija poklicev
SPRS	Statistični poslovni register Slovenije
SRDAP	Statistični register delovno aktivnega prebivalstva
SURS	Statistični urad RS
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)*

PRILOGE

A1: Pretvornik med kreativnimi poklici po SKP-08 in SKP-V2

SKP-08	POKLIC	SKP-V2
1222	Menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi	1234
2161	Arhitekti	2141.00, 2141.01, 2141.02, 2141.03, 2141.06, 2141.07
2162	Krajinski arhitekti	2141.05
2164	Prostorski načrtovalci	2141.08 2141.04
2622	Knjižničarji	2432
2621	Arhivisti	2431
3112	Tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd.	3112.00, 3112.03, 3112.04, 3112.05
2651	Vizualni umetniki	2452
2641	Pisatelji	2451.01, 2451.04, 2451.07, 2451.08, 2451.09, 2451.11, 2451.12,
2643	Prevajalci	2444
2655	Igralci	2455.00, 2455.01, 2455.02
2656	Napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih	3472.00, 3472.02, 3472.03, 3472.04
3435	Strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti ter kulinariko, drugje nerazvrščeni	3472.01, 3473.00, 3473.01, 3473.02, 3473.03
2653	Plesalci, koreografi	2454
2652	Glasbeniki, pevci, skladatelji	2453
2654	Filmski, gledališki direktorji in producenti	2455.03
2166	Grafični in multimedijski oblikovalci	3471.00, 3471.03
2163	Industrijski in modni oblikovalci ipd.	3471.04, 3471.05
2642	Novinarji	2451.00, 2451.03, 2451.05, 2451.06, 2451.10, 2451.13, 2451.14,
3431	Fotografi	2451.02, 3131.02
3521	Tehniki operaterji oddajnih in avdiovizualnih naprav	3131.00, 3131.01, 3131.03, 3131.04, 3131.05, 3131.06, 3131.07, 3131.08, 3131.09, 3131.10, 3131.11, 3132.00, 3132.01, 3132.02, 3132.03, 3132.05, 3132.06, 3132.07, 3132.08

2431	Strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje	2419.04, 2419.05, 2419.006
2432	Strokovnjaki za odnose z javnostmi	2419.07
7536	Izdelovalci obutve, usnjene galanterije ipd.	7442.00, 7442.01, 7442.03, 7442.04, 7442.05, 7442.06
7531	Krojači, šiviljci, izdelovalci usnjenih in krznenih oblačil, klobučarji ipd.	3119.03, 7433.00, 7433.02, 7433.03, 7433.04, 7433.05, 7434.00, 7434.01, 7434.02, 7434.03
7532	Krojilci ipd.	7435
7321	Poklici za pripravo tiska	3119.01, 7341.00, 7341.01, 7341.02, 7341.06, 7341.07, 7341.08, 7343
7322	Tiskarji	7341.03, 7341.05, 7346, 8251
7316	Izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji, jedkalci stekla, keramike in drugih materialov	7323, 7324
7317	Izdelovalci/izdelovalke predmetov domače obrti iz lesa, vrbja in podobnih materialov	7331.02, 7331.03, 7424
7522	Mizarji	7422.00, 7422.01, 7422.03, 7422.04, 7422.05, 7422.06 3119.00, 3119.02,
3432	Namesto cvetličarjev in nekaterih drugih: strokovni sodelavci za oblikovanje, dekoraterji, aranžerji	3471.01, 3471.02, 3471.06
7313	Izdelovalci nakita in bižuterije (so znotraj 5449)	7313
7312	Izdelovalci, uglaševalci glasbil	7312
1330	Menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo	1226.03, 1236.00, 1236.01, 1316.04
2511	Sistemski analitiki	2130.08, 2130.09
2512	Razvijalci programske opreme	2130.05
2513	Razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev	/
2519	Razvijalci in analitiki programske opreme in aplikacij, drugje nerazvrščeni	2130.06

A2: Absolutna rast števila zaposlenih v posameznih kreativnih poklicih v obdobju 2008–2017

Menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi

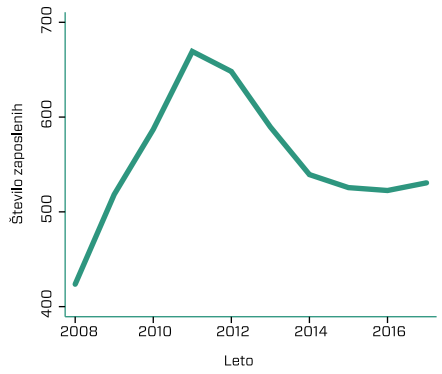

Menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo

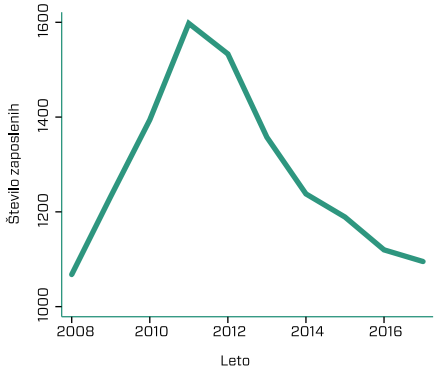

Arhitekti

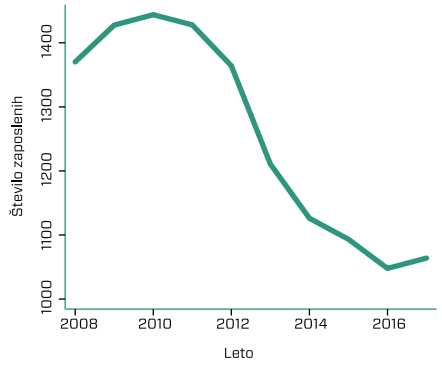

Krajinski arhitekti

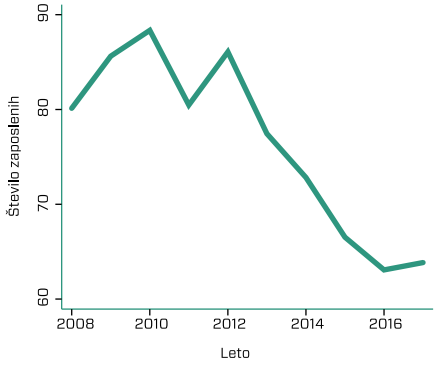

Industrijski in modni oblikovalci ipd.

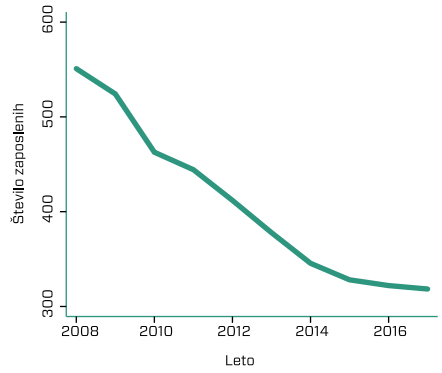

Prostorski načrtovalci

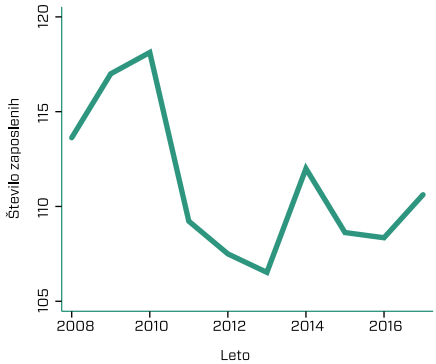

Grafični in multimedijski oblikovalci

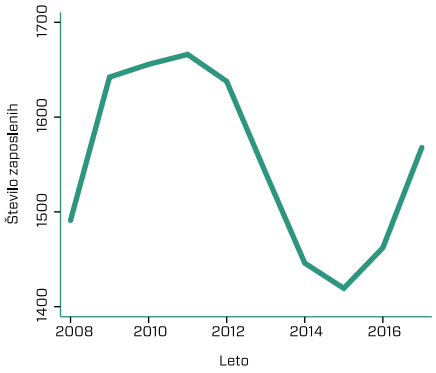

Strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje

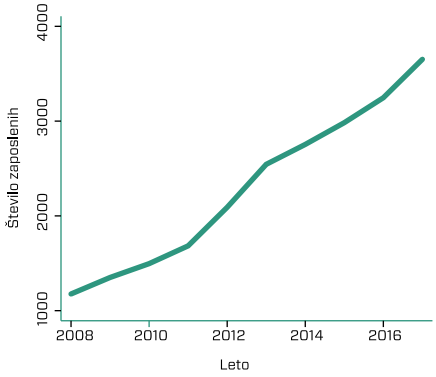

Strokovnjaki za odnose z javnostmi

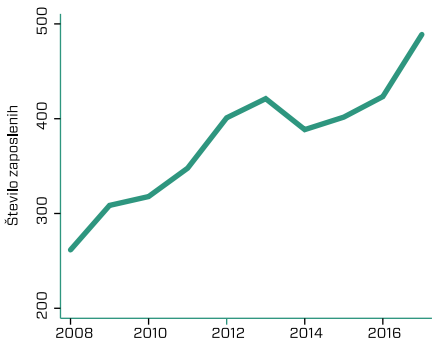

Sistemski analitiki

Razvijalci programske opreme

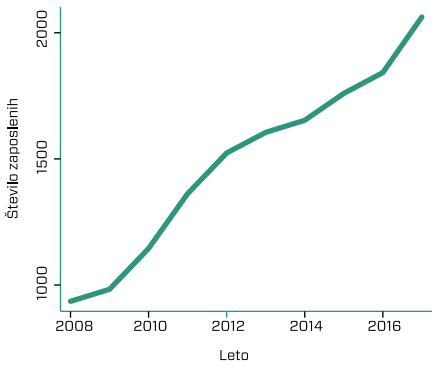

Razvijalci spletnih in multimedijskih rešitev

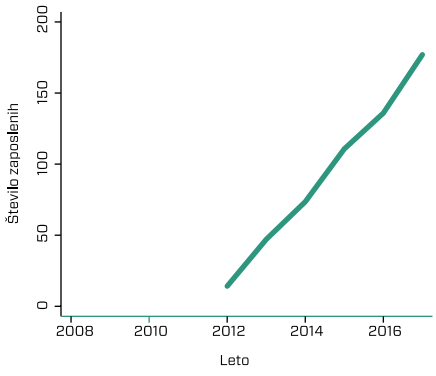

Razvijalci in analitiki programske opreme in aplikacij, d.n.

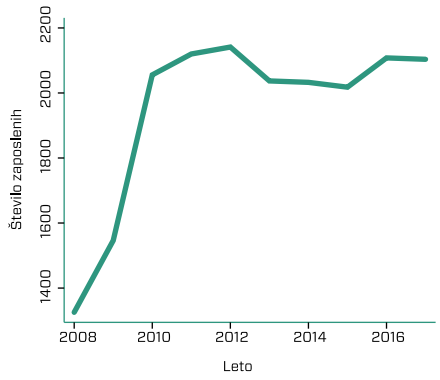

Arhivisti

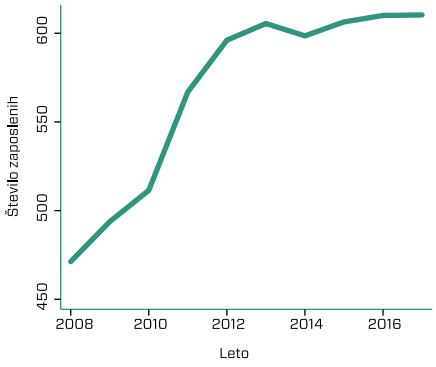

Knjižničarji

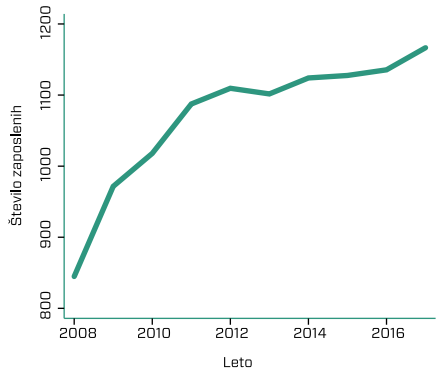

Pisatelji

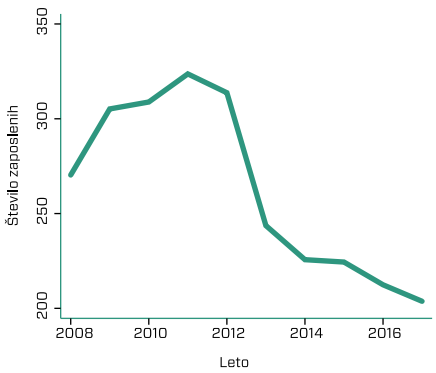

Novinarji

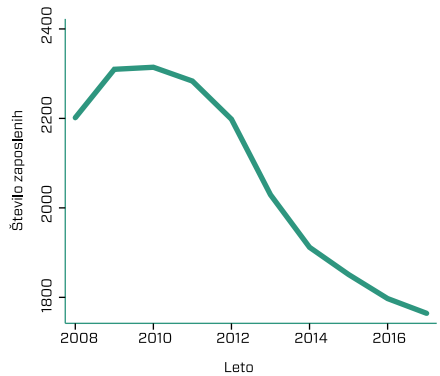

Prevajalci

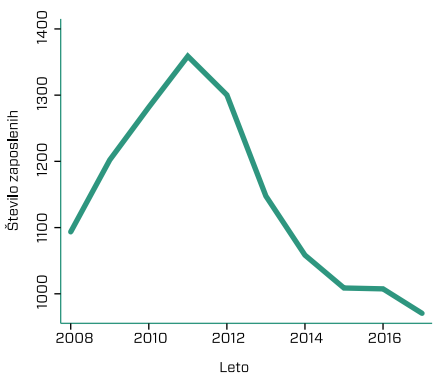

Vizualni umetniki

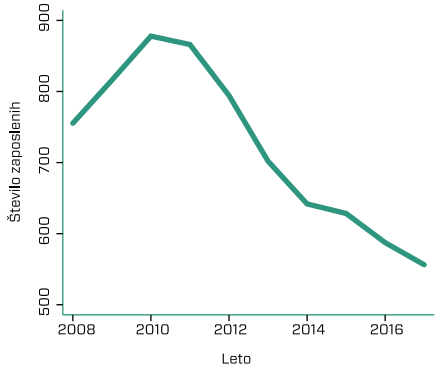

Glasbeniki, pevci, skladatelji

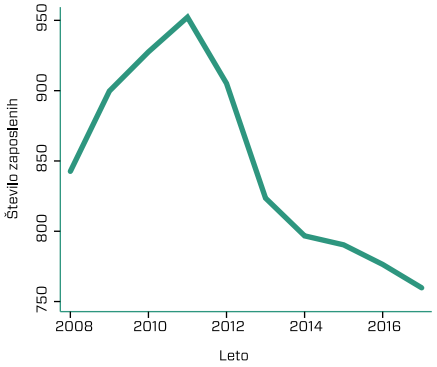

Plesalci, koreografi

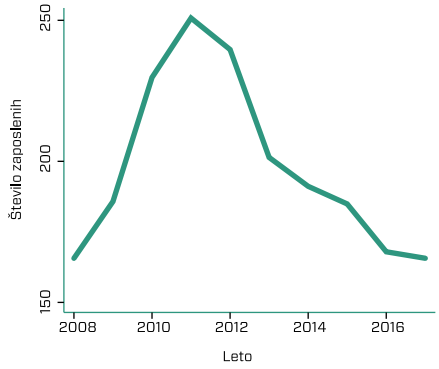

Filmski, gledališki direktorji in producenti

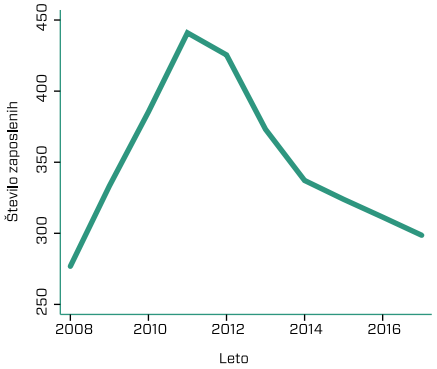

Igralci

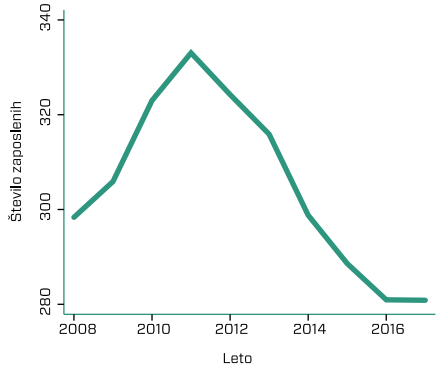

Napovedovalci na radiu, televiziji in v drugih medijih

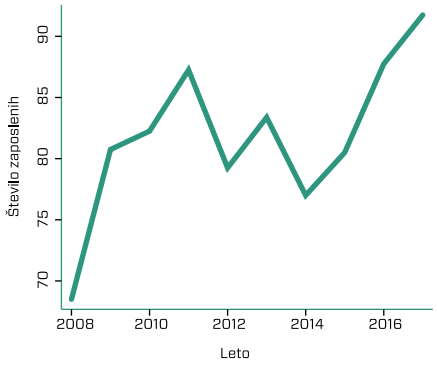

Tehniki za gradbeništvo, geodezijo ipd

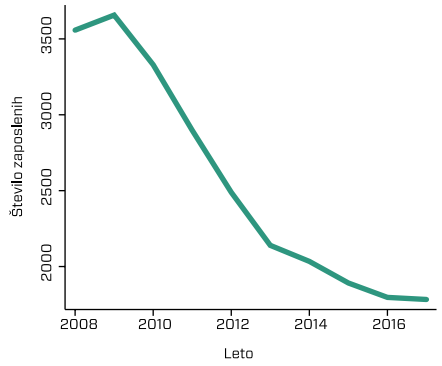

Fotografi

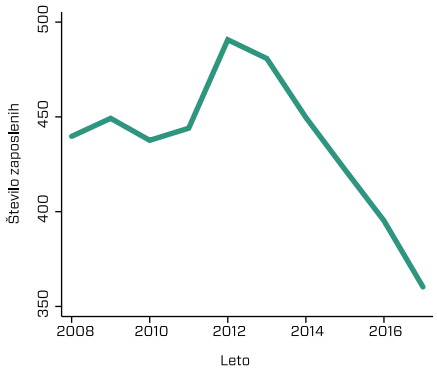

Strokovni sodelavci za oblikovanje, dekoraterji, aranžerji

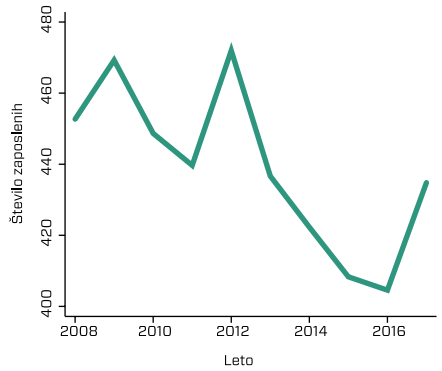

Strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti...

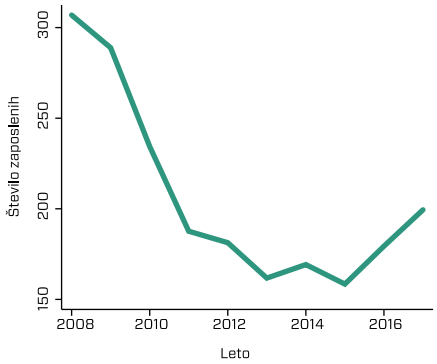

Tehniki operaterji oddajnih in avdiovizualnih naprav

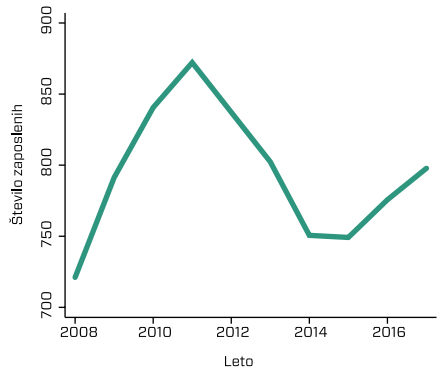

Izdelovalci, uglaševalci glasbil

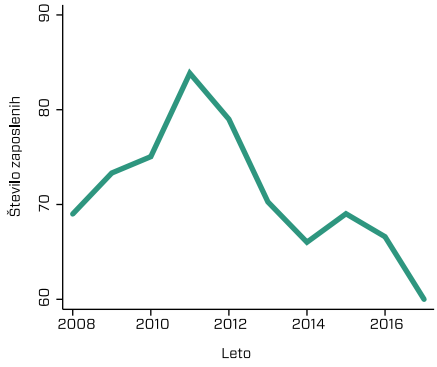

Izdelovalci nakita in bižuterije

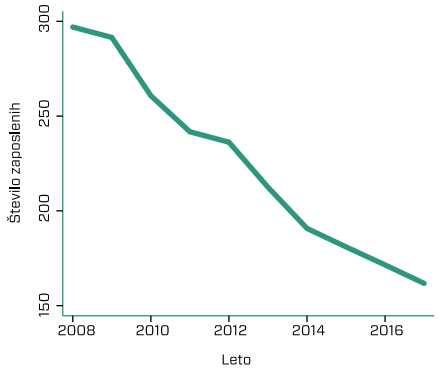

Izdelovalci izveskov, dekoraterji, graverji...

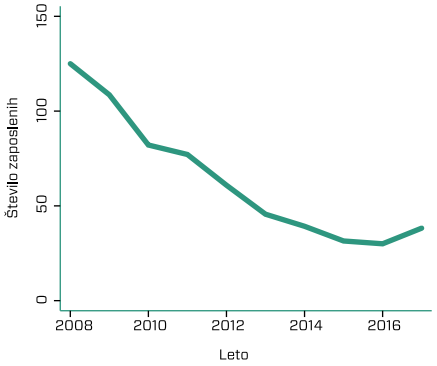

Izdelovalci predmetov domače obrti iz lesa, vrbja...

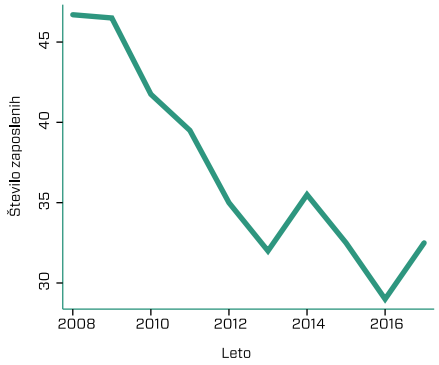

Poklici za pripravo tiska

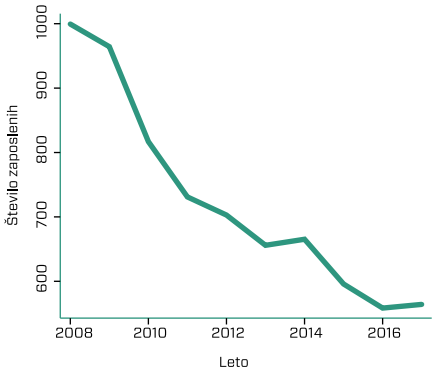

Tiskarji

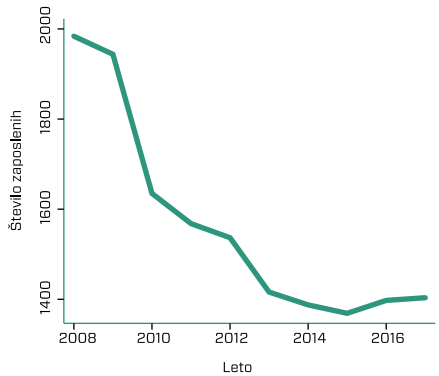

Mizarji

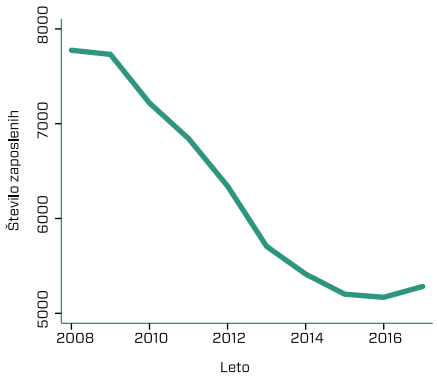

A3: Število in delež vseh registriranih organizacijskih enot, 2017

SKD 2008	Dejavnost	Število vseh registriranih organizacijskih enot	Delež vseh registriranih organizacijskih enot (v %)
18.11	Tiskanje časopisov	11	0,05
18.12	Drugo tiskanje	619	2,57
18.13	Priprava za tisk in objavo	580	2,41
18.2	Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	18	0,07
32.2	Proizvodnja glasbil	45	0,19
47.61	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	29	0,12
47.62	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	194	0,81
47.63	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	5	0,02
47.79	Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	79	0,33
58.11	Izdajanje knjig	286	1,19
58.13	Izdajanje časopisov	63	0,26
58.14	Izdajanje revij in druge periodike	145	0,60
58.2	Izdajanje programja	64	0,27
59.11	Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	1047	4,35
59.12	Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	140	0,58
59.13	Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	27	0,11
59.14	Kinematografska dejavnost	24	0,10
59.2	Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	182	0,76
60.1	Radijska dejavnost	179	0,74
60.2	Televizijska dejavnost	187	0,78
62.01	Računalniško programiranje	3733	15,51
63.91	Dejavnost tiskovnih agencij	71	0,30
70.21	Dejavnost stikov z javnostjo	285	1,18
71.11	Arhitekturna in urbanistična dejavnost	2225	9,25
73.11	Dejavnost oglaševalskih agencij	1655	6,88
73.12	Posredovanje oglaševalskega prostora	368	1,53
74.1	Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	1615	6,71
74.2	Fotografska dejavnost	770	3,20
74.3	Prevajanje in tolmačenje	1482	6,16
77.22	Dajanje videokaset in plošč v najem	10	0,04
85.52	Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	865	3,59
90.01	Umetniško uprizarjanje	1753	7,29
90.02	Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	625	2,60
90.03	Umetniško ustvarjanje	3841	15,96
90.04	Obratovanje objektov za kulturne prireditve	93	0,39
91.01	Dejavnost knjižnic in arhivov	90	0,37
91.02	Dejavnost muzejev	90	0,37

91.03	Varstvo kulturne dediščine	91	0,38
93.21	Dejavnost zabaviščnih parkov	44	0,18
93.29	Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	432	1,80

VIR: SURS

A4: Absolutna rast št. organizacijskih enot po posameznih panogah KKS, 2008–2017

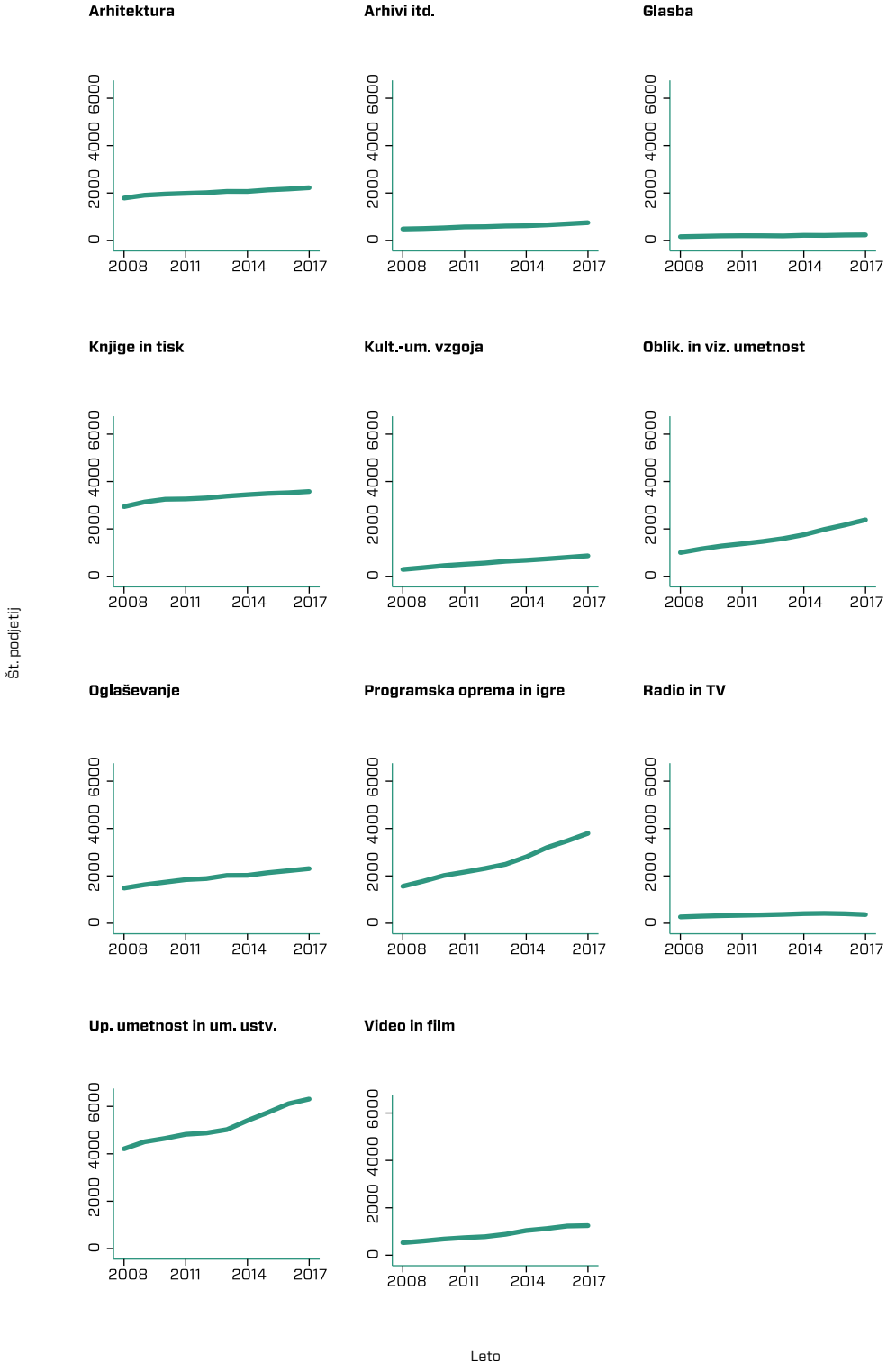

A5: Relativne letne rasti števila organizacijskih enot po panogah KKS, 2008–2017

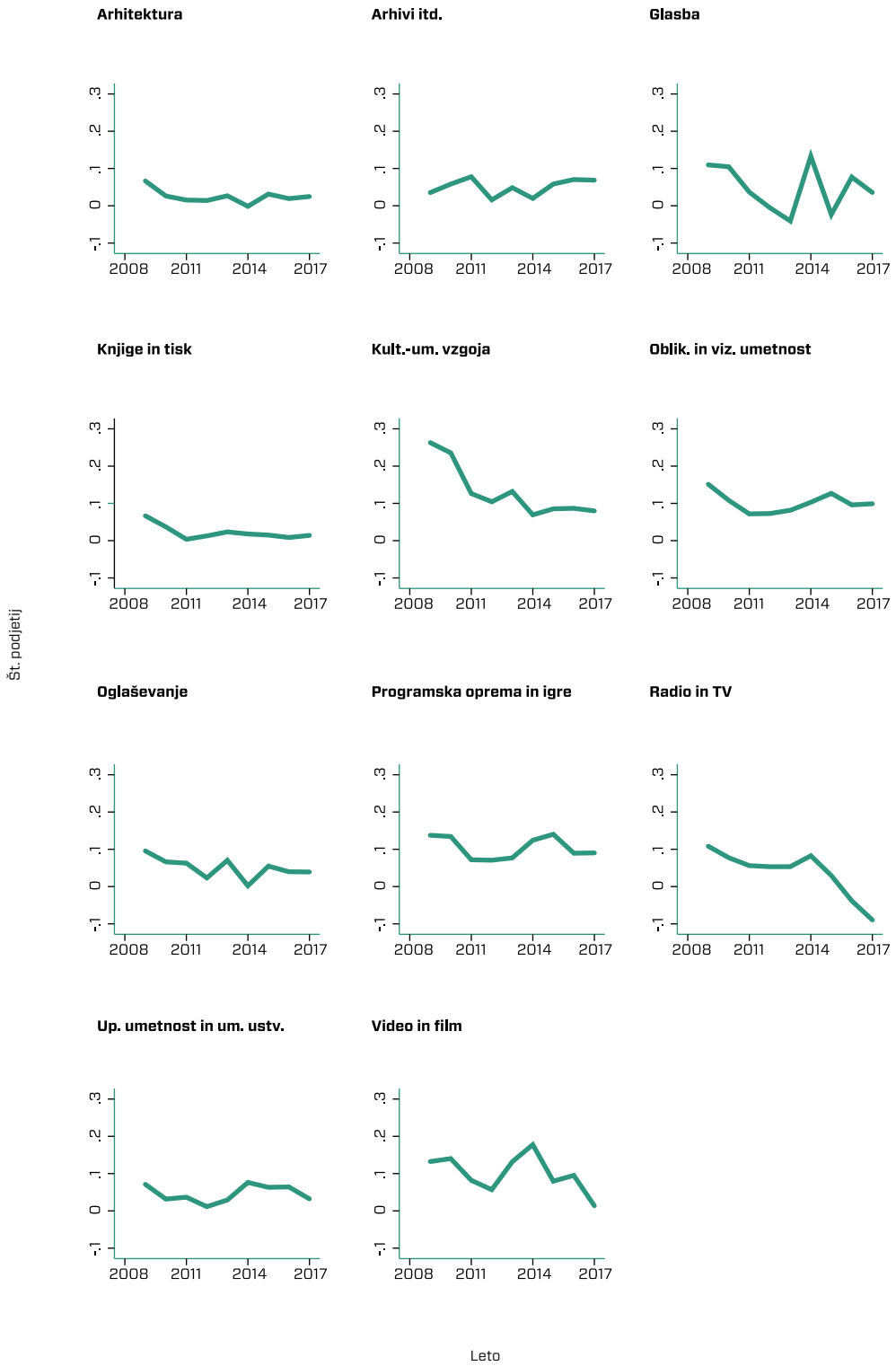

A6: Število in delež vseh zaposlenih, 2017

SKD 2008	Dejavnost	Število zaposlenih	Delež zaposlenih (v %)
18.11	Tiskanje časopisov	9	0,03
18.12	Drugo tiskanje	2908	10,47
18.13	Priprava za tisk in objavo	683	2,46
18.2	Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*
32.2	Proizvodnja glasbil	Z*	Z*
47.61	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*
47.62	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	353	1,27
47.63	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*
47.79	Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	44	0,16
58.11	Izdajanje knjig	661	2,38
58.13	Izdajanje časopisov	954	3,43
58.14	Izdajanje revij in druge periodike	Z*	Z*
58.2	Izdajanje programja	108	0,39
59.11	Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	594	2,14
59.12	Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	43	0,15
59.13	Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	43	0,15
59.14	Kinematografska dejavnost	106	0,38
59.2	Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	75	0,27
60.1	Radijska dejavnost	301	1,08
60.2	Televizijska dejavnost	2246	8,09
62.01	Računalniško programiranje	5373	19,34
63.91	Dejavnost tiskovnih agencij	Z*	Z*
70.21	Dejavnost stikov z javnostjo	124	0,45
71.11	Arhitekturna in urbanistična dejavnost	1305	4,70
73.11	Dejavnost oglaševalskih agencij	1343	4,83
73.12	Posredovanje oglaševalskega prostora	435	1,57
74.1	Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	466	1,68
74.2	Fotografska dejavnost	239	0,86
74.3	Prevajanje in tolmačenje	340	1,22

77.22	Dajanje videokaset in plošč v najem	3	0,01
85.52	Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	1920	6,91
90.01	Umetniško uprizarjanje	1273	4,58
90.02	Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	Z*	Z*
90.03	Umetniško ustvarjanje	633	2,28
90.04	Obratovanje objektov za kulturne prireditve	Z*	Z*
91.01	Dejavnost knjižnic in arhivov	1760	6,34
91.02	Dejavnost muzejev	954	3,43
91.03	Varstvo kulturne dediščine	Z*	Z*
93.21	Dejavnost zabaviščnih parkov	21	0,08
93.29	Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	Z*	Z*

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
VIR: SURS, SPRS, GVIN in lastni izračuni

A7: Relativne letne stopnje rasti števila zaposlenih po panogah KKS, 2008–2017

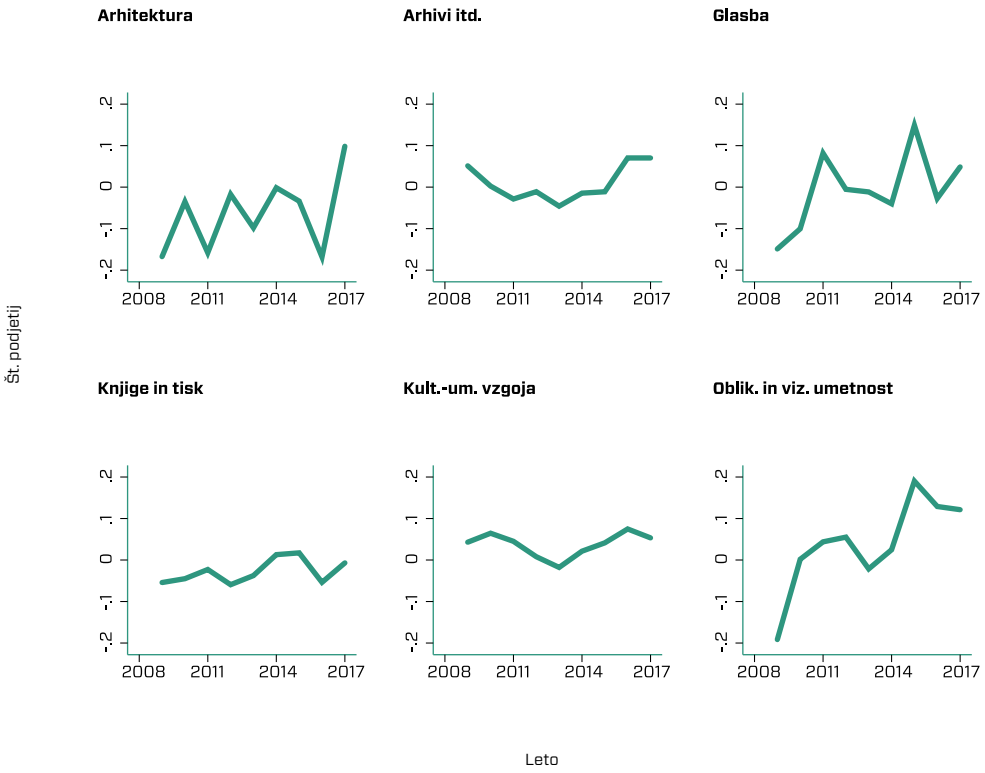

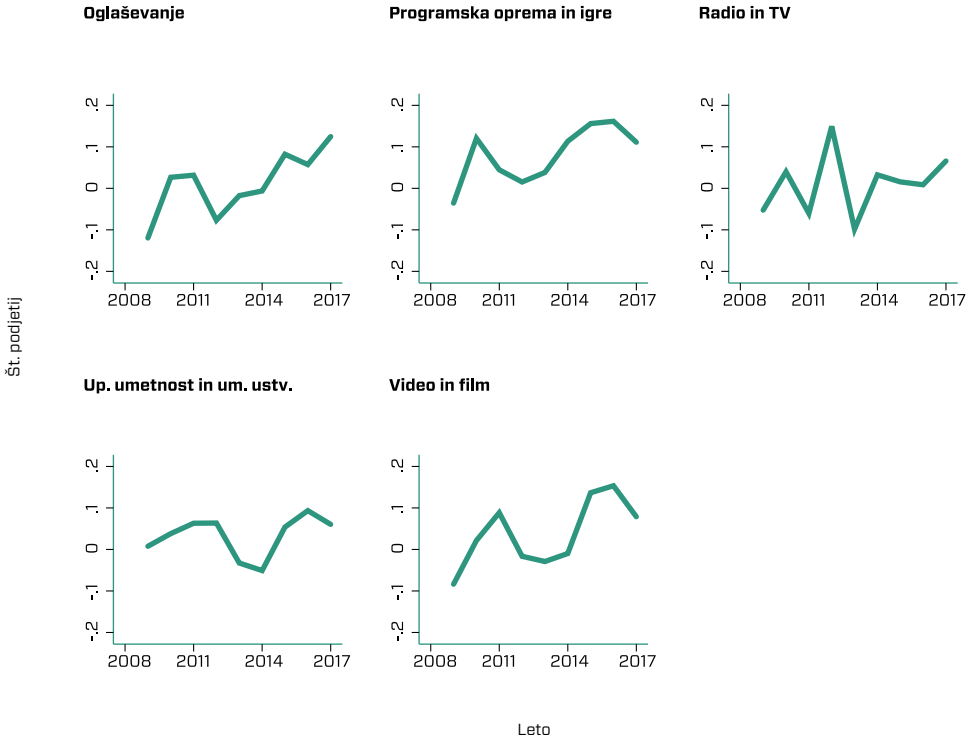

A8: Vsota in delež prihodkov, 2017

SKD 2008	Dejavnost	Prihodki	Delež prihodkov (v %)
18.11	Tiskanje časopisov	677149	0,02
18.12	Drugo tiskanje	344299001	11,62
18.13	Priprava za tisk in objavo	72527976	2,45
18.2	Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	Z*	Z*
32.2	Proizvodnja glasbil	Z*	Z*
47.61	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami	Z*	Z*
47.62	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami	Z*	Z*
47.63	Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z glasbenimi in video zapisi	Z*	Z*
47.79	Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom	2939528	0,10
58.11	Izdajanje knjig	62007745	2,09
58.13	Izdajanje časopisov	97978802	3,31
58.14	Izdajanje revij in druge periodike	37299263	1,26
58.2	Izdajanje programja	Z*	Z*
59.11	Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	155575166	5,25
59.12	Postprodukcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	5779399	0,19
59.13	Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Z*	Z*
59.14	Kinematografska dejavnost	Z*	Z*

59.2	Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	17680407	0,60
60.1	Radijska dejavnost	30078410	1,01
60.2	Televizijska dejavnost	166898891	5,63
62.01	Računalniško programiranje	Z*	Z*
63.91	Dejavnost tiskovnih agencij	4076088	0,14
70.21	Dejavnost stikov z javnostjo	24856579	0,84
71.11	Arhitekturna in urbanistična dejavnost	145577549	4,91
73.11	Dejavnost oglaševalskih agencij	316801024	10,69
73.12	Posredovanje oglaševalskega prostora	150034814	5,06
74.1	Oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	65229970	2,20
74.2	Fotografska dejavnost	24238114	0,82
74.3	Prevajanje in tolmačenje	51036874	1,72
77.22	Dajanje videokaset in plošč v najem	236528	0,01
85.52	Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	74321059	2,51
90.01	Umetniško uprizarjanje	90023440	3,04
90.02	Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	20611078	0,70
90.03	Umetniško ustvarjanje	81937864	2,76
90.04	Obratovanje objektov za kulturne prireditve	46161573	1,56
91.01	Dejavnost knjižnic in arhivov	60089159	2,03
91.02	Dejavnost muzejev	44592815	1,50
91.03	Varstvo kulturne dediščine	21396421	0,72
93.21	Dejavnost zabaviščnih parkov	1892193	0,06
93.29	Drugje nerazvrščene dejavnosti za prosti čas	33412848	1,13

* Podatek je zaščiten v skladu s pravili SURS za statistično zaščito občutljivih podatkov.
VIR: SURS, SPRS, GVIN in lastni izračuni

A9: Relativne letne stopnje rasti prihodkov od prodaje po panogah KKS, 2008–2017

CENTER ZA
KREATIVNOST
CENTRE FOR
CREATIVITY

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST